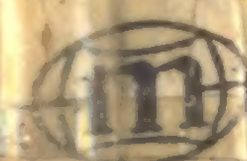
Editura pentru Literatură Universală

Stephen von Müller, însoţit de soţia sa, australiana Joy Black, părăsesc temporar Sidneyul pentru a vizita Germania, pe care Stephen a părăsit-o cu mulţi ani în urmă, nemaiputînd suporta atmosfera de teroare a hitlerismului. Călătoria constituie pentru familia imigrantului o revelaţie, dar în sens neplăcut. Locuind în Berlinul occidental în casa tatălui lui Stephen, industriaş abil şi politician revanşard, Joy are prilejul să înţeleagă nemijlocit scopurile întunecate urmărite de neofasciştii.

Lei 6,75

D. Cusack

Arşiţă la Berlin

Dymphna Cusack

Arşiţă la Berlin

Colecţia Meridiane

Coperta de *V. Socoliuc*

Dymphna Cusack
HEATWAVE IN BERLIN
Heinemann
London Melbourne Toronto
1961

Dymphna Cusack

Arşiţă la Berlin

În romîneşte de

Tereza Macovescu

Editura pentru Literatură Universală

Bucureşti — 1964

REMEMBER

Despre monstruozitățile hitlerismului s-a scris mult. In dosare imense și fără număr s-au adunat rapoarte, dovezi, mărturii asupra a ceea ce constituie rușinea veacului al douăzecilea. Literatura tuturor popoarelor a înregistrat, într-un fel sau altul, fenomenul. L-au stigmatizat poeții, l-au narat romancierii, i-au prezentat tragismul dramaturgii. A fost el, oare, cuprins în totalitatea lui, în dimensiunile lui înspăimîntătoare, s-a pătruns în adîncurile lui — vorbesc din punct de vedere literar — pentru a se ajunge la o tipologie care să sintetizeze crima cea mai mare a istoriei? Fără îndoială că nu s-a petrecut aceasta și va mai trece vreme pînă va fi să se împlinească.

Meritul de seamă al romanului *Arșiță la Berlin* este că încearcă să pătrundă în esența hitlerismului. Joy, o australiană naivă, dar onestă, sosește în Berlinul vestic la cîțiva ani după terminarea războiului și, printr-un concurs de împrejurări — fabula romanului rămîne pe seama curiozității cititorului — descoperă, într-o oarecare măsură, ororile războiului purtat de naziști. Deși în acest domeniu realitatea oferă un material excepțional, Dymphna Cusack nu s-a lăsat ademenită să prezinte în special acest aspect al fenomenului și nu a făcut-o decît atunci cînd concepția asupra romanului *Arșiță la Berlin* a cerut-o. Drumul ar fi fost ușor, deoarece simpla relatare a faptelor ar fi produs

tensiune emoţională. La Buchenwald, la Auschwitz, la Dachau, crima a fost executată metodic, ştiinţific, dar a atins şi negurile nebuniei. Este aproape imposibil de imaginat că oameni — în aparenţă semeni ai noştri, cititorule — au putut să se degradeze pînă acolo unde uciderea a milioane de fiinţe devenise o ocupaţie zilnică, ani îndelungaţi.

Sadism, s-ar putea spune. Nu, pentru că sadismul este o maladie, şi cei ce au ars, au spînzurat, au ciopîrţit, au decapitat, au împuşcat, au gazat, au îngheţat, au otrăvit, au îngropat de vii milioane de nevinovaţi nu erau de loc bolnavi. Făceau totul la rece, cu chibzuinţă, cu calcul, în deplinătatea facultăţilor lor mentale. De aceea, crima este mai odioasă, mai îngrozitoare.

Oameni de ştiinţă au definit fascismul în general şi pe cel german în special, şi au arătat cauzele economice, politice, sociale şi istorice ale apariţiei lui. Aceasta, însă, înseamnă numai prezentarea unei laturi a fenomenului. Este adevărat că latura este cea mai importantă, dar e numai una. Rămîne celălalt aspect: omul-produs al fascismului, omul dezumanizat în care atributele esenţiale ale speciei au dispărut, omul care nu a mai cunoscut dragostea şi mila, respectul şi onoarea, demnitatea şi ruşinea, omul a cărui pervertire sufletească nu are precedent în trecut, oricît s-ar scotoci văile cele mai întunecate ale istoriei.

Cine, oare, altcineva decît literatul ar putea să prezinte acest om? A fost o *realitate* — oare a dispărut complet? — şi literatura nu poate s-o ignore. Este adevărat că nu s-a întîmplat aceasta, dar *tipul* literar al fascismului, care să sintetizeze o categorie de oameni, cei mai odioşi care au apărut pînă acum, un asemenea tip nu a fost încă realizat.

Doresc să se înţeleagă că nu susţin aici teoria că tipul este egal cu esenţa fenomenului social dat. Mă gîndesc la apariţia tipului fascistului multiplicat într-o varietate de personaje bine individualizate, dar care toate să contribuie la prezentarea şi înţelegerea fascismului întruchipat în fascist.

Dymphna Cusack, cu mijloacele artistice de care dispune, îl creează, de exemplu, pe von Mühler, tatăl. El este şeful dinastiei von Mühler, al unei familii care a avut un cuvînt greu de spus în pregătirea şi purtarea războiului hitlerist, al acelei „întreprinderi" care după înfrîngere schimbă orientarea şi continuă afacerile rentabile. În aparenţă, von Mühler este un bătrîn calm, cu reacţii normale în viaţa de toate zilele. Dar în omul acesta a dispărut orice sentiment şi nu este condus decît de o singură idee: să stăpînească. Mijloacele prin care îşi atinge scopul nu interesează. Din tată în fiu, von Mühler-ii — „Das Blut" (sîngele) — au condus, şi bătrînul şi-a făcut din aceasta legea vieţii lui, strivindu-şi soţia, sacrificîndu-şi un fiu trimis pe front, împingînd un alt fiu în afaceri veroase, încercînd să-şi cumpere fiul cel mai mic, Stephen, scăpat de sub control, stăruind să-şi atragă nora, pe Joy, în păienjenişul lui. Continuarea familiei nu-l interesează decît în raport cu perpetuarea întreprinderilor von Mühler. Mica Anne, fiica lui Stephen, îl enervează, nu-l interesează, pentru că niciodată o femeie nu va fi în fruntea firmei „von Mühler". Mîinile acestui bătrîn îngrijit, elegant, calm, care în anii următori înfrîngerii trăieşte într-o vilă somptuoasă, într-un cartier înverzit al Berlinului ruinat, nu sînt pătate de sîngele victimelor nazismului. El nu a executat. El a condamnat. Dar între el şi executantul de la Dachau, Auschwitz sau Buchenwald nu există decît deosebiri de nuanţe şi nu de esenţă. În numele aceleiaşi concepţii, al aceluiaşi scop, şi unul şi ce-

lălalt au acţionat. Nici pe unul, nici pe celălalt nu l-au interesat mijloacele. Şi din unul şi din celălalt au dispărut trăsăturile omeneşti. În amîndoi s-au instalat instinctele de fiară crudă. Pofta de stăpînire i-a adus aici.

Consacrîndu-şi romanul prezentării ororilor hitlerismului, dar mai cu seamă a ceea ce a urmat în partea de vest a Germaniei după prăbuşirea militară a hitlerismului, Dymphna Cusack a ales bine atunci cînd a situat acţiunea în familia patricianului von Mühler şi cînd şi-a fixat drept personaje tocmai membrii acestui clan. Nazismul a fost un fenomen complex, cu rădăcini adînci şi ramificate. Tipul fascistului nu poate fi găsit numai în rîndurile executanţilor odioşi, ci şi în cabinetele von Mühler-ilor. El are multe faţete şi toate trebuie dezvăluite. Procesul este lung şi complicat. Dar, oricît de lung şi oricît de complicat ar fi, el trebuie dus pînă la capăt. Omenirea nu poate uita că undeva, la periferia ei, a apărut într-o vreme o pată brună, urîtă, periculoasă. Nu poate şi nu trebuie să uite.

Traducătoarea acestei cărţi, o bună cunoscătoare a realităţilor germane, plecată după tălmăcire pe drumul cel fără întoarcere şi sfîrşit, n-a uitat pînă în apusul zilelor ei nimic din ceea ce a ştiut despre hitlerism. N-a uitat şi a trăit în consecinţă.

GEORGE MACOVESCU

Capitolul I

UŞA CABINEI fu trîntită cu putere. Indignată de furia lipsită de orice motiv a lui Stephen, Joy îşi rezemă capul de hublou[1]. În jurul ei, lumea se legăna aidoma vasului *Tangaratta* pe suprafaţa întunecată a mării.

Afară, o fîşie de lumină de pe puntea de promenadă şerpuia deasupra apei negre şi mişcătoare, amestecîndu-se cu spuma albă. Umed şi cald, curentul de aer produs prin înaintarea vasului o izbea în plină faţă, fără să-i aducă însă nici reconfortare şi nici uşurare. Neavîndu-l pe Stephen alături, noaptea fără lună şi cu stele joase, voalate de ceaţă, i se părea şi mai pustie, şi mai copleşitoare.

Se întinse pe pat, aşezîndu-şi mîinile sub ceafă, în timp ce gîndurile i se învălmăşeau în cap. Stătu aşa multă vreme, fixînd uşa cabinei şi gîndindu-se vag că ar trebui să se scoale şi s-o deschidă, deoarece căldura devenise de nesuferit, iar ventilatoarele electrice, care se învîrteau neîncetat, nu-i aduceau nici o uşurare.

[1] Fereastra cabinei unui vas.

Nu se mişca, pentru că îl urmărea cu gîndul pe Stephen. Aseară, cînd o părăsise întocmai ca astăzi, în mod cu totul inexplicabil, îl bănuise într-adevăr. Nu făcuse niciodată aşa ceva. După ce părăsiseră Sydney-ul, în fiecare noapte, după ce Anne adormea, se duceau la proră să vadă apa mării spintecată într-o ploaie fosforescentă şi să admire cum săreau şi se roteau în valuri delfinii lucitori.

Toate acestea s-au întîmplat pînă ieri seară. Apoi, exact ca astăzi, ceva s-a petrecut, ceva a izbucnit undeva şi Stephen a părăsit brusc salonul tocmai cînd ea începuse să cînte un menuet de Mozart, la cererea unui pasager nou îmbarcat.

Pentru a nu ştiu cîta oară, Joy se întrebă: „Ce s-a întîmplat?" Cercetîndu-şi cu atenţie toate faptele, nu-şi putu reproşa nimic. Îşi cunoştea defectele, şi în cei nouă ani de căsnicie învăţase acele mici lucruri stupide, lipsite de importanţă, care întrerupeau uneori mersul lin al vieţii lor. Pînă acum, nu se iviseră decît vreo cîteva neînţelegeri mărunte. Cînd era cuprinsă de unul din acele momente de proastă dispoziţie pe care nu ştia cum să şi le stăpînească, Stephen, de obicei, se ridica şi ieşea fără să spună un cuvînt... Dar niciodată nu dura mult. Joy se ducea după el şi, o dată cu prezenţa şi cu scuza ei mută, viaţa reintra în obişnuitul vad de fericire netulburată.

De mult nu-şi mai pierduse firea. Stăpînirea de care de obicei dădea dovadă nu pornea atît de la ea, cît mai curînd îşi avea izvorul în atitudinea lui Stephen. Calmul lui reprezenta cel mai greu reproş.

Nu, astă-seară nu avea nimic să-şi reproşeze. Intr-adevăr, călătoria fusese ideală, începînd chiar de la Sydney; vreme excelentă, cabine confortabile, şi luxosul vas, avînd numai doisprezece pasageri pe bord, era o adevărată insulă plutitoare între două lumi, o insulă pe care gîndurile lăsate în urmă dispăruseră, iar cele viitoare nu căpătaseră încă un contur.

In aparenţă, şi pentru Stephen totul era perfect. După ce la început fusese împotriva acestui drum, pe parcurs îl cuprinsese un adevărat entuziasm şi o mare bucurie în legătură cu voiajul. Făcea sport pe punte, înota în bazin, iar la masă era nespus de volubil. Şi, mai presus de toate, rîdea. El, care avea atributele unui om extrem de serios, acum rîdea adesea şi din toată inima.

Pentru amîndoi, această călătorie devenise o a doua lună de miere. Lăsară în urmă obişnuitele griji legate de casă şi de cei doi copii; Stephen se simţea eliberat de apăsarea muncii zilnice, şi amîndoi trăiau ca în primele luni ale căsătoriei lor.

Cînd Stephen o săruta, i se părea că anii cei vechi se spulberaseră şi o săruta ca în primele zile, tînăr şi cu simţurile puternic aţîţate, reînviind flăcările pasiunii. Era, poate, efectul tropicului. Vasul aluneca pe apele liniştite ale Marii Bariere de Corali [1], sub lumina străluci-

---

[1] Orig. *Barrier Reef* — lanţ de insule de corali aflat de-a lungul coastei nord-estice a Australiei.

toare a lunii, care arginta micile insule risipite pe oglinda mării. Era poate efectul zilelor pline cu soare, lipsite de griji, cînd navigau pe o mare ca sideful în lumina dimineții, o mare care își schimba culoarea de la oră la oră, trecînd prin toate nuanțele de albastru, de la *turcoise*, safir și cobalt, la ultramarin. Oricare ar fi fost cauza, flacăra pasiunii ardea ca în primele zile ale dragostei lor, însă o pasiune matură, îmbogățită de curgerea vremii. Uneori, dimineața se trezea tulburată auzind vocea micuței Anne, ca un semn al zborului anilor, dar pînă la urmă totul se învăluia în bucuria prezentului. Chiar și-acum, așa lucidă și necăjită cum era, simțea cum în sînge îi arde flacăra pasiunii și trăia plăcerea mîngîierilor.

Stătea în pat, cu ochii ațintiți spre ușă, așteptînd întoarcerea lui. Nu, astă-seară nu se va duce să-l caute. De data asta el fusese cel care atacase, furios și cu totul nejustificat. „Of, dumnezeule! țipase Stephen. Of, dumnezeule, tu nu înțelegi nimic!“ Și, trîntind ușa, a plecat, lăsînd în urmă-i aceste cuvinte care acum îi izbeau creierul, ca niște ciocănele.

Un fior rece ca gheața îi străbătu inima cînd își puse întrebarea pe care niciodată nu și-o închipuise posibilă: Oare acum, cînd se întorcea la viața lui de altădată, să-i fi dispărut dragostea pentru ea? Pentru prima dată se întreba: Oare ce drepturi o să-și revendice trecutul de la el? Da, și maică-sa își pusese această întrebare, încă înainte de căsătoria lor, dar ea refuzase să asculte.

„Căsătoria este un lucru destul de greu chiar și cu un om din propria ta țară, al cărui trecut îl cunoști, îi spunea maică-sa mereu. Dar cum va fi cu cineva despre care nu știi nimic în afară de faptul că este tînăr, chipeș și neamț?“

La cinci ani după război, mama încă mai pronunța cuvîntul „neamț“ într-un fel cum unii mai pronunță și azi cuvîntul „japonez“. Chiar dacă era nedrept, faptul li se părea explicabil. Fratele ei cel mai drag, luptînd în cadrul forțelor aeriene australiene din Anglia, fusese doborît deasupra Germaniei.

«— Stephen Miller? exclamase mama ridicîndu-și sprîncenele, atunci cînd Joy îi vorbise despre el pentru prima dată. Nu e un nume tipic german.

— Ți-am mai spus, mamă, că și l-a schimbat din Stefan von Mühler. A trăit multă vreme ca refugiat în Austria.»

Parcă vede și acum surîsul ironic al mamei cînd a făcut observația:

«— Tare aș vrea să știu *cînd* a fugit în Austria!

— Desigur că în timpul războiului.

— De ce „desigur“? Și de ce „Austria“, care, dacă nu mă înșel, a fost ocupată de hitleriști în 1938?»

Toate aceste discuții aveau loc în 1950. Să te căsătorești cu un german care plecase după război din țara lui, cerea curaj și deplină încredere că omul ales era complet deosebit de alții care invadaseră Australia. Nu trecea zi în care maică-sa să nu-i vîre sub ochi vreun ziar cu

știri despre cunoscuți S.S.-iști care fugiseră din Germania sub nume false, sau despre alții mai puțin notorii, dar tot atît de nedoriți. Și acum îi stăruia în minte cearta avută cu mama pentru el. Se pomenise strigînd :

«— Tu ești unul dintre aceia care trăiesc în trecut și care îi pune pe toți într-o oală, și pe cei buni și pe cei răi.

— Iar tu, îi răspunsese mama, ești dintre cei ce dau frîu liber imaginației de îndată ce își angajează inima în ceva. Întocmai ca tatăl tău. De altfel, nu e de loc adevărat că eu îi pun la un loc pe cei buni cu cei răi. Nu am nici un prieten pe care să-l apreciez și să-l respect mai mult ca pe profesorul Schonhauser.

— Stephen afirmă, replicase Joy triumfătoare, că bunicul lui l-a auzit deseori cîntînd la pian, la München ! ca și cînd această legătură cu fostul ei profesor de muzică — un antihitlerist refugiat și care se întorsese de curînd în Germania să-și caute familia — putea să-i confere lui Stephen o anumită carte de vizită.

— Nu mă îndoiesc. Și alții l-au ascultat, dar asta nu i-a împiedicat să se bucure văzîndu-l în lagărul de la Dachau. N-au făcut nimic pentru el.

Mama o privise lung. O cută adîncă i se săpase între sprîncenele subțiri.

— Poate am greșit cînd nu ți-am spus tot adevărul despre suferințele profesorului. Acum, hai să ajungem la o înțelegere ! Să nu mai vorbim despre căsătorie pînă nu-i scriu profesorului. A trăit mulți ani la München și o să-l întrebăm ce știe despre familia lui Stephen.

Ofensată, Joy se înfuriase :

— Crezi, oare, că voi permite să-l tratați ca pe un criminal pe omul pe care îl iubesc ?

— Din păcate, fata mea, avînd în vedere reputația nemților, se întîmplă și așa ceva !»

Joy se refugiase în camera ei, clocotind de furie și refuzînd s-o mai asculte.

Gîndurile îi zburau cu voluptate spre acea seară de acum zece ani, cînd se întîlniseră pentru prima dată în sala de concert a primăriei. Nu-l observase pînă în clipa cînd se aplecase să-i ridice programul căzut în timp ce se cînta partea a doua a *Simfoniei a cincea* a lui Beethoven. Îi vedea și acum fața întoarsă spre a ei, privind-o cu adîncă mirare, ca și cînd ar fi făcut o mare descoperire.

Emoția ce o cuprinsese atunci făcea parte din acele simțăminte deosebite și puternice, pe care nu le ai decît foarte rar. Totul îi apăruse ca făcînd parte din muzica pe care o ascultase, din poeziile pe care le citise, împlinirea a tot ce visase vreodată.

«— Te-am văzut cînd ai intrat, îi declarase el mai tîrziu. Erai atît de frumoasă ! Cînd m-am uitat în ochii tăi, am înțeles cum ar putea fi viața.»

Pînă atunci, nimeni nu-i spusese că era frumoasă. Și nici n-avea de ce să-i spună, pentru că nu se putea socoti așa : era prea subțire pentru înălțimea ei, ochii de culoare verde, ca chih-

limbarul, erau prea mari pentru faţa ei ascuţită, iar părul negru şi des, prea sălbatic.

Şi azi avea aceleaşi defecte, dar pentru el rămăsese tot o frumoasă. Uneori socotea că tocmai asta dădea relaţiilor lor un caracter unic, ca şi cum el ar fi fost nu numai primul, dar şi singurul om care putea s-o aprecieze aşa cum era.

Avea atunci douăzeci de ani. Era cu cîteva luni mai tînără decît el. Vreme de aproape un an au trăit ca într-un vis, dăruiţi unul celuilalt. Cînd s-au întîlnit a doua oară, ştia că va fi soţia lui.

Nici rezistenţa mamei, nici sfatul tatălui, nimic nu i-a ştirbit hotărîrea. Trăia într-o altă lume, izolată de toţi, izolată de tot ce era în afara dragostei.

În ziua cînd a împlinit douăzeci şi unu de ani, Stephen a condus-o la ofiţerul stării civile. Numai cînd sosise vestea morţii fratelui ei mai plînsese maică-sa cum a plîns atunci cînd, întorşi acasă, o anunţaseră că s-au căsătorit. Tata a spus doar atît: „Singură ţi-ai ales calea. Personal, voi face totul ca ea să fie bună."

Şi a fost o cale bună. Nici una dintre prezicerile lor nu se îndeplinise. Au trecut nouă ani frumoşi. Cu cît Stephen lucra mai mult împreună cu tatăl ei, cu atît cei doi bărbaţi se apropiau mai strîns, astfel încît, uneori, bătrînul uita că are în faţă pe ginerele şi nu pe fiul său.

Din ziua aceea furtunoasă, de la început, mama nu mai rostise nici un cuvînt care să o doară. Dacă o ajutase cineva în căsătorie, ca să

reuşească, apoi mama fusese aceea. După naşterea Annei, Joy s-a îmbolnăvit greu. Intîmplarea aceasta a făcut ca mama şi Stephen să se apropie foarte mult. De atunci, ori de cîte ori se iveau rare neînţelegeri între Joy şi Stephen, mama îi lua apărarea lui şi nu ei. Încetul cu încetul, nu mai interesa pe nimeni ce anume ar fi putut ascunde cei optsprezece ani pe care Stephen îi trăise aiurea, pînă cînd pusese piciorul pe pămîntul Australiei. Numai cînd ea insistase cu tot dinadinsul, îi povestise amintiri din vremea groaznicelor zile ale refugiului. În scurtă vreme, dorinţa lui Joy de a cunoaşte trecutul lui Stephen se sfărîmă în faţa rezistenţei lui de a-i dezvălui ceva. Trăiau viaţa din plin, şi la naşterea Annei Stephen se integrase în familie atît de mult, încît Joy uita adeseori că nu era australian. Cum Stephen dorise să devină australian, căpătase cetăţenia în cel mai scurt timp posibil. Tatăl ei obişnuia să spună că Stephen era mai australian decît mulţi australieni. Se dăruise din tot sufletul patriei celei noi. Îi evita pe noii australieni şi o împiedica pe Joy să lege prietenie cu ei.

Oricum ar fi fost primii optsprezece ani din viaţa sa, despre care nu vorbea decît rareori şi foarte vag, cert e că Stephen îi eliminase definitiv din viaţa lui, de parcă nici nu-i trăise. Numai cînd primea scrisori de la familie, tăcea şi se îngîndura. Totuşi, starea lui părea firească pentru un fiu care îşi iubea părinţii. Mama le scria amîndurora, în engleză. Graţie acestor scri-

sori, Joy descoperise în soacra ei o femeie pe care începuse s-o iubească, din depărtare.

„Oare cum m-aș simți eu dacă nu mi-aș mai revedea mama și tata niciodată ?“ se întreba Joy. Și astfel, simpatia și înțelegerea față de soț deveniră și mai adînci.

Cînd a primit știrea despre moartea bunicului, Stephen a fost lovit ca și cînd și-ar fi pierdut tatăl. Mai tîrziu, Joy a aflat că trăise mulți ani lîngă bătrîni. În felul acesta, luminase o parte din trecutul lui.

Cu toate acestea, ori de cîte ori îl întrebase dacă vrea să facă o călătorie în Germania, Stephen îi răspunsese: „Nu“. Reacția lui, în asemenea ocazii, era de o brutalitate nejustificată și neobișnuită.

Iată de ce se întreba acum dacă procedase bine insistînd să întreprindă această călătorie pusă la cale din inițiativa ei și nu a lui. În ultimii cinci ani amînaseră mereu voiajul, pentru că Anne era prea mică, pentru că tocmai își construiau casa, pentru că Patricia era așteptată să se nască și pentru că nu putea fi vorba despre un drum lung cu un sugar în brațe. Stephen găsea mereu un motiv temeinic. Apoi, cu un an în urmă, primise o scrisoare adresată ei personal de către sora lui Stephen, Bertha. Îi spunea că mama era grav bolnavă și o ruga să-l aducă acasă împreună cu copiii, înainte ca... Joy discutase această problemă cu tatăl ei și cadourile pentru cea de a noua aniversare a căsătoriei fură biletele pentru călătorie și un concediu de un an pentru Stephen, devenit între

timp director, grație capacității și activității lui fără preget.

Deodată, Joy își aminti cum arăta Stephen în clipa cînd, în timpul mesei pregătite special pentru aniversare, socrul îi înmînase biletele de călătorie. Deși bronzat, căpătase brusc o culoare atît de lividă, încît s-ar fi putut crede că i-a venit rău. Privirea îi devenise fixă cînd bătrînul a precizat:

«— După cîte vezi, sînt dus-întors! Orice s-ar întîmpla, n-am de gînd să-l pierd pe cel mai bun director pe care l-am avut vreodată și nici pe ginerele meu preferat.»

După o clipă, spre consternarea tuturora, Stephen aruncase biletele pe masă și, fără să rostească un cuvînt, părăsise camera, ca și cum nu și-ar fi putut stăpîni emoția decît fiind singur.

Joy schițase o mișcare voind parcă să-l urmeze. Tatăl intervenise:

«— Lasă-l în pace! Urmase un minut de tăcere, vreme în care bătrînul își turnase încet bere în pahar. Apoi, adăugase îngîndurat: Ar fi trebuit să facem asta de mult. Nu e bine pentru un om să-și rupă toate rădăcinile.»

Mama rostise cu vocea ei de obicei ștearsă ori de cîte ori voia să-și ascundă emoția: «Depinde de rădăcini».

Văzînd că minutele se lungesc și devin un sfert și apoi o jumătate de oră, Joy nu mai putuse răbda și pornise în căutarea soțului. Se liniștise, dar în același timp se înfuriase găsindu-l așezat pe patul Annei, cu Patricia pe genunchi. Fetițele chiuiau de bucurie, rîzînd de un joc stu-

pid inventat de el. Reveniseră împreună și Stephen se așezase la masă de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Apoi, mulțumise pentru bilete, pedant și bombastic, așa cum făcea întotdeauna în ocazii solemne.

Timpul scurs între acea seară și plecare a fost prea scurt ca să fie folosit altfel decît pentru pregătire. In tot acest timp, n-au mai avut nici o discuție mai aprinsă, în afară de aceea cu privire la Patricia. La început Joy refuzase să plece fără fetiță. Pe urmă, aflase că Stephen stabilise cu mama ei, fără ca ea să știe, că Patricia va rămîne cu bunicii.

«— Nu fi caraghioasă, spusese mama cînd Joy încercase să discute cu ea. Soacră-ta e bătrînă și bolnavă, iar, după cum îmi spune Stephen, socrul tău nu este numai bătrîn, ci și ursuz. Un singur copil le va fi de ajuns. De altfel, nici tu nu te-ai descurca prea ușor cu doi copii pe cap.»

Revăzu, în minte, tot ce se petrecuse, pînă la ultima imagine avută la plecare: Patricia, cocoțată pe umerii bunicului, țipa de bucurie, nepărînd de loc tulburată că rămînea acasă. Tatăl era exagerat de vesel. Mama se ținea calmă și cumpănită ca de obicei, în afară de o singură clipă, cînd vocea i-a trădat emoția. Dar Joy, cu inima zdrobită, simțea cum se întind și se rup firele care o legau de toți ai ei, că se destramă asemeni apelor unei cascade, pulverizate în miile de culori ale spectrului solar, într-o frumoasă zi de toamnă.

Aveau dreptate. Plecînd și cu Patricia, n-ar fi petrecut a doua lună de miere, n-ar fi existat al doilea val al pasiunii care de la prima întîlnire o aruncase în brațele lui.

Acum, însă, se ridicase ceva între ei. Intuia că acest ceva făcea parte din trecutul lui, care-i rămînea necunoscut. Cei optsprezece ani, pe care ea în mod ușuratic îi considerase dispăruți fără urmă, rămăseseră pentru Stephen ascunși la mică adîncime. Nu-și dăduse seama înainte de plecare. Altfel, n-ar fi insistat atîta. Știa bine că, indiferent de ceea ce-l determinase pe tatăl ei să le facă acest dar, în ultimă instanță ea purta întreaga răspundere pentru această lungă călătorie. Vorbise despre ea ani de zile. „Cînd vom pleca peste ocean..." „Cînd ne vom duce să-i vedem pe părinții tăi..." Și după nașterea Patriciei iar a insistat: „Cînd? Cînd ne vom duce să le arătăm copiii? Cînd? Cînd?"

„Cînd" era „acum", iar acum ușa trîntită stîrnise întrebarea pe care Joy nu și-o pusese niciodată: de ce nu voia Stephen să meargă acasă? Auzise și ea despre alte femei care se căsătoriseră cu refugiați, pentru ca mai tîrziu să afle că aveau o soție pierdută în furtuna războiului, sau în deportare. Auzise despre familii risipite, în care nici unul nu știa despre soarta celuilalt. Dar Stephen era prea tînăr pentru așa ceva. Ar fi jurat că, pentru el, ea fusese prima femeie, așa cum el fusese primul bărbat pentru ea. Puritatea lui era egală cu a ei. Desigur, s-ar fi putut ca la cei optsprezece ani ai lui

să fi existat o femeie pe care a crezut că o iubește, după cum și ea crezuse că îl iubește pe fiul vecinului.

Pentru o clipă, inima îi fu străpunsă de gelozie, dar imediat se gîndi cu dispreț la absurditatea acestei idei. Pe ce să fie geloasă ? Pe vreo primă iubire a lui, măturată de realitate așa cum a fost ștearsă și prima ei dragoste scurtă și tulburătoare ? La optsprezece ani ești îndrăgostit de dragoste.

Nu, era sigură că nu exista altă femeie. Și chiar dacă ar fi existat o veche legătură, Stephen nu era omul care să exagereze dincolo de rațiune.

Ceea ce îl schimbase era altceva, și aceasta se întîmplase după ce părăsise Colombo. Inainte de Colombo, nu era decît încîntarea unor zile irizate și a unor nopți inundate de razele lunii, plutind printre insulele ca niște pietre prețioase, din apele Indiei. Strălucirea porturilor străine, Djakarta, Singapore, Penang[1], Rangoon. Zilele de aur din Golful Bengal, unde umbrele norilor se aștern ca niște munți scufundați peste apele mătăsoase ale mării și unde peștii zburători saltă pe valuri din creastă în creastă. Colombo. Lanuri de orez așezate în terase coboară pînă în fundul căilor prăpăstioase, Kandy[2], cu lacul său ca opalul, așezat între munți.

---

[1] Vechiul nume al orașului portuar George Town, din insula Penang.
[2] Oraș în centrul insulei Ceylon.

Și *după* Colombo, schimbarea asta ! Nu cumva e gelozie ? E ridicol să-i treacă prin cap că Stephen ar putea fi gelos pe ea, cunoscînd-o așa cum o cunoaște ! Totuși, ideea o făcea să se simtă iarăși tînără. Dar, cum așa ? E îngrozitor ! Se spune că femeile se bucură cînd bărbații lor sînt geloși, dar gîndul acesta îi dădea o senzație neplăcută. Dacă un bărbat poate deveni gelos numai pentru că ai stat de vorbă cu un străin vreme de zece minute cu intenția de a-ți verifica puținele cunoștințe de limbă germană, atunci toată căsătoria nu valorează nimic.

In adevăr, gîndindu-se mai bine, schimbarea lui Stephen începuse în momentul îmbarcării străinului la Colombo. Cearta de astă-seară se stîrnise din simplul fapt că stătuse de vorbă cu acel străin, pe punte, rezemată de balustradă, privind cum se rostogolesc valurile fosforescente, cînd verzi, cînd aurii, cînd roșii, cînd albastre, care izbeau în pîntecele vasului. Tot ce vorbiseră era fără importanță, deoarece cunoștințele ei de germană se rezumau la cîteva cuvinte învățate dintr-o broșură de conversații pe care i-o dăduse maică-sa cu puțin înainte de plecare. Stephen refuzase categoric s-o învețe limba germană, motivînd că, fiind australian, cu o familie australiană, trebuie în primul rînd să-și perfecționeze engleza.

Ii veni o nouă idee. S-ar putea ca această primă legătură cu țara să scoată la iveală probleme la care ea nu se gîndise pînă atunci. Evocîndu-și trecutul, s-ar putea ca Stephen să se sperie că ea nu-și va găsi locul în această ima-

gine a trecutului, că lucrurile pe care le iubea în Australia, şi australienii înşişi reprezentaţi în persoana ei, începuseră să-l supere.

«Nu-i exclus să-ţi fie greu să te obişnuieşti cu acest *von*, o avertizase mama ei. Fii atentă !»

Joy se gîndea că „a fi atentă" nu se înscria printre talentele ei.

Revăzînd cele întîmplate în acele zile, Joy îşi aduse aminte că mîine va trebui să-i scrie profesorului, la München, la vechea adresă păstrată de maică-sa atîţia ani.

Uşa se deschise uşor şi Joy închise ochii.

Auzi vocea şoptită şi tărăgănată a Luellei Dayborn :

— Dormi ?

Joy se ridică.

— De ce, Luella ?

— Eşti bolnavă ?

— Nu ! Dar ce te face să te gîndeşti la asta ?

— Nimic altceva decît faptul că ţi-am văzut bărbatul care te adoră. E singur pe punte, iar cînd am coborît, am zărit lumină la tine. Pot să intru ?

Luella intrase deja în cabină. Lumina se revărsă peste părul ei de un roşu-Tiţian. Fără să vrea, Joy se gîndi : „E cea mai frumoasă fiinţă pe care am cunoscut-o vreodată".

— Doamne, dar aici la tine e mai cald decît în iad ! exclamă Luella. Te supără dacă las uşa deschisă ?

— Nu, tocmai mă gîndeam să mă scol şi s-o deschid eu.

Luella îşi descheie gulerul înalt al rochiei din brocart auriu chinezesc, despicată pînă la jumătatea coapsei, şi care se mula pe splendidul ei corp întocmai ca pielea.

— Uf ! Chong-sam-ul nu-i deloc potrivit pentru marea asta ! Cum pot fetele din Rangoon să arate totuşi ca florile de magnolie pe asemenea călduri, n-am să înţeleg niciodată !

Se întinse pe un scaun şi îşi aruncă din picioare sandalele cu tocuri înalte.

— N-ai vrea să bei ceva ?

— Cum să nu.

— Ce să fie ?

— Un *whisky* cu multă apă şi cu gheaţă.

— La fel şi pentru mine, comandă Luella, cînd apăru stewardul.

Joy o privi plină de admiraţie.

— Eşti splendidă, draga mea !

— Asta mi-au spus-o sus, pe punte, şi căpitanul şi inginerul-şef, şi alţii mai mici în rang. Ştii, tocmai cînd coboram, m-am lovit de străinul acela care s-a urcat la Colombo. S-a înclinat în faţa mea exact ca un soldat însetat de femei. Desigur, e nebun, continuă ea, jucîndu-se cu paharul. Ştiai că e german ?

— Da, am aflat din prima zi. Se lăuda că a făcut un drum lung pentru a pune mîna pe pieţele care de regulă aparţineau Angliei.

— Nu-i singura lui ocupaţie. Tipul continuă războiul din 1941.

— Ce vrei să spui ?

— Astă-seară, în vreme ce-mi sorbeam obişnuita băutură, mi s-a înfipt în faţă şi înainte

de a-mi da seama unde mă aflam, parcă și zburasem împreună spre vest, mărșăluind pe Champs Elysées braț la braț, cu Hitler în frunte scuipînd flăcări.

„Așadar, așa se explică purtarea lui Stephen", gîndi Joy. Dar își întrerupse gîndul și rosti:

— Nu pot să-i sufăr pe acești soldați care nu mai termină o dată lupta începută în ultimul război.

— Nu-ți face iluzii! Tipul ăsta se îndreaptă în plină viteză spre *viitorul* război. Pe cuvîntul meu, e mai rău decît mulți senatori din Washington care vînează fantome pe toate coridoarele Pentagonului. Indată ce mă întorc în cabină, chiar de o fi să curgă sudoarea de pe mine ca Niagara, o să-i scriu tatii despre acest soldățoi.

— Nu cred că merită atîta pierdere de vreme. S-a terminat cu vechii naziști. Iar cei care nu sînt încă la șase picioare sub pămînt, nu vor îndrăzni să-și mai ridice capul niciodată.

— Ar trebui să spui toate astea sorei și cumnatului meu, cu care am stat la Rangoon. Au fost într-o excursie organizată de U.N.E.S.C.O. în Orientul Mijlociu și au văzut că foștii oameni ai lui Hitler, fugiți în patruzeci și cinci, au ieșit ca fluturii la lumină.

Joy rîdea, așa cum rîdea întotdeauna de exagerările pitorești ale Luellei. De data asta, însă, Luella nu rîdea.

— Vei vedea, fetițo! Dacă vă întoarceți cu asemenea idei în acea iubită și veche *Vaterland*[1], prevăd că o să aveți surprize. Și tu și soțul tău.

Lăsîndu-și capul într-o parte, se uită îngîndurată la Joy.

— Ia spune-mi, din ce familie provine bărbatul tău? Mă gîndesc din punct de vedere politic.

— Draga mea, așa cum spune și Stephen, eu nu pot să fac deosebirea între politică și o nucă.

— Îmi plac cuvintele astea, spuse Luella oftînd. Dacă vei trăi în drăguța de Germanie vestică, ai să înveți să faci distincția — și încă repede.

— Fără îndoială că familia lui Stephen a fost antihitleristă, iar el s-a refugiat din Germania încă de la început.

— Aha, de asta l-a repezit pe tipul acela caraghios! Tu vorbești nemțește?

— Nu, Stephen n-a vrut să mă învețe.

— Asta o să te scutească de multe suferințe.

— Practic, toți din familia lui vorbesc englezește.

Joy oftă și schimbă imediat vorba.

— Mă faci geloasă. Deși ești cu cinci ani mai tînără decît mine, ai călătorit peste tot, în vreme ce eu abia acum îmi scot nasul din Australia.

— Cît pe-aci să spun că e spre norocul tău, replică mohorîtă Luella, uitîndu-se la Joy pe deasupra paharului. Tot ceea ce-mi doresc este să mă așez la casa mea, în țara mea, cu bărbatul meu, și să am cît mai repede niște gemeni.

[1] Patrie, țară străbună. (In lb. germană.)

— Şi ce te împiedică?
— Ce? Abia ieşisem din frumoasa noastră lună de miere că l-au şi smuls pe Theo din laboratorul lui, l-au urcat într-un avion şi l-au trimis în Germania occidentală, în una din acele misiuni secrete care nu sînt cunoscute decît de armată, de aviaţie, de guvernele a două ţări şi de întreaga presă mondială. Treaba asta s-a întîmplat acum patru ani.
— Oh! exclamă Joy, pe care vocea Luellei o calmase. Nu poate cere să se întoarcă?
— Să ceară? Luella sorbi ce mai rămăsese în pahar. Am cerut în triplu exemplar şi chiar personal tuturora, în afară de dumnezeu. Theo, sprijinit de cei mai mari savanţi ai noştri, a explicat importanţa cercetărilor întreprinse de grupul din care face parte. Eu le-am explicat tuturor, de la colonel pînă la Inaltul Comisar şi tuturor sfinţilor aflaţi între ei. Tatăl meu — poate ai auzit de el — este senatorul independent Brett Royce. Un ghimpe în coastele guvernului şi un cactus pe pielea bătătorită a celor două partide, iubit doar de alegătorii lui. A fost la toţi, inclusiv la Eisenhower. Il iubeşte pe Ike[1], deşi tata n-are nevoie să iubească pe nimeni, pentru că a moştenit atîţia bănişori că nu-şi face nici o grijă cum să-şi aleagă prietenii şi cum să influenţeze oamenii. De astă dată, însă, intervenind pentru Theo, n-a izbutit să facă nimic.

[1] Diminutiv de la Dwight, numele fostului preşedinte al S.U.A., Eisenhower.

Se ridică de pe scaun, întinzîndu-se graţios, ca o pisică.
— Şi acum, înainte de a te părăsi, dă-mi voie să-mi potolesc instinctul meu matern lăsîndu-mă să-ţi privesc bomboana asta de fetiţă.
— Bineînţeles, dar te rog n-o trezi, fiindcă o să te ameţească sigur cu vorbăria ei.
Luella se furişă în cabina alăturată şi după cîteva clipe ieşi încetişor.
— In ordine?
— Totul în regulă, în afară de faptul că micuţa Kanga a căzut din pătuc. Am luat-o de coadă şi am aşezat-o la loc. Acum, că mi-am uşurat sufletul, am să plec.
In uşă, se opri.
— Voi, femeile, nu vă cunoaşteţi norocul. Dacă Theo al meu ar fi acum aici, aş fi sus pe punte cu el, înghiţind întinderea deşerturilor de apă, privind la fosforescenţa valurilor şi nebăgînd în seamă explicaţiile lui ştiinţifice. Dar aşa, înconjurată de lupi care mă pîndesc din toate colţurile, prefer să mă duc în cabină, să-mi dezbrac această a doua piele, să-i scriu tatii o scrisoare şi să încerc să dorm. Acum, somn uşor!
Işi luă sandalele în mînă şi, cu picioarele goale, se depărtă pe lungul coridor dintre cabine.
Joy stinse lumina şi vreme îndelungată ascultă zgomotul ritmic al maşinilor şi fîşîitul apei produs de vasul care înainta pe întinderea calmă a mării. Valuri de aer cald şi umed intrau prin hublou în cabină.

Sus, pe punte, Stephen își adînci privirile în noaptea luminată de stelele care, datorită acestui aer rarefiat, păreau atît de aproape, încît puteau fi culese cu mîna de pe cer.

Perdeaua ușii se mișcă și Stephen intră fără zgomot. Joy închise ochii. Știa că se uită la ea, dar rămase culcată, prefăcîndu-se că doarme, cu fața întoarsă spre perete. Clinchetul inelelor de la perdeaua ușii îi spuse că el intrase în cabina unde dormea Anne. O clipă se gîndi să-l urmeze, dar își schimbă ideea. Nu! Orice s-ar întîmpla, el e cel care trebuie să facă primul pas spre împăcare. Prezența lui o liniști. Începu să moțăie. Legănarea vasului o adormi în curînd.

Cînd Stephen se aplecă deasupra ei, se trezi brusc, într-o stare de încîntare, și îl trase în jos, lîngă ea.

Capitolul II

AVIONUL începu să piardă din înălțime. Dedesubt, tabla de șah a peisajului începu să prindă contururi: întunecate păduri de brazi, ogoare verzi ca smaraldul, ori de culoarea mentei, turle de biserici și un șir de mici ambarcațiuni legate între ele parcă de firul apei unui rîu pierdut printre cețurile dimineții.

— Elba! rosti Stephen, parcă mai mult pentru el decît pentru ai lui.

— Uite, Kanga! spuse Anne, care stătea pe genunchii tatălui, și ridică micul kangur de pîslă spre geamul avionului.

— Deci, sîntem deasupra Germaniei răsăritene, interveni cu voce stinsă Joy.

— Ai ghicit! consimți Luella. Din păcate, dumnezeu n-a făcut frontierele așa încît să le vezi clar atunci cînd zbori deasupra lor.

— Asta-i Germania ta, tăticule? întrebă Anne.

Stephen clătină din cap și își sprijini bărbia pe capul blond al fetiței.

— Auuu! strigă Anne. Mă apeși prea tare!

Joy aruncă o privire spre soțul ei. Stephen părea absolut singur, ca și cînd nimeni n-ar fi fost în jurul lui.

Deodată, peisajul de sub avion, care pentru ea părea ca oricare altul deasupra căruia zburase, dobîndi o semnificație deosebită: era țara în care se născuse el, unde crescuse și de unde fusese alungat ca o ființă hăituită, pe vremea cînd era încă un tinerel.

Se uită la frumoasa hartă oferită de compania de aviație, dar între această hartă și verdele luxuriant al peisajului de jos — întrerupt doar de umbrele cenușii ale norilor și de fîșiile vinete ale rîurilor — nu putea stabili nici o legătură.

Pe hartă, Berlinul arăta ca o pată de cerneală, așezată la două treimi de drum între frontiera Germaniei occidentale și frontiera Poloniei. Pentru prima dată, Joy își dădea seama că Berlinul era ca o insulă continentală: o insulă într-o mare stranie, despre care nu

știa nimic altceva decît lucruri ce puteau să o sperie.

Sub avion apărură lacuri. Păreau cioburi de oglindă risipite într-o imensă întindere de verdeață.

— Schwielowsee, murmură Stephen cu o voce care îi trăda emoția.

— Schwielowsee, Kanga! bolborosi Anne. Cuvîntul acesta, rostit de fetiță, o străpunse pe Joy asemeni unui cuțit.

Undeva, jos, pe marginea lacului era casa unde Stephen obișnuia să se ducă vara, unde se juca atunci cînd era cît Anne.

— Berlin! șopti el atît de încet, încît nici nu s-ar fi înțeles, dacă Anne, emoționată, n-ar fi repetat imediat cuvîntul.

— E Berlin, de adevăratelea, tăticule? întrebă fetița de cîteva ori.

Stephen, însă, părea surd.

— Asta e, dulceațo! o asigură Luella. Marele, bombardatul, trufașul, bicefalul Berlin. Joy, treci în locul meu. L-am văzut de atîtea ori...

Joy se lipi de geam. Peste umărul ei, Luella arăta la răsărit, în timp ce coborau deasupra orașului, panglica subțire a rîului Spree, iar spre apus întinderile verzi ale pădurii Grunewald [1].

Nu semăna cu nici unul dintre orașele peste care zburaseră pînă acum. Se vedeau pătrate verzi străbătute de dungi roșiatice. Ingrămădiri de case vechi. Miniaturi de zgîrie-nori, înălțîndu-se spre cer ca niște ciuperci fantastice. Goluri printre ruine, luminate de soare. Locuri bombardate. Case în mijlocul unor grădini umbrite. Un turn de biserică retezat. Șantiere de construcție. Un oraș care murea, sau un oraș care se năștea?

[1] Pădure aflată la sud-vestul Berlinului.

Avionul se roti și Joy putu urmări degetul Luellei îndreptat spre niște coloane pseudo-grecești.

— Reichstagul. In reconstrucție. Brandenburger Tor. Berlinul răsăritean. Grădina Zoologică. Stadionul...

— Tempelhof [1], rosti destul de tare Stephen atunci cînd avionul atinse pista. Clădirile aeroportului defilară vertiginos prin fața lor pînă cînd aparatul se opri.

Joy își privi bărbatul. Ochii îi străluceau în mod neobișnuit. Buzele îi erau strînse. Așeză mîna peste a lui cu o ușoară apăsare, dar Stephen nu reacționă.

„Cine știe la ce se gîndește! își spuse ea. Apoi se întrebă: Oare cum se simte după șaisprezece ani de absență? Jumătate din viața lui! Acum datoria mea este să ne ținem, eu și Anne, mai la o parte și să-l lăsăm să fie al familiei."

— Anne, ia vino, puiule, să te mai văd o dată! strigă Joy.

— Mămico, sînt frumoasă? întrebă Anne neliniștită, clipind din ochi sub părul bălai și pregătindu-se să surîdă.

[1] Cartier sudic și aerodrom din Berlin.

— Desigur, ești foarte frumoasă. Acum ia-ți geanta; ia-o și pe Kanga și nu te mai ocupa de nimic altceva.

Stephen continuă să rămînă lipit de geam, cercetînd cu privirea mulțimea adunată pe terasa aeroportului.

— Vezi pe cineva? întrebă Joy.

Stephen clătină capul.

— Lasă-mă să mă uit și la tine! Anne, dă-mi pieptenele să-l fac și pe tata frumos.

Anne chicoti în timp ce Joy pieptăna părul lui Stephen, acel păr blond și mătăsos care mereu îi cădea peste ochi. Stephen se supuse și de data asta ca un copil, dar fără reacția caldă cu care de obicei răspundea acestei ceremonii săvîrșite inevitabil înainte de fiecare ieșire a lor în oraș.

Fără să scoată un cuvînt, Stephen îi întinse Annei gentuța de călătorie, apoi își luă sub braț servieta. Coborîră ultimii. Anne sălta din treaptă în treaptă, împărțind cu larghețe saluturi tuturor celor din jur. Jos, pe pista de beton, întrebă:

— Tăticule, îl vezi pe bunicu?

Stephen clătină din cap, în timp ce toți trei se îndreptau, ținîndu-se de mînă, spre biroul de primire al pasagerilor.

— Nu cumva ne-au uitat? exclamă Anne neliniștită.

— Nu, drăguțo! Deocamdată nu-i putem vedea. Abia în sala de așteptare îi vom întîlni.

Luella scăpă prima de obișnuitele formalități și se despărți de ei sărutîndu-i furtunos și făcîndu-le tot felul de promisiuni.

Și formalitățile lor se terminară repede. Cînd ajunseră în sala de așteptare, Stephen respiră o dată adînc.

— *Vater!* [1] exclamă el cu o voce sugrumată.

Un bătrîn înalt înaintă greoi spre el, întinse brațele și îl cuprinse ca pe un copil.

— *Mein Sohn!* [2] rosti răgușit bătrînul. *Mein Sohn!*

Deosebirea dintre tată și fiu era izbitoare.

O femeie de vîrstă mijlocie se aruncă la pieptul lui Stephen țipînd: Stefan! Stefan! Din ochi îi șiroiau lacrimi și din gură îi ieșeau un torent de cuvinte germane.

Acest neobișnuit „Stefan" o impresionă cel mai mult pe Joy și îi dădu imediat senzația că este o străină.

Bătrînul îi întinse mîna. Stephen o ridică pe Anne ca să-l poată săruta pe bunic. Brațele fetiței încolăciră gîtul bătrînului și îl strînseră cu toată puterea, deranjîndu-i pălăria. Anne îl săruta pe bunic cu aceeași plăcere și bucurie cu care îl săruta pe cel rămas acasă.

Băgară de seamă îndată că bătrînul socotea cam exagerată toată afecțiunea ce i-o arăta Anne. Stephen desprinse fetița din brațele bunicului cu un murmur de scuze.

Veni apoi rîndul sorei lui Stephen, Bertha, s-o sărute pe fetiță cu tot atîta emoție exagerată cu care îl îmbrățișase pe el.

---

[1] Tată! (În lb. germană.)
[2] Fiul meu! (În lb. germană.)

— O, dar ești mai drăguță decît în fotografii! strigă Bertha. Cînd repetă în mod ostentativ acest compliment, bătrînul dădu din cap în semn de aprobare.

Joy se uita cînd la tată, cînd la fiică, și observă o mare asemănare între ei. Bertha era o femeie înaltă, cu fața roză, de bebeluș, lățită de niște fălci bine dezvoltate și prelungită de o bărbie dublă. Se încorsetase strîns într-un taior scump. Peste păru-i încărunțit, așezase o pălărie de ultimă modă. Amîndoi — și tatăl și fiica — erau impunători.

— Iată-l și pe fiul meu, Hans! Vorbește bine englezește. Bertha împinse înainte un tînăr înalt, blond, un reprezentant tipic al modei tinerești. Semăna atît de mult cu Stephen, așa cum arăta Stephen pe vremea cînd îl cunoscuse ea, încît Joy își reveni și nu mai avu sentimentul că este o străină.

Cînd îi dădu mîna, Hans surîse nervos.

— Bine ați venit! Vocea îi tremura. Nu vă îngrijiți de bagaje. Vă rog numai să-mi dați tichetele. Schmidt va face totul.

Porniră spre ieșire. Anne se lipise de mîna bunicului și, în ciuda totalei lipse de interes a bătrînului, încerca să i-o prezinte pe Kanga.

Afară, îi aștepta un *Mercedes-Benz* negru. Un șofer în uniformă sări imediat și-l ajută pe bătrîn să se urce.

Adresîndu-se cumnatei, Bertha porunci:

— Dumneata și cu Stefan vă duceți cu tata. Eu și cu Hans aducem bagajele. Anna merge cu noi.

Spunînd acestea, Bertha o apucă pe fetiță de mînă. Anne se smulse repede și exclamă:

— Eu și Kanga vreau să mergem cu noul nostru bunic. Și înainte de a interveni cineva, Anne se strecură în mașină, se așeză triumfătoare pe banca din spate, lîngă bătrîn, și-l întrebă:

— Nu-i așa că vrei să mergem cu tine?

Bătrînul dădu din cap și spuse „*Ja! Ja!*" fără nici un entuziasm.

Joy aruncă o privire dojenitoare spre Anne. Apoi, adresîndu-se lui Stephen, rosti în grabă:

— Stai tu în spate, lîngă tatăl tău.

În clipa cînd șoferul îi deschise ușa din față și îi spuse: Poftiți, *Frau von Mühler* [1], Joy avu senzația că s-a dedublat.

Porniră. Urmă un amestec de străzi curioase, cu nume necunoscute. Din spate se auzea vocea monotonă a bătrînului, într-un monolog întrerupt numai de glasul cu sunet de argint al fetiței.

Joy se întoarse și surprinse ochii plini de disperare ai lui Stephen, nefericiți sub sprîncene încruntate.

— Anne, nu-l necăji pe bunicu...

— Dar nu-l necăjesc! Nu-i așa, bunicule?

— *Nein*, răspunse bătrînul fără convingere.

Joy văzu cum cutele dintre ochii lui Stephen se adînciră.

— Să nu mai aud o vorbă, îi porunci ea Annei. Acum e rîndul lui tata. Nu l-a văzut pe

[1] Doamnă von Mühler. (În lb. germană.)

bunicu de atîta vreme! Şi-apoi, nu-i frumos să discuţi numai tu!

Anne se ghemui lîngă Stephen.

— Am să fiu cuminte, tăticule. Poţi să vorbeşti şi eu am să ascult.

Conversaţia între cei doi bărbaţi fu reluată, cu frazele lungi ale bătrînului şi cu răspunsurile mai scurte ale lui Stephen. Cuvintele neînţelese treceau pe lîngă ea întocmai ca semnalele de circulaţie pe lîngă care alergau.

„Orice-ar spune Stephen, gîndi Joy, trebuie să învăţ germana. Dar, imediat, se întrebă: Oare, merită? Mama lui Stephen, Bertha şi Hans vorbesc englezeşte. Bătrînul înţelege, evident..."

Nemaiputînd să rămînă tăcută, i se adresă şoferului:

— Vorbeşti englezeşte?

— Puţin, *Frau von Mühler.*

— Unde ai învăţat?

— În Anglia. Am fost prizonier de război.

— Nu mai spune! Şi cum ţi-a plăcut?

— Foarte mult. Am lucrat într-o exploatare forestieră. În fiecare duminică mă duceam la fotbal.

La un moment dat, Joy îşi dădu seama că în spate conversaţia se întrerupsese şi prin oglinda şoferului zări privirea îngrijorată a lui Stephen.

— Unde sîntem acum? continuă ea cînd intrară pe nişte străzi mărginite de copaci şi de blocuri impresionante.

— Acesta e *Neu Westend — New Westend,* răspunse şoferul în germană şi în engleză. Acum sîntem pe faimoasa Heerstrasse.

— De ce e faimoasă?

— Pentru casele ei mari şi pentru grădinile ei întinse. A fost întotdeauna un cartier bogat.

Aşadar, aici a crescut Stephen. Joy se uita curioasă la vilele mari clădite în mijlocul unor grădini, adevărate parcuri. Toate acestea erau simbolurile altor vremuri, ale altei lumi în care ea nu avea rădăcini. Dar pentru Stephen, pentru el ce reprezentau?

Cotiră spre o intrare circulară şi trecură printr-o mare poartă de fier forjat. Ziduri înalte, însoţite de liliaci înfloriţi mărgineau grădina, în care tremurau frunzele transparente ale mestecenilor argintii aşezaţi în mijlocul unui covor de iarbă catifelată, împodobit cu statui demodate. Sub o pergolă acoperită de glicină şi de straturile de flori, unde primăvara se desfăşura într-o abundenţă luxuriantă, vara începuse a-şi arăta primele semne.

Deodată, în faţa lor apăru casa, mare, solidă, cu camerele de la parter care dădeau pe terase largi, cu balcoane lucrate în fier forjat şi cu etajele superioare decorate excesiv de baroc. O scară în spirală conducea spre intrarea principală, unde aştepta o bătrînică, purtînd bonetă şi şorţ alb. Surîdea şi făcea reverenţe. La fereastra mare care se deschidea spre terasă, stătea mama lui Stephen. Înainte de a se opri maşina, el sări pe portieră. Bătrîna coborî în grabă treptele şi, aplecîndu-se, îi sărută mîinile.

Peste o clipă, mama şi fiul erau unul în braţele celuilalt.

Privindu-i, Joy avu o strîngere de inimă, dar își dădu seama că această îmbrățișare însemna adevărata lui întoarcere acasă.

Bătrînica, tot făcînd plecăciuni, o luă pe Anne în brațe și începu să plîngă.

— Dumneata ești Charlotte? o întrebă Joy, amintindu-și de numele doicii lui Stephen.

— *Ja, ja, gnädige Frau*[1], răspunse bătrînica, în vreme ce lacrimile îi curgeau nestăvilite.

Șoferul îl ajută pe bătrîn să coboare din mașină. Joy o ținea pe Anne de mînă, de teamă să n-o zbughească după Stephen. Toți trei urcară treptele împreună. Bătrînul se sprijini de brațul lui Joy.

— Doamne, ce gras ești! izbucni deodată fetița. Joy se sperie, dar se liniști imediat sperînd că bătrînul nu înțelesese nimic.

Întîmplarea fu uitată imediat ce intrară în cameră și o văzură pe mama. Înaltă, fragilă, cu părul alb, stătea în fața lui Stephen, cu mîinile așezate pe umerii lui și îi cerceta figura care semăna atît de mult cu a ei. Îl privea cu un surîs dureros. În ciuda seninătății pe care voia s-o arate, pe față i se așternuse o expresie de suferință.

După cîteva clipe, ochii ei albaștri ca și ai lui Stephen se întoarseră către Joy. Îi întinse mîna și îi spuse:

— Bine-ai venit, Joy!

Se aplecă apoi spre Anne, îi ridică fetișoara și spuse pe un ton tremurînd:

[1] Da, da, stimată doamnă! (În lb. germană.)

— Desigur e absurd, dar e exact ca Stefan cînd era copil.

Bătrînul se așezase pe marginea unui scaun. Își sprijinea mîinile pe genunchi și se aplecase puțin înainte. Haina închisă la un nasture îi strîngea trupul greoi.

Mama întinse o mînă spre el și încercă să-l atragă într-o conversație pe care Joy n-o înțelegea.

— Dar, cum vă simțiți? întrebă Joy neliniștită.

Cu un gest care voia să alunge întrebarea, mama răspunse:

— Nu atît de prost pentru o bătrînă!

— Am fost atît de îngrijorați cînd am primit scrisoarea Berthei! continuă Joy.

Tocmai atunci intrară în cameră Bertha și Hans. Bertha îi făcu lui Joy un semn, dar era prea tîrziu.

— Care scrisoare?

Joy ezită o clipă.

— Scrisoarea în care ni s-a comunicat că nu v-ați simțit bine.

Mama se încruntă.

— Bine, Bertha, dar ce-ai putut să scrii? Nu mi-ai vorbit niciodată despre asta.

Un val de sînge acoperi gîtul și obrajii roz, de bebeluș, ai Berthei.

— Nimic deosebit, mamă. Nimic în afară de ce au scris și ceilalți. Le-am scris că ai fost bolnavă iarna trecută. Știam că Stefan vrea să cunoască toate amănuntele.

— Şi anume, ce amănunte i-ai dat?

În acel moment interveni bătrînul. Bertha începu să traducă:

— Tata spune că ar fi bine să vă duceţi în camerele voastre. Masa va fi servită în curînd. Poftiţi după mine!

Joy şi Anne o urmară, urcînd o scară cu trepte de marmură, cu complicate balustrade de alamă, cu lămpi mari şi cu oglinzi reflectînd belşugul unor vremi apuse.

— V-am rezervat cea mai mare cameră de oaspeţi, spuse Bertha, intrînd într-un dormitor spaţios, cu uşi largi dînd spre un balcon care domina toată grădina.

Cu un gest exagerat, deschise o uşă de comunicare.

— Iată şi salonul vostru. Ca să fie totul în perfectă ordine, am făcut o uşă între salon şi dormitor. Vă place?

— Foarte frumos! exclamă Joy cu bucurie. Într-adevăr, sînteţi foarte buni că v-aţi deranjat atîta pentru noi.

— Am fi vrut ca salonul să fie mai mare, dar sper că majoritatea timpului o veţi petrece jos, cu noi. N-o să vă lăsăm singuri, după ce v-am aşteptat atîta vreme. Uită-te! Mama v-a dat cel mai frumos serviciu de ceai. E un Meissen [1]. L-a primit cadou la nunta ei.

Foarte impresionată, Joy se opri în faţa serviciului de ceai şi murmură:

[1] Porţelan de Meissen (după oraşul cu acelaşi nume, din Germania [Saxonia], vestit pentru porţelanurile fabricate acolo).

— Cît de buni sînteţi!

— Unde-i patul meu? se îngrijoră Anne.

Bertha răspunse imediat.

— Ne-am gîndit la toate. Fostul budoar l-am transformat într-o cameră pentru ea.

Încîntată, Anne începu să danseze în încăperea cu mobile albe moderne, tapisată în roz şi albastru, cu scene din poveşti pentru copii.

Pe un ton de scuză, Bertha se adresă lui Joy:

— Sper că nu eşti supărată pentru că nu ai cameră de toaletă. Colonelul Carey, un prieten american al fratelui nostru Horst ne-a spus că oamenii din *Lumea Nouă* nu se sinchisesc prea mult dacă au o baie bună.

— Are dreptate. Ca să fiu sinceră, în viaţa mea n-am avut budoar.

Anne o aşeză pe Kanga pe o pernă şi îi spuse:

— Acum să fii băiat bun şi să nu vorbeşti prea mult.

Cele două femei continuară vizitarea apartamentului. Anne se luă după ele.

— Aici e baia, explică Bertha. Şi baia am renovat-o. Sper că vă va place. Dacă vreţi să schimbaţi ceva, n-aveţi decît să spuneţi. Tata ne-a şi pus în vedere: „Nu faceţi nici o economie. Totul trebuie să fie frumos pentru fiul meu şi pentru soţia lui".

— Cred că n-a rămas nimic la care să nu vă fi gîndit. Totul este perfect.

Bertha o bătu uşor pe mînă şi rosti:

— După ce vei sta o vreme aici, îți vei da seama că noi facem totul așa. Acum, mă duc să văd dacă masa este gata. Vă rog să coborîți îndată ce auziți gongul. Azi am întîrziat cu o jumătate de oră. Speram că Stefan își va aduce aminte că tata obișnuiește să mănînce la 12.30 și că va lua un avion cu un orar mai potrivit.

Joy o asculta cu scepticism cum trece într-o clipă peste anii îndelungați pe care Stephen îi petrecuse departe de casă.

Stephen apăru în dreptul ușii, uitîndu-se spre grădină. Auzindu-le vocile, se întoarse.

— Ei, cum te simți iarăși acasă ? îl întrebă Joy.

— Nu-mi vine să cred. Totul este exact cum a fost.

Bertha se întunecă.

— Nu chiar așa, apăsă ea pe cuvinte și părăsi brusc camera.

Stephen o luă pe Joy în brațe și o sărută lung, ca și cînd ar fi fost despărțiți de multă vreme.

— Îmi pare rău că te-am lăsat singură în momentul sosirii...

— Dragul meu, să nu-ți pară rău de nimic. In prima săptămînă, Anne și cu mine vom ști să ne facem nevăzute. De altfel, uită-te la toate astea ! Mă simt ca o vedetă de cinema.

Stephen privi cu silă de jur-împrejur, la dormitorul cu pat larg, care, în realitate, era format din două paturi unite prin niște tăblii la cap și la picioare, și acoperit cu o plapumă de

puf înfățată într-un cearceaf cu dantelă. Totul era masiv, solid : dulapul uriaș, masa de toaletă mare.

Anne se învîrtea de colo-colo, examinînd fiecare lucru.

— Mămico, spuse ea, nu ți se pare că totul este îngrozitor de mare ?

In această întrebare, Anne sintetizase perfect sentimentele lui Joy. Totul arăta atît de mare, încît era copleșită. Cîtă deosebire față de mobilele lor ușoare și moderne de acasă !

Cunoscînd obiceiul micuței Anne de a repeta tot ce auzea, se mulțumi să spună doar atît :

— Puișorule, totul mi se pare minunat. Acum, pînă mă fac și eu frumoasă, du-te repede la baie și spală-te pe mînuțe.

Joy îl luă pe Stephen de braț.

— Uite salonul nostru particular. E prea frumos pentru a fi exprimat în cuvinte !

Stephen o privi neîncrezător.

— Zău ? exclamă el. Ia te uită că au instalat o ușă aici !...

— Da, așa au făcut. Mi-a spus Bertha.

Intrară încet în salon.

— Intr-adevăr, e elegant, spuse Joy. Dormitorul mi se pare puțin cam apăsător, dar camera cu aceste scaune și mese încîntătoare și cu această vitrină în care se păstrează cel mai frumos serviciu de ceai al mamei...

— Totul e al mamei, spuse încet Stephen. Trebuie să le fi adus de la München. Tatăl ei le-a cumpărat la Viena pentru bunica. Mi se

pare că şi covorul ăsta e al ei. E un covor persan foarte rar.

— Îi seamănă, interveni Joy. Nu mi-o pot închipui decît în ambianţa asta. Totul respiră o atmosferă atît de delicată! Şi vederea spre grădina plină de liliac!... Oare nu e totul prea frumos?...

Stephen se uită la un tei care îşi arunca umbra peste balcon.

— Cînd eram mic, teiul ăsta era copacul meu preferat, spuse visător. După ce am avut febră reumatică, veneam deseori şi mă culcam sub el şi mama îmi citea poveşti.

Venind vorba despre mama, Joy îl întrebă:

— Stephen, în realitate, cum se simte mama? Pare să fie extrem de plăpîndă. Oare e atît de bolnavă cum spune Bertha?

— Nu ştiu. Ea afirmă că se simte bine. Pînă acum n-am apucat să vorbesc cu Bertha.

Cu un gest moale, Joy îl prinse de braţ.

— Nu te necăji, dragul meu. În curînd vom afla despre ce este vorba, dar sînt sigură că prezenţa ta aici constituie cel mai bun medicament.

Stephen oftă şi Joy se întrebă de ce oftează.

Jos se auzi gongul. Un sunet domol şi cu ecou.

Stephen porni.

— Să mergem imediat, exclamă el brusc. Tata nu tolerează nici o întîrziere.

— Nu mai spune! rîse Joy în timp ce Stephen aproape că o împingea afară. Vorbeşti de

parcă şi-acum ai fi copil. Ce bine ar fi dacă ai veni la masă tot atît de grăbit cînd te chem *eu*, în loc să găseşti mereu ceva de făcut.

— Astea-s rămăşiţe de împotrivire din tinereţe. De altfel, gongul nu sună pînă ce tata nu s-a aşezat la masă şi nu a dat semnalul.

— Glumeşti?

— Nu!

— Asta e mai tare ca orice! Nu i-a spus-o nimeni?

Stephen o sărută şi rîse.

— Nu, nu i-a spus-o nimeni, niciodată. Dar dacă poţi învăţa destul de bine germana, atunci vei fi prima.

— E extraordinar! Ştii că Bertha se aştepta să-ţi aduci aminte că masa se serveşte la 12.30? Nu-i drăguţ din partea ei?

— Mă bucur că gîndeşti aşa, replică Stephen. Dar în vocea lui se simţea o vagă nuanţă de ironie.

Coborîră scara ţinîndu-se de mînă. În faţa lor, Anne sărea de pe o treaptă pe alta şi întreba dacă este permis pentru o fetiţă să-şi dea drumul pe balustradă.

Stephen îi răspunse hotărît că nu e îngăduit.

Uitîndu-se în oglinda de pe scară, Joy spuse:

— Arăt foarte nepotrivit pentru atmosfera de aici.

Purta un costum de călătorie corect, de culoare verde, dar părul ei brun, tuns la modă, încadra o faţă bronzată care părea prea modernă pentru casa în care se aflau.

Cînd ajunseră în hol, Joy zări ochii negri ai unui strămoș, fixînd-o dintr-un tablou.

Intr-o clipă, mintea îi fu străbătută de o idee: „Strămoșul știe că eu nu sînt de-a lor."

Capitolul III

JOY SE OPRI în prag, din ce în ce mai surprinsă. Nu știa ce are în față: o scenă de teatru, sau o sufragerie?

In centrul unei camere mari cu lambriuri de stejar, tatăl stătea în capul unei mese lungi, în jurul căreia erau așezate scaune cu spătare înalte, gotice, fiecare purtînd stema familiei.

Chiar acum, în miez de zi, un candelabru foarte înzorzonat își arunca luminile asupra paharelor și argintăriei strălucitoare.

Un valet în uniformă se fixase țeapăn lîngă un bufet masiv, sculptat, și două servitoare, cu bonete și șorțuri, serveau cu fețe nemișcate. Totul amintea mai mult de o piesă de teatru decît de desfășurarea unei vieți cotidiene.

Impresionată de atîta formalism — deși îl găsea ridicol — Joy înțelese abia acum de ce atîta vreme Stephen avusese o adevărată groază de mesele familiale.

Hans o însoți pe mama pînă la locul ei, în timp ce tatăl ședea cu aerul unui om care așteaptă de o veșnicie.

Joy trăi o senzație complexă. Pe de o parte totul i se părea caraghios, iar pe de altă parte

găsea că e stupid să accepte fără crîcnire ca întreaga gospodărie să fie condusă după capriciul stăpînului, oricît de trăsnit ar fi fost el.

Indiferentă la toate acestea, Anne crezu totuși că este vorba despre o masă festivă. Privind de jur-împrejur, întrebă:

— Bunico, e ziua cuiva?

Nu răspunse nimeni. Cu un gest desprins parcă dintr-un film de epocă, bătrînul îl invită pe Stephen să se așeze la dreapta lui, iar pe Joy la stînga.

— *Mahlzeit!* [1]

Stephen răspunse:

— *Mahlzeit!*

Deodată, se produse un moment de derută: Anne se urcase cu picioarele pe scaunul de lîngă mamă-sa. Bertha ezită o clipă, apoi șopti ceva la urechea servitoarelor. In sfîrșit, se așeză și ea la masă. Hans luă loc lîngă Anne. Cu toate că accidentul se aplanase cu discreție, se putea observa că tot „spectacolul", de altfel bine regizat, fusese dat peste cap.

Una dintre servitoare se întoarse cu farfurii și tacîmuri, pe care le așeză în fața Berthei. Cealaltă aduse o pernă pentru Anne. Cînd Joy îi mulțumi, Bertha explică:

— Nu ne-am dat seama că Anna este destul de mare pentru a sta la masă cu noi. De aceea, îi spusesem Charlottei să-i așeze o măsuță în vechea cameră a copiilor.

---

[1] Poftă bună! (In lb. germană.)

— O, nu era nevoie să vă deranjaţi în mod special pentru ea, răspunse Joy. De cînd era mică a fost învăţată să stea la masă cu noi.

Anne întări :

— Eu şi Patricia luăm întotdeauna masa cu mama şi tata. Uneori Patricia murdăreşte faţa de masă. Ea e mică. Da' eu, sînt mare. Nu murdăresc nimic.

Observînd privirea mamei, Anne adăugă :

— Se întîmplă cîteodată să murdăresc şi eu, dar pot să tai singură carnea cu cuţitul.

— Foarte bine, Anna ! remarcă Bertha fără căldură.

Valetul servi vinul.

— Mămico, spuse Anne cu glas tare. Pot să-i spun că mă cheamă Anne, nu Anna ?

— Noi spunem Anna, rosti Bertha pe un ton ce nu admitea replică.

Bătrîna îi şopti conspirativ fetiţei :

— Şi pe mine mă cheamă Anna.

Stephen aruncă o privire dojenitoare către Joy. Aceasta îşi dădu seama că Bertha se uita într-un anumit fel la fetiţă, voind să impună linişte. Nerăbdător, bătrînul învîrtea inelul şervetului, întocmai ca un om care aşteaptă ca toţi cei din jurul său să fie atenţi.

Joy o strînse pe Anne de mînă. Era un semn cunoscut de amîndouă. Fetiţa se linişti. Aşteptînd să vadă ce se întîmplă, se uita cînd la unul, cînd la altul din cei de faţă.

Bătrînul vorbi şi familia ridică paharul pentru un toast de bun-venit. Apoi, toţi puseră paharele jos şi bătrînul vorbi din nou.

Bertha traduse :

— Tata te roagă să-l ierţi pe Horst, fratele nostru cel mai mare, că nu este prezent pentru a vă ura bun-venit, dar în momentul de faţă se află la Cairo pentru treburi guvernamentale.

— Ce păcat că n-am ştiut ! exclamă Joy. Cînd am trecut prin Egipt, am fost şi pe la Cairo. Am vizitat pînă şi piramidele.

— Poate că e mai bine aşa, rosti Bertha. Horst are o poziţie foarte înaltă şi probabil că n-ar fi găsit timp pentru voi.

— Nici noi, spuse deodată Stephen.

Surprinsă de tonul lui, Joy îi aruncă o privire.

Se făcu un moment de linişte. Încurajată de asta, Anne se întoarse întrebătoare către Hans :

— Tu eşti noul meu unchi ?

— Nu, eu sînt vărul tău.

— Ce bine ! Tot n-am eu nici un văr ! Pot să-ţi spun Hans ?

— Desigur.

— Deci acum am o mătuşă, un văr, un bunic nou şi o bunică nouă.

Bătrînul tuşi cu înţeles. Joy o atinse pe Anne pe genunchi.

Mergînd neauzită, fata servi supa.

Dejunul fu excelent şi decurse în linişte, în afara pauzelor dintre diferitele feluri de mîncare, cînd conversaţia se învîrti în jurul călătoriei lor.

„Intr-adevăr, e o lume atît de deosebită de a noastră, îşi spuse Joy. O lume aşezată, nemişcată, exprimată prin mobile grele, printr-o masă

acoperită cu o față de damasc scrobit, prin șervete mari cît un prosop, așezate lîngă fiecare farfurie; prin greutatea argintăriei cizelate și cu monogramă; prin porțelanurile mărginite cu o bandă de un albastru-închis și de una aurie." Totul se deosebea atît de mult de sufrageria lor luminoasă, cu mobile moderne, cu porțelanuri vesele! O clipă, senzația că e străină îi reveni, o senzație întărită de întunecatul portret al străbunului, a cărui figură semăna cu a bătrînului din fruntea mesei și care se uita în jos de pe înălțimea unei alte generații...

Cînd se termină dejunul, nimeni nu se mișcă de la masă pînă ce tatăl nu se ridică. Il urmară în salon. Joy fu din nou surprinsă de eticheta exagerată și de luxul unor vremuri apuse, atunci cînd servitoarea așeză în fața Berthei o tavă grea de argint, încărcată cu un serviciu de cafea dintr-o altă epocă.

Observînd-o, Bertha rosti cu mîndrie:

— Acest serviciu de cafea a aparținut bunicului tatălui meu.

Dorind să nu introducă un ton de discordanță în această atmosferă, dar neputînd să afirme că îi place, Joy mormăi ceva de neînțeles.

Bertha continuă:

— Venind dintr-o țară nouă, toate acestea trebuie să-ți apară ciudate. Prietenul nostru american, colonelul Carey, despre care ți-am mai vorbit, rîde de noi și spune că trăim într-un alt secol. Dar așa îi place tatii, și eu sînt de acord cu el. Tradiția este ceva foarte important.

— Eu nu sînt de aceeași părere, spuse Hans atît de încet, încît nu fu auzit decît de Bertha și Joy.

Bertha se încruntă, dar el zîmbi, așternîndu-i-se pe fața tînără un surîs ironic și plin de dezaprobare.

— Stefan ne-a spus că știi să cînți foarte bine la pian, continuă Bertha. De aceea, am și acordat pianul. O să ne facă mare plăcere. Mama nu s-a mai simțit în stare să cînte de atîta vreme!

— Ești foarte drăguță, dar mi-e teamă că am să vă dezamăgesc.

Bătrînul rosti cîteva cuvinte.

— Tata spune că te poți servi de pian ori de cîte ori nu este ocupat cu vreo afacere acasă, adică atunci cînd nu-l deranjează.

In timpul cafelei convorbirea lîncezi, schimbîndu-se doar cîteva banalități. Joy era mișcată de străduința familiei de a găsi un subiect care s-o intereseze și pe ea. Pe de altă parte, încercă pentru prima dată sentimentul că Stephen nu-i aparținea numai ei.

După ce își termină cafeaua, Joy întrebă:

— Imi îngăduiți să mă duc sus? Anne s-a sculat foarte devreme. In afară de asta, aș vrea să-mi desfac bagajele.

Anne plecă supărată. Hans le urmă pe amîndouă. Urcară împreună treptele. Sus, pe coridor, el le privi și-i spuse lui Joy:

— Te rog să-mi spui dacă pot să-ți fiu de vreun folos. Să fii străin, nu-i de loc ușor aici.

— Mulțumesc, Hans. Din fericire, Stephen nu-mi este străin.

Tînărul se uită la ea lung, voind parcă să spună ceva important, dar rosti doar atît:

— Desigur că nu. Am și uitat. Eram un copil cînd el... a plecat.

Făcu o plecăciune, se întoarse și se îndreptă spre celălalt capăt al coridorului.

Cînd deschise ușa camerei, Joy se uită cu surprindere la geamantanele aduse sus de șofer. Una din cameriste le și desfăcuse și așezase totul la locul cuvenit. Acest exemplu de serviciu tăcut, extins pînă la cele mai intime lucruri, o făcu să se simtă și mai străină.

Mai tîrziu, după-masă, se așezară în salonul mamei, care comunica printr-o ușă cu dormitorul principal. Joy, liniștită, simțea cum o învăluie căldura unor noi legături de familie.

Bertha prezentă scuzele bătrînului și pe ale ei, spunînd:

— Vă rugăm să ne iertați astăzi, dar tata are un oaspete important și, fiind vorba de un om de afaceri american, trebuie să-i traduc.

Charlotte dădu, cu discreție, o mînă de ajutor mamei să toarne ceaiul. Hans distribui ceștile în jurul mesei și pentru prima dată părăsi masca de om matur atunci cînd Anne îl urmă cu zaharnița și apoi se așeză pe un scăunel, lîngă el.

— Hans e mai mult fiul decît nepotul meu, spuse mama, atingîndu-i mîneca hainei cu mîna ei plăpîndă. N-avea decît cinci ani cînd s-a terminat războiul, iar Bertha a fost atît de ocupată, încît l-am crescut eu.

Ochii ei se uitară adînc în cei ai lui Stephen și mama și fiul schimbară o privire al cărei înțeles Joy nu-l putu desluși. Dar nici gestul acesta și nici atmosfera de altă epocă și altă lume, cu care era îmbibată casa, n-o puteau face să nu se simtă binevenită.

Rămasă singură cu ei, mama apăru deosebită de acea femeie care stătuse liniștită și retrasă la masă și la cafeaua de după dejun.

Înconjurată de cei trei și de cadourile aduse, strălucea. Chiar și glasul i se schimbase. Cuvintele curgeau ușor și repede, ca de la cineva care avea atîtea de întrebat. Nemaiputînd aștepta pînă seara pentru a vedea filmele aduse de ei, mama ceru să le proiecteze acum. Stephen instală proiectorul și traseră perdelele grele.

Pe perete, prinse viață lumea cealaltă, de la depărtarea de peste șaisprezece mii de kilometri: o casă modernă, confortabilă, cu ferestrele deschise spre marea care se legăna în valuri prelungi spre plaja Cronulla.

— Mă simt acolo, murmură mama. Recunosc tot ce mi-ați descris: culorile albastre și aurii, arborele de cauciuc din mijlocul pajiștii, soarele...

— Și Patricia, interveni Anne în calitate de interlocutor, în clipa cînd sora ei apăru pe ecran. O fetiță vioaie se uita la ei de pe ecran. Joy simți un val de emoție. Curly și cu mine, strigă

Anne cînd se văzu țopăind cu cîinele pe iarbă, avînd în spate grupuri de hortensii roz și albastre. Bunicul și bunica.

Joy îi privi cu ochi mari, ca pe niște oameni nu numai dintr-o altă emisferă, ci și dintr-o altă epocă : neconformiști, plini de forță. Întreaga ei viață îi trecea acum prin față : simplă, neîmpovărată, confortabilă, înrădăcinată în timpul și în locul în care trăia.

Hans urmări totul cu încordare, dar tăcut. În spatele lor, Charlotte nu mai înceta să comenteze ceea ce vedea : *„Schön"*, *„wunderbar"*, *„fabelhaft"* [1].

Mama se dărui cu totul acestei țări ciudate, întocmai ca un explorator ce studiază harta unui ținut în care va călători într-o zi. Din cînd în cînd oprea proiecția și cerea explicații : Stephen cu un colac de salvare ; Joy făcînd ski pe apă ; copiii jucîndu-se cu un cangur tînăr. Dorea să afle totul despre viața lor. Se uita cînd la ecran, unde se proiecta jocul lui Stephen cu Anne și Patricia pe plajă, cînd la Stephen cel de alături, a cărui față era luminată de razele proiectorului. Parcă voia să aibă confirmarea că în adevăr este el, fiul ei. Examina fiecare cameră din casa lor, cerîndu-le amănunte despre lemnărie și despre materialele de construcție. Privea ultimele fotografii ale Patriciei (la cererea bătrînei, Stephen oprise proiecția) și apoi își arunca repede ochii spre Anne, pe care o atrase către ea, ca și cum ar fi voit să le îmbrățișeze pe amîndouă.

[1] Frumos, minunat, de necrezut. (În lb. germană.)

Tensiunea în care trăise Stephen în ultimele săptămîni, de la Colombo încoace, dispăruse. Devenise iarăși el însuși, acel Stephen pe care Joy îl cunoscuse acasă. Și cu cît își dădea seama de asta, cu atît mai mult se apropia Joy de bătrîna lui mamă.

Proiecția se termină cu cîteva fotografii de artă pe care Stephen le făcuse pentru propria lui plăcere.

— Într-adevăr, e un excelent amator, spuse Joy cu mîndrie. Numai că uneori face niște experiențe atît de exagerate, încît nu ne mai puteți distinge pe noi din pricina efectelor „artistice".

— Ai dreptate, interveni mama. Tot așa făcea și cînd era băiețaș. Cînd ne-am dus la München la tatăl meu, după criza de reumatism a lui Stefan, i-am dat un aparat fotografic. A făcut niște poze atît de extraordinare — mi se pare că se numesc trucaje — încît am crezut că vom avea un cineast în familia noastră.

— Stephen, niciodată nu mi-ai vorbit despre asta, îi reproșă Joy soțului, dornică să cunoască toate amănuntele din copilăria lui.

Bărbatul se roși și spuse încurcat :

— Am uitat cu desăvîrșire.

— Nu-i de mirare. I s-au întîmplat atîtea lucruri minunate în Australia, încît n-aș fi surprinsă dacă și-ar fi uitat toată vechea lui viață.

Mama își așeză mîna pe genunchii fiului și surîse cu înduioșare.

Dar buna dispoziţie a lui Stephen dispăruse. Acum privea în jos, spre covor. Fruntea îi era din nou încruntată.

Bătrîna se uită cu înţeles către Hans. Tînărul se ridică şi, în şoaptă, o întrebă pe Anne:

— Vrei să vezi nişte pisicuţe?

Cînd fetiţa acceptă bucuroasă, amîndoi părăsiră camera.

— Şi acum, rosti mama ridicîndu-se de pe scaun, aş vrea să vă dau ceva ce n-am vrut niciodată să încredinţez poştei.

Sprijinindu-se cu o mînă pe umărul lui Joy şi cu cealaltă ţinîndu-l pe Stephen de braţ, bătrîna intră în spaţiosul salon, de pe al cărui balcon se vedea toată grădina.

— Vă voi arăta un secret, dar să nu suflaţi nici o vorbă despre el!

Mişcă un tablou atîrnat pe perete şi ieşi la iveală uşa unui *safe*.

Joy se uita plină de uimire.

— Am impresia că iau parte la turnarea unui film istoric.

— Mie mi se pare mai curînd o prostie, spuse mama. Cu mult înainte de a veni eu în această casă, tatăl lui Ernst a instalat aici acest *safe*. Da, e modern. Mereu mi-e teamă că într-o zi, grăbindu-mă să iau ceva de aici, voi uita cifrul şi n-am să-l pot deschide.

Bătrîna dădu uşa *safe*-ului într-o parte, scoase o cutie de argint şi o aşeză pe masă. Era împodobită cu pietre de smarald cizelate cu multă migală. Cînd Joy îşi arătă admiraţia, mama răspunse:

— E foarte veche. Fratele bunicului lui Stefan a luat-o din „Oraşul interzis", cînd Pekinul a fost jefuit, în vremea răscoalei boxerilor[1]. Mie, însă, îmi place să mă gîndesc la trecutul ei şi mai îndepărtat.

Deschise cutia, luă din ea un inel masiv cu sigiliu şi i-l dădu lui Stephen.

— Inainte de a muri, tata mi-a spus că vrea să-l moşteneşti tu. Poartă-l şi adu-ţi aminte de bunicul tău. A fost un demn înaintaş.

Stephen luă inelul şi şi-l puse în deget.

— A fost un om mare. Tot ce e bun în mine, numai lui îi datorez... şi ţie, mamă!

— Iar asta e pentru tine.

Bătrîna strecură în mîna lui Joy o brăţară cu o lucrătură fină, bătută cu pietre de smarald.

— A fost a mamei mele. Ia şi cerceii. Sînt din garnitură. Am ezitat multă vreme, neştiind dacă-ţi place verdele. Imi aduc aminte că la şcoală, în Anglia, am aflat că verdele poartă ghinion. M-am liniştit cînd te-am văzut sosind într-un costum verde. Aici e ceva pentru mica mea Anna. Ii voi da eu. Şi iată altceva pentru Patricia. O să le luaţi cu voi.

Puse pe masă două brăţări de aur.

Joy încercă să-i mulţumească, dar, spre surprinderea ei, nu putu rosti nici un cuvînt. O

---

[1] Denumire dată de europeni participanţilor la răscoala antiimperialistă I He-tuan, începută în China la 1898 şi înăbuşită în 1900 de forţele imperialiste comandate de feldmareşalul german Waldersee. „Oraşul interzis" e Pekinul, eliberat de răsculaţi în perioada amintită.

sugrumase emoţia. Îşi lipi buzele de obrazul celeilalte femei.

Mama o strînse în braţe şi se uită lung la ea.

— Nu tu trebuie să-mi mulţumeşti, ci eu trebuie să-ţi mulţumesc, pentru că, dîndu-i fiului meu o viaţă nouă, mi-ai prelungit mie viaţa.

Ochii i se umplură de lacrimi. Puse cutia în *safe,* îl închise, întoarse butonul care făcu un zgomot surd, şi tabloul reveni la locul lui.

— Cred că acum, înainte de cină, mă voi odihni puţin. Pentru mine a fost o zi plină de emoţii, spuse mama.

Intorcîndu-se din uşă, Joy văzu că Stephen îşi cuprinsese mama în braţe, aşa cum făcuse la sosire.

Cînd Stephen o ajunse din urmă, se prefăcu, discret, că nu-i vede ochii înroşiţi. Bărbatul îşi şterse nasul cu zgomot înainte de a încerca să-i vorbească.

Capitolul IV

CALCÎND pe covoarele întunecate care înăbuşeau orice zgomot pe coridoarele şi scările largi, trecînd prin faţa vechilor portrete ale familiei, prin faţa unor naturi moarte puţin obişnuite, reprezentînd fazani şi iepuri însîngeraţi în tovărăşia nepotrivită a trandafirilor, sau trecînd prin faţa unor coarne de cerbi şi a unor capete de mistreţi împăiate şi încadrate cu rame aurite, Joy se simţi în primele zile tot atît de

străină ca şi atunci cînd fusese dusă la internat. Dar, cu ajutorul Berthei, care, jucînd rolul „fetei bătrîne", îi arăta toate locurile şi îi făcea cunoscute toate regulile casei, vila von Mühler o cucerea încet-încet şi începea să o simtă din ce în ce mai mult ca făcînd parte din universul familiei.

— Vila a fost construită de străbunicul meu, explică Bertha mîndră, arătînd spre portretul care domina sala de la intrare. A fost un om mare! După ce a murit, aici a locuit bunicul. Acum locuieşte tata. In afară de instalarea întregului confort modern, a luminii electrice şi a caloriferului, şi de modernizarea băilor şi a bucătăriei după ultimul război, practic, casa a rămas aşa cum a fost pe vremea străbunicului meu. Mobilele, cu excepţia celor din salonul mamei şi din camerele voastre, sînt cele ale străbunicului. Cînd a trebuit să fie ceva înlocuit, tata s-a străduit ca totul să fie exact ca originalul. De exemplu, acum trei ani a fost ţesut covorul din hol, de pe scări şi coridoare, exact aşa cum a fost cel vechi.

Incepu pelerinajul de la un portret al unui von Mühler la altul. Dintr-unul, bunicul parcă se uita la urmaşii lui cum îndeplineau sacra ceremonie a meselor de prînz şi seara. Din altul, Karl, care acum ar fi aşteptat să treacă în fruntea dinastiei von Mühler-ilor, chipeş şi arogant în uniforma lui de gală, privea fix pe peretele din faţă un alt von Mühler, tot atît de arogant sub casca lui cu vîrf atît de cunoscută în primul război mondial.

— Poate ți se pare curios — spuse Bertha — că în locul tatălui meu, sînt ei aici. E intenționat. El i-a așezat aici ca un memento pentru noi toți. Karl a căzut eroic la Stalingrad. Nu trebuie să uităm asta niciodată, așa cum tata nu ne-a lăsat să-l uităm în anii dintre cele două războaie pe fratele lui Horst, mort de asemenea ca un erou în 1916.

Adulația Berthei față de trecut îi producea lui Joy o senzație neplăcută, mai cu seamă cînd se uita la figurile din tablouri, a căror asemănare se realiza numai prin tinerețea și aroganța lor.

Cînd trecură în altă încăpere Joy se bucură, dar pentru un moment simți un fior rece în spate, avînd impresia că doi strigoi în uniformă mărșăluiau în urma lor.

— Biblioteca e aidoma ca pe vremea străbunicului meu, explică Bertha în timp ce deschidea ușa capitonată care dădea într-o cameră întunecoasă, îmbrăcată cu lambriuri și îmbibată cu mirosul nenumăratelor țigări de foi fumate aici în decursul unui secol.

Cu un gest larg, arătă rafturile pline cu cărți legate în piele, care păreau a nu fi fost folosite niciodată : *Istoria Germaniei de la Sfîntul Imperiu încoace ; Marile campanii ale lui Frederic cel Mare ; Clausewitz ; Bismarck.*

— Iată și portretul tatălui meu, spuse Bertha. Tabloul acesta și fișierul sînt singurele obiecte care n-au existat pe vremea străbunicului.

Apoi, rînd pe rînd, Bertha îi atrase atenția asupra vasului de Tantal[1] din sticlă șlefuită, a biroului sculptat, a mesei masive, a scaunelor de piele purtînd urmele nenumăratelor trupuri grele devenite astăzi cenușă.

Deschizînd o casetă sculptată așezată pe un piedestal special, Bertha scoase la lumină cea mai masivă carte văzută vreodată de Joy. Întoarse coperta și îi arătă arborele genealogic al familiei von Mühler. Prima înregistrare fusese făcută în 1796. Joy nu putu să deslușească mai mult din scrisul mărunt, cu caractere gotice.

— Privește ! i se adresă Bertha. Străbunicul tatălui meu, Ernst Erich Friederich, născut în 1796. Era fiul unei foarte vechi familii prusace. Rușii ne-au luat moșia și castelul familial. Acum se găsesc în Polonia. Străbunii von Mühler-ilor au trăit cu mult înainte de 1796. Unul dintre ei a fost un strălucit căpitan în armata lui Frederic cel Mare. Din nenorocire, cartea care conținea aceste însemnări a fost distrusă într-un incendiu, în 1945, cînd niște bandiți de polonezi au dat foc casei. Ah ! Barbarii aceia de polonezi !

Bertha se încruntă și o privi pe Joy cu niște ochi plini de mînie. Nu se putea deslusi de ce era furioasă : din cauza străbunului decedat demult, din cauza castelului pierdut, sau a cărții arse ?

[1] Vas avînd în interior o păpușă, care, cu ajutorul unui sifon pe care-l camuflează, absoarbe, în mod aparent, lichidul.

Lipsită de orice simț al istoriei, Joy își aruncă repede ochii spre ultimele însemnări: copiii lui Ernst Friederich și Anna-Maria Luise *(geborene*[1] *von Albrecht)*:

Karl Wilhelm: născ. 1912
Horst Kurt: născ. 1916

— I s-a dat numele după fratele tatălui meu, preciză Bertha.

Bertha Luise: născ. 1918
Stefan Ernst: născ. 1928

— Acum îți dai seama de ce ni se pare că Stefan e încă și-acum un băiețaș. Mult timp, a fost prîslea familiei noastre.

Conștientă de absurditatea de a se găsi într-o asemenea societate (ea, care nu știa cine i-a fost străbunic), Joy citi totuși data căsătoriei ei, precum și:

Joy: născută Black.

Urmau numele Annei și Patriciei.

— Ni s-a părut totdeauna straniu că nu ai decît un nume și ne-am întrebat care să fie semnificația? vorbi Bertha.

— Nici o altă semnificație decît aceea a numelui meu. Cînd m-am născut, după ce mama trecuse prin clipe foarte grele, tata era atît de bucuros, încît mi-a dat numele „Joy“[2].

— Oh!

Exclamația aceasta a Berthei trăda că lucrurile nu erau tocmai la locul lor.

---

[1] Născută. (In lb. germană.)
[2] In engleză, *joy* înseamnă *bucurie*.

— Vezi, continuă Bertha, și eu m-am căsătorit cu un von Mühler. Un văr îndepărtat, din Silezia. Și fiii mei:

Adolf Wilhelm: născ. 1932—deced. 1945
Johannes Ernst: născ. 1940

Oftă adînc cînd se opri la numele lor. Apoi, alunecîndu-și degetul pe listă, mai jos, mormăi:

— Toate sînt generații din sîngele von Mühler-ilor! Nu te mișcă gîndul că atunci cînd vei avea un fiu, numele lui se va găsi aici?

— Nu-u! replică Joy. Numele fetelor mele este deja înscris.

Bertha închise cartea și o zăvorî în caseta ei.

— Nu-i același lucru, spuse Bertha pe un ton rece. Apoi, în vreme ce se îndreptau spre ușă, reveni la tonul firesc și continuă explicațiile: Am o mare satisfacție că încăperea asta și-a recăpătat destinația ei de la început. Înainte de a putea să reconstruim fabrica — știi, a fost distrusă în timpul raidurilor teroriste — tata luase obiceiul să folosească biblioteca drept birou. Cînd am început reconstrucția — n-ai să înțelegi niciodată cît sînge și sudoare ne-a costat — în camera asta s-au ținut multe conferințe. Chiar și azi, cînd sîntem mai mari și mai puternici decît oricînd, tata preferă să țină cele mai importante conferințe aici. Pentru el — de altfel ca pentru noi toți — camera asta e un simbol.

La ieșire, încuie cu grijă ușa. Apoi întrebă:

— Ai văzut vreodată fotografia fiului meu?

Joy dădu din cap în sens negativ, dar nu avu curajul să spună că nici nu dorește s-o vadă.

In loc să facă asta, o urmă pe Bertha, urcînd treptele mari de marmură, mergînd de-a lungul coridorului și trecînd prin fața camerei lui Hans. Se opriră în încăperile din colț, asemănătoare cu cele locuite de Stephen și Joy. Camera se prelungea cu un balcon asemănător cu al lor și ar fi trebuit să fie mai luminoasă, deoarece două geamuri mari se deschideau spre răsărit, dar ferestrele erau acoperite cu perdele grele, căptușite cu un material de o foarte frumoasă culoare purpurie. Cînd Bertha aprinse numeroasele lămpi cu abajururi de pergament, covorul negru absorbi lumina.

— Acesta e salonul meu, explică ea. Acolo-i dormitorul. M-am mutat aici la începutul anului 1944, cînd casa noastră a fost deteriorată în cursul unui bombardament terorist. N-a rămas nimic. Nimic. Aveam cîteva mobile vechi, rare, aduse în 1939 din Cehoslovacia. Cehii aceștia sînt un popor îndrăcit. S-a dus totul ! De atunci, n-am mai avut putere să fac nimic. Oricît de rezistentă aș fi, totuși pierderea soțului, a fiului și a casei într-un singur an era să mă distrugă definitiv.

Tremurînd, luă în mînă o fotografie mare : un bărbat în uniformă.

— Acesta era soțul meu, Wilhelm. Desigur, fotografia nu poate să-ți dea o imagine exactă. Avea peste un metru și optzeci.

Bertha privi figura aspră și puternică a lui Wilhelm și oftă adînc.

— A fost ucis în Norvegia. De atunci, nu m-am mai putut gîndi la alt bărbat. Iar acesta e fiul meu Adolf ! Nu-i așa că seamănă foarte mult cu tatăl lui ?

Tînărul din fotografie privea cu aceeași expresie aspră.

— Un băiat remarcabil ! La vîrsta de doisprezece ani a primit crucea de cavaler pentru fapte eroice în bătălia Berlinului. O săptămînă mai tîrziu, a fost omorît.

— Doisprezece ani ! spuse Joy cu o voce stinsă și cu un sentiment în care se amesteca mila cu repulsia.

— Doisprezece, repetă Bertha, ștergînd de pe rama fotografiei un fir de praf imaginar. A fost un erou. Să nu-i spui nimănui, dar una dintre marile mele tristeți este că Hans nu are nimic din caracterul von Mühler-ilor.

— Mie mi se pare extrem de simpatic.

— Simpatic ? Draga mea, noi nu vrem ca bărbații noștri să fie simpatici. Cum te-ai simți dacă Stefan s-ar interesa numai de teatru și artă ?

— Nu m-ar supăra de loc, dacă ar cîștiga suficient ca să trăim.

— Mulțumește-i lui dumnezeu că nu e. Trebuie să-ți spun că ne simțin foarte ușurați că Australia l-a făcut pe Stefan să se descotorosească de „simpaticul" din el, deși presupun că și războiul a contribuit la asta.

Bertha așeză la loc cele două fotografii, sus, pe dulap, de unde dominau camera.

— Războiul scoate la iveală măreția, atît la bărbați, cît și la femei. Draga mea, dacă aș avea cuvinte să-ți spun cît am suferit în timpul răz-

boiului! Bombardamentele erau înfricoșătoare. Zi de zi, noapte de noapte, fără încetare. Era neomenesc. Casa mea se afla pe Wilhelmstrasse — azi este în Zonă — și acolo bombardamentele erau mult mai puternice decît aici, pentru că ne găseam mai aproape de Cancelarie. Cînd a fost atinsă casa noastră, mă găseam în pivniță împreună cu Hans. Spre deosebire de mulți alții din cartier, nu ne construisem un adăpost sub pivniță. N-am fi crezut niciodată că dușmanul va putea ajunge pînă la noi. Cu noi mai era o daneză. Lucra la mine. O nepricepută! A făcut o criză de isterie. Și-apoi, Hans care plîngea, și grădinarul, un olandez destul de bătrîn, ținînd mîinile la urechi și mormăind că a mai trăit asemenea clipe la Rotterdam! Zău, nu știu cum de n-am înnebunit. Se blocase ieșirea și nu puteam ieși. Numai a doua zi la prînz am putut ieși, mulțumită muncii unei echipe de la uzina tatălui meu. Încearcă să-ți închipui cît am suferit! După aceea, Hans s-a îmbolnăvit grav.

Joy murmură cîteva cuvinte de simpatie și se cutremură la ideea că Anne și Patricia s-ar putea găsi în vîrtejul unor asemenea întîmplări groaznice.

Cu mîini tremurînde, Bertha începu să aranjeze fotografiile.

— Apoi l-am pierdut pe Adolf! Am stat noapte de noapte trează, avînd lîngă mine o fiolă de cianură de potasiu. De altfel, toți aveam așa ceva în acele zile cînd era din ce în ce mai vizibil că, în ciuda apărării noastre eroice, hoardele rusești ne vor călca în picioare. După ce

ne scrisese Karl de la Stalingrad, trăiam toți în teroare.

De sub genele decolorate, lacrimile îi alunecau pe obraz.

— Să pierzi totul, spuse ea cu o voce sugrumată, tot ce face ca viața să merite a fi trăită!

Joy își trecu brațul peste umerii Berthei, care se zguduiau.

— Dacă n-ar fi fost prințesa, cînd războiul s-a terminat, n-aș fi supraviețuit, dar lucrînd în organizație, viața mea a căpătat un rost.

— Biata de tine, murmură Joy. Îmi închipui prin ce ai trecut. La Coventry[1], o mătușă a mamei mele a pierdut totul: copiii, casa, tot. Am adus-o la noi, în Australia. Era o ruină cînd a sosit.

— Coventry! Bertha se retrase de sub brațul prietenesc al lui Joy. Draga mea, Coventry a fost altceva. Asta a fost la începutul războiului.

Deodată, Joy se pomeni singură pe coridor. Ușa se închisese brusc în urma ei. Nu-i venea să creadă că a fost trîntită și nu-și putea da seama dacă spusese lucruri atît de grave încît să provoace o asemenea reacție.

Intră în camera ei cu o senzație de apăsare, după ce aflase despre atîția morți și atîtea suferințe.

Se așeză îngîndurată în fața unei mese de scris. Îi părea rău că, fără voia ei, o supărase pe Bertha. Biata de ea! Va trebui să caute s-o înțeleagă, deși uneori devine de nesuferit. Să-ți

[1] Vezi nota 2 de la p. 185.

pierzi bărbatul și copilul într-un mod atît de groaznic!

După ce își reveni, Joy reproduse tragedia Berthei în scrisoarea pe care săptămînal o trimitea părinților.

In ziua următoare, Bertha se purtă ca de obicei, urmărind cu tot dinadinsul să le facă pe plac. Joy trecu incidentul pe seama emoției, ușor de înțeles.

La Berlin, venise vara. Era cea mai fierbinte vară din ultimii două sute de ani. In casă, toți spuneau că e o vară australiană, sosită parcă într-adins pentru a-i face plăcere lui Joy.

Grădina era încărcată de trandafiri. Parfumul de portocal sălbatic pătrundea în casă, unde nenumărate ventilatoare electrice se învîrteau necontenit. Pe pajiștea din față, unde de la un timp familia își lua ceaiul de după amiază, umbra devenise mai deasă. Stropitori care se învîrteau singure aruncau apă pe iarbă și împrospătau aerul greu și înfierbîntat.

Bertha se plîngea toată ziua de zăpușeală. Bătrînul îi spusese că va instala aparate de aer condiționat.

Valul de căldură deveni unicul subiect de conversație, mai ales cînd celelalte se epuizau.

Incepu vacanța universitară. Hans îi ajută să cunoască nenumăratele lacuri care înconjoară orașul.

Lui Joy, viața i se părea ca un permanent spectacol. Diminețile începeau cu o consultare ceremonioasă a dorințelor ei și, deși nu voia să

recunoască în sinea sa, totuși îi plăcea să fie răsfățată. Fiind singurul copil la părinți, mama avusese deosebită grijă să n-o răsfețe, dar acum o vilă întreagă se învîrtea în jurul ei. O echipă de slujnice făcea tot ce dorea ea; șoferii o conduceau unde și cînd dorea; Hess, valetul bătrînului și majordomul casei, îi ghicea toate dorințele; un nepot serviabil și un socru care risipea pachete întregi de bancnote, insistînd să facă mereu cumpărături; o cumnată care era necontenit lîngă ea pentru a o sfătui; o soacră care o închisese în inima ei. Ce mai putea să-și dorească?

Joy se lansă în noua viață cu toată dorința ei de a petrece. I se păru plăcut să fie „Joy“ pentru rude și „Frau von Mühler“ pentru străini. După o scurtă rebeliune, și Anne acceptase, resemnată, să i se spună Anna.

Totuși, se împăcau greu cu obiceiul ca la sosire, la plecare și la orice oră din zi să strîngă mîna celor cu care se întîlneau.

Anne pufnea în rîs ori de cîte ori Bertha îi dădea lecții cum să facă reverențe, aidoma fetițelor germane. Dar de îndată ce acceptă ca, ori de cîte ori era prezentată cuiva, să facă o reverență și să-și spună numele, Anne se dărui acestui joc cu atîta entuziasm, încît Bertha trebui să-i explice că fetițele nu trebuie să se încline și în fața servitoarelor, a șoferilor și vînzătoarelor.

— De ce? întrebă Anne.

Și primele săptămîni fură un lanț neîntrerupt de „de ce“, care răsunau curios între pereții unde

în cursul existenței lor seculare nu se auziseră decît „*ja*"-uri și „*nein*"-uri supuse.

Pentru prima dată în viață, Joy simți plăcerea de a aparține unui clan, sentiment pe care, fiind copil unic la părinți, nu-l avusese pînă atunci. Dintre toate familiile cunoscute, familia von Mühler era cea mai unită.

In fiecare seară, fără greș, Horst telefona bătrînului de pretutindeni unde se afla : din Cairo, Ankara, Atena, Madrid. Chemările lui stîrniră romantismul lui Joy.

De asemenea, unchiul Konrad telefona zilnic de la uzinele din Ruhr. Era un excelent om de afaceri. Nu demult, se expusese unor aspre observații, deoarece se căsătorise pentru a treia oară cu o fată care ar fi putut să-i fie fiică.

— E dezgustător ! izbucni Bertha. Cu criza asta de bărbați ivită după război, femeile se aruncă în brațele oricui. Creatura asta vine cu avionul cel puțin o dată pe lună la Berlin, pe motiv că aici rochiile sînt nu numai mai elegante, dar și mai ieftine decît în Republică [1]. Hm ! Parcă ar fi preocupat-o vreodată prețul vreunui lucru !

Primele săptămîni se scurseră în vîrtejul distracțiilor. Rudele veneau una după alta și le măguleau pe Joy și pe Anne. Bertha o luă pe Joy la o serie de vizite, variind de la ceaiuri elegante în case de modă veche ca a lui von Mühler, pînă la cocteiluri oferite în apartamente ultramoderne în zgîrie-norii cu care se împînzise Berlinul de vest. Mătuși văduve și verișoare

[1] Referire la Republica Federală Germană.

destul de coapte plîngeau la pieptul ei. Fel de fel de unchi bătrîni și rude de diferite grade îi prezentau cu mîndrie ultima lor soție, destul de fragedă ca vîrstă. Generația tînără și extrem de elegantă o saluta ca pe una de a lor.

Bucuroasă că e introdusă în acest clan, Joy se întreba cum a putut Stephen să stea departe de ei atîta vreme ? Ascultînd planurile tuturor — incluzînd unchi, veri, mătuși, ale căror legături familiale i-au fost explicate cu amănunțime — nu înțelegea cum de a putut Stephen să plece.

Niciodată Joy n-a simțit atît de puternică atracția de a face parte dintr-o dinastie ca în seara premierei operei *Walkiria*, cînd mama și-a sărbătorit ziua de naștere.

In somptuosul foaier al Operei, familia apărea ca decupată din *Sphere* [1] sau din *Queen* [2].

Tatăl, Stephen și Hans, rigizi în fracurile lor. Mama, îmbrăcată într-o rochie de dantelă neagră, cu trena care îi accentua frumusețea de seră, avea ca singură podoabă un șir de perle veritabile. Bertha strălucea într-o toaletă gri. La urechi și pe gîtu-i gros se legănau diamante. Joy era îmbrăcată într-o rochie largă de brocat roz cu aur, aleasă în unanimitate de familie dintr-un mare număr de toalete trimise acasă spre a fi încercate. La aceasta adăugase smaraldele mamei.

Barocul luxos, fulgerările blitzurilor, gazetarii care luau notițe, prezentarea unui mare număr de necunoscuți, multele reverențe, ciocniri de

[1—2] Reviste mondene din Anglia.

tocuri şi sărutări de mîini, plasatorii care i-au condus spre loja lor, ochii curioşi întorşi spre ei cînd îşi ocupau locurile, totul i se păru prea pus la punct, prea ireal şi totuşi emoţionant, strălucitor.

Joy simţi un fior de vanitate ştiindu-se în centrul atenţiei şi încercă să aibă aerul de a fi fost obişnuită cu astfel de lucruri toată viaţa. Apropiindu-şi de balustrada capitonată a lojii fotoliul căptuşit cu pluş, Joy îşi aduse aminte de scaunele ieftine de la galerie, unde se întîlnise pentru prima oară cu Stephen. Oare îşi reamintea şi el? Se întoarse către Stephen cu dorinţa de a-i reaminti, dar îl descoperi ascuns în fundul lojii, ca şi cum n-ar fi vrut să vadă nimic, şi nici să fie văzut.

Luminile se stinseră. Sala răsună de primele acorduri ale orchestrei. Ca întotdeauna cînd începea muzica, Joy îşi întinse mîna către Stephen. În întuneric, el o strînse şi gestul pecetlui această seară perfectă.

Capitolul V

ÎNTR-O NOAPTE, la o oră tîrzie, Horst telefonă şi anunţă că a doua zi va sosi acasă. Vestea provocă o adevărată stare de panică, fapt care se resimţi chiar de dimineaţă. La micul dejun nu se vorbi despre altceva decît despre aceasta. Bertha îi imploră pe toţi să fie punctuali la masă, ca şi cînd pînă atunci ar fi îndrăznit cineva să facă altfel.

Stephen primi vestea cu o linişte asemănătoare cu lipsa de interes şi nu scoase nici o vorbă cînd se discută cum să fie primit fratele său la aeroportul Tempelhof.

Bertha transmise dispoziţiile.

— Tata doreşte să mergem la aeroport cu trei maşini. El şi cu Stefan vor fi în *Mercedes-Benz*. Mama spune că pentru ea e prea cald. Joy şi cu mine vom merge cu Schmidt, iar Hans o va lua pe Anne în maşina lui de sport.

— Bineee! aplaudă Anne.

Bertha se încruntă.

— Nu se întîmplă în fiecare zi, continuă ea, ca moştenitorul von Mühler-ilor să se întoarcă triumfal dintr-o misiune guvernamentală.

— *Ja!... Ja!...* aprobă energic bătrînul.

Nimeni nu mai spuse nimic.

După o jumătate de oră, Bertha intră în salonul de sus, unde Joy îşi aşternea pe hîrtie scrisoarea săptămînală către părinţi.

— Scuză-mă, draga mea, că te deranjez, dar nu-l găsesc pe Stefan nicăieri.

Se aplecă spre Joy, îi cuprinse umerii cu braţul şi repede parcurse cu privirea hîrtia din faţa ei.

„Slavă domnului că e nevinovată", îşi spuse în sinea sa Joy, gîndindu-se la scrisoare şi revăzînd cuvintele: „Aici petrecem zile admirabile şi toată lumea se poartă minunat cu noi."

— Joy! interveni Bertha. Te rog spune-i lui Stefan că tata s-a răzgîndit şi vrea ca soţul tău să se ducă singur la aeroport în *Mercedes-Benz*, avîndu-l pe Ganz la volan.

— Bine! Îi voi spune cînd va reveni. S-a dus cu Anne pînă la casa grădinarului, să vadă pisicuțele.

Bertha oftă adînc.

— Ce zi minunată! Vom fi toți împreună! Dragul meu Horst!

— Cu ce anume se ocupă Horst? întrebă Joy.

— Are o importantă funcție în Departamentul Refugiaților. Amîndoi ne-am consacrat viața ajutorării nenorociților izgoniți din țara lor.

Peste treizeci de minute, Stephen reveni. Joy își ridică ochii spre el și spuse:

— Iubitule, ordin de la Cartierul General. Planul primirii în masă a lui Horst s-a anulat. Tatăl tău vrea ca tu singur să-l întîmpini pe distinsul tău frate.

Stephen se ridică de pe scaunul pe care abia se așezase, strînse costumele de baie și le vîrî într-un săculeț de plastic.

Joy îl urmări întrebătoare.

— Ce faci?

— Mă duc cu Anne să înotăm. Dacă vrei, poți veni și tu.

— Stephen, nu se poate. Trebuie să te duci la aeroport să-l primești pe Horst.

— Nu mă duc la aeroport să-l primesc pe Horst.

— De ce? Singurul tău frate? Nu l-ai văzut de cincisprezece ani.

— De mai mult...

Închise ochii pe jumătate, privi fix și numără anii scurși.

— Pentru a fi exact, sînt șaisprezece ani și jumătate. Acum, o oră mai mult sau mai puțin nu mai contează nici pentru mine și nici pentru Horst. Mai cu seamă pentru el, care n-a avut timp să ne vadă la Cairo.

— Bine, dar tatăl tău?

Stephen își aruncă săculețul pe umăr și o trase pe Joy către el.

— Dragă nevastă, asta este una din nenumăratele ocazii, necunoscute ție, în care nu m-am supus tatălui meu.

Joy rîse.

— Bravo! Iar astea-s unele dintre cele mai frumoase cuvinte pe care mi le-ai spus de cînd sîntem aici. Mărturisesc că aceste „*Ja, Vater*", „*Nein, Vater*"[1] au început să mă obosească.

— În casa asta nu poți supraviețui, răspunse bărbatul surîzînd, dar strîngîndu-și buzele. De mult am învățat să spun „*Ja, Vater*" și *să fac* ce vreau.

După asta, nimeni n-a mai discutat despre primirea lui Horst și gongul sună pentru masă atît de repede, încît nu mai rămase mult timp pentru prezentări.

Dejunul avu același aer sărbătoresc ca și în ziua sosirii lor. Numai locurile fuseseră redistribuite. Horst stătu la dreapta bătrînului, Stephen la stînga, iar Joy lîngă Stephen, urmată de Anne. Înțelegînd privirea pe jumătate intrigată, pe jumătate protestatară a fetiței, Joy o așeză între ei doi. Bertha se încruntă.

[1] Da, tată. Nu, tată. (În lb. germană.)

Anne îl cercetă cu privirea pe Horst, așezat de cealaltă parte a mesei.

— Ești noul meu unchi, nu-i așa?

Horst se uită la copila aceea vioaie și, surîzînd fermecător, spuse:

— Da, sînt noul tău unchi.

— Acum am un unchi mare și un văr mare, dar aș vrea să am o verișoară mică să mă joc cu ea. Tu ai o fetiță mică, așa, ca mine?

— Unchiul tău n-are copii, răspunse Bertha în locul lui Horst.

Stephen se uită la Joy și ea îi făcu Annei un semn pe sub masă.

Anne se uită cînd la unul, cînd la altul, apoi chicoti. Apropiindu-se de urechea lui Joy, spuse cu voce șoptită, dar destul de tare pentru a fi auzită:

— Horse[1] e un nume caraghios pentru un unchi, nu-i așa?

Toți se făcură că nu au auzit.

Hess turnă vinul.

Horst ridică paharul și, îndreptîndu-l spre Joy și Stephen, rosti:

— Bine-ați venit acasă!

— Mulțumesc, răspunse Joy, Stephen nu răspunse nimic.

Joy se uită la cei doi frați, care se fixau cu privirea unul pe celălalt pe deasupra mesei și fu izbită de faptul că nu semănau. Horst era așa cum trebuie să fi fost tatăl lor cu ani în urmă, înainte de a se fi îngrășat și de a fi avut fălcile acelea atît de grele. Fratele lui Stephen avea

[1] În lb. engleză, *horse* înseamnă *cal*.

o față plăcută, o bărbie pronunțată, un nas frumos, sprîncene îndepărtate și înalte, îndreptîndu-se spre tîmplele negre. Ochii îi străluceau negri și vioi sub sprîncenele dese. Cînd surîdea, gura-i energică descoperea un șir de dinți egali.

Joy se uită de la el la bătrîn, apoi la portretul bunicului. Deodată își dădu seama cît se poate de clar că sîngele von Mühler-ilor curge în vinele a trei generații. Bertha reprezenta legătura dintre neamurile tatălui și cel al mamei. Stephen și Hans semănau cu bătrîna. Familia aceasta parcă fusese aleasă pentru a ilustra capriciile eredității.

Vocea lui Horst se asemăna cu aceea a tatălui, mai tînără cu o generație, mai plină și mai puternică. Aerul de bărbăție al lui Horst nu-i displăcea lui Joy.

Surîzînd încîntător, Horst o întrebă:

— Ei, cum îți place noul cămin?

— Foarte mult. Am petrecut aici o lună minunată. Toată lumea a fost drăguță cu noi. I-am spus lui Stephen că trebuie să ne întoarcem acasă înainte de a abuza de primirea voastră.

Ochii lui Horst se închiseră pe jumătate, dar surîsul nu i se schimbă.

— Acasă? Dar asta e casa voastră.

— Atunci, noi facem parte dintre acei fericiți care au două cămine.

Horst ridică paharul și spuse:

— Să urăm bun-venit noului membru al familiei noastre. Trebuie să declar că fratele meu a dat dovada unui gust extraordinar.

Joy își înclină capul cu o ușoară exagerare.

— Păcat că tata nu-i aici! Ar fi spus și el același lucru despre mine.

Pe deasupra căpșorului Annei, Joy se uită la Stephen și în ochii lui zări o expresie pe care nu putu s-o înțeleagă. O clipă, se întrebă dacă n-a spus ceva care l-a supărat.

Anne se întinse peste masă și, adresîndu-i-se lui Horst, îi șopti conspirativ:

— Mămica și cu mine ți-am adus un cadou.

— Și eu ți-am adus un cadou, șopti Horst la rîndul lui.

Alunecînd de pe scaun, Anne întrebă:

— Să mă duc, mămico, să-l arăt?

Bertha se răsti sec:

— Stai jos, Anna!

Fetița se urcă iar pe scaun, cu un aer răzvrătit. Îngădui să i se prindă la gît șervetul cu un ac de siguranță, se uită peste masă și i se adresă Berthei:

— Mămica îmi spune întotdeauna: „Te rog, Anne".

Horst izbucni într-un rîs puternic, luă lingura și începu să mănînce supa. Nu-și mai ridică ochii pînă cînd Elsa nu îi luă farfuria din față. Apoi îi privi pe rînd pe Joy și pe Stephen. Fixîndu-și fratele cu un ochi critic, spuse:

— Te-ai schimbat. Nu te-aș fi recunoscut niciodată.

Pe un ton rece, Stephen răspunse:

— Eu te-aș fi recunoscut oriunde.

Horst roti paharul între degetele lui cu o manichiură îngrijită.

— Categoric te-ai schimbat! Nu ți se pare, tată?

— A devenit bărbat, rosti liniștit bătrînul.

— De acord, dar e un bărbat deosebit de cel pe care mă așteptam să-l văd.

Bertha se amestecă în conversație.

— Este, desigur, mult mai voinic decît credeam c-o să devină. Cînd era mic, era plăpînd.

Sentențios, bătrînul interveni:

— E sîngele von Mühler-ilor. Sîngele von Mühler-ilor e sănătos.

— Încă o dată de acord, dar sîngele lui Stephen e altul.

— Seamănă cu familia mea, spuse mama cu o hotărîre neobișnuită.

— Fizic, da, se grăbi să aprobe Horst, uitîndu-se la mamă-sa și apoi la Stephen. Dar mai are ceva ce nu vine nici de la dumneata și nici de la tata.

Joy glumi:

— Poate acest ceva e ceea ce are australian în el.

După traducerea acestor cuvinte, se făcu deodată liniște.

Bătrînul se încruntă și vorbi îndelung, sfîrșind solemn: *„Das Blut! Das Blut!"* [1]

— Despre ce e vorba? întrebă Joy simțind dezaprobarea capului familiei.

— Tata are vederi demodate. Nu crede că hîrtiile de naturalizare au vreo semnificație pe lîngă *vitam et sanguinem* — viață și sînge.

---

[1] Sîngele! Sîngele! (În lb. germană.)

— Adevărat? ripostă cu impertinență Joy. Ar trebui să-l vadă pe Stephen acasă. In afară de rare excepții, cînd cade într-un formalism excesiv, nu l-ar putea deosebi de ceilalți australieni.

Horst surîse cu căldură, apoi se întoarse către Stephen.

— In orice caz, se pare că ai căzut în picioare în Australia. De altfel, tu ai avut întotdeauna noroc.

Stephen dădu din umeri.

— Dacă vrei tu, poți să pui pe seama norocului. Eu pun totul pe seama unei judecăți sănătoase.

— M-am îndrăgostit de el în prima clipă cînd l-am văzut, spuse veselă Joy, încercînd să evite ciocnirea a cărei apropiere o presimțea.

— A fost reciproc, replică Stephen, uitîndu-se liniștit la ea pe deasupra capului fetiței.

— Aș putea să arăt la care măsură din *Simfonia a cincea* de Beethoven s-a întîmplat, continuă Joy. Știți unde? Acolo unde în partea a doua intră oboiul. Și imediat fredonă cunoscutul motiv al „Victoriei".

Fețele celor din jur înghețară.

Nimeni nu scoase o vorbă.

După un timp, Horst întrerupse tăcerea.

— Așadar, te-ai căsătorit cu moștenitoarea și ai devenit directorul fabricii tatălui.

Stephen îl corectă.

— De loc. Avînd în vedere standardul australian, eram atît de lipsit de cunoștințe și atît de nefolositor, încît a trebuit s-o iau de la început. A durat șapte ani pînă am devenit director.

— Tot ce are Stephen a cîștigat cu greu, interveni Joy, luîndu-i apărarea. Pentru a se califica, a frecventat și cursurile serale ale Institutului tehnic. Uneori mi se părea că tata îi făcea greutăți tocmai pentru a deveni mai pregătit, pentru a se afirma mai bine. Și s-a afirmat.

— Temeinicie germană, surîse Bertha.

Incepu să vorbească bătrînul și Horst traduse.

— Tatăl meu dorește să-și exprime plăcerea oferită de conștiința că fiul lui a continuat tradiția familiei, deși s-a găsit într-o țară străină. E mîndru că fratele meu a știut — așa cum se cuvenea — să confirme că lucrătorii germani sînt cei mai buni din lume.

— Imi pare rău, spuse Joy dusă pe gînduri și sprijinindu-și coatele pe masă, că nu este aici tata, pentru a discuta cu tatăl vostru. Cu excepția lui Stephen, atunci cînd angajează alți muncitori decît australieni, îi preferă pe englezi sau pe olandezi.

— Daaa?

Cînd rosti acest expresiv „Daaa?", sprîncenele lui Horst se ridicară nervos.

Un *„Ach!"* al bătrînului nu avu nevoie de nici un comentariu.

— Da, continuă Joy. Tata afirmă că germanii obișnuiți pe care îi poate găsi în Australia sînt lipsiți de inițiativă. Probabil că asta e o rămășiță din vremea lui Hitler. Desigur că veți lămuri cu el asta, cînd veți veni la noi.

— O să-mi facă mare plăcere.

Nedînd atenție spărgătorului de nuci, suflat în argint, Horst sfărîmă o nucă între palmele lui albe și puternice. Totodată îl fixă pe Stephen.

Joy știa că Stephen se supărase. Horst se înroși puțin, exact ca și tatăl său, dar continuă să surîdă, arătîndu-și dinții frumoși. Era greu de știut dacă starea lui se datora unei cantități prea mari de vin băut, sau furiei.

Tînăra australiană își dădu seama că între cei doi frați își făcuse loc o vădită contradicție și se întrebă de ce. Contradicțiile familiale sînt întotdeauna un mister pentru cei dinafară. Dar, oricare ar fi fost cauza, ea va trebui să-l prevină pe Stephen să nu le strice vacanța, cu atît mai mult cu cît era clar că pe de o parte Horst păstrase din adolescență tendința fratelui mai mare de a-l cicăli pe cel mai mic, iar pe de altă parte Stephen continua să aibă sensibilitatea din copilărie, ceea ce îl transforma într-o victimă ușoară și îl făcea să pară stîngaci în fața rafinamentului lui Horst.

După ce se servi peștele, Horst întrebă :

— Ce anume produci în fabrica aceea a ta ?

— Nu e a mea. E a tatălui lui Joy. Dacă te interesează într-adevăr, pot să-ți spun că producem tot felul de instrumente de măsurat, de la cele mai simple, pînă la cele mai complicate. Știu că n-are rost să intru în amănunte cu tine. Tot n-ai pricepe nimic. Nu te-au interesat niciodată aspectele tehnice.

Horst rîse ironic.

— Ce memorie ai ! Ai fost multă vreme departe și credeam că ai uitat totul în legătură cu noi.

— De loc. Îmi aduc aminte prea bine.

Cîtă vreme mîncă friptura de pui, Horst tăcu și îl studie din priviri pe Stephen. Cînd termînă, se sprijini de speteaza scaunului și întrebă din nou :

— Cîți muncitori folosește tatăl lui Joy ?

— Vreo șapte sute.

— Așa ! Deci pentru a deveni director, a trebuit să înveți să conduci oamenii.

— Am învățat să muncesc cu ei. Asta-i sistemul în Australia.

Joy se tot foia pe scaun, spunîndu-și : „Of, dragă Stephen, de ce vrei să pari un încrezut și-un nesuferit ?"

Horst continuă :

— Aha ! Democrația în acțiune ! Și îți place ?

— Îmi place.

— Surprinzător ! Dar, așa, din pură curiozitate, spune-mi, te rog, ce anume îți place ?

Stephen își rezemă un braț pe masă, se aplecă pe spate cu o mișcare voit degajată, învîrti paharul între degete și privi jocul luminii care străbătu vinul.

— În primul rînd îmi place că acolo există mai puțină aiureală rasistă decît în alte locuri pe unde am fost. Desigur, ca oricare alții, au și ei xenofobia lor, dar fără rădăcini adînci și legea interzice ca un om să-și piardă slujba sau chiar viața din cauza ei.

— Nu mai spune! exclamă Horst pe un ton provocator, aplecîndu-şi capul într-o parte şi schimonosindu-şi gura într-un surîs silit.

Stephen bău vinul, puse paharul pe masă şi se aplecă înainte, pentru a-şi putea privi fratele drept în ochi.

— In al doilea rînd, îmi place că acolo nu există acea umilinţă dezgustătoare în faţa generalilor, a directorilor şi a tot felul de oameni importanţi care otrăvesc viaţa de aici.

Horst aprobă din cap, manifestînd o atenţie exagerată. Surîsul, însă, îi dispăruse.

Privirea lui Stephen se înfipsese adînc în ochii lui.

— In sfîrşit, ultima, dar nu cea de pe urmă, ei urăsc militarismul.

O anumită lumină luci în ochii lui Horst. Fălcile i se crispară. Rîse forţat.

— Ştii, îmi aduci aminte de unii dintre tinerii şi serioşii profesori americani care veniseră aici, în timpul campaniei de denazificare, să ţină conferinţe.

Un rîs victorios lumină faţa lui Stephen.

— Tu trebuie să ştii despre asta mai mult decît mine.

Masa decurse în linişte, dar la sfîrşit, cînd începu să cureţe o piersică, Horst reluă conversaţia, în acelaşi fel provocator.

— Imi închipui, domnule director, că ai devenit un expert în greve, pentru că, după cîte ştiu, muncitorii australieni îşi petrec majoritatea timpului în greve.

— Asta face parte din obişnuitele tale exagerări, sau citezi din ziare?

— Ziare! Toată lumea ştie. Iată de ce ezită oamenii noştri de afaceri să investească vreun capital în Australia.

— Află că ne descurcăm bine şi fără voi, interveni Joy pentru a-i da răgaz lui Stephen să se liniştească.

Acesta, însă, replică imediat şi categoric.

— Eşti greşit informat. Adevărul este că dacă ţi-ai da osteneala să citeşti ziare cu răspundere, ai afla că în Anglia, Franţa şi chiar în Italia şi America sînt mult mai multe greve decît la noi.

— Mă surprinzi!

— Aş putea să-ţi spun şi alte lucruri care să te surprindă.

Horst traduse pe scurt pentru bătrîn şi dădu din cap, în semn de aprobare, cînd acesta răspunse.

— Presupun că în fabrica tatălui lui Joy nu aveţi niciodată greve.

— Ba da, avem.

— Nu mai spune! Şi... care e atitudinea australienilor faţă de ele?

— Le considerăm ca făcînd parte din relaţiile de muncă.

— Şi cum procedaţi?

— Negociem.

— Cîştigaţi întotdeauna?

— Ba de loc!

— Va să zică, totuşi democraţia voastră are defecte!

— Avantajele sînt mai mari.

Bătrînul se ridică, indicînd că masa se terminase.

Capitolul VI

IN MAREA von Mühler-ilor, salonul mamei era ca o insulă străină. Aici, puterea şi sîngele von Mühler-ilor treceau pe planul al doilea şi camera aceasta cu perdele de un verde palid, cu mobile elegante din secolul al optsprezecelea, tapisate în verde şi argint de epocă, avea o atmosferă odihnitoare.

Stînd numai cu bătrîna în odaie, în faţa unei ceşti de ceai, Joy simţi că aici viaţa se scurge liniştit şi retras. Făcea excepţie la această atmosferă numai o fotografie mărită a copiilor, atîrnată deasupra măsuţei de scris, şi în care un foarte tînăr Karl, Horst şi Bertha formau fundalul pentru un Stephen mic şi plăpînd.

Valul de căldură continua să menţină o temperatură necunoscută pînă atunci, copleşitoare. Stephen, Anne şi Hans plecară la ştrand. Horst şi cu bătrînul se retraseră cu directorul uzinei. Bertha oferea o recepţie în onoarea prinţesei, a cărei vizită la Berlin o aruncase într-un vîrtej de activitate pentru organizaţie.

Joy se simţi mulţumită că avea ocazia să rămînă singură cu mama. Amîndouă tăceau. Era o tăcere plăcută.

La un moment dat, tînăra se uită la bătrînă şi se întrebă dacă femeia aceasta nu s-a răzvrătit niciodată împotriva unei vieţi care îi rezerva întotdeauna rolul de a se supune cu blîndeţe. Ea personal nu putea să-şi imagineze o asemenea situaţie. Nici în cercul părinţilor, nici în al rudelor şi nici în al prietenilor dintr-o generaţie mai mare, nicăieri nu întîlnise o femeie care să se fi mulţumit să stea nemişcată şi să-şi întrerupă această stare numai atunci cînd trebuia să aprobe cu un surîs tot ce îi cerea bărbatul. Era o vreme cînd ar fi dispreţuit o asemenea femeie, însă pe mama lui Stephen n-o putea dispreţui, pentru că dincolo de supunerea ei senină, Joy simţea o forţă al cărei izvor nu-l putea desluşi.

Ghicindu-i parcă gîndurile, bătrîna rosti cu o licărire în ochi:

— Joy, acum cînd sîntem numai noi două, hai să fumăm o ţigară.

Amîndouă începură să rîdă ca nişte şcolăriţe, pentru că în casă exista o lege nescrisă: femeile nu aveau voie să fumeze! Cel puţin în faţa capului familiei. Altminteri, fiecare cameră era pătrunsă de mirosul ţigărilor de foi. Odaia Berthei mirosea a tutun bun, dar Bertha avea grijă să nu fumeze niciodată în faţa bătrînului.

Tresăriră amîndouă cînd se deschise uşa camerei şi intră bătrînul urmat de Horst.

— Sun să aducă imediat ceai pentru voi, spuse mama stingîndu-şi fără grabă ţigara.

Cei doi bărbați se așezară. Ca de obicei, tatăl stătea drept pe scaunul lui. Horst își făcu loc într-un colț al canapelei și își întinse picioarele.

— Unde e restul familiei ? întrebă Horst.

— Toți s-au dus la ștrand.

— E bine să fii ca unii care se duc la ștrand, în timp ce noi, nenorociții, muncim de ne crapă capul, cu sau fără valul ăsta de căldură. Apoi, surîzînd, i se adresă lui Joy : Sînt acasă de o săptămînă și n-am avut ocazia să stau de vorbă cu tine mai pe îndelete.

În timp ce învîrtea lingurița în ceașca de ceai, Horst se uită la Joy cu o admirație atît de vizibilă, încît ea simți că roșește.

— Ești fericită aici ?

— Foarte fericită.

— Se face totul pentru a-ți fi pe plac ?

Întrebarea era atît de neobișnuită, încît Joy avu impresia că se află mai curînd într-un hotel decît într-o locuință. Răspunse rîzînd :

— Te asigur că toți sînt de o drăgălășenie copleșitoare față de noi. Niciodată n-am fost atît de răsfățată.

Horst traduse repede în germană, pentru tatăl său. Acesta, în timp ce tăia vîrful țigării de foi, dădu ușor din cap.

Sorbind din ceai, Horst se uită din nou cu atenție la ea și spuse :

— Tatii, mie și bineînțeles și mamei noastre dragi ne face o deosebită plăcere să te auzim vorbind așa. În ce ne privește, nu putem să-ți fim destul de recunoscători pentru ceea ce ai făcut din Stefan.

— Cred că ar fi mai corect să spunem ceea ce Stephen a făcut din sine.

— Ești o soție credincioasă.

— Sînt doar o soție cu simțul adevărului.

— Să trecem peste asta. Aflînd că te simți fericită aici, îmi pare rău că vreți să ne părăsiți curînd.

— Nu se poate spune că la Crăciun este „în curînd".

— Va să zică, în adevăr plecați la Crăciun ?

— Mai exact, în prima săptămînă după Anul Nou. Asta ne va permite să stăm cîteva săptămîni în Anglia, la rudele mamei mele. Apoi vom zbura la Paris și de acolo în Italia. Nu mă pot întoarce acasă fără să fi văzut Italia. Ne vom îmbarca la Napoli.

— Italia ! Horst făcu un gest plin de dispreț. Dragă fetițo, nu vă pierdeți vremea în țara aceea a hoților și trădătorilor. O șleahtă murdară, oribilă ! Sînt capabili să-și trădeze și mama. Nu ! Dacă vreți să ne părăsiți atît de repede, e neapărată nevoie să vedeți întîi mai temeinic Germania, înainte de a pleca. Pot să vă aranjez cea mai frumoasă iarnă din viața voastră la Bonn și la Düsseldorf. La Düsseldorf s-au făcut construcții noi, admirabile. V-ați simți ca acasă. Acolo viața e foarte modernă și palpitantă. Ai fi frumusețea sezonului. Bărbații te-ar adora, iar femeile ar înnebuni de invidie pentru splendida ta figură.

— Prefer să văd vechea Italie. Cred că ne vom păstra planul. In drum spre casă, va trebui să ne oprim în Indonezia, unde tata are legături de afaceri. Cu totul, vom sta un an departe de casă. E o vacanță cam lungă pentru un director, și tata n-ar îngădui să lipsească mai mult. Are multă nevoie de el!

Bătrînul interveni și Horst traduse:

— Tata spune că este mîndru aflînd că tatăl tău îl consideră pe tînărul Stefan atît de competent.

— Cred că tata n-ar fi de acord cu epitetul „tînăr" dat lui Stephen. Il apreciază ca pe un om de mîna întîi. Mereu îmi spune că îmi este foarte îndatorat pentru faptul că i-am găsit un director excelent.

Bătrînul interveni din nou. Horst deveni mai convingător.

— Tata spune că dacă ați fi dispuși să rămîneți aici mai multă vreme, fratele meu ar putea cîștiga experiență în diferitele noastre uzine.

— Ce înțelegeți prin mai multă vreme?

— Un an, doi. Sau și mai mult, dacă vreți.

— Mi-e teamă că tata n-ar accepta. Pe de altă parte, uiți că jumătate din familia noastră este acasă?

— N-am uitat. Tata spune că i-ar face mare plăcere să aranjeze ca fetița voastră să vină cu avionul.

— Dragă Horst, nici n-a împlinit trei ani!

— Bineînțeles că va veni însoțită de o îngrijitoare. Și Horst se grăbi să adauge: Pe cheltuiala noastră.

— E foarte drăguț din partea voastră, dar cred că e imposibil. Vezi, rădăcinile noastre sînt în Australia. Stephen acolo muncește.

— Sînteți atît de tineri amîndoi! Un an, doi, n-ar fi decît o vacanță pentru voi.

— Mă tem că încă un copil în casa asta, oricît de mare este ea, n-ar da ocazie tatălui tău să considere șederea noastră drept o vacanță.

— Tata s-a gîndit și la asta. Dat fiind că sînteți obișnuiți cu case moderne, ar fi dispus să clădească una pentru voi, nu departe de aici, sau, dacă preferați, să vă cumpere un apartament în unul din cele mai noi blocuri. Mie îmi plac. In ceea ce privește servitorii, să n-aveți nici o grijă. La noi există mereu șomeri.

— Bertha e de altă părere.

— Bertha are idei învechite. Trebuie să mergi în pas cu vremea. Nici unul dintre prietenii mei americani nu are nici o problemă cu servitorii. Dacă plătești, găsești. Bertha gîndește și-acum la fel ca înainte de război.

— Cred că nici asta nu ne-ar atrage. De altfel, tata...

Privirea surîzătoare a lui Horst o măsură de sus pînă jos, ca un reflector care mătură cîmpul.

— Știam că în Australia *„fair play"* [1] stă la loc de cinste. Este oare *„fair play"* să vorbești mereu despre ceea ce vrea tatăl *tău* și niciodată despre ceea ce vrea tatăl *nostru*?

[1] *Fair play* — a juca în mod corect. (In lb. engleză.)

— Cred că Stephen trebuie să hotărască. E bine să vorbești cu el.

— Dar tu ai fi dispusă să rămîi ?

— Nu sînt nici pentru, nici contra. Bineînțeles, cu condiția ca și cealaltă fetiță să fie cu noi. In definitiv, Stephen e funcționarul tatălui meu, iar eu nu sînt decît soția unui funcționar. De aceea, nici nu mă gîndesc să mă amestec în afacerile lor.

Joy așeză ceașca de ceai pe masă. Atunci observă că ochii bătrînei erau ațintiți asupra ei și că avea mîinile în poală, împreunate, ca și cînd s-ar fi rugat. Își întoarse capul și se gîndi că nu trebuie să se lase nici șantajată de mamă, pe care o iubea, și nici terorizată de bătrîn, sau convinsă de cumnat.

Horst își scoase tabachera, se ridică, îi oferi o țigară și îi dădu foc de la brichetă. Apoi se așeză din nou în colțul canapelei. Tot ce făcea era dominat de bărbăția lui.

„E o brută atractivă, își spuse Joy. E obișnuit să domine întotdeauna femeile."

Conștientă că nici privirile și nici farmecul lui n-ar putea s-o influențeze, Joy îi surîse.

El luă gestul ca o acceptare.

— Joy, ia să discutăm altfel. Părinții tăi sînt tineri. Ai mei, adică și ai lui Stefan, sînt bătrîni. Tata are șaptezeci și patru de ani, iar mama va împlini șaptezeci și doi. E atît de frumoasă, că nimeni n-ar crede ! Nu-i așa ?

Buzele mamei se crispară într-un surîs dureros.

Horst continuă:

— Nici unul dintre ei — și mama mă va ierta că o spun — nu este viguros. Tata are tensiunea prea ridicată, iar despre mama știi !

Bătrîna își clătină capul și își apăsă un deget pe buze. Ochii o implorau pe Joy.

— Un an sau doi nu contează în viața voastră sau în aceea a părinților tăi. Pentru noi...

Horst făcu o pauză, își ridică umerii și deschise brațele ca și cum gestul ar fi putut explica tot ceea ce nu putuse exprima în cuvinte.

Joy se înduioșă. Iată ceva ce putea să înțeleagă. Se uită la fața mamei. Era vizibil că o implora. Il privi pe bătrînul drept și nemișcat, dar care își plimba ochii plini de îngrijorare de la ea la Horst și înapoi.

— Dacă-mi puneți astfel problema, mă simt într-o situație extrem de grea. Stephen e singurul în măsură să hotărască.

— Și dacă el ar voi să stea, tu te-ai opune ?

— Nu.

Privind triumfător, Horst se mișcă pe canapea.

— Atunci, vrei să încerci să-l convingi ?

Joy clătină din cap.

Horst se ridică și făcu un gest de exasperare, ca și cînd și-ar fi pierdut răbdarea.

Joy îl privi de jos în sus.

— Vezi, Horst, tu crezi că Stephen e același băiat de acum cincisprezece ani, pe care puteai să-l terorizezi. Te înșeli. Acum e bărbat și numai el poate să hotărască asupra unor lucruri atît de importante ca acestea.

Horst izbucni într-un rîs răsunător.

— Ți-a spus Stefan că l-am terorizat?
— Nu, dar e evident.
— Ei, poate așa, un pic. Dar, deși sînt gata să admit că e un bărbat și încă un bărbat puternic, să nu crezi că nu-mi dau seama de influența pe care o ai asupra lui. Se uită la ea cu un aer ironic și surîse provocator. Joy, ești o femeie deosebită.
— Adevărat?
— Adevărat. Nu mă îndoiesc că ți-a spus-o și fratele meu.
— Nu mi-a spus și probabil că n-a făcut-o pentru că mă cunoaște mai bine decît tine.
— Nu. N-a făcut-o, pentru că el, Stefan, a fost întotdeauna prea ocupat cu sine însuși pentru a-i mai vedea și pe alții în adevărata lor lumină.
— Horst, pentru mine e limpede că tu nu-l cunoști pe Stephen așa cum este astăzi. Uneori tata spune că bărbatul meu e prea preocupat de semenii lui. Stephen e membru al *Asociației pentru progres* din orașul nostru și își ia sarcina foarte în serios. Anul trecut, cînd a izbucnit un foc în pădurea din apropiere, a făcut mai mult decît era de datoria lui.
— Toate acestea nu-mi schimbă părerea că ești o femeie remarcabilă. Îl invidiez pe Stefan. Eu n-am avut niciodată norocul să întîlnesc, într-o singură persoană, și minte și frumusețe.
Joy se simți foarte plăcut că este măgulită, dar ceva o avertiza că totul era făcut cu un anumit scop. Rîse cu ușurare atunci cînd îl auzi pe Horst spunînd pe un ton dezarmant:

— Iată de ce mă vezi azi ceea ce sînt: un burlac singuratic.
Mama interveni.
— Joy, mai servește-te cu o ceașcă de ceai. Știu că îți place ceaiul.
Era evident că întreruperea îi displăcu lui Horst. Oferindu-i ceașca lui Joy, o întrebă:
— Ei, ce spui despre ce am discutat?
Joy amestecă zahărul din ceașcă și se uită la el pe sub genele ei lungi.
— Spun că trebuie să vorbești cu Stephen.
Horst își stăpîni cu greu enervarea.
— A discutat tata cu Stefan. El spune că depinde de tine. Ați vorbit despre asta?
Joy ezită să răspundă, supărată că Stephen o lăsase să cadă într-o asemenea situație. Se întrebă ce oare se mai întîmplase fără ca ea să știe. Pentru a se salva pe sine și pentru a-l scăpa și pe Stephen, spuse:
— Vag, am discutat, dar n-am izbutit să înțeleg ce se propune.
Nu știa să mintă și avu senzația că Horst și-a dat seama că mințise.
Descendentul von Mühler-ilor schimbă cîteva cuvinte cu bătrînul, apoi se aplecă spre ea și, pe un tot scăzut, ca și cum i-ar fi comunicat ceva confidențial, îi spuse:
— Tata e de aceeași părere cu mine, că trebuie să discutăm cu cărțile pe față. M-am exprimat bine? Te rog să-mi atragi atenția cînd fac greșeli de limbă.
Argumentul era dezarmant.
Horst continuă:

— Ești o femeie inteligentă și știu că îți dai seama de ceea ce îi oferim lui Stefan. Să fie limpede. Tata și noi toți dorim ca Stefan să devină directorul general al tuturor uzinelor von Mühler.

Făcu o mică pauză pentru ca vorbele lui să-și producă efectul. Văzînd că tînăra femeie nu se clintește, își privi mîinile încleștate și își mușcă buzele, cu dinții lui puternici. Vocea îi era răgușită și estompată.

— A fost o vreme cînd am crezut că acest post va fi ocupat de Karl.

Bătrînul se mișcă neliniștit. Horst se uită în sus, dincolo de Joy, la grupul familial de deasupra măsuței de scris a mamei, de unde îi privea fața de băiețandru a lui Karl.

— Dar Karl a fost ucis la Stalingrad.

Timp de o clipă, Joy putu să vadă fața lui Horst fără masca lui veselă, o față amărîtă și sălbatică.

— Apoi, tata a sperat că eu îi voi lua locul, dar eu sînt un militar devotat profesiei mele. Rămîne Stefan.

Horst o privi pe Joy drept în ochi. Ochii bătrînului o fixau ca și cum ar fi voit să-i impună puternica lui voință ascunsă în acel trup greoi. Mama își sprijinise capul în mîini și își lăsase pleoapele în jos.

Tînărul continuă cu seriozitate:

— Se pare că Stefan a fost destinat pentru acest rol. Este adevărat că anumite împrejurări, independente de el, l-au aruncat, din întîmplare, tocmai în colțul celălalt al pămîntului. Un băiat sentimental, care voia să devină avocat. Dar iată că tot întîmplarea face ca el să revină acasă cu toate calitățile și cu toată experiența necesară, atît de valoroase pentru noi în planurile noastre de dezvoltare.

Se uită întrebător la bătrîn. Acesta aprobă din cap.

Horst continuă:

— Iți spunem acestea cu toată încrederea, nu numai pentru că acum ești o membră a familiei noastre, dar și pentru că ne dăm seama că ești o femeie de o inteligență excepțională. Von Mühler-ii nu au obiceiul să discute afaceri cu soțiile. Noi vrem să ne extindem interesele în străinătate. Tata împărtășește părerile economiștilor noștri de frunte că marca germană va înlocui lira engleză, devenind valuta cea mai importantă din lume, în afară de zona dolarului. Americanii au făcut cu multă abilitate o anumită politică a dolarului și au reușit să pătrundă în regiunile de unde au fost alungați englezii. Acum, exportatorii germani au intenția să se concentreze asupra regiunilor unde colonialismul britanic este atacat. Spre deosebire de englezi, mîinile noastre nu sînt murdărite de colonialism.

— Nu mă pricep în probleme economice, spuse Joy, dar te asigur că bătrînul leu britanic mai poate să muște puternic.

Horst se încruntă și traduse supărat.

— Ah! exclamă bătrînul. Apoi urmă un torent de cuvinte germane.

Tînărul ascultă atent și, cînd acesta sfîrși, se întoarse către Joy ca spre un egal al lui.

— Tata crede că tu, poate, nu-ți dai seama de mărimea uzinelor von Mühler.

— Am cunoștințe destul de bune din ceea ce mi-a povestit Stephen.

— Dar Stefan nu știa decît ceea ce exista în 1939. Azi noi sîntem de zece, de douăzeci de ori mai puternici decît la începutul războiului.

Se opri și așteptă să vadă uimirea lui Joy. Dar aceasta nu apăru. Atunci întrebă :

— Ei, ce ai de spus ?

— Doar atît că pare să fie o propunere cam prea mare pentru un om tînăr, cu o experiență relativ mică.

— Nu are nici o importanță, spuse Horst trecînd peste acest aspect. Avem specialiști în toate ramurile. Lucrează cu noi de mulți ani, aș putea spune de generații, pentru că la noi fiii îi urmează pe părinți. Dar uzinele trebuie să fie conduse de un von Mühler.

— *Das Blut! Das Blut!* exclamă sacadat bătrînul.

Horst continuă.

— Tu și familia ta ar avea o poziție socială înaltă, dacă argumentul acesta îți spune ceva. Ați fi bogați. Ați face ce ați vrea. Copiii voștri ar avea posibilități pe care Australia nu le-ar oferi niciodată. Mă vor ierta părinții dacă îți spun că s-ar putea ca viața în casa asta, așa cum este ea, să nu te atragă. Dar viața voastră n-ar fi așa. Avem un castel pe Rin. Din păcate, acum e împrumutat, hm, vechilor mei camarazi de batalion. Avem, apoi, o vilă pe malul lacului

Starnberg, în Bavaria. Acolo puteți să mergeți cînd vreți. Desigur, ar fi foarte bine dacă v-ați duce acum, în perioada acestui val de căldură. Avem acolo prieteni buni, oameni de seamă. Și, întorcîndu-se către bătrînă, exclamă : *Mutti, Liebchen* [1], de ce nu-i iei pe toți acolo? Ați scăpa de căldurile astea.

Mama scutură din cap.

— Ei pot să facă orice vor, dar eu sînt foarte obosită.

Vocea îi era rece și indiferentă. Horst se ridică. Trupul lui radia forță. Glasul îi era puternic, convingător.

— O femeie frumoasă ca tine ar trebui să fie admirată, să călătorească, să aibă lux, bijuterii. Hai, Joy, spune că veți rămîne! De dragul nostru, al tuturora, spune că veți rămîne!

Tabloul pe care i-l înfățișase Horst o amețise, redeșteptîndu-i toate visurile romantice de fată. Era o lume care depășea viața liniștită de mic-burgheză, care, deodată, i se păru meschină față de ceea ce auzea. În față îi apărea o viață strălucitoare, necunoscută pînă acum decît din filme și romane. O clipă se văzu împreună cu copiii vizitînd castelul. Imaginea se suprapuse cu aceea a unei fotografii a reginei Angliei și a copiilor ei vizitînd castelul Windsor. Și, cu toate că în sinea ei rîse de acest romantism, se gîndi : Care femeie este atît de nebună încît să respingă o asemenea putere și o asemenea poziție pentru ea, pentru bărbatul și pentru copiii ei ? I se oferea o avere și atîtea lucruri pe care numai o

[1] Mămico dragă. (În lb. germană.)

mare avere le poate da. Părinţii ar înţelege. De altfel, avînd atîţia bani, i-ar putea aduce în Germania, unde ar putea să stea cît ar voi. Dar poate că lucrul cel mai important din toate era ceea ce dorea Stephen. Poate că tocmai din pricina asta fusese atît de supărat în ultimele zile! Dacă ar spune da ?...

Mama sună şi spuse:

— Scuzaţi-mă! Intr-adevăr e prea cald!

Cînd Charlotte intră, i se adresă:

— Charlotte, te rog adu din dormitor şi celălalt ventilator.

Horst se supără de această întrerupere. Pe urmă se uită la ceas ca şi cum ar fi vrut să plece.

— Nu mi-am dat seama că s-a făcut atît de tîrziu! Mulţumesc, *Mutti*, că mi-ai adus aminte. Vă rog să mă scuzaţi. La şase am o întîlnire la Clubul ofiţerilor americani.

Joy se ridică grăbită.

— Şi eu trebuie să mă schimb. Hans ne duce la un spectacol.

— Hans şi spectacolele lui! Mi-ar părea bine dacă ai face din el un membru folositor al societăţii, aşa cum ai făcut din Stephen. Aş înţelege dacă s-ar interesa de actriţe — scuză-mă, *Mutti* dragă — dar aşa, numai *studiu* despre teatru!

— Nu poţi şti niciodată! Poate aveţi un Reinhardt[1] ascuns în familie.

[1] Referire la *Max Reinhardt* (1873—1943), actor austriac, regizor strălucit. Sub conducerea sa (1905—1920) la *Deutsches Theater* din Berlin, s-a promovat o linie nouă, de înaltă ţinută artistică în repertoriul dramatic.

Faţa lui Horst se întunecă.

— Te asigur că nu vom avea.

Stephen apăruse în uşă şi se uita întrebător cînd la unul, cînd la altul.

Mama întinse o mînă către el.

— Dragul meu! In sfîrşit, ai venit! Ţi-am dus lipsa.

Horst îl salută cu ironie.

— Frate, îţi mulţumesc că ai stat la ştrand atît de mult. Am petrecut cu fermecătoarea ta soţie cea mai interesantă după-amiază.

Apoi atinse umărul bătrînului în semn de rămas bun şi se aplecă să-şi sărute mama. Bătrînei îi încremeni gura într-un surîs rece în timp ce-şi ascunse faţa, lăsîndu-şi capul în jos. Joy avu senzaţia că mama nu răspunsese la gestul fiului aşa cum se cuvenea.

— Bietul Horst, gîndi Joy. Bătrîna şi-a rezervat toată dragostea pentru Stephen şi Hans.

Horst nu păru să-şi dea seama şi porni spre uşă cu obişnuitul lui aer de încredere totală în sine şi în lumea lui.

Capitolul VII

LA IEŞIREA din teatru, răcoarea nopţii izbi plăcut faţa încălzită a lui Joy. Urmărise, vrăjită, un excelent spectacol cu piesa *Jurnalul Annei Frank* într-o sală supraaglomerată. Incapabilă să scoată o vorbă din cauza sentimente-

lor care încă o mai stăpîneau, Joy nu putu să răspundă la întrebarea pe care i-o puse Hans. Cuvintele i se încîlceau în gură.

Intr-un tîrziu spuse:

— Nu! După piesa asta n-aș putea intra într-un restaurant. Mergem acasă.

Coborîră strada și se îndreptară spre locul de parcare a automobilelor, mergînd în urma unui grup de fete și băieți de vîrsta lui Hans. Toți vorbeau cu voce tare:

— Discută despre piesă, explică Hans. Pentru majoritatea dintre ei, a fost prima întîlnire cu acest aspect deosebit al istoriei noastre.

Trecură prin fața unui bar puternic iluminat, în care, pe scaune înalte, stăteau fete tinere cu fustele umflate în jurul genunchilor și tinerei cu pantaloni strîmți, cămăși și pulovere americane, aplecîndu-se asupra fetelor în timp ce ascultau sunetele unui marș militar cu totul nelalocul lui în această atmosferă.

— Stephen, îți mai aduci aminte de marșul ăsta? întrebă Hans.

— *Ja*. Marșul *Badenweiler*. Marșul favorit al lui Hitler. Și Stephen scuipă ostentativ.

Joy mergea tăcută, cu gîndul la piesă, neauzind marșul și nevăzînd perechea de tineri care stăteau îmbrățișați lîngă o poartă. In fața lor pășeau alene două fete nostim îmbrăcate, cu părul strîns în cocuri înalte ce păreau aurii în lumina felinarelor. Cînd doi soldați americani se apropiară de ele, începură să chicotească.

Apoi, împreună cu militarii se îndreptară repede spre un hotel, pe a cărui fațadă străluceau litere mari de neon: „Bun venit". Doi bețivi ieșiră împleticindu-se dintr-o berărie. Joy îl luă automat de braț pe Stephen, dar continua să se gîndească la podul din Amsterdam al Annei Frank.

Ajunseră la mașină. Hans spuse cu remușcare:

— Poate n-ar fi trebuit să vă aduc aici, Joy. N-am crezut că o să te impresioneze atît.

— Nu te necăji, Hans! Uneori lui Joy îi place să plîngă.

Stephen era arțăgos. Inainte de a pleca de acasă avuseseră o ceartă stupidă în legătură cu Horst și era limpede că încă nu-i trecuse necazul.

Joy obiectă:

— Crezi că există vreun om, care, văzînd spectacolul ăsta, să nu rămînă impresionat?

— Sînt mult mai numeroși decît bănuiești, ripostă Hans, apoi se uită la ea cu aerul că ar vrea să spună mai multe. In timp ce deschidea mașina, continuă: Aș dori să vă iau o dată să vedeți piesa asta în Berlinul răsăritean, pentru a face comparație.

— In Berlinul de est? întrebă speriată Joy. Nu cumva te duci în zona aceea?

— Da, mă duc, cam de două ori pe săptămînă, răspunse calm Hans. Orice om interesat de teatru nu poate să lipsească de la un spectacol Berthold Brecht. De altfel, mai sînt și alte spectacole de nivel înalt. Personal, cred că montarea

piesei *Jurnalul Annei Frank* la *Kammerspiel*[1] e mai bună decît a noastră. N-aveți decît să-mi spuneți cînd vreți să mergeți, și vă fac rost de bilete.

— Doamne ferește! Desigur, nu trece multă lume dincolo.

— Ba da! De cîte ori îmi rezerv o lojă la *Berliner Ensemble*[2] prietenii mă iau cu asalt.

— Ce-ar spune mama dacă ar ști?

— Mama știe. Știe și unchiul Horst! Toată lumea știe. Ei cred că interesul meu pentru teatru e un paravan pentru activități mai puțin vizibile.

— Ce fel de activități?

Stephen interveni repede.

— Draga mea, asta-i treaba lui Hans.

Supărată de tonul lui Stephen, Joy replică mai energic:

— Bărbate dragă, văd că ai o mentalitate cam ciudată.

Stephen ridică din umeri.

— In orice caz, spuse Joy oftînd, n-o să-mi stricați seara cu poveștile voastre. E o piesă îngrozitoare și totodată frumoasă. Mă întreb cum se simt astăzi acei ce sînt răspunzători pentru asemenea orori.

— Foarte bine!

Cuvintele căzură reci, ca gheața, din gura lui Hans.

Joy crezu că sau Hans nu i-a înțeles întrebarea, sau ea n-a auzit bine răspunsul și se uită

---

[1], [2] Teatre din Berlinul de est.

intrigată la fața lui, ușor luminată de becurile de la tabloul mașinii.

— Ce-ai spus?

— Am spus „foarte bine“ și sînt convins de acest lucru. Acum un an, cînd am fost la Wuppertal, am văzut pe afișele spectacolului *Jurnalul Annei Frank* mîzgălite aceste cuvinte: „N-au fost gazați destui evrei“.

— Bine, Hans, dar asta este o rămășiță a unor nebuni. Uită-te cîți bani se dau astăzi foștilor refugiați.

— Cine ți-a spus? Mama sau unchiul Horst?

— Amîndoi.

— Ți-au povestit și ce se întîmplă cu foștii hitleriști?

— Nu atît de amănunțit, dar toată lumea știe că hitleriștii vinovați pentru crime de război au fost spînzurați, iar ceilalți denazificați.

— Știi că actualul nostru Secretar de Stat, colaboratorul cel mai apropiat al Cancelarului, a fost pe vremea lui Hitler șeful treburilor evreiești?

— Asta înseamnă că a fost denazificat, insistă Joy.

— Crezi?

Hans se uită intrigat la Stephen, care privea fix în sus, de parcă nici n-ar fi ascultat.

— Nu-i așa, Stephen? întrebă Joy.

— Draga mea Joy, în orice problemă privind Germania, Hans și cu mine ne supunem cunoștințelor tale superioare, răspunse Stephen.

Vocea îi era atît de plină de ironie, încît Joy se cutremură.

— N-ai nici un motiv să fii sarcastic.
— Cum să fiu altfel cînd discuți politică, dacă în cei zece ani de cînd te cunosc nu te-am văzut citind în ziare decît cronicile muzicale, pagina literară și rubrica modei ?
Joy fierbea auzind aceste grosolănii.
Hans continuă ;
— Poate că într-o zi vei merge cu mine să vedem un film, deseori programat la U.F.A.[1] Prezintă destul de obiectiv istoria noastră de la primul război mondial încoace.
— Mulțumesc ! Dacă e vorba despre unul din acele documentare politice, atunci nu mă interesează.
Stephen își scutură din nou umerii.
Prin fața lor, la intersecția Charlottenburg, mărșăluia o procesiune. Oamenii purtau torțe aprinse, care, în vîntul nopții, pîlpîiau și dădeau impresia unor flamuri.
— Ce-i asta ? întrebă Joy.
— *Fackelzug.*
Enervată de Stephen, care nu-i dădea nici o lămurire, se adresă lui Hans :
— Ce e un *Fackelzug ?*
— Defilare cu torțe. În noaptea asta vor avea loc multe defilări în Germania.
— Au un caracter religios ?
— Nu prea. Reprezintă protestul lui *Zweiundzwanzig Jahrgang* împotriva chemării lor sub arme.
— Și ce e acest *Zweiundzwanzig Jahrgang ?*
— E o grupare formată din supraviețuitorii

[1] Studiouri cinematografice din R.F.G.

celor născuți în 1922 și care au luptat la Stalingrad.
— Bine, dar nu vor avea neplăceri pentru că sînt împotriva guvernului ?
— Desigur, vor avea, dar ei știu că nici un rău nu poate fi mai mare decît acela de a lupta împotriva rușilor.
Stephen interveni.
— Trei sute cincizeci de mii dintre ei au murit acolo, inclusiv Karl.
— Horst mi-a spus că a fost ucis.
Rîsul lui Stephen o enervă.
— Pricepi cam greu. N-ai învățat oare că atunci cînd noi omoram pe cineva, însemna „apărarea patriei", iar cînd alții ne omorau pe noi, însemna „ucidere" ?
Tot drumul pînă acasă Joy nu mai discută decît cu Hans, care — și el — îi dădea răspunsuri ocolite.
Cotind pe Heerstrasse, spre vila von Mühler, Hans o preveni :
— Ar fi bine să spui familiei că am fost la Operă. Am un program pentru *„Die Meistersinger"* [1].
— De ce ?
— Pentru că i-ar deranja dacă ar afla unde am fost.
— Dar asta nu ne privește pe noi ! Și-apoi, nu-mi place să mint.
— Trebuie să înveți un lucru, Hans. Pentru Joy, a spune adevărul e o necesitate patologică, rosti Stephen cu falsă veselie.

[1] *Maeștrii cîntăreți,* de Richard Wagner.

— Într-adevăr, Stephen? întrebă Joy.
— Într-adevăr, Stephen? o imită soțul. Nu te necăji, Hans! Vom face cum spui tu. Îți mulțumim pentru seară.
Charlotte le deschise ușa. Pe fața ei se amesteca surîsul cu semnele oboselii.
Împingînd-o spre sala de la intrare, Joy îi spuse:
— Nu, Charlotte, nu avem nevoie de nimic. Du-te și te culcă!
Urcă scările, lăsîndu-l pe Stephen să dea explicații, mișcată și în același timp enervată de veșnica prezență credincioasă a Charlottei.
Cînd ajunse sus, în dormitor, izbucni:
— Stephen, niciodată nu te-am știut atît de grosolan.
Începu să-și scoată lucrurile de pe ea, cu o furie care se vădea în fiece gest.
— Iar eu, nu te-am cunoscut niciodată atît de aiurită. Vrei ca Hans să aibă neplăceri?
— Pentru numele lui dumnezeu, dar de ce ar avea Hans neplăceri dacă ar spune că, la rugămintea *mea*, ne-am dus să vedem o piesă care de ani de zile se joacă în Berlinul de vest?
— Pentru că, fetițo, sînt anumite lucruri de care berlinezii nu vor să-și mai aducă aminte.
— Dar în fiecare săptămînă mii de berlinezi văd această piesă!
— Poate, dar nu categoria *noastră* de berlinezi.
— Ce vrei să spui prin „categoria noastră"?
— Familia von Mühler. Dacă vrei un sfat de la mine, nu te atinge de nimic ce are legătură

cu războiul. Adu-ți aminte că l-am pierdut, dar înainte de a-l pierde, s-au întîmplat multe lucruri de care puțini germani patrioți vor să-și aducă aminte.
— Dar, într-o familie care a fost împotriva...
Sfîrșind să-și atîrne hainele pe cuier, Stephen se întoarse spre Joy, îi puse mîinile pe umeri și spuse:
— Ascultă, Joy, recunoști că eu și Hans sîntem mai în măsură să știm ce este necesar pentru a menține liniștea în familie?
O atrase către el și-i șopti la ureche:
— De dragul nostru, al tuturora, iubito, nu le da prilejul să întreprindă ceva împotriva noastră.
Încă neîmpăcată, Joy ripostă nerăbdătoare:
— Știi foarte bine că nu este vorba despre asta. De ce să întreprindă ceva împotriva noastră?
Văzînd că el nu răspunde, adăugă:
— Nu crezi?
Tăcere.
— De ce presupui că, ori de cîte ori se întîmplă ceva rău, *eu* sînt de vină? Îmi faci observații pentru toate.
— De loc! Exceptînd seara de astăzi, tot ce ți-am spus pînă acum a fost că nu-mi place să primești bani de la tata și să-ți cumperi rochii ca și cînd n-ai avea cu ce să te îmbraci. Ai atîtea rochii, ca o vedetă de cinematograf. Dar, dacă mai vrei, avem destule cecuri ca să-ți cumperi tot ce vrei, fără să-ți creezi obligații față de ei.

Joy înlătură de pe umerii ei mîinile lui Stephen, îmbrăcă o rochie de casă și o legă strîns.

— Cinstit spus, uneori am impresia că toți sînteți nebuni. Am venit aici cu intenția de a mă purta cu familia ta așa cum ne-am fi purtat noi dacă ea ar fi venit în Australia, iar tu îmi vorbești că mi-aș fi creat obligații. Pe de o parte îmi faci observații, iar pe de altă parte faci totul pentru a îngreuna situația.

— De exemplu ?

— Aș putea să-ți dau zeci de exemple, dar nu voi vorbi decît despre felul cum ai tratat-o ieri pe verișoara Luise. Biata de ea, a făcut atîta drum numai ca să te vadă și tu te porți cu ea ca și cum puțin ți-ar păsa dacă n-ai mai vedea-o.

— Într-adevăr, nu mi-ar păsa de loc. A fost îngrozitoare ca fată și a rămas îngrozitoare ca femeie.

Stephen se așeză pe scaun și continuă, uitîndu-se la Joy cu un aer detașat :

— E curios să observ la tine un spirit de clan destul de dezvoltat. Mulțumește-i lui dumnezeu că ești unicul copil în familie și că părinții tăi nu sînt copleșiți de rubedenii. Altfel casa noastră ar fi ca Gara Centrală.

Intrigată, Joy îi replică :

— Uneori mi se pare că n-o iubești decît pe maică-ta.

Bărbatul își îmbrățișă soția și o sărută.

— Ba și pe tine și pe copiii mei. Cred că te mulțumești cu atîta. Dacă vrei, iubește-le tu și

pe verișoara Luise și pe mătușa Hedwiga, *und so weiter*[1], dar nu conta pe mine.

Joy se îndepărtă de soț și se ridică.

— Te porți într-un chip revoltător față de rudele tale. Ar trebui să te bucuri că-mi sînt simpatici și că ei mă simpatizează.

— Îți faci iluzii. Verișoara Luise n-a iubit pe nimeni în viața ei fără să urmărească vreun interes.

— Sînt niște biete femei singure, ai căror bărbați și logodnici au fost omorîți în război ! Ți se rupe inima de mila lor !

— De-ai călători din Anglia pînă în Urali, ți-ar mai trebui încă o inimă, dacă pe asta pe care o ai o supui la atîtea încercări. Grație nouă, văduvia și situația asta de fată bătrînă au devenit boli endemice în Europa.

— Cît ești de aspru ! Nu te îngrozești cînd te gîndești la cele șase milioane de morți din propriul tău popor ?

— Mă îngrozesc mai mult decît tine, pentru că eu am văzut cînd au fost omorîți, dar mă înspăimîntă și mai mult faptul că noi am fost aceia care am început. Cine din familia mea, cine dintre mătușile, unchii, verii mei și-au exprimat vreodată vreo compătimire pentru zecile de milioane de oameni omorîți de cealaltă parte, de partea ta ? La asta nu-mi poți răspunde. Nimeni ! Niciodată ! Apoi, de unde acest subit exces de simpatie ? Niciodată nu te-am văzut plîngîndu-l pe unchiul tău Bill. Nici pe tine, nici pe mătușa ta Dorothy, și nici pe maică-ta.

[1] Și așa mai departe. (În lb. germană.)

— Nu mi-am dat seama pînă acum.

— Știi de ce? Pentru că niciodată n-au vorbit despre acest lucru. Acum, însă, dai dovadă de același sentimentalism ca și rudele mele.

— Oprește-te, Stephen! Nu ți-e milă de loc de Luise că trebuie să trăiască la Schwielowsee?

— De loc. E un loc încîntător și are o casă foarte frumoasă. E mult prea mare pentru ea.

— Dar e în zona sovietică!

— Draga mea, dacă ar vrea, ar putea părăsi chiar azi zona sovietică. Deocamdată, în fiecare săptămînă vine în Berlinul vestic de două-trei ori. Are o casă în zona franceză, în care ar putea trăi.

— Atunci, de ce nu o face?

— Nu știu, dar cred că vrea să fie... la fața locului atunci cînd va începe iarăși *„Drang nach Osten“*[1]. De altfel, și ea trebuie să urască pe cineva. Familia noastră nu poate trăi fără ură.

— E absurd! spuse Joy cu ironie. Vorbești ca Bertha. Nu știu pe cineva mai puțin capabil de ură ca tine.

— Nu greși, Joy. Dacă vreau, știu să urăsc, dar cînd o fac, e din principiu și nu ca o ocupație principală, așa cum fac Mergers-ii. De cînd am fost bătuți în 1918, tatăl ei n-a încetat niciodată să urască.

— Îmi pare rău de Luise.

[1] „Marșul (pătrunderea) spre răsărit“ — expresie folosită de militariștii germani. Indică politica agresivă de expansiune către răsărit.

— Îți faci procese inutile. Are o satisfacție sadică să trăiască în zona sovietică. Acolo urăște totul pînă la nebunie, deși nu i se face nimic, în afară de faptul că a trebuit să închirieze acea parte a casei în care nu locuiește. Uită-te la ea. De ură, e verde ca un castravete.

— Luise afirmă că oamenii de acolo se poartă îngrozitor cu ea.

— Păi cred și eu! S-o fi văzut cu douăzeci de ani în urmă cum îi repezea. Și, mai mult decît atît. Mă mir cum de vreun comunist înfierbîntat n-a aruncat-o într-un lac. Ar fi o faptă pe care aș aplauda-o. Și dacă o mai inviți pe Luise la ceai, să știi că eu nu voi fi aici.

— Ești imposibil! Eu mă străduiesc să fac cum este mai bine, iar tu, în loc să mă ajuți, cauți peste tot nod în papură.

— Nimeni nu te poate ajuta. Tu știi totul.

Auzind această observație ironică, Joy izbucni furioasă:

— Știu un singur lucru: pentru cineva care dorește să păstreze pacea în familie, tu ai fost extrem de aspru cu Horst.

Stephen tocmai se îndrepta spre baie. Se opri și întrebă cu o voce ascuțită:

— Cînd am fost aspru cu Horst?

— Practic, în fiecare zi, de cînd am sosit. În fața tatălui tău te pleci și ai vrea să fac și eu la fel, dar cînd bătrînul dorește să-l vezi pe Horst, te porți ca un școlar încăpățînat.

— Am crezut că ești de acord să nu mă întîlnesc cu el.

— M-am bucurat atunci, prima dată, că ai și tu o atitudine față de tatăl tău. Dar încă nu-l văzusem pe Horst.

— Și întîlnirea cu Horst ți-a schimbat părerea ?

— În afara unor amintiri din copilărie, cînd Horst te teroriza — de altfel și azi mai cazi în plasa lui — eu nu văd de ce te-ai feri. N-ar fi putut să se poarte mai amabil cu noi ! A adus păpușa aceea mare pentru Anne...

— Așadar, te-a păcălit cu asta...

— Ce vrei să spui „m-a păcălit cu asta" ?

— Exact ce am spus. Dacă ai ști nemțește mai bine, ai fi auzit atunci, la masă, cum l-a trimis pe Hess să cumpere o păpușă.

— Oh !

Joy rămase ca trăsnită. Apoi se duse la măsuța de toaletă și începu să-și pieptene părul.

— Oricum, a fost drăguț din partea lui. În definitiv, Horst e un om important.

— Și asta ți-a spus ?

— Nu, dar e limpede.

— *Sooo ?* [1]

Așezîndu-se pe taburetul din fața mesei de toaletă, Joy se uită lung la Stephen și îl întrebă :

— Pentru dumnezeu, nu mai spune „soo" în felul ăsta. Și, în tot cazul, de ce nu mi-ai spus că tatăl tău vrea ca tu să rămîi aici și să devii directorul general al uzinelor von Mühler ?

Stephen se întoarse brusc din ușa băii.

— Cînd ți-au vorbit despre asta ?

[1] Așaaa ? (În lb. germană.)

— Azi după-amiază, la ceai. M-ai pus într-o situație proastă.

— Presupun că Horst te-a rugat să te servești de influența ta asupra mea, nu ?

Joy îl văzu prin oglindă cum se rezemase de ușă. Era încordat și atent.

— Nu, mi-a cerut numai părerea, deoarece socotea că lucrul acesta mă privește pe mine și pe copiii mei tot atît de mult cît te privește pe tine.

— Cîtă atenție din partea lui ! Nici nu mi-aș recunoaște fratele în acest tablou al lui prezentat de tine !

— Stephen, poartă-te ca un om în toată firea ! De cînd v-ați despărțit, și tu și el v-ați schimbat.

Văzînd că Stephen nu răspunde, Joy schimbă discuția și întrebă :

— De ce nu mi-ai spus că familia voastră are un castel pe Rin ?

— Aha ! Asta face parte din momeala oferită de Horst ?

Între timp, Stephen venise în spatele lui Joy.

— Nici un fel de momeală. N-a oferit nimic. Dar tu, de ce nu mi-ai spus ? Și nici despre o vilă pe marginea nu știu cărui lac. Nu înțeleg de ce trebuie să ne coacem aici, pe o arșiță ca asta, cînd am fi putut să ne ducem acolo ?! Tu mi-ai povestit că vila voastră de vară e în zona sovietică.

— Vila pe care *am avut-o* e în zona sovietică. Rosti aceste cuvinte încet, dar scrîșnind din dinți.

— Castelul de pe Rin și vila de pe marginea lacului Starnberg sînt achiziții de după război. Dacă vrei, poți să le numești recompense pentru... pierderea războiului.

Joy se uită la el prin oglindă și-i zări părul blond foarte aproape de buclele ei castanii. Nu-l văzuse niciodată atît de furios ca în clipa aceea.

Stephen se aplecă pînă își atinse fața de a soției.

— Ce i-ai promis fratelui meu ? întrebă atît de încet, încît abia îl putu auzi.

— Promis ? Cum „promis" ?

— Horst nu-și risipește farmecul pentru nimic. Știai că e foarte cunoscut pentru modul cum se poartă cu femeile ?

— Stephen !

Joy se răsuci brusc pe scaun, dar mîinile lui îi încleștaseră umerii.

— Spune-mi, i-ai promis că mă vei reține aici ?

— Nici gînd ! Am spus că trebuie să discute totul cu tine.

— Dar tu, n-ai refuzat să rămîi ?

Femeia ezită.

— Nu, n-am refuzat să stau un an, doi, cel puțin. In definitiv, părinții tăi sînt bătrîni și tu le ești îndatorat. Sînt convinsă că mama și tata ar înțelege. De altfel cu banii pe care i-am avea, nimic nu ne-ar împiedica să-i aducem aici și să-i ținem oricît ar vrea ei. Știi doar că întotdeauna au dorit să călătorească.

Stephen se îndepărtă de ea brusc, își puse mîinile în cap, înjură furios și intră în baie trîntind ușa.

Lui Joy îi răsună în urechi înjurătura preferată a tatălui ei. Se întoarse spre oglindă și în față, sub lumina puternică a lămpii de deasupra mesei de toaletă, văzu parcă o străină, cu obrajii aprinși, cu ochii verzi ca ai unei pisici. Incepu să-și pieptene părul. Mîinile tremurînde făceau mișcări mecanice. Inima îi bătea atît de tare, încît crezu că se sufocă.

Niciodată nu se certaseră așa. Nu și-ar fi închipuit vreodată, de cînd erau împreună, că ar fi posibilă între ei o asemenea ceartă. Și nici măcar nu-și putea reproșa că astă-seară s-a întîmplat din cauza ei. Stephen a tunat și a fulgerat fără nici un motiv, deși îi cunoștea slăbiciunile.

Deodată își aduse aminte de acea explicație simplă cu care se mîngîiase pe vapor : gelozia. Dar ar fi fost prea urît din partea lui ! Cum putea să fie gelos un bărbat pe o femeie în care avea toată încrederea ? Și, mai ales, din precina fratelui său ?

Oare au dreptate aceia care spun că în căsnicie cel de al zecelea an este cel mai critic ?

Zguduită, se ridică și se duse să vadă ce face Anne.

Cînd se întoarse în dormitor, lumina era stinsă.

Dibuind, se apropie de pat. Stephen o trase spre el atît de brusc, încît Joy scoase un țipăt.

Trupul lui se lipi de al ei, puternic și însetat de dorințe.

Și patima îi făcu să uite tot.

Capitolul VIII

DE DOUĂ SUTE de ani nu mai fusese o asemenea arșiță la Berlin. Soarele se năpustise necruțător asupra orașului în acele zile fierbinți de iulie. Joy se prăbuși pe o bancă, la umbra unui tei, aproape de intrarea principală a Grădinii Zoologice. Nici Anne nu mai avea putere să mai fugă de la o cușcă la alta, de la o groapă la alta. Și animalele se refugiaseră pe unde putuseră găsi un petic de umbră.

Desigur că era o prostie să vină aici pe o asemenea căldură, dar poșta de dimineață îi adusese, pe neașteptate, o scurtă notă din partea fostului ei profesor, care îi răspundea la o carte poștală expediată încă de la Aden. Cum Stephen se dusese cu inginerul-șef la uzină, Joy nu spusese nimănui nimic despre această întîlnire. Totuși, i se păru curios că un om atît de însemnat ca profesorul vrea s-o întîlnească la unsprezece jumătate tocmai lîngă intrarea principală a Grădinii Zoologice.

Totul era foarte frumos : iarba deasă, florile într-o desfășurare luxuriantă de culori, apa care țîșnea din stropitorile automate pentru a împrospăta aerul apăsător.

Joy urmări cum căpșorul blond, cu păr mătăsos al Annei înainta spre bufetul cu înghețată. E curios cît de repede învață copiii o limbă străină. În timp ce ea, după șase săptămîni abia izbutea să deosebească unde începe și unde sfîrșește un cuvînt, Anne vorbea germana ca și cum ar fi fost limba ei maternă. O văzu strecurîndu-se prin mulțime și fugind cu cîte o înghețată în fiecare mînă. Tocmai se apropia pe cărăruie, cînd deodată se poticni, căzu și izbucni în plîns. Cele două înghețate zburară cît colo, rotindu-se prin aer. Înainte ca Joy să ajungă la ea, un bătrîn sărăcăcios îmbrăcat, cu un băiețaș de mînă, se aplecă și o ridică. Nu se întîmplase nimic grav. Lacrimile curgeau numai pentru înghețata pierdută. Joy se întoarse să-i mulțumească celui care o ajutase pe Anne. Rămase surprinsă.

— Domnule profesor, ce încîntată sînt că vă întîlnesc din nou !

Omul din față o scrută prin lentilele groase ale ochelarilor.

Joy îi strînse mîna :

— Eu sînt Joy Black. Abia azi-dimineață am primit cartea poștală pe care mi-ați trimis-o.

Fața bătrînului se lumină și el prinse mîinile femeii în ale sale. Joy simți, cu neplăcere, degetele lui mutilate.

— Iartă-mă, dragă fetițo, că nu te-am recunoscut imediat. Cum de s-a întîmplat asta cu eleva mea favorită ?

— Hai să stăm jos, îl rugă Joy. E prea cald la soare.

— Cu plăcere, deși căldura e bună pentru reumatismul meu. Mai întîi, însă, trebuie să-l

cunoști pe nepotul meu, Peter. Uite-o pe *Fräulein* [1] Black.

Peter se înclină rigid și întinse mîna.

— Nu mai sînt Black și nici „*Fräulein*". Sînt doamna Mühler. Și ca să dovedesc, asta este fiica mea, Anne.

Fetița făcu o reverență și îi strînse mîna.

— Ai dreptate, desigur! Așa era scris pe cartea poștală pe care am primit-o doar săptămîna trecută. Mi-a adus-o de la München un prieten.

Joy scoase din poșetă o monedă și i-o dădu Annei.

— Tu și cu Peter, fugiți și cumpărați patru înghețate și tot ce mai vreți pentru voi.

Avu un moment de ezitare.

— Sau poate că aici nu se cade ca un distins profesor să mănînce înghețată în public?

Bătrînul surîse trist.

— Nu mai sînt profesor. Și nici distins. Dar, crede-mă, îmi sînt atît de dragi anii petrecuți de mine în Australia, că în amintirea lor aș mînca înghețată în public, chiar dacă aș mai fi profesor și încă unul distins. Ah! Sydney! Sydney! spuse el apropiindu-se de o bancă. Anii aceia îmi apar așa cum raiul i-o fi apărut lui Lucifer.

Rămase zîmbitor, cu gîndul adîncit în trecut.

— Ce fac părinții dumitale? Sînt sănătoși?

— Sînt foarte bine. Se vor bucura mult cînd vor afla că v-am întîlnit. Mama a fost tare de-

---

[1] Domnișoara. (In lb. germană.)

zamăgită că n-a primit răspuns la scrisorile pe care vi le-a trimis.

— Te rog să-i transmiți salutările și scuzele mele. Am vrut să-i scriu, dar s-au întîmplat atîtea lucruri! Atîtea lucruri!

Făcu o scurtă pauză, apoi întrebă:

— Te-ai mai ocupat de muzică?

— Oh, domnule profesor, mi-e atît de rușine!

Și cînd bătrînul schiță un gest de protest, Joy reveni:

— Vă supără dacă vă spun profesor? Întotdeauna m-am gîndit la dumneavoastră ca profesor.

— Între noi, nu-mi mai spune așa.

Copiii se întoarseră aducînd înghețatele cu mare grijă. Cînd predă profesorului una dintre ele, Anne făcu o frumoasă reverență.

— Va să zică ai părăsit muzica, vorbi absent bătrînul.

— Cînd m-am măritat. Am fost mereu foarte ocupată. Apoi, au venit copiii...

— Și nu mai cînți de loc?

— Ba da. Am avut noroc că bărbatului meu îi place muzica. E german. Bunicul lui a fost un renumit arheolog din München: doctor Stefan von Albrecht.

— L-am cunoscut. Un om mare.

— Stephen a insistat să exersez în fiecare zi și asta m-a menținut la nivelul unui amator onorabil.

— Nu mai dai concerte?

— Nu! După ce ați plecat, am dat unul sau două. Apoi l-am întîlnit pe Stephen și...

— Păcat! Dar cel puțin nu s-a pierdut totul.
— Oh, nu! Dumneavoastră mi-ați dat una dintre cele mai mari bucurii ale vieții mele. Mai predați lecții?
— Nu.
Cuvîntul căzu brusc. Deodată, Joy își văzu fostul profesor așa cum era acum: un om bătrîn și plăpînd, cu o haină de doc uzată și cu pantaloni zdrențuiți. Nu știa ce să spună.
În timp ce-și mîncau înghețata, se făcu liniște. Lui Joy i se păru grozav de nepotrivită această scenă, acolo sub tei, în aerul îmbălsămat de parfumul lor, în zumzetul albinelor îmbătate de această mireasmă. Se întristă și se întrebă ce se ascunde sub acel categoric „nu". Poate că încă nu s-a putut acomoda cu viața de aici, poate că numai după întoarcere și-a dat seama exact de ceea ce pierduse. Dar exact ce pierduse el, Joy nu știuse niciodată.
Revenindu-și în fire, bătrînul întrebă:
— Ce s-a întîmplat cu ceilalți elevi ai mei?
Îi povesti ce știa. De cîte ori menționa un nume cunoscut și care obținuse succese, fostul profesor spunea: „Știam". Și ori de cîte ori amintea despre un fost elev ale cărui năzuințe nu se împliniseră, exclama: „Păcat!"
— Știați că Oriel Craig a fost aleasă pentru a se prezenta la festivalul Ceaikovski de la Moscova?
— Foarte bine! Din prima zi cînd a venit la mine mi-am dat seama că va deveni celebră. Era nu numai talentată, dar și ambițioasă. Pentru celebritate ai nevoie de amîndouă.

— Vreți să spuneți că trebuie să nu fii leneșă, ca mine.
— Nu ești leneșă, dar ești mai îndrăgostită de viață decît de muzică.
Se făcu iarăși liniște.
— Deseori m-am întrebat unde sînteți, continuă Joy. Nemaiauzind nimic despre dumneavoastră, mă hotărîsem să vă caut la München.
— Nu mai stau la München, oftă bătrînul. Nu mai este München-ul meu.
— Vă rog să-mi dați adresa. Vreau să ne mai întîlnim. Bărbatul meu va fi foarte bucuros. El vă consideră în parte autorul căsătoriei noastre.
Profesorul părea să n-o asculte.
— Locuim într-o casă nu prea frumoasă, nu departe de Junker Ritterstrasse. Dacă n-ai bani mulți, nu poți să găsești o casă bună.
Gîndurile lui păreau să se fi retras în cine știe ce colț ascuns. Ale ei zburară spre ziua în care luase prima lecție. Cîntase prost, pentru că nu-și putuse lua ochii de pe mîinile umflate și învinețite ale profesorului. După o vreme el îi spusese:
„Acum ne oprim, domnișoară Joy, să stăm puțin de vorbă. Dacă vrei să fii eleva mea, trebuie să ne cunoaștem. Te supără mîinile mele, nu-i așa?"
Profesorul le-a întins pe clapele pianului. Joy și-a închis ochii numai să nu le vadă. Apoi profesorul a exprimat propriul ei gînd:
„Și eu mă cutremur cînd mă uit la ele. Nu mai pot cînta cum trebuie nici măcar o gamă. Dar

aş vrea să asculţi un disc înregistrat de mine înainte ca mîinile mele să devină oribile."

O *Nocturnă* de Chopin a umplut camera. Era atît de pură, de delicat interpretată, încît Joy se simţise umilă gîndindu-se la imperfecţiunile ei.

Cînd discul s-a sfîrşit, profesorul a condus-o în faţa unei fotografii atîrnate pe perete. Două mîini puternice, frumos dăltuite şi vii, încît puteai auzi cum curge muzica din ele, se odihneau pe clapele unui pian.

„Acestea au fost mîinile care au cîntat muzica pe care ai ascultat-o."

Eleva a început să plîngă şi profesorul a mîngîiat-o blînd pe creştet. Joy nu ştia dacă plîngea de milă pentru el sau de ruşine pentru ea însăşi. Cînd, în sfîrşit, lacrimile s-au uscat, profesorul i-a spus :

„Dacă vrei să fii eleva mea, te rog ca atunci cînd lucrăm să vezi aceste mîini şi nu pe cele care vor fi la pian. Dacă eşti tare, vei reuşi. Dacă nu, crede-mă, te voi înţelege şi, cu regret, voi pierde o elevă strălucită."

I-a rămas elevă şi îi plăceau pînă şi degetele lui deformate. Era o dragoste de fată tînără, romantică, plină de milă, de indignare şi de ură împotriva acelora care le mutilaseră.

Acum, sub teii Grădinii Zoologice din Berlin, îi era din nou milă de el, dar indignarea şi ura fuseseră şterse de anii scurşi. Tot ceea ce îşi amintea acum era că profesorul reprezenta una dintre tragediile din Germania care dispăruse pentru totdeauna. Fusese un mare muzician, o celebritate mondială. Viaţa i se ruinase în floarea ei, cînd l-au internat în lagărul de concentrare de la Dachau. La eliberare, n-a mai putut da concerte. A plecat în Australia, la Sydney, unde a devenit profesor. Şi ce profesor ! O clipă, Joy trăi din nou plăcerea pe care o simţise pe vremea cînd îi era elevă. După război s-a întors în Germania. Era evident că se prăbuşise.

Joy se uită la faţa obosită, la ochii cufundaţi în cap, şi îşi aduse aminte de sărbătorirea lui, imediat după război, cînd împlinise cincizeci de ani. Parcă îi auzea şi-acum rîsetele. Parcă îl vedea şi-acum cum trăgea aer în plămîni, cum îşi umfla obrajii şi cum sufla în cele cincizeci de lumînări încercînd să le stingă pe toate deodată.

Acum, omul acesta, care abia trecuse de şaizeci de ani, arăta bătrîn, bătrîn şi distrus.

Cufundat în gînduri, profesorul se uita la jocul copiilor.

— E singurul dumitale copil ?

— Nu, mai am o fetiţă de trei ani, dar am lăsat-o acasă, cu mama.

— Da, da, mormăi el, apoi tăcu din nou.

— Dar dumneavoastră, domnule profesor ? întrebă ea cu simpatie.

Bătrînul nu-i răspunse, ca şi cum n-ar fi auzit-o.

Deodată vorbi :

— Te întorci în Australia ?

— Desigur.

— Atunci, am să-ţi vorbesc. Iţi aduci aminte că nu discutam cu elevii decît despre lucruri plăcute din viaţa mea ?

— Îmi aduc aminte foarte bine. Numai despre concertele de la Londra, Paris, Berlin, Roma, New York. Ni se părea atît de romantic!

— Mi-e teamă că era un pic de vanitate din partea mea, dar trebuie să mă ierți. Nu aveam altceva decît amintiri.

— Să vă iert? Dar nouă ne plăceau acele povestiri. Parcă ieri ne-ați povestit cum ați cîntat *Concertul imperial* [1] cu Toscanini [2]. M-am gîndit la dumneavoastră acum cîteva seri, cînd l-am auzit pe Helmut Roloff cîntînd același concert cu Filarmonica din Berlin, sub bagheta lui Herbert von Karajan [3]. Era în acea sală ultramodernă, construită mai mult din sticlă.

— Te rog să nu-i mai spui „Imperial". *Concertul nr. 5 pentru pian.*

— Trebuie să mă iertați, spuse Joy. Îmi amintesc cum vă displăcea să se dea nume romantice unor piese de muzică, dar e atît de ușor să deprinzi obiceiurile proaste!

Și din nou Joy avu senzația că bătrînul n-o ascultă. Deodată se uită la ea cu o hotărîre neașteptată.

— Acum, cînd ești femeie cu copii, am să-ți spun povestea mea.

Ochii lui adînci o priviră intens. Joy nu se bucură. Dacă ar fi găsit o scuză, ar fi plecat, căci nu voia ca această întîlnire să fie întunecată de o poveste veche, care nu mai folosea nimănui.

---

[1] Denumire a *Concertului nr. 5 (în mi bemol major, op. 73) pentru pian și orchestră* de Beethoven.

[2] *Arturo Toscanini* (1867—1957), celebru dirijor italian.

[3] *Herbert von Karajan* (n. 1908), cunoscut dirijor austriac. Din 1955 este conducătorul Filarmonicii din Berlin.

Profesorul, ca și cînd i-ar fi citit gîndurile, rosti:

— Nu ți-aș fi istorisit nimic dacă țara mea ar fi fost aceea care am crezut că va fi după război. Dar nu este. Răul care ne-a distrus pe mine și familia mea există, și oamenii răi trăiesc și ne conduc din nou. Nu-ți spun asta pentru a-ți stîrni mila. Îți spun pentru că te vei întoarce acasă și va trebui să povestești adevărul. Un prieten din Australia îmi scrie că acolo sosesc mulți emigranți germani care afirmă că tot ce se spune despre atrocitățile naziste este propagandă. Ți-a povestit vreodată mama dumitale cum mi-au fost distruse mîinile?

— Nu!

— Atunci am să-ți spun eu, pentru ca la rîndul dumitale să-i povestești Annei, cînd va fi mare, fiindcă lucrurile se uită repede.

Își rezemă mîinile pe baston și începu să vorbească. Glasul parcă venea de departe.

— Intr-o zi, eu, nevastă-mea — cea mai mare cîntăreață wagneriană a noastră — și fiica mea — nu avea decît șaisprezece ani — am fost arestați și băgați în lagăre de concentrare diferite. Era după invazia Austriei de către hitleriști, fapt profund reprobat de nevastă-mea. Ea îi cunoștea bine pe hitleriști. Eu nu voiam s-o ascult. Uneori mi se părea că îi aud rîsul plin de dispreț cu care a trîntit fereastra în momentul cînd trupele S.S. defilau prin fața casei noastre din München. Aud și-acum, după două-

zeci şi cinci de ani, tropotul acelor cizme. Parcă era marşul destinului. Dar atunci, numai soţia mea înţelegea că era destinul care mărşăluia deasupra Germaniei şi apoi deasupra lumii.

Dar n-a fost arestată pentru asta, ci pentru că străbunica ei fusese evreică, o faimoasă cîntăreaţă austriacă de operă, Elisabeth Lehman. Nevastă-mea îşi luase acest nume ca nume de artistă.

Fiică-mea era vinovată că avea o şaisprezecime de sînge evreiesc.

Eu? Eu eram „arian pur", dar eram vinovat de „trădare de rasă", eram „iudaizat". Asta însemna că stricasem sîngele pur al poporului german printr-o căsătorie cu o femeie în al cărei sînge curgea o optime de sînge evreiesc.

Fratele meu, un binecunoscut avocat, mi-a luat apărarea în zadar.

Am fost trimis în lagărul de la Dachau, lîngă München. Comandamentul obişnuia să-i adune pe toţi muzicienii din lagăr şi să-i pună să cînte muzică veselă în fruntea convoiului celor duşi la execuţie. Să mă ierte dumnezeu, am cîntat şi eu. Eram un laş. Îmi era frică de durere.

O dată, mi-au dat ordin să acompaniez la pian pe ofiţerii care urlau cîntece naziste la popotă. Asta n-am putut-o face. Dacă mă întrebi de ce, n-aş putea să-ţi explic. După ce m-am întors din lagăr, fiica mea mi-a pus această întrebare. Ea spunea că noi, cei care nu făcusem politică, dar rezistasem, sîntem un fel de oameni care trebuie să fie înţeleşi nu atît pentru trecutul Germaniei, cît pentru viitor. I-am răspuns atunci

fiicei mele ceea ce îmi spusesem mie însumi în chinuitoarele nopţi de lagăr: Aceste mîini sînt dedicate muzicii. De aceea, există lucruri pe care nu pot să le facă.

Aşadar, ori de cîte ori refuzam, îmi legau mîinile la spate şi mă spînzurau de braţe într-unul din cîrligele aşezate pe platoul din centrul lagărului. Cînd mă dădeau jos, mîinile îmi erau vinete şi umflate, iar braţele mi se păreau rupte din încheieturi.

După deasa repetare a acestor chinuri, a devenit inutil să-mi mai ceară să cînt şi în consecinţă m-au predat doctorului din lagăr, care începuse nişte experienţe de îngheţare a oamenilor. Sute de internaţi au fost nenorociţi de aceste experienţe.

Într-un tîrziu, în urma protestelor sosite din lumea întreagă, ne-au pus în libertate. N-am înţeles niciodată de ce au făcut asta. Le era foarte uşor să mă lase să mor de moarte „naturală", cum s-a întîmplat cu atîţia. Am plecat în Elveţia. Acolo am făcut totul pentru a-mi scoate din lagăr soţia şi fata, dar am primit veşti că au murit. A urmat Australia.

După război, aşa cum ştii, m-am întors în ţară. Se zvonise că fiică-mea trăieşte. De altfel, ca mulţi alţii, credeam că procesul de la Nürnberg va însemna începutul sfîrşitului Germaniei naziste şi că memoriei soţiei mele, tuturor celor care au suferit de pe urma naziştilor — aşa cum a suferit, printre alţii, şi fratele mamei dumitale — le rămîn dator cu munca mea, pentru reconstruirea unei Germanii noi. Eram dornic

de o viață nouă, plin de încredere în dreptate. Credeam că voi putea trăi și munci. Mi se spusese că voi fi recompensat pentru suferințele și pierderile mele, ca și cînd poți fi recompensat pentru pierderea celor dragi.

Își împreună mîinile și le duse la frunte, întocmai unui om care vrea să se roage.

— Am început căutările. Am găsit dovezi că soția mea murise în camerele de gazare de la Auschwitz. Am aflat că fratele meu fusese ucis la Buchenwald. *Crucea Roșie* a descoperit-o pe fiică-mea Brunhilde într-un spital. La sfîrșitul războiului se afla în lagărul de concentrare de la Ravensbrück. Am revenit împreună în orașul unde mă născusem și unde trăisem. Legea mă îndreptățea la o despăgubire imediată. Am înaintat o cerere.

N-am să uit niciodată ziua cînd m-am dus la un oficiu care se ocupa cu acestea. Cînd am intrat și am spus cine sînt, funcționarul respectiv — un fost S.S.-ist — s-a răstit la mine:

„Cine te-a adus înapoi? Oameni ca dumneata sînt o adevărată pacoste pentru noi. Timp de douăzeci de ani ai calomniat Germania. De ce n-ai rămas acolo unde ai fost?"

Nici măcar un scaun nu mi-a oferit.

Cererea îmi era mereu amînată, pe motive... administrative. S-a spus că n-aș fi fost „persecutat". Un ziar a scris că aș fi avut o „condamnare la închisoare", așa considera anii petrecuți în lagărul de concentrare. Un doctor după altul au oferit „expertize" cum că starea mîinilor

mele artritice n-ar avea nici o legătură cu camerele de congelare de la Dachau.

Așa m-au ținut vreme de doi ani. Am cheltuit o sumedenie de bani cu avocații. Totul devenise un coșmar.

I-au respins și Brunhildei drepturile la despăgubire. Totul s-a petrecut perfect legal. Poate ai observat că noi, germanii, avem geniul birocrației. Cazul ei a fost înlăturat printr-o simplă referire la paragraful 148 din B.E.G.[1]: nu a aparținut poporului german. De ce? Ar fi prea multe de lămurit. Bineînțeles că nu există nici o explicație în afară de aceea că azi, în Germania, niște ticăloși pot întoarce legea așa cum vor ei, la fel cum făceau cu douăzeci și cinci de ani în urmă.

Am făcut recurs. N-a folosit la nimic. Ministrul era un nazist. Șeful poliției, un fost S.S.-ist. Judecătorul, un criminal de război.

Am plecat amîndoi la München. Am fost imediat arestați, și totul a început din nou. N-am putut și nici n-am vrut să cred că ceea ce ni se întîmpla nu s-ar datora unor excese, unor greșeli comise de autoritățile dintr-un oraș de provincie. Nici nu voiam să aud ce îmi spunea Brunhilde, anume că ceea ce se întîmpla cu noi nu se datora brutalității instituțiilor unui oraș de provincie, ci că este vorba despre o politică guvernamentală. Nu fusesem în Germania în anii cei mai negri și — cu toate că stătusem la Dachau — nu-mi dădeam seama de gradul de

[1] *Bürgerliches Gesetzbuch* — codul civil.

bestialitate la care ajunsese o parte dintre germani.

Cu ani în urmă, soția îmi spunea că sînt pînă în vîrful unghiilor german. E adevărat, sînt convins că sîntem un popor mare. Îmi aduc aminte că atunci cînd eram tineri și o supăram cu ceva, nevastă-mea spunea: „Ah, Arthur, prusacul din tine!" Bunicul meu fusese prusac.

După război, am crezut că, o dată cu dispariția lui Hitler și a naziștilor, spiritul sănătos german va reînvia. Am fost un prost, un orb, un încăpățînat. Nimic din ceea ce învățasem, nimic din ceea ce văzusem, nimic din ceea ce suferisem nu m-a ajutat să înțeleg că reînviase nu spiritul german, ci naziștii și nazismul.

Intorcîndu-mă acasă, m-am așteptat ca zvastica să fie considerată un semn al rușinii. De loc. M-am convins imediat că pentru toți cei care o purtaseră, aducea noroc.

Bătrînul făcu o pauză, frămîntîndu-și mîinile deformate.

— Am discutat despre toate acestea cu Thomas Mann — îl cunoști — marele scriitor. Eram prieteni apropiați. „Ura este necesară, îmi spunea el. Ură împotriva acelor escroci care au făcut ca numele Germaniei să duhnească urît în cer și pe pămînt." Mi-a repetat asta de multe ori și m-a avertizat că o să fie și mai rău, deoarece puterile occidentale, în care ne pusesem toată speranța, reînvie monstrul hitlerist. M-a rugat să plec cu el. „Nu există loc pentru noi aici, afirma Mann. Noi nu putem trăi într-o asemenea corupție. Acum e mai rău decît înainte.

Cel puțin atunci credeam că există o lume liberală peste hotare, la care făceam apel. Azi, însă, acea lume „liberală" furnizează arme urmașilor lui Hitler. Au o memorie foarte scurtă. Se îndreaptă cu ochii deschiși spre pieirea lor."

In ciuda avertismentului lui Thomas Mann, am rămas aici. Continuam să sper.

Au refuzat să-mi dea o despăgubire și pentru soția mea. Au motivat că nu făcuse parte din poporul german și că în urmă cu douăzeci de ani calomniase poporul german declarînd că numai nemții sînt atît de proști încît să-l urmeze pe acest „vopsitor infatuat, Schicklgruber"[1]. O să-ți pară curios, dar ori de cîte ori procurorul amintea asta, eu aveam senzația că am învins. Hitler era mort. Soția mea era moartă, dar tot își mai aduceau aminte de cuvintele ei și tot îi mai deranja.

Nimic despre talentul de aur al soției mele. Nimic despre mintea strălucitoare a fratelui meu. Nimic despre viața distrusă a fiicei mele. Despre mine...

Bătrînul ridică din umeri, apoi își lăsă mîinile în jos, arătîndu-și palmele vinete.

— M-am hotărît să lupt. Am devenit membru al Asociației V.V.N., *Vereinigung der Verfolgten des Naziregims — Asociația victimelor nazismului*. Numai atunci mi-am dat seama că tot ceea ce mi se întîmplase nu era o excepție. Brunhilde încercase să mă convingă de acest lucru. Supraviețuitoarele de la Auschwitz și Ra-

[1] Numele real al lui Hitler.

vensbrück învățaseră lucruri pe care nici o femeie n-ar fi trebuit să le știe vreodată.

Am devenit unul dintre conducătorii *Asociației*. Eram potrivit, pentru că nu eram nici evreu, nici comunist și nici socialist care să fi luptat împotriva lui Hitler. Eram unul dintre acele milioane de oameni care, fără acea picătură de sînge evreiesc din vinele soției mele, poate că n-ar fi știut nimic, n-ar fi auzit nimic atunci cînd teroarea hitleristă a măturat civilizația din patria mea. Mi-am dat seama de asta numai atunci cînd un fost internat în lagărul de la Buchenwald a venit la noi și ne-a declarat că este gata să depună jurămînt că un doctor la modă și care trăise între noi, la München, l-a ucis pe fratele meu, o dată cu alți două sute de internați, injectîndu-le evipan.

Iată-ne deci insultați, lipsiți de drepturile noastre, săraci, trăind într-o căsuță veche și întunecată. De cealaltă parte, bogat, plin de succes și aroganță, Dr. Hans Kisler. In 1947, un tribunal american l-a condamnat la moarte, dar sentința a fost transformată în închisoare pe viață. A stat mai puțin de cinci ani. A ieșit în 1952, a obținut de la guvern o compensație de aproape trei mii de lire sterline și s-a stabilit la München, unde are o clientelă bogată. Era o sfidare fără margini a tot ceea ce suferiseră atîția oameni de pe urma lui! Prea mulți cunoscuseră activitatea lui Kisler. S-a cerut o anchetă.

Aici, bătrînul se opri din nou și făcu un larg gest de dispreț. Apoi continuă:

— Dar ce înseamnă suferințele atîtor oameni pentru cei care sînt astăzi la putere? Kisler fugit la Gairo, în complicitate cu procurorul, un fost nazist. Toți oamenii din München știau că procurorul cunoștea perfect crimele lui Kisler. S-au luat unele jumătăți de măsuri pentru a-l pedepsi. N-au avut nici un efect.

Pe urmă, poliția a început să ne persecute pe *noi*, în timp ce pe Kisler îl apărase. Nedreptatea îmi măcina sufletul. Noaptea nu mai puteam dormi. Îmi petreceam toată vremea discutînd cu oameni care trecuseră prin ceea ce trecusem și eu. Mi-era frică de ce i se va întîmpla Brunhildei. Îmi dădeam seama că la München nu era viață pentru ea. Și nici pentru mine.

Un prieten ne-a oferit niște camere în Berlinul vestic. Ii murise soția. Fusese cu Brunhilde în lagărul de la Ravensbrück. Ne-a spus că în Berlinul occidental e mai bine decît în Germania de vest, deoarece ochii lumii sînt îndreptați asupra acestei părți a orașului și le e teamă că voi — aliații noștri de azi — veți afla adevărul. Lucrurile s-au cam repetat, deși mi s-a aprobat o mizerabilă pensie lunară de trei sute de mărci. Trei sute de mărci comparate cu trei mii de mărci cu care se lăfăiesc generalii naziști, criminalii de război și ucigașii în masă!

— Dar, exclamă Joy, nu se poate să nu existe o soluție. Ar trebui să înaintați o cerere la Departamentul Refugiaților.

— Nu, nu! strigă bătrînul. Sînt cei mai răi.

— Sînt convinsă că ar putea face ceva pentru dumneavoastră. Au fonduri mari. Lăsați-mă

să încerc eu. Cumnatul meu are o poziţie destul de importantă în acel minister. Aş putea vorbi cu el.

Profesorul se retrase, privind-o cu ochi plini de spaimă.

— Von Albrecht ? bîlbîi el. Nu înţeleg.

— Fostul nume al bărbatului meu este von Mühler. În Australia a devenit Miller. Tatăl lui are aici, în Berlin, o uzină de nu ştiu ce fel de maşini electrice.

Fiind atentă la ţipetele Annei, Joy nu observă reacţia bătrînului.

— Trebuie să veniţi pe la noi, continuă ea. Stephen ar fi încîntat să vă cunoască şi să facă tot ce poate.

— Da, da, mormăi profesorul.

Se ridică domol, rezemîndu-se în baston. Deşi mişcările îi erau încete, lesne se putea observa că doreşte să scape cît mai repede. Pe un ton energic, îl chemă pe Peter şi-i vorbi aspru, dar Joy nu înţelese nimic. Băieţelul se uită la ea şi surîsul îi dispăru de pe faţă.

— Trebuie să plecăm, spuse bătrînul. S-a făcut tîrziu. Iartă-mă, te rog !

— Nu vreţi să fixăm o zi cînd să veniţi pe la noi ? Aduceţi-l şi pe Peter. În casă nu sînt copii şi Anne ar avea cu cine să se joace.

— Desigur, desigur.

Profesorul îi dădu mîna grăbit, mai spuse ceva băiatului, care se înclină rigid, şi plecară fără măcar să se mai întoarcă pentru a face un gest de bun-rămas.

„Oare ce s-o fi întîmplat ?" se întrebă Joy supărată, dar îndată o cuprinse mila. Privindu-l din spate cum se depărta, cu umerii plecaţi şi cu mersul tîrşiit, bătrîn şi obosit, îi reveni în minte imaginea de altădată, cînd conducea orchestra elevilor : înalt şi distins în fracul lui, mereu agitat şi atît de plin de forţă încît puteai simţi un curent miraculos scurgîndu-i-se din degete. Se întristă văzîndu-l bătrîn şi ratat. Poate că nu era numai vîrsta. Poate se ţicnise puţin din cauza suferinţelor. Povestea lui părea fantastică.

Împăcată cu gîndul că o să întrebe acasă dacă ştie cineva despre el, Joy îşi spuse mîhnită :

„Ce păcat că nu mi-a lăsat adresa !"

În seara aceea, ca de obicei, Horst luă cina la Clubul ofiţerilor americani. Joy se gîndi că povestea profesorului ar putea încălzi un pic atmosfera de la masa familială, atmosferă atît de apăsătoare atunci cînd Horst nu era prezent. De aceea, începu veselă :

— Ştiţi, astăzi l-am întîlnit pe bătrînul meu profesor de muzică. M-am simţit iarăşi ca o fată tînără.

— Ce plăcut pentru tine ! exclamă mama. Dacă vrei, roagă-l să vină, să ne facă o vizită.

— Şi eu aş vrea foarte mult.

Joy uită clipa de supărare ce i-o provocase purtarea inexplicabilă a profesorului şi nu-şi mai aduse aminte decît de idolul adulat în adolescenţă.

— Era un profesor admirabil, iar în tinerețe un pianist celebru. Îl divinizam toți. Una dintre cele mai mari mîndrii ale mele este seara în care am cîntat *Concertul pentru pian* de Grieg, la concertul lui de adio.

Furioasă, Bertha îi traduse tatălui.

Sub masă, Joy simți apăsarea piciorului lui Stephen.

— Va face un turneu în Europa? întrebă mama.

— Nu! E german. S-a întors după război. Cu o fracțiune de secundă prea tîrziu, Joy își dădu seama că a greșit. Piciorul lui Stephen o călcă atît de tare încît, fără să vrea, scoase un țipăt. Toți, în afară de Stephen se uitau fix la ea.

— Un german în Australia? exclamă Bertha, apăsînd pe ultimul cuvînt. Ce fel de german?

— Un german bun! ripostă Joy enervată de tonul Berthei.

— Un german *bun?* Întrebarea Berthei era plină de subînțelesuri.

— Da! Cred că ați auzit de Arthur Schonhauser. A fost un pianist de celebritate mondială pînă cînd naziștii i-au fărîmat mîinile la Dachau.

Masa se învălui în tăcere. Stephen privi în jos. Pe fața i se citea încordarea. Degetele mamei se crispară pe piciorul paharului din fața ei. Hans părea mai absent ca oricînd. Bertha îi traduse tatălui pe un ton ridicat și iritat.

— *Das ist unmöglich!*[1] strigă bătrînul.

Joy simți cum se înfurie.

— Nu-i de loc imposibil. Profesorul Schonhauser a venit în Australia după ce a ieșit de la Dachau. N-a mai putut să dea nici un concert, pentru că mîinile îi erau distruse de torturi. A devenit profesor la Conservatorul nostru și eu am avut norocul să fiu unul dintre elevii aleși de el.

Bertha traduse totul și cînd tălmăci cuvintele de răspuns ale bătrînului, în vocea ei se observă ceva din tonul grav al tatălui.

— Se știe — repetă ea în engleză — că Arthur Schonhauser a fost închis la Dachau pentru că a lezat onoarea Reichului German.

— O, Bertha, crezi că sînt o copiliță? N-ai nevoie să-mi menajezi sentimentele. Știu tot atît de bine, ca și majoritatea oamenilor, ce s-a întîmplat la Dachau și în alte locuri asemănătoare.

Bertha se uită cu dispreț la ea.

— Dacă i s-au deformat mîinile, el e de vină.

— Poate și le-a distrus singur! ripostă Joy batjocoritoare.

— E posibil. Iudaismul internațional a răspîndit multe povești false și dăunătoare despre lagărele în care am fost nevoiți, pentru siguranța Statului, să-i închidem pe evrei și comuniști.

---

[1] Imposibil! (În lb. germană.)

Bătrînul mîrîi:
— *Wiederlicher Judenlümmel.*
— Ce mai înseamnă și asta? întrebă Joy pe un tot iritat.
Bertha nu răspunse. In schimb făcu un gest cu cuțitul și cu furculița ca și cînd voia să arate că a terminat cu acel subiect.
Stephen nu-și ridică privirea din farfurie.
Hans surîse și spuse:
— „Băiat de evreu puturos." Nu-i așa că asta-i traducerea cea mai fidelă?
— Hans! strigă sec Bertha.
Hans se uită la ea cu un aer nevinovat.
— Bine, mamă, nu mi-ai spus s-o ajut pe Joy să învețe germana?
Joy se uită triumfător la Bertha.
— Profesorul nu e evreu.
— Atunci e comunist.
Mama răsturnă paharul și vinul îi curse în poală. Hans și Stephen se repeziră s-o șteargă cu șervetele lor.
— Of, doamne, ce-am făcut! exclamă mama. Mi-am murdărit rochia. Cred că va trebui să mă schimb. Altminteri, se strică de tot.
Se uită la Joy cu ochi rugători.
— Draga mea, vii cu mine să mă ajuți? Iertați-ne!
Soacra și nora ieșiră din sufragerie ținîndu-se de braț și urcară scările. In spatele lor se auzea neîntrerupt vocea tatălui. Părea un preot intonînd un psalm.

Capitolul IX

IN DIMINEAȚA următoare mama n-a coborît la micul dejun. Bertha explică:
— Tata spune că mama nu a dormit bine. Nu e nimic grav, dar mereu trebuie să ne aducem aminte că mama e bolnavă și că nimănui nu-i este îngăduit s-o obosească.
Spunînd acestea, aruncă priviri pline de reproș către Joy și Anne. Fetița nu observă nimic; era ocupată să-i arate lui Horst că păpușa pe care i-a cumpărat-o spune „Ma-mă" în engleză.
Joy surprinse privirea semnificativă a Berthei, dar, prefăcîndu-se a nu fi înțeles, se adresă Annei:
— Pune păpușa la spate, iubito! și luă păpușa mare, blondă și frumoasă cu care venise Anne la masă.
Horst se ridică, aruncă spre Joy un surîs fermecător și spuse:
— Iertați-mi graba. Azi-dimineață sosește un colonel american, un bun prieten al meu, și trebuie să-l aștept.
Părăsi sufrageria înainte ca tatăl să termine. Anne, profitînd de această întrerupere neobișnuită, se luă după el și îi povesti că păpușa se numește Patty, ca și surioara ei.
Cînd în sfîrșit se ridică și bătrînul, Joy vru să-l urmeze, dar Bertha o opri:
— Te rog, un moment, Joy! După ce am să dau toate instrucțiunile, vreau să vorbesc cu tine.

Joy se opri cu aerul unei școlărițe vinovate. Între timp, Bertha adună servitoarele, speriate chiar înainte ca ea să le dea ordine.

După ce acestea plecară, Joy, pe care observația din ajun a Berthei o mai rodea, întrebă:

— De ce te necăjești atîta? Casa merge ca pe roate.

Bertha lăsă în jos colțurile buzelor ei pline și recită cu un aer de superioritate:

— Cred că nu înțelegi. Horst nu e numai fiul cel mai mare în această familie. El e și un om foarte important. La fel și colonelul Carey.

— Sînt de acord cu toate, dar nu văd de ce trebuie să alerge bietele fete de două ori mai repede ca de obicei, cînd chiar așa își fac treburile perfect.

— Tu nu ești învățată cu servitoarele și deci nu poți să-ți dai seama că, dacă nu ești mereu cu ochii pe ele, neglijează totul.

— Nici în cel mai absurd vis nu-mi pot închipui că Charlotte ar neglija ceva sau ar face economie de energie. Vrei să-i spui să nu ne mai aștepte cînd venim seara tîrziu acasă?

— Asta-i datoria ei.

— Dar e caraghios. Dacă avem nevoie de ceva, mă descurc și eu.

— Așa ceva nu intră în obiceiurile noastre. Pentru Charlotte e un lucru normal să aștepte. E la noi de patruzeci de ani.

— Atunci, pe viitor ne vom duce la restaurant. Nu pot suporta ca o femeie bătrînă, care ar putea să-mi fie bunică, să mă aștepte pînă la miezul nopții.

Bertha se înroși brusc. Rosti cu rigiditate:

— Cred că nu folosește la nimic să discutăm despre asta. Vederile noastre sînt deosebite. Tot ce îți cer este să nu tulburi servitoarele mai tinere cu astfel de vorbe. Personalul casnic este destul de tulburat de ideile extravagante aduse în Germania de femeile americane.

— E casa ta.

— Mai exact ar fi să spui casa tatii. Altceva: Te rog să nu mai pactizezi cu servitoarele.

— Pactizez? Ce vrei să spui?

— Vorbești cu ele de parcă n-ar exista nici o deosebire între voi.

— Drept să-ți spun, în ceea ce mă privește, această deosebire nu există. Numai limba ne desparte. Cînd vorbesc cu ele, am singura ocazie de a mai exersa.

— Se pare că în Australia aveți idei neobișnuite.

— Nouă așa ne place.

— Trebuie să-ți spun că ai asupra servitoarelor o influență care ne îngrijorează. Else și Gerda au cerut ridicarea salariului.

— Mi se pare normal. Acum au mai mult de lucru. Noi am fi dispuși să plătim o femeie.

— Bine, dar asta-i o jignire. Nu e o problemă de bani, ci una de principiu. Cele două fete, care nu locuiesc la noi, au două sute cincizeci de mărci pe lună, plus hrana.

— Cu prețurile de aici, nu am impresia că sînt salarii de milionari!

— Dacă ar trebui să conduci un menaj de proporțiile acestuia, ți-ai da seama care sînt greutățile noastre și ai fi puțin mai prudentă.

— Din fericire, n-am să am niciodată o asemenea soartă. Tot ceea ce îți cer este să reduci osteneala personalului. Transmite-i Charlottei să nu ne mai aștepte seara. Spune-mi, pot să-ți fiu astăzi de vreun folos? Ori ai vrut să vorbești cu mine numai despre servitoare?

— Nu, mai am ceva. Colonelul Carey va locui o vreme la noi. Nu va mai fi loc la masă și pentru Anna. Am aranjat cu Charlotte să-i servească mîncarea în vechea cameră a copiilor.

— N-o să-i placă. Anne e obișnuită să mănînce întotdeauna cu noi. Cred că se poate găsi loc pentru încă un scaun pe partea noastră. Pe Stephen nu-l va deranja. De altfel, la masă e loc pentru douăsprezece persoane.

— Nu-i vorba nici de dimensiunea mesei și nici de faptul că l-am putea deranja pe Stefan. Nu e bine. Pînă la doisprezece ani, Hans n-a mîncat niciodată cu noi la masă. Cînd eram copii am luat masa chiar și după ce am împlinit doisprezece ani tot într-o cameră separată.

— Draga mea, asta e o poveste învechită. De atunci s-au mai schimbat obiceiurile.

— Nu în casa tatălui meu, ripostă Bertha, ca și cînd pentru ea se terminase convorbirea.

— Anne e prea mică pentru a mînca singură, insistă Joy. Poate s-ar putea aranja să mănînce cu o jumătate de oră mai devreme, ca să fiu și eu cu ea.

— Una dintre servitoare va fi cu ea.

— Nu-mi place ca educația copilului meu să fie încredințată servitoarelor.

— Educația! Bertha rîse ascuțit. Draga mea, aș vrea să-mi spui ce educație îi dai tu Annei. Pentru noi, este un copil extrem de nedisciplinat.

— Îmi pare rău, dar noi credem că pentru un copil de șase ani se comportă foarte bine. Prietena mea Luella Dayborn susține că Anne e fetița cea mai binecrescută din cîte cunoaște ea.

— Nu fi caraghioasă! Admițînd că, în genere, copiii americani sînt crescuți ca niște mici sălbatici, trebuie să-ți spun că Anna e cea mai enervantă dintre toți copiii care au trecut prin această casă.

— Mi se pare că aprecierea ta nu e prea dreaptă.

— De ce?

— Fiindcă toți copiii crescuți în casa asta au fost constrînși în așa fel, încît li s-a omorît orice urmă de personalitate pe care ar fi putut-o avea.

— Pe ce te întemeiezi?

— De exemplu, pe propriul tău fiu. Abia vorbește la masă.

— Nici o grijă! Vorbește Anna și pentru el.

— Și? E vreo nenorocire? Preferăm această situație celei a unui copil care să fie atît de înspăimîntat, încît să nu îndrăznească să deschidă gura în fața părinților. Stephen a avut nevoie de mulți ani pentru a deveni un om normal, pentru a spune ce gîndește.

— Dragă Joy, eu prefer părerea tatălui meu despre educația copiilor și a nepoților. De altfel, voi anglo-saxonii sînteți cunoscuți pentru lipsa

de disciplină din familiile voastre. Comportarea trupelor engleze și americane aici, în țara noastră, e înspăimîntătoare. Sper că fiul tău, dacă vei avea norocul să ai un fiu, va fi crescut altfel.

— Mulțumesc! Deocamdată, sînt mulțumită cu fetele mele.

— Da? Dar Stefan ce spune? L-am auzit vorbind cu tata că este necăjit că nu i-ai născut nici un fiu.

Vreme de un minut, Joy rămase ca paralizată de mînie.

Profitînd de această victorie momentană, Bertha continuă:

— Ar trebui ca fiecare femeie germană să aibă ambiția să nască fii.

— Dar eu nu sînt germană.

— Ba ești! Prin căsătorie.

— Ba nu! Stephen s-a naturalizat australian.

— Ah! și Bertha făcu un gest de dispreț pentru asemenea „nimicuri". Apoi continuă: Și, fiindcă am ajuns la acest subiect, vreau să-ți mai spun ceva. Te rog să nu mai discuți la masă cu tatăl meu. Il supără.

Joy se uită neîncrezătoare la ea.

— Cum? Cînd am discutat?

— Ieri seara.

— Ieri seara? Despre ce?

— Despre acel profesor oribil despre care spui că n-ar fi evreu.

— N-a fost o discuție. N-am făcut altceva decît să spun adevărul.

— Să nu mai faci asta. Tulbură digestia tatii. Și-apoi, nu-mi place să traduc.

— Nu te mai osteni pentru mine, Bertha! Poate să traducă Stephen cu multă pricepere. Sau chiar Hans. Engleza *lui* este foarte bună.

Bertha se consideră ofensată în mod intenționat. Deodată gîtul i se înroși.

— N-ar trebui să ai mereu nevoie de cineva care să-ți traducă fiecare cuvînt ce ți se adresează.

— Păi, nici nu e nevoie. Cu servitoarele, cu șoferii, cu vînzătorii din magazine mă descurc foarte bine.

— O fi, dar acestea nu sînt relații sociale. Va trebui să-ți perfecționezi germana pentru societatea noastră. Vorbești tot atît de prost ca și fata aceea olandeză care a lucrat la noi în vremea războiului.

— Cred că și ea era de părere că nu merita să-și dea osteneala, știind că era vremelnic în această țară.

Bertha se făcu a nu fi auzit.

— Nu văd de ce nu te-ai perfecționa. Nu se poate spune că ești proastă sau că ai avea scuza unei vîrste prea înaintate. Cînd, după război, am început să învăț englezește, aveam aproape vîrsta ta.

— Imprejurările erau diferite.

— Nu înțeleg.

— Știi... Cînd ești învins, vrei să faci pe placul învingătorului.

Bertha deschise gura să spună ceva, dar o închise imediat. Scrîșnind din dinți, apăsă pe bu-

tonul soneriei. Pentru moment, nu se prezentă nimeni și Bertha continuă să țină degetul pe butonul alb pînă ce apăru Marianne, bucătăreasa, agitată, cu respirația tăiată, tîrșindu-și picioarele butucănoase.

— Unde sînt servitoarele? țipă Bertha.

— Sînt toate sus. Pregătesc camera pentru prietenul domnului Horst.

Cu un gest scurt, Bertha o concedie.

— Du-te în bucătărie! Am să vorbesc mai tîrziu cu Charlotte.

Se întoarse spre Joy.

— La ora douăsprezece, în camera copiilor va fi servită masa Annei. Trebuie să-ți comunic că asta e dorința tatălui meu. A dat dovadă de multă răbdare pînă acum. N-a vrut să te necăjească. Nu e obișnuit să aibă la masă un copil care trăncănește toată vremea și nu-i lasă pe cei mari să poarte o conversație inteligentă.

— Pentru asta, nu Anne este de vină.

Bertha se înroși atît de tare, încît puțin lipsea să facă o criză de apoplexie.

— Nu are nici un rost să continuăm discuția asta neplăcută. Tot ce-ți cer este să-ți ții copilul așa fel încît să nu-i mai deranjeze pe tata și pe Horst.

Apoi se întoarse și dispăru pe ușa care ducea spre bucătărie.

Tremurînd de furie, Joy se uită lung după ea, apoi se grăbi să urce scările. Fusese destul de supărător pentru ea s-o tot asculte pe Bertha spunînd pe un ton de rugăciune: „tata vrea așa", „tata face așa", dar nu putuse îndura să o audă vorbind despre Horst cu aceeași evlavie.

Intrînd în dormitor, simți că ar vrea să se arunce în pat și să-și înece necazul în lacrimi, dar reuși să-și spună: „Liniștește-te! Despre asta nu trebuie să afle nimeni! Nici Anne nu trebuie să simtă!"

Se duse în baie, își spălă fața cu apă rece și se gîndi că este absurd să se poarte astfel.

„Tu ai ținut să vii aici! i se adresă imaginii din oglindă în vreme ce se pudra și se ruja cu grijă. Acum o săptămînă voiai să rămîi mai mult. Stephen te-a prevenit că un cămin german se deosebește foarte mult de unul australian și că la prima încercare poți să-ți ieși din fire."

Intorcîndu-se în dormitor, se hotărî să nu-i spună nimic lui Stephen. De altfel i se păruse că ieri, la masă, cînd se discutase despre profesor, Stephen o dezaprobase. Se mărginise să facă o singură observație: „Hans și cu mine nu te-am prevenit?"

Ceea ce o înfuriase din nou pe Joy fusese observația malițioasă a Berthei că nu are un fiu. N-a știut că Stephen e dezamăgit, dar ideea că se discutase asta o răni și o înfurie.

In grădină răsună glăsciorul Annei, strigîndu-l pe Hans. Joy ieși pe balcon și văzu pe alee mașina de sport. In ea, Hans și Anne. Fetița învîrtea volanul.

— Ce faceți voi acolo? întrebă Joy, mulțumită că își putea stăpîni din nou vocea.

Hans se uită în sus.

— Vreau să dau o fugă pînă la lac să înot un pic. Pot s-o iau și pe Anne?

— Hans, ești întotdeauna drăguț. Ești sigur că n-o să te deranjeze?

— Absolut sigur.

Anne privi supărată către maică-sa.

— Eu nu plictisesc niciodată pe nimeni. Sînt o fată mare! Nu-i așa, Hans?

— Fără îndoială! Îmi place să merg cu tine. Mă duc sus să-ți iau costumul și prosopul.

— Nu-i nevoie, Hans! strigă Joy de sus. Ți le arunc eu. Nu uita să fiți înapoi la unsprezece și jumătate.

Zvîrlind lucrurile Annei peste balcon, văzu cum se mișcă perdeaua la fereastra Berthei, și se gîndi:

„Iar am făcut ceva ce nu trebuia."

Dar fără să-i mai pese, se aplecă peste balustradă și, în timp ce mașina se îndepărta pe alee, strigă:

— Petrecere frumoasă!

Capitolul X

CEA MAI BUNĂ orchestră de dans din Berlinul occidental — cel puțin așa pretindea reclama — bătea ritmul șlagărului „Teen-Angel", în timp ce un cîntăreț miorlăia textul german într-un microfon.

Rezemîndu-și în timpul dansului fruntea de bărbia lui Stephen, Joy oftă:

— Știi, Stephen, mă simt un pic dezorientată. N-am mai intrat într-un astfel de local elegant dinainte de nașterea Patriciei.

Bărbatul mormăi.

— Drept să-ți spun, mie îmi ajunge „Clubul plajei". Aici, în barul ăsta, mă simt ca unul de la bursa neagră.

— Prea arată a... elită! Oare pentru cine o fi rezervată masa aceea ca o vitrină împodobită cu flori.

— Desigur pentru regele bursei negre. Barul ăsta e un loc foarte bun pentru a arăta cum se pierd războaiele și cum se fac banii.

Joy se apropie mai mult de soțul ei.

— Uneori vorbești ca Luella.

— Uneori mă simt ca Luella.

— E frumos din partea lor că ne-au invitat la aniversarea căsătoriei.

— Sînt niște oameni simpatici.

Orchestra sfîrși cu o melodie lentă. Stephen dansă cu Joy mai mult ca de obicei.

— Dragul meu! murmură ea. A fost atît de plăcut! Ar trebui să dansăm în fiecare seară.

— De acord, însă cînd vom fi iarăși acasă, la noi. Va trebui să comand un cărucior, să luăm fetițele cu noi în jurul ringului de dans, pentru că nu te văd încredințîndu-le unei femei care să le păzească și nici nu cred că maică-ta ar accepta să aibă grijă de ele mai mult de două ori pe săptămînă.

Se întoarseră la masă, unde Luella și Theo stăteau de vorbă cu o pereche pe care ei n-o cunoșteau.

Luella făcu un gest.

— Joy, dă-mi voie să-ți prezint pe domnișoara..., îmi pare rău, dar n-am înțeles numele dumitale.

Fata, o blondă, își spuse numele: Karen Goetz.

Luella se întoarse apoi către un bărbat voinic și cu un început de chelie.

— Domnul e Tod Irwin. Nu știu dacă ați mai auzit vreodată despre Tod, dar dacă nu, e o mare lipsă. Tod a ridicat ziarul *Middle-West Times-Record* de la nivelul unei foi pentru licitațiile scroafelor premiate pînă la acela al unui organ pe care tipii de la Pentagon îl citesc înainte de toate.

Stephen deveni imediat atent.

— Am auzit despre dumneata. Ziarele australiene te citează destul de des.

— Nu mai spuneți! exclamă Tod și le strînse călduros mîinile. Nu știți ce plăcere îmi faceți. Sînt unul dintre oamenii care mor de dorința de a fi citiți.

— De bună seamă că ești citit, observă Luella. Tata spune că în afară de scrisorile mele, rubrica dumitale îl documentează mai bine decît toate buletinele oficiale strict secrete sau de genul ăsta.

Tod suspină încîntat:

— E nemaipomenit ce plăcere îmi faceți! Continuați!

Pe fața lată de om studios a lui Theo apăru un surîs ironic.

— Dacă vrei, pot să-ți prezint un raport neoficial asupra efectului produs la Comandamentul unităților de rachete de ultimul dumitale reportaj despre firmele de armament din Statele Unite și de la Bonn.

— Buuun! Acum pregătesc încă o... delicatesă. Comentatorul militar din Bonn mi-a comunicat că nu mai există nici un motiv ca Republica Federală Germană să nu ceară permisiunea de a fabrica singură bombe atomice și gaze otrăvitoare.

— Așa! exclamă Theo cu un pronunțat accent german.

— Sînteți cu cineva? interveni Luella.

— Nu.

— Atunci, n-ați vrea să rămîneți cu noi?

— Dar ce o să spună prietenii dumitale? Pe vremuri mi s-a dus vestea că stric petrecerile...

— Foarte bine, spuse Stephen entuziasmat.

Joy nu părea încîntată.

Chelnerul completă masa, apoi primi, făcînd o plecăciune, un dolar de la Tod și luă comanda pentru noi băuturi.

Orchestra reîncepu.

Tod întrebă:

— Luella, faci un mic Lipzey cu mine?

— Ce o mai fi asta, Lipzey?

— Un dans nou, lansat la Leipzig. E la modă în est.

— Nu cumva vrei să spui că *dincolo* se dansează, obiectă Joy în timp ce se ridica împreună cu Theo.

— Cum să nu, și dacă ai vedea cum „lipzeiază" Karen a mea, i-ai cădea în genunchi rugînd-o să te învețe.

Joy se uită neîncrezătoare la fata aceea măruntă care dansa cu Stephen : părul blond, pieptănat într-o coafură înaltă ; fustă cu jupon pînă la genunchi ; tocuri de zece centimetri ; o poșetă lunguiață împodobită cu bijuterii, pe care o purta pe încheietura mîinii. Părea scoasă din ultimul jurnal de mode.

— Vrei să spui că vine de dincolo ?

— Da.

— Arată ca o vedetă de cinematograf sau ca un manechin.

— Au și-așa ceva, dar Karen nu e nici una, nici alta. E căsătorită, are doi copii și își iubește bărbatul, care are un metru și optzeci înălțime. Aici Tod oftă cu regret, apoi continuă : E cel mai bun reporter-fotograf pe care îl cunosc.

În timp ce dansa cu Theo, Joy se gîndi în liniște la aceste informații.

După ce se întoarseră la locurile lor, Luella vorbi.

— Tod mi-a povestit despre călătoria lui în Germania răsăriteană.

— Vrei să spui zona sovietică ? întrebă neîncrezătoare Joy.

— Da, dar ei n-o numesc astfel.

— N-ați fost numai în Berlinul de est ?

— Am fost și în Berlinul de est, dar nu numai acolo, ci spre nord, sud, est, vest, de la Marea Baltică pînă la frontiera cehoslovacă, de la linia Oder-Neisse pînă la Brocken.

— Ai văzut pe-acolo vreo vrăjitoare, întrebă ironic Luella tocmai cînd chelnerul aducea băuturile.

— Nu, au plecat toate în vest.

— Mie mi s-a spus că nu putem călători acolo, declară Joy.

Tod își ridică ochii și rosti calm :

— Puterea presei !

— Ești proastă, Joy ! izbucni Luella, dar surîsul de pe fața ei arăta că n-o spunea cu răutate. Pentru o fată inteligentă ca tine ! Mă uluiești !

Tod ridică paharul.

— La mulți ani ! Dar stai, Luella, că n-am mai dansat împreună de cînd era cît pe-aci să stricăm recepția prințesei, la Düsseldorf. Sînt vreo patru-cinci ani de atunci. Îți mai aduci aminte ?

— Cum să uit ? Iată, de pildă, prințesa, marea vrăjitoare de la Brocken [1]. Luella se strîmbă îngrozitor. Seamănă cu un vultur aristocratic. S-a specializat în import-export de naziști. Cu cît sînt mai mari criminalii, cu atît mai bine.

— O vacă sfîntă ! rîse Tod cu hohote. N-am să uit niciodată mutrele McGloy-lor cînd tatăl tău le-a spus : „Nu pot să înțeleg cum de s-au împrietenit McGloy-ii cu banda asta."

— Ca o bună democrată ce este, doamna McGloy a fost atît de copleșită de prințesă, în-

---

[1] Pe vîrful Brocken din munții Hartz, legenda spune că se desfășurau nopțile valpurgice, cînd vrăjitoarele dansau.

cît a şi subscris o sumă frumuşică pentru „Serviciul tăcut". Chiar ea mi-a spus-o, mai înainte ca tata să-i fi lăsat cu gurile căscate.

— Au jucat pe calul cîştigător, spuse Tod supărat. Azi „Serviciul tăcut" e din ce în ce mai la preţ. Societatea „Crima" era un simplu cor bisericesc faţă de banda asta.

— N-am înţeles niciodată, interveni înfiorată Luella, de ce grajdul prinţesei a fost denumit „Casa sfîntă".

— Aţi citit articolul din *Time*[1] despre Foxy Flick ? întrebă Tod. Bună treabă ! De la criminal de război, la al doilea mare industriaş din Germania Federală ! Cînd a împlinit şaptezeci şi cinci de ani, i-am luat un interviu. Mi-a citit, atunci, telegrama primită din partea Cancelarului, de la Bonn, felicitîndu-l pentru marile lui realizări în viaţă, „în ciuda loviturilor date de soartă poporului nostru şi dumneavoastră personal."

— Ai nişte relaţii !... comentă Luella.

— *Ja.* Pe unele le-am făcut recent, la conferinţa de presă organizată de generalul Lammerding, ştiţi, tipul acela pentru care de ani de zile francezii au cerut extrădarea. El e responsabil pentru masacrul de la Oradour-sur-Glane[2].

Tod ridică sprîncenele spre Joy.

— Ai auzit vreodată despre... dansul acela ?

— Nu !

[1] Săptămînal de mare tiraj din S.U.A.

[2] *Oradour-sur-Glane* — comună în Franţa. In timpul celui de al doilea război mondial, populaţia întregii localităţi a fost masacrată de hitlerişti.

Australiana se simţi prost sub privirea lui ironică.

— Ar fi trebuit să ştii. E Lidice[1] al Franţei.

— Atunci, de ce nu e extrădat ? întrebă brusc Joy.

— Pentru că atunci cînd francezii l-au cerut prima dată, n-a fost găsit în zona britanică, iar cînd treaba s-a îngroşat, a şters-o în zona americană. Bineînţeles, nici *noi* nu-l putem găsi, aşa că francezii pot să scrîşnească din dinţi mult şi bine.

— Cum nu poate fi găsit ? N-ai spus că a ţinut o conferinţă de presă ? Nu înţeleg !

— Incearcă să înţelegi singură.

Supărată de superioritatea arătată de Tod, Joy îl întrebă :

— Vrei să-mi spui cum ai ajuns în zona sovietică ?

— Printr-un lanţ de întîmplări — dacă pot să mă exprim printr-o frază originală — atît datorită unei politici înalte, cît şi mulţumită redactorului-şef, care-i în acelaşi timp şi bătrînul meu. Cînd a început dezgheţul în războiul rece, un „distins" ziarist josnic din New York a publicat un reportaj despre Germania de Est fără să fie tras la răspundere de comitetul pentru cercetarea activităţii antiamericane. Bătrînul mi-a comunicat îndată că ar trebui să deschid ochii şi să văd ce se întîmplă în acea ţară. Mă săturasem de gunoiul din Germania Federală strîns vreme de paisprezece ani. Am cerut

[1] *Lidice* — localitate din Cehoslovacia, distrusă în 1942 pînă la temelii, de hitlerişti.

viza pe cale normală și am obținut-o mai repede decît orice tînăr de la vreo gazetă comunistă care ar voi să vadă raiul lui dumnezeu. M-am dus și iată-mă întors teafăr, sănătos la trup și la suflet, numai cu două kilograme mai greu, din cauza cremei de frișcă pe care o pun pe orice.

— Și care este adevărul ? se interesă Stephen.

— Poate o să ți-l spun altă dată. E o poveste prea lungă. Dar, pentru a-l cita pe amicul ziarist de la New York : „De ne place, de nu ne place, o să ne dea multă bătaie de cap."

— Dar mie mi s-a spus că acolo lipsește totul, obiectă Joy.

— Cine v-a spus ? întrebă Tod.

— Toată lumea.

— Ca un bătrîn și înrăit reporter, eu unul nu accept niciodată o declarație anonimă. De aceea vă întreb : cine-i această „toată lumea" ?

— Toți cei pe care i-am întîlnit de cînd sînt aici.

— Vorbești nemțește ?

— Nu, dar...

— Dacă poți să-ți permiți să călătorești în jurul pămîntului, atunci fără îndoială că faci parte din lumea acelui magnat al lînei din Australia care deseori îmi dădea informații false luate de-a dreptul din gura oilor lui. Așadar, „toată lumea" e formată din milionari în mărci, care știu englezește, și din acoliții lor, a căror existență se sprijină pe povești absurde cu privire la ceea ce se petrece peste hotare și nu pe realități. Știi că șaizeci la sută din locuitorii Berlinului occidental — și aceștia te informează — nu calcă niciodată în Berlinul răsăritean ? Să fim înțeleși ! Să nu mi se spună mie ce se întîmplă dincolo, tocmai acum cînd sînt la capătul unei călătorii de aproape două mii de kilometri prin Germania de Est, unde am vorbit cu cine am vrut.

— Desigur că vorbești rusește, rosti Joy pe un ton care suna mai mult a afirmație decît a întrebare.

— Nu, și n-am de gînd să învăț. De cincisprezece ani învăț germana, așa încît acum pot să-mi amintesc începutul unei scrisori de patruzeci și cinci de cuvinte, în momentul cînd am ajuns la sfîrșitul ei. Mi-ajunge pentru o viață.

— Păi, dacă nu știi rusește, cum ai putut vorbi cu cei din răsărit ?

În mintea lui Tod se făcu lumină.

— După întrebarea asta, trebuie să mai beau ceva.

Făcu un semn chelnerului. Apoi se adresă lui Joy.

— Ascultă, drăgălașă, mică și nevinovată străină, eu nu știu rusește și n-am întîlnit nici un german răsăritean care să fi vorbit rusește. Desigur există și de aceștia. Acolo, ca și aici, toată lumea vorbește nemțește. Cei din nord vorbesc altfel decît cei din sud și fiecare rîde de accentul celuilalt.

— Ai văzut mulți ruși ? întrebă Stephen.

— Da, cîțiva, la *Kontrollpunkt* [1], dar formalitățile erau îndeplinite de militari germani. Am

[1] Punctul de control (al graniței). (În lb. germană.)

trecut pe lîngă nişte barăci ruseşti undeva în Mecklenburg şi lîngă Leipzig, dar dacă şoferul nu mi-ar fi atras atenţia, n-aş fi observat. Să ştiţi că în ţări străine ei nu-şi arborează peste tot secera şi ciocanul, aşa cum facem noi cu drapelul cu dungi şi stele. Am întîlnit un camion militar plin cu tineri Ivani. Au mers după maşina noastră. S-au prăpădit de rîs cînd am apucat-o pe un drum greşit şi ne-am înfundat într-un cîmp şi-apoi cînd am reuşit să ieşim din nou la drumul bun. Am văzut un mare număr de cimitire unde odihnesc Ivani care au ajutat la înfrîngerea lui Hitler.

— Dar trebuie să fie foarte mulţi ruşi acolo, insistă Joy.

— Da. Cifra exactă a fost deseori publicată.

— Ţi-a plăcut călătoria ?

— Dacă mi-a plăcut ? N-am o simpatie deosebită faţă de comunişti, dar mi-a făcut mare plăcere cînd am trimis ziarului meu ultima telegramă, în care am scris : „A fost straşnic să nu vezi nici un nazist vreme de trei săptămîni." Şi Tod îşi roti ochii plin de entuziasm. Gîndiţi-vă, nu m-a bătut nimeni la cap : „Cînd vom relua Polonia" ; „Cînd vom recuceri Cehoslovacia" ; „Cînd vom trece linia Oder-Neisse şi cînd vom merge pînă în Urali" ; „Cînd vom avea cea mai mare armată din Europa" ; „Cînd vom fi echipaţi cu arme atomice" ; „Cînd vor funcţiona bazele noastre din Spania", şi aşa mai departe.

— Sau : „Un nou Guernica" [1], adăugă Theo.

— Nu spun că nemţii din răsărit ar fi perfecţi, continuă Tod. Încă n-au izbutit să scoată din capul celor bătrîni ideea că ei ar fi „cei mai buni din lume" în toate. Se plîng destui de ceea ce au suferit în timpul războiului, dar uită să menţioneze că ei l-au început. Guvernul, însă, este împotriva nazismului şi a militarismului, şi pentru asta le dau nota zece. În şcoli, acest lucru e băgat în capul copiilor.

— Nu vorbesc despre „eliberare" ?

Tod se uită intrigat la Joy.

— Nu ştiu cine îţi tot spune asemenea bazaconii, dar aş vrea să intre bine în frumosul dumitale cap : cei din răsărit nu vor să fie „eliberaţi". *Au avut* un război. Tot ceea ce vor acum este să fie lăsaţi în pace să-şi construiască mai multe uzine, mai multe case şi să mănînce mai mult unt decît oricine în Europa.

— Atunci de ce vin atîţia încoace ? continuă să se războiască Joy.

— Celor ce vin nu le place politica răsăritului, după cum celor ce pleacă în răsărit nu le place politica occidentului.

— N-am auzit niciodată despre cineva că ar fi plecat în răsărit.

— Pentru a fi informată, aş putea să te abonez, chiar acum, la *Middle-West Times-Record !*

— Va să zică, vrei să spui că pleacă ?

[1] *Guernica* — orăşel din nordul Spaniei, distrus de aviaţia fascistă-hitleristă la 26.IV.1937, în timpul războiului civil din Spania.

— După cum spune „Vocea Americii", anul acesta au trecut vreo cincizeci de mii. Conform celor din Răsărit, au trecut vreo șaptezeci de mii, așa încît eu aș face o medie: șaizeci de mii. Au trimis cîțiva înapoi: miroseau a treburi necinstite. Însă, așa cum ți-am mai spus înaintea acestei mici digresiuni, ceea ce m-a făcut să mă simt bine a fost faptul că ori de cîte ori vorbeam cu vreun funcționar — chiar dacă nu pot înghiți politica lor — nu trebuia să-mi sparg capul să aflu dacă nu cumva aveam în față unul dintre criminalii de război, dintre aceia care în Germania occidentală fac acum cariere fulgerătoare.

Tod ceru o nouă băutură.

— Mereu îi spun bătrînului meu că rău face ținîndu-mă în Germania vestică, pe mine, care am făcut reportajul despre procesul de la Nürnberg. Acolo l-am cunoscut și pe tatăl Luellei. Băiat bun, deși *Middle-West Times-Record* nu e întotdeauna de acord cu politica lui. Ei bine, nu vă închipuiți ce draci am cînd mă duc acum la conferințe de presă și ascult pălăvrăgelile despre rolul Germaniei occidentale ca apărătoare a civilizației creștine, rostite de vreun tip pe care l-am văzut cu ochii mei în fața unui tribunal al aliaților, condamnat la douăzeci și cinci de ani, acuzat de asasinarea unor episcopi și preoți polonezi, a unor preoți cehi, a unor preoți italieni sau a unor călugărițe belgiene, ca să nu mai vorbim de asasinarea a vreo nouă milioane de ruși.

Tod se cufundă într-o tăcere sumbră. Privea prin sticla ochelarilor ca și cînd nu vedea pe nimeni și nimic.

— Mie îmi spui? întrerupse Luella tăcerea. Cînd Theo și cu mine ne-am dus pentru prima dată la München — centru cultural al Germaniei — tata ne-a cerut să dăm o fugă pînă la Dachau. Pe vremuri, întreprinsese acolo o anchetă foarte serioasă privind tot ce se întîmplase cu oamenii-schelete care au supraviețuit în lagăr pînă în patruzeci și cinci. De atunci, manifesta un interes deosebit pentru Dachau. Gardianul de la poartă, văzînd uniforma și mașina lui Theo, nu mai știa ce să facă, dar „cu părere de rău", nu a putut să ne dea drumul înăuntru. Lagărul devenise o închisoare militară.

„Dar, pentru cine?" am întrebat eu.

„Pentru soldații americani, mi-a răspuns paznicul. Știți, pentru cazuri mărunte: violuri, furturi."

Rîseră toți, în afară de Joy și Karen.

— Cînd am vrut să vizităm vechiul lagăr, fața gardianului s-a întunecat și ne-a spus:

„Nu cumva credeți în poveștile propagandei comuniste?"

Theo l-a întrebat:

„Dar cum e cu procesul de la Nürnberg?"

„Tot propagandă."

Față de această falsificare a istoriei nu ne-a mai rămas decît să ne îndreptăm năuciți spre un chioșc apropiat și să cerem o băutură răcoritoare, pentru a ne veni în fire.

„E foarte cald, ne-a spus femeia grasă care ne-a servit băutura. Niciodată n-a fost atît de cald.“

„Dar de cînd sînteţi aici ?“ a întrebat-o Theo în felul lui liniştit.

„De douăzeci şi cinci de ani“, ne-a zis şi a oftat. „Am venit cînd m-am măritat. Am crescut cinci copii. Bărbatul meu a fost omorît la Viena, de ruşi.“

Am exclamat cu oarecare satisfacţie.

„Nu-i un loc prea plăcut pentru a-ţi creşte copiii“, a intervenit Theo, cu maliţiozitatea lui.

„De ce nu ?“ i-a întors-o femeia şi ne-a privit cu nişte ochi afurisiţi.

„Ştiţi, fumul acela galben, care ieşea zi şi noapte din hornurile acelea !“

Şi Theo a arătat cu degetul spre crematoriu.

Femeia s-a uitat drept în ochii noştri şi ne-a spus calm :

„Credeţi-mă, dar eu nu m-am uitat niciodată într-acolo.“

Luella continuă :

— De obicei Theo dă bacşişuri grase, dar de data asta a numărat pînă la ultimul pfennig costul răcoritoarelor, a plătit şi am plecat de acolo cît am putut mai repede.

— Ştiu, ştiu, spuse Tod privindu-şi paharul. Blestemata asta de ţară e plină de tipi care nu s-au uitat... într-acolo. Işi aruncă ochii spre Stephen şi adăugă : Cu Karen se poate discuta deschis. Tatăl ei a stat zece ani la Buchenwald. Dar dacă dumneavoastră nu vă place, pot să plec.

— Pe mine nu mă deranjează, rosti Stephen prompt.

Tod surîse şi liniile feţei i se adînciră şi mai mult.

— Mulţumesc, prietene.

Deodată, căutătura îi deveni foarte serioasă.

— Vedeţi, de cînd sînt aici, singurii care îşi dau seama de vinovăţia germanilor sînt aceia care fie că au fost victime — ca tatăl lui Karen — fie că au fost împotriva nazismului — pentru un motiv sau altul : religios, politic sau pur şi simplu umanitar. Ceilalţi ? Sînt fie cei care nu s-au uitat niciodată... fie cei care astăzi spun că nu au fost arşi destui. Uneori mă trezesc noaptea asudat şi mă întreb cum pot ajunge oamenii aşa ?

— Eu aş putea să-ţi spun, răspunse Stephen cu toată seriozitatea.

Tod îl scrută îndelung, apoi rosti :

— Ce-ar fi dacă noi doi am sta un pic de vorbă ?

Stephen aprobă din cap.

Tod îşi continuă ideea :

— Nu vampirii ca Ilse Koch[1] mă supără. Ştiţi că ea, la Buchenwald, din plictiseală şi pentru a-şi satisface capriciile, confecţiona abajururi de lămpi din pielea tatuată a celor ucişi.

Se întoarse spre Joy şi spuse apăsat :

— Una dintre sursele mele de informaţii mi-a comunicat săptămîna trecută că Ilse Koch a

[1] Supraveghetoare a lagărului de la Buchenwald, cunoscută pentru cruzimea sa.

plecat în Australia cu bărbatul ei, un american. Știi ceva ?

Joy încremeni.

— Nu-i posibil !

Lui Tod îi tremurau buzele.

— O dată am afirmat că nu e posibil ca un american să se însoare cu o asemenea creatură dezgustătoare. Și totuși, asta se întîmplă cu mulți din cei de la Nürnberg.

Privirea lui Tod alunecă spre Stephen.

— Mîine aici, la ora unu ?

— S-a făcut.

— Cît mai rămîneți la Berlin ? întrebă Theo.

— Pînă ce voi afla ceva absolut sigur despre cele întîmplate cu Tony.

Tod se apleacă și se uită încruntat la paharul lui.

Theo explică :

— Tony era fratele lui geamăn.

— In vara lui patruzeci și patru — continuă Tod — a fost doborît undeva în Germania de sud. Au sărit toți cu parașutele. Tony a fost ultimul și un camarad al lui jură că a văzut cum i s-a deschis parașuta. Apoi, mai devreme sau mai tîrziu, toți au ajuns acasă. Unde a ajuns Tony ?

Ii privi pe toți cei din jur, încruntîndu-și sprîncenele groase.

— Nenorocirea e că mama nu vrea să renunțe la cercetări pînă nu află adevărul. A devenit un fel de obsesie pentru ea. Iar pentru mine... In fiecare dimineață mi se pare că umbra lui Tony e alături, pe patul meu. Pînă acum vreo trei săptămîni, cînd am fost la Buchenwald, lîngă Weimar, unde a scris Goethe și a cîntat Schiller, am crezut că voi rămîne aici pentru toată viața căutînd urmele lui Tony. Banda lui Hitler nu s-a dat în lături de la nimic pentru a distruge arhivele compromițătoare. In timp ce făceam o vizită la lagărul de concentrare, această blondă mică, pe care o vedeți aci de față, mi-a dat o idee. Tatăl ei e membru al Comitetului foștilor deținuți de la Buchenwald și știe că la 17 august 1944 a fost adus în lagăr, în ciuda tuturor legilor internaționale privind prizonierii de război, un grup de treizeci și șapte de ofițeri englezi, francezi, belgieni, canadieni precum și un om a cărui uniformă nu era de deslușit. El crede că era un american.

Șaisprezece dintre ei au fost uciși la 10 septembrie. Tatăl lui Karen a făcut parte din grupul acelor deținuți care au trebuit să transporte cadavrele de la locul execuției la crematoriu. Nouă au fost uciși la cinci octombrie, iar trei la treisprezece octombrie. Un prieten al tatălui lui Karen afirmă că atunci cînd erau conduși spre potou l-a auzit pe unul spunînd : „E rău al dracului să fii împușcat tocmai în ziua cînd împlinești douăzeci și unu de ani !"

Ochii lui Tod exprimau o durere nemărginită. Cei din jur abia acum observară că mina dureroasă făcea parte din înfățișarea lui.

— Tony și cu mine, continuă el, am împlinit douăzeci și unu de ani la 13 octombrie 1944.

Făcu o pauză. Toți așteptau să continue.

— Din păcate, nimeni nu-şi aduce aminte de numele celor ucişi. Şi încă de nume străine! Totuşi, am aflat numele unui ofiţer englez pe care deţinuţii din lagăr izbutiseră să-l ascundă. Acum trăieşte la Londra şi poate aflu ceva de la el. Deci, o şansă! Apoi, mai am un nume, dat de oamenii care au fost internaţi la Sachsenhausen. E vorba despre un aviator englez, John Davis, împuşcat împreună cu alţi aviatori englezi în februarie 1945. Aşadar, cînd îmi soseşte înlocuitorul pentru ziar, mă duc la Londra şi de acolo, poate, iau drumul spre casă.

In acel moment, în bar intră un grup de bărbaţi, urmat de o ceată de chelneri care nu mai încetau cu plecăciunile. Grupul fu instalat la masa rezervată şi plină cu flori.

Orchestra începu să cînte.

Karen îi atinse braţul lui Tod. Acesta se adresă celorlalţi.

— Hai să ne alegem partenerii şi partenerele de dans. Deşi împotriva gustului nostru, văd că trebuie să ţopăim în ritmul unei melodii preferate de Hitler.

Karen lăsă să-i alunece ciudata ei geantă de seară de-a lungul braţului.

— Ţine-te aproape de mine chiar dacă te calcă cineva pe picioare, murmură Tod şi, prefăcîndu-se a fi încîntat, continuă să danseze fredonînd cu patos melodia.

Privind înghesuiala dansatorilor care se mişcau în apropierea mesei rezervate, Joy observă cum Karen îşi deschise poşeta şi începu să se pudreze, deşi nu avea nevoie, arătîndu-se mai

preocupată de această operaţie decît de Tod sau de restul grupului.

In acelaşi moment, Luella începu să ţipe. I se răsturnase geanta şi tot ce era înăuntru se risipise pe jos. Theo şi Stephen împinseră dansatorii într-o parte.

Cînd totul se linişti, Joy i se adresă lui Theo, care o studia pe Karen cum continua să danseze absorbită cu Tod:

— Ce dracu fac ăştia aici?

Theo zîmbi în felul acela atît de nepotrivit cu figura sa studioasă.

— Cred că spionaj.

Pentru o clipă, Joy crezu că Theo rîde de ea, dar imediat se gîndi că aici totul este posibil, chiar şi spionajul.

Revenit la masă, Tod ceru o sticlă de şampanie, ridică paharul către Karen şi le atrase atenţia celorlalţi:

— Il vedeţi pe acest elegant vlăstar al vechii aristocraţii? *Das ist der Prinz von und zu Malmeck*[1]. Uitîndu-te la el, ai putea crede că te afli din nou în cea mai mare mocirlă. Sîngele lui e atît de albastru, încît îl poţi folosi pentru stilou. Şi, ca să fie şi mai atrăgător, mai e şi *der deutsche Rockefeller*[2]. Vezi cum îi sărută mîna acelei doamne? Ce graţie! Ce demnitate! Ce încîntare! Bălăioaro, vrei să-ţi sărut şi eu mîna aşa?

Karen se gîndi o clipă, apoi îşi scutură energic capul.

[1] E prinţul de Malmeck. (In lb. germană.)
[2] Rockefeller-ul german. (In lb. germană.)

— Nu te-ai pricepe.

— Are dreptate ! Nu m-aş pricepe. Pentru asta ai nevoie de cinci sute de ani de sărutări de mîini şi de zece ani de împărţire a dreptăţii într-un lagăr de concentrare, la Buchenwald, pentru a fi exacţi.

Joy începu să simtă muşcătura sub cuvintele ironice ale lui Tod.

— A împărţit o „dreptate", continuă ziaristul american, despre care tatăl Luellei, oricît de învăţat ar fi ca judecător, n-a citit în nici un cod de legi. Parcă îl văd cu cîtă eleganţă a împărţit-o. Acolo sărutările de mîini nu făceau parte din procedura juridică. Dar am aflat cum se conducea o uzină a morţii, bine organizată.

Joy se uită la aristocratul arogant şi deodată îi apăru în minte faţa profesorului.

— Şi ce face azi acest... prinţ ? întrebă ea înfricoşată de răspunsul care avea să vie.

— În afară de faptul că sărută mîini, ajută o rudă bătrînă cu sînge tot atît de albastru ca al lui. E vorba despre buna noastră prinţesă pe care am întîlnit-o la Düsseldorf şi despre faimosul şi infamul „Serviciu tăcut".

Povestea profesorului începu să capete alte dimensiuni în capul lui Joy.

— Ce fel de servicii face această organizaţie ? întrebă cu şovăială Joy.

— Îi ajută pe criminalii de război să fugă din ţară cînd treaba se îngroaşă şi să se reîntoarcă atunci cînd lucrurile se liniştesc. Sînt tare deştepţi. Au plecat mulţi. Acum se întorc grămadă. Nu-i de mirare. În Germania Federală,

„Serviciul tăcut" are treizeci de filiale. În străinătate sînt treisprezece, dintre care una în bătrînul Albion, iar alta în ţara tuturor libertăţilor. Centrala — marea afacere — are grijă să nu le lipsească nimic.

Luella se ridică brusc.

— Hai să plecăm. Mă sufoc văzîndu-l pe acest ţipar cu sînge albastru făcînd curte pentru un blid de linte.

— De altfel şi noi voiam să plecăm. Tod şi Karen se sculară în picioare. Astă-seară, bălăioara şi cu mine vrem să facem un turneu inopinat prin cîrciumi.

— Mergem cu voi, se repezi Luella. Nu-i aşa, Theo ?

— Personal, sînt de acord, dar ce se întîmplă cu oaspeţii noştri ?

— Sînt o gazdă imposibilă, se scuză Luella, dar credeţi-mă că e foarte interesant să mergi cu Tod.

— Vrem şi noi să mergem, interveni Stephen fără să se uite la Joy, a cărei împotrivire o simţea.

Australiana încercă să-şi ascundă nemulţumirea sub un surîs, dar, împotriva voinţei ei, porni cu tot grupul prin foaierul luxos. Îi urmă fără nici un chef şi se înfurie şi mai tare pe măsură ce Stephen, neabătut, nu-i dădea ocazia să-şi manifeste furia. De obicei, era foarte atent cu ea, întrebînd-o întotdeauna ce doreşte şi căutînd să-i fie pe plac. De data asta, însă, ea parcă nici n-ar fi existat.

Străbătură holul elegant, trecură prin fața a numeroși valeți în uniformă și a unor fete drăguțe care stăteau singure în locuri strategice.

Afară, în raza vitrinelor strălucitor luminate cu neon, apărură alte fete, bine îmbrăcate, în rochii de ultimă modă, purtînd pantofi cu tocuri înalte și subțiri. In mînă aveau mici aparate de radio care transmiteau muzică. Ochii lor, împodobiți cu gene lungi, urmăreau pe bărbații mai bătrîni sau mai tineri ce treceau în mașini mari și strălucitoare.

Pe trotuare, mergeau perechi de tineri și alături de uniformele trupelor de ocupație se legănau fuste largi, aidoma unor clopote; voci nazale se amestecau cu rîsete zglobii.

— Deci, sîntem înțeleși. Vă aflați în mîinile mele, spuse Tod.

— Ințeleși! răspunseră deodată Stephen, Luella și Theo.

— Atunci, Theo, îți propun să ne înghesuim toți în *Cadillac*-ul dumitale.

— Ai la dumneata numărul?

— Imediat.

— Nimic mai folositor pentru a-ți face prieteni și pentru a avea influență, decît un număr militar american la mașină! adăugă Tod, urcîndu-se în față împreună cu Karen și Theo.

— Are toată lumea pașaportul?

— Cred și eu, răspunse zgomotos Luella.

— Desigur, interveni și Stephen.

Intrară încet în fluxul circulației, apoi accelerară, gonind în rînd cu celelalte mașini.

Joy se simțea din ce în ce mai enervată de întrebările lui Tod și de aceea se îndepărtase cît mai mult de Stephen, pentru a-i arăta supărarea. Dar Stephen era absorbit într-o convorbire cu Luella și lui Joy nu-i mai rămase altceva decît să citească reclamele luminoase care îi alergau prin față: „HAUS WIEN"; „HOTEL AM ZOO". Apăru un enorm ciorchine de strugure, dar cum mașina coti pe Kurfürstendamm, Joy nu mai putu citi reclamele.

Tod explică:

— Mergem într-o cîrciumă ordinară, cunoscută de prea puțini berlinezi. E un local pentru anumiți clienți, dar nu pentru cei din înalta clasă. Tot ce aveți de făcut este să nu vă uitați urît la celelalte mese și să rămîneți prietenoși pînă la urmă.

Mașina străbătu o stradă îngustă, prost luminată, și se opri în fața unei clădiri dărăpănate cu o firmă învechită: „WEINSTUBE".

Joy se simțea și mai nenorocită.

Cînd motorul mașinii fu stins, un om coborî de pe trotuar și examină numărul din spate.

Grupul fu condus de Tod jos, într-o pivniță, de unde venea zgomot de pahare și se auzeau voci urlînd un cîntec vesel.

— Frumoasă melodie! spuse Tod cu voce tare. Dar imediat șușoti, aproape fără să-și mițte buzele:

— „Bombe deasupra Angliei."

Joy se ținea strîns de brațul lui Stephen. Se simți brusc amețită, în timp ce de pe prima treaptă privi, prin negura fumului de țigară,

bilele roze ale capetelor rase și creștetele lucind de briantină ale tinerilor cu părul lung pînă la gulerul hainelor. Toți se mișcau cînd la dreapta, cînd la stînga, în ritmul muzicii cîntate la un mic pian.

— *Achtung!* [1] strigă o voce stridentă de după tejghea.

Cîntecul se opri. Toate capetele se întoarseră către noii veniți. Fețe ostile, ochi bănuitori.

— *Sieg Heil!* [2] țipă Tod pocnindu-și tocurile pantofilor.

Izbucni o furtună de aplauze. Scaunele fură împinse înapoi pentru a se face loc de trecere în sala plină pînă la refuz; o masă se eliberă imediat; un chelner se repezi în întîmpinarea lor și proprietarul începu să se învîrtească în jurul grupului întocmai ca o doică bătrînă.

— Nu vă deranjați! strigă Tod în nemțește. Doar sîntem prieteni!

Imediat ciocni paharul cu un tînăr cu ochi crunți, care își tot arunca mereu peste cap un ciuf de păr blond și care se prezentă într-o engleză cu un foarte pronunțat accent:

— Wilhelm, conducătorul „Vikingilor".

— Bravo! spuse Tod oferindu-i o țigară.

Karen începu să se pudreze și să-și dea cu roșu, folosind aceeași pudrieră mică, lunguiață.

— Sînteți toți americani? întrebă tînărul aplecîndu-se spre bricheta lui Tod.

---

[1] Atenție! (In lb. germană.)

[2] Trăiască! Salut hitlerist.

In același moment se aprinsese și bricheta lui Theo.

— Toți, minți foarte repede Tod.

— Vorbiți toți germana?

— Numai eu și nici eu prea bine. Un prieten al meu, cred că îl cunoașteți, S.S. General Meinberg, mi-a spus că atunci cînd voi fi la Berlin să trec pe aici să văd cum voi, băieții, vă pregătiți să... încălziți războiul rece.

Tînărul cu părul rebel traduse pentru ceilalți și în pivniță izbucniră iarăși țipete.

Un bărbat slab, ras în cap și cu tăieturi adînci pe față, își croi drum pînă la masa lor și strînse mîna tuturor.

— Gunther a fost unul dintre conducătorii tineretului hitlerist, explică mîndru vikingul Wilhelm. Tot ce știm îi datorăm lui.

Tod îi strînse din nou mîna lui Gunther și rosti:

— Bun băiat. Rosti aceste cuvinte în engleză, apoi imediat în germană, ca să înțeleagă și cei care începură să se strîngă în jurul lor pînă ce aerul deveni de nerespirat din cauza fumului, a mirosului de bere și de trupuri asudate.

— Cîntați-ne ceva, băieți! strigă Tod cînd Luella îi ceru să intervină pentru a face loc.

Gunther trecu prin mulțime, așeză un scaun lîngă tejghea, ridică brațele, făcu semn unui om gras și flegmatic să-i dea tonul și acesta se auzi la pian clar ca sunetul unui clopot. Cîntă primele măsuri și toți ceilalți îl urmară:

„Die Fahne hoch, die Reihen fest geschlossen“... [1]

Joy se uită în ochii lui Stephen. Acesta avea o față chinuită.

Tod se aplecă spre el:

— Fă-te că îți place! spuse el cu un zîmbet pe buze, deși vocea îi era foarte categorică. Încerc să le traduc, i se adresă Tod lui Gunther, cînd întîlni privirea lui încruntată. Am învățat cîntecul ăsta cînd eram la Würzburg.

— Nu-i nevoie, strigă Wilhelm venind lîngă ei. Am o traducere engleză. E adevărat, fără rime. Știți, e *Cîntecul lui Horst Wessel.*

— Știm! și Tod îl bătu prietenește pe umăr. Stephen făcu un gest asemănător.

Dîndu-și părul peste cap cu un gest hotărît și privind fix un punct nedefinit, Wilhelm începu să recite dramatic.

Sîngele zvîcnea atît de tare în urechile lui Joy, încît nu auzi decît ultimele patru versuri:

Liberați drumul pentru batalioanele brune!
Liberați drumul pentru trupele de asalt!
Milioane de oameni se uită cu speranță
la zvastică,
Ziua libertății și a sîngelui se apropie.

La început se auzise, fără acompaniament, puternic și bine echilibrat, un tenor clar și pur și un bas catifelat. Apoi interveniră toți și cîntecul sfîrși într-un crescendo puternic.

[1] „Sus steagul, rîndurile strînse...“ — vers din *Das Horst Wessel Lied (Cîntecul lui Horst Wessel)*, imn al partidului hitlerist.

— Bravo! Bravo! aplaudă Tod și toți ceilalți îl imitară, în afară de Karen, care era mereu ocupată cu geanta ei, după ce se pudrase vreme îndelungată. Gunther revenise lîngă grup pentru a-și ciocni paharul cu fiecare și pentru a-și aprinde o țigară. Trei brichete fură întinse spre el.

— Să fiu al dracului dacă l-am auzit vreodată cîntat mai frumos! exclamă Tod ștergîndu-și sudoarea de pe frunte. Apoi se ridică. Acum, băieți, e rîndul meu la băutură!

Wilhelm traduse în germană. Patronul și chelnerul se grăbiră să umple halbele și se rostiră toasturi deasupra spumei de bere.

Atmosfera deveni din ce în ce mai încinsă și fumul din ce în ce mai gros. În sfîrșit, Karen fu mulțumită cu machiajul ei, care nu devenise cîtuși de puțin mai altfel decît cel de dinaintea lungii operații de înfrumusețare.

— Dacă mai stau o clipă, mă îmbolnăvesc, spuse Joy simțind că i se învîrtește capul.

— În ordine? întrebă Tod pe Karen.

— În ordine, răspunse ea.

— Bine!

Adresîndu-se lui Joy, Tod îi spuse:

— Prefă-te că te simți rău. Dar cît mai repede. Va fi cel mai bun motiv pentru a ieși de aici.

Stephen se ridică și își sprijini soția.

Tod îi strigă ceva lui Wilhelm, iar acesta traduse mulțimii.

Gunther se întoarse la locul lui, ridică paharul și, în timp ce grupul se îndrepta spre scară, strigă :

— *Achtung !*

Puse paharul pe tejghea, dădu un ordin, își ridică bărbia și întinse brațul. Toți ceilalți făcură la fel și strigară într-un glas :

— *Heil Hitler !*

Joy se uită înapoi la acele capete rase, la chicile răvășite și la ochii injectați.

Tod țipă :

— *Sieg Heil !*

Apoi adăugă, murmurînd, în englezește :

— Al dracului ! Asta îmi vine tare greu !

Afară, în stradă, Stephen scuipă.

— Nu vreau să mă scuz față de nimeni, vorbi Tod în mașină, după ce parcurseseră cîteva străzi. Theo, te rog du-ne la mașinile noastre. Scăpați mai repede de noi ! Totuși, cred că trebuie să-mi fiți recunoscători că v-am completat educația. Mai am cel puțin o duzină de adrese ale unor asemenea taverne, dar Karen și cu mine am obținut ce am vrut. De altfel, cred că nici voi nu mai țineți să continuăm.

— O duzină ? întrebă Stephen surprins.

— Da, însă e bine să știi că sînt mai multe. Wilhelm nu e decît conducătorul local al lui *D.R.P.* Pentru lămurirea soției dumneavoastră : *Deutsche Reichspartei* [1]. Bineînțeles, nu toți neo-

[1] *Partidul Imperiului German* — partid politic neofascist din R.F.G., întemeiat în 1950 și condus de foști ofițeri din S.S.

naziștii sînt în *Reichspartei*. Sînt milioane de asemenea indivizi în toată Germania occidentală și își au oamenii lor pretutindeni. Vechii gazetari spun că situația seamănă cu aceea din preajma anului 1930, cînd Hitler și „camarazii" lui căpătau fonduri și libertate de acțiune. Știți unde am ajuns ! Și-acum, cine vrea să se ducă să facă nani, să spună !

— Voi unde vă duceți ? întrebă Luella.

— O las pe bălăioara acasă și la înapoiere, spre locuința mea, arunc o privire spre bunkerul lui Hitler ca să mă conving încă o dată că acel cîine a murit.

— Merg și eu, spuse Luella. Theo aprobă.

— Și pe voi, magnați ai lînei, să vă duc la hotel ?

Joy înghiți ironia lui Tod, dar în clipa cînd voia să spună „da", îl auzi pe Stephen :

— Venim cu voi !

Joy se lipi din nou de soțul ei, furioasă că va fi amestecată în ceva care o va înspăimînta și-i va spori ura. Dar Stephen se făcu din nou că n-o observă.

Luna se ridicase aurie pe cerul albastru-întunecat al nopții de vară. Mașina porni în goană pe șoseaua Charlottenburg, printre cele două parcuri ale Grădinii Zoologice. Deodată, pe fondul întunecat al cerului se contură Brandenburger Tor, de pe care carul cu cei patru cai părea că gonește deasupra lui Unter den Linden.

Theo se văzu nevoit să oprească mașina în fața unor santinele. Întîi întinse Karen bulleti-

nul de identitate. Ceilalți fură examinați numai din privire.

— *Danke!*[1] salută santinela.

— Asta-i *tot* ce fac? exclamă Joy neîncrezătoare și ușurată.

— Fac acest control numai pentru a preveni contrabanda, lămuri Karen cu o voce care suna ca o scuză. Dacă veneați pe jos, nici nu se sinchiseau de pașapoartele dumneavoastră.

Joy nu voi să creadă, dar Luella aprobă din cap.

— Atunci ce înseamnă tot acest „Deschideți poarta spre est", pe care îl auzim mereu, insistă Joy.

— Știi ce? spuse Tod peste umăr. Dacă îl rostim noi, îl numim „informație". Dacă îl rostesc ei, îl numim „propagandă".

Apoi se îndreptă spre Karen și o bătu pe umăr.

— Astă-seară mi-ai făcut o treabă extraordinară, iubito! Cîte crezi că ai făcut?

— Cel puțin patru cu von und zu Malmeck. Nu sînt sigură dacă toate au reușit. La *Weinstube* am făcut cinci. Două cu Wilhelm, cînd și-a aprins țigara, a treia cred că va arăta pînă și crestăturile de pe fața lui Gunther, iar ultimele două vor prezenta momentul cînd se striga „Heil Hitler". Mi-e teamă, însă, fiindcă era prea mult fum.

— *Wunderbar! Wunderbar!* exclamă Tod bătînd-o din nou pe umăr.

[1] Mulțumesc! (In lb. germană.)

Abia atunci înțelese Joy de ce Karen era atît de preocupată de înfrumusețarea ei.

— Ca să fiți informați, domnii mei, trebuie să știți că acest Gunther răspundea de prizonierii aliați aduși la Buchenwald. Am să scriu un reportaj despre asta.

Mașina aluneca încet pe bulevardul Unter den Linden, mărginit de copaci tineri, al căror frunziș lucea sub razele lunii. Joy îi privi o vreme și apoi spuse cu dezamăgire:

— Am crezut întotdeauna că e un bulevard frumos, cu tei mari, bogați.

— A fost, explică Stephen. Se spune că în timpul războiului Hitler a ordonat să fie tăiați.

— Aici, în est, orașul e mult mai puțin luminat decît în vest, rosti Joy pe un ton plin de dispreț, în speranța că va schimba discuția.

— Da, mult mai puțin, răspunse Karen. Aprobarea ei o descumpăni pe Joy. Cotiră pe Friedrichstrasse. Magazinele erau luminate. Tocmai se ieșea de la teatre și cinematografe și trotuarele erau pline de lume. Sus, pe o pancartă lată cît strada, alergau litere luminoase, anunțînd știri.

— K-R-I-E-G-S-V-E-R-B-R-E-C-H-E-R, citi Joy rar. Ce înseamnă asta?

— Criminal de război, răspunse Stephen foarte scurt.

— Iar restul?

— Numele unor membri ai guvernului de la Bonn.

Cadillac-ul trecu pe sub podul de cale ferată Schiffbauerdamm și coti pe un drum asfaltat

care conducea într-o curte interioară. Drumul acesta părea cu totul nelalocul lui în mijlocul orașului.

Karen își luă rămas-bun. Tod coborî și o conduse de-a lungul unei alei printre copaci. Sub lumina felinarelor, părul lui Karen părea de argint, iar silueta ei părea a fi de copil.

Tod se întoarse, se așeză lîngă Theo și spuse:

— Uf! Acum mă simt ușurat văzînd că am adus cu bine acasă această comoară mică. Și asta grație vouă!

Mașina se întoarse spre Friedrichstrasse, trecu pe sub podul de cale ferată și îndată zăriră apele Spreei lucind metalic sub razele lunii.

Theo conducea mașina așa cum îi spunea Tod, încetinind ca să permită mulțimii să se urce în autobuze sau să coboare în metrou.

Ziaristul american începu să explice:

— Lumea iese de la *„Berliner Ensemble"*. Se joacă o piesă de Brecht: *Ascensiunea lui Arturo Ui*, o lucrare mai veche, dar încă valoroasă Arturo Ui e Hitler. Epilogul — de un singur rînd — al acestei piese face ca publicul să plece gîndind: „Copilul a murit, dar mama care l-a născut mai trăiește". Trebuie să vedeți piesa.

Joy pierduse orice simț de orientare în labirintul străzilor, unde clădiri noi se amestecau cu scheletele de oțel ale blocurilor distruse.

Ajunseră la un loc deschis, larg, liniștit, învăluit în lumina lunii. Coborîră din automobil și Joy îi urmă fără chef pe ceilalți. Mirosea a iarbă cosită și a flori proaspăt stropite.

— Iți aduci aminte, Stephen? întrebă Tod.

— Da, îmi aduc aminte, răspunse Stephen cu o voce răgușită.

Tod făcu un gest larg și arătînd, în stilul profesional al unui ghid, spre grădinile îngrijite ce se întindeau în spatele lor și spre terenul viran din față, începu să explice:

— Doamnelor și domnilor, aici a fost inima imperiului nazist. Acolo a fost vestita Cancelarie a lui Hitler, unde și-a plănuit faima și de unde vedea că această faimă devine aproape tot atît de mare pe cît o visa el. Mai încolo, unde vedeți acele mari blocuri de beton armat groase de trei metri, acolo a murit Hitler sub ruinele propriei faime și ale Berlinului. A murit ca un șobolan într-o capcană. Punct.

Tăceau cu toții și se uitau la acea îngrămădire de ruine întunecate și murdare, care zăceau, ca o piramidă prăbușită, în mijlocul unei întinderi pline de bălării. Fără să scoată o vorbă, se întoarseră la mașină și o luară pe Wilhelmstrasse. Razele lunii pătrundeau printre ruinele unor clădiri, pe vremuri princiare. Cotiră, și înainte ca Joy să-și revină în fire, încetiniră în fața santinelei și trecură în Berlinul occidental.

Capitolul XI

SEARA ACEEA deschisese între Joy și Stephen o prăpastie. Cînd ajunse acasă și se plînse că Tod stricase petrecerea, Stephen replică scurt:

— Numai tu crezi așa. Noi, ceilalți, considerăm această seară extrem de interesantă.

— Curioase gusturi mai aveți! Nu pot înțelege ce era atît de interesant într-o tavernă murdară, plină de huligani?

Bărbatul tăcu un timp, apoi își scoase pantofii. Multă vreme după aceea Joy nu putu uita expresia stranie și dură a ochilor lui.

— Să ne înțelegem, Joy! Nu era o tavernă murdară. Era o crîșmă normală, bine întreținută, tot atît de curată ca orice local de acest gen din Sydney.

— De unde să știu eu? întrebă ea supărată și totodată cu un aer de superioritate. Ai mai multă experiență decît mine.

— Tu nu știi multe lucruri. De exemplu, acei oameni din tavernă nu erau niște simpli huligani, ci niște naționaliști germani încăpățînați, intoleranți, harnici, respectabili, oameni care-și au nemulțumirile lor și nimicurile lor sentimentale. Cîrciumari, mici negustori, mici vînzători, aceștia sînt oamenii care l-au susținut pe Hitler. Acolo, numai Wilhelm și Gunther erau ceea ce s-ar putea numi „profesioniști". Or tocmai ăștia constituie pericolul.

— Pericol! Stephen, ai devenit tot atît de rău ca și acel ziarist american antipatic. Nu știu ce găsește Luella la el.

Stephen oftă adînc și se ridică.

— Vrei să știi părerea mea despre Tod? continuă Joy. Omul ăsta e un comunist, rosti ea, în timp ce Stephen se îndrepta spre camera Annei.

Bărbatul se apropie de ea și o bătu ușor pe un obraz.

— Pe ce îți întemeiezi deducția asta formidabilă, dragul meu Watson[1]?

— Vorbește ca un comunist.

— Și de unde știi tu cum vorbește un comunist?

Joy îi aruncă mîna într-o parte și țipă furioasă:

— Nu mai știu ce e cu tine în ultima vreme, dar te porți ca și cînd eu n-aș înțelege nimic.

Stephen rămase nemișcat și o privi cu ochi aspri, cu un surîs ironic pe care Joy îl ura.

— Să mă ia dracul, draga mea, dacă lucrurile nu stau așa...

Trecură multe zile și nopți, dar încordarea ivită între ei după acea raită prin Berlin nu ceda de loc. In legăturile dintre ei intervenise ceva nou. Joy se simțea rănită și ofensată, și considera că orice semn de împăcare trebuia să pornească din partea lui. Dar Stephen nu întreprindea nimic. Cînd erau în fața altora, continua să se poarte cu ea politicos, serviabil și amabil. Dar, atît. Noapte de noapte adormea fără ca Stephen să se uite la ea și în fiece dimineață se trezea cu senzația că prăpastia dintre ei se adîncește.

La sfîrșitul săptămînii, cînd Horst veni acasă ca de obicei, Joy îl întîmpină cu un „bun-venit"

---

[1] Personaj din ciclul de romane-detective *Sherlock Holmes*, al scriitorului englez *Conan Doyle* (1859—1930). Watson era „ciracul" și interlocutorul lui Sherlock Holmes.

exagerat, în speranța că îl va mișca pe Stephen de pe poziția lui. Dar și Stephen deveni față de Horst mai prietenos decît înainte. Discută cu el despre vechile cunoștințe și se interesă de soarta lor. Se părea că în casă se instaurase buna dispoziție, dar în adîncul ei se cuibărise senzația de gol pricinuită de supărare și jignire.

Arșița se menținea. Temperatura atinsese un nivel necunoscut la Berlin. Nici măcar noaptea nu adia vreun vînticel care să răcorească aerul apăsător și fierbinte.

Zgomotul ventilatoarelor electrice umplea toată casa. Mama zăcea în pat. Doctorul îi interzisese orice efort, inclusiv conversația prelungită. Tata lucra cu încăpățînare în fiecare zi în bibliotecă. Sudoarea îi curgea de pe frunte pe haina de olandă. Contrar obiceiului, ușa fusese lăsată deschisă, iar ventilatorul reușise să creeze un mic curent răcoritor.

Bertha umbla de colo-colo, cu o veșnică expresie de martiră, descărcîndu-și necazurile pe spinarea servitoarelor. Exalînd prin toți porii virtute și transpirație, se ducea zilnic la organizație, cu un devotament pe care Joy îl admirase fără rezervă, pînă cînd Hans îi destăinuise că birourile organizației au aer condiționat.

Într-o zi Hans dispăru. Se certase rău cu Bertha și nimeni nu știa încotro o apucase.

Horst sosi din nou acasă, cu aerul unei persoane oficiale foarte importante. Telefonul zbîrnîia toată vremea și casa răsuna de convorbirile lui susținute pe un ton ridicat și fără îndoială mînios. Aproape la fiecare oră soseau mașini

cu curieri în uniformă militară. De data asta, de abia găsea timp să-i adreseze un cuvînt lui Joy.

Joy îl întrebă pe Stephen, cerîndu-i să-i explice ce se întîmplă. Soțul îi spuse doar atît:

— E o criză guvernamentală și Horst pregătește vizita la Berlin a ministrului său, care vine aici pentru a-și denunța calomniatorii.

Și, cu surîsul lui care te scotea din fire, adăugă:

— După cîte vezi, femeile sînt lăsate de o parte...

Deși de cînd se născuse apucase tot veri calde, arșița asta devenise de nesuferit chiar și pentru Joy. Acasă era obișnuită ca briza marină să pătrundă pînă în dormitorul ei. Aici, aerul era de nerespirat și nopțile extrem de apăsătoare.

Stephen se hotărî să doarmă într-un pat pliant. Deși acasă, în Australia, deseori în timpul verii obișnuia să se refugieze, în timpul nopților calde, pe un pat așezat pe balcon, aici gestul acesta i se păru lui Joy ca o lovitură dată însăși căsniciei lor.

Din cauza căldurii, pe trupul Annei apărură iritații. Joy fu de acord ca fetița să plece la Wannsee[1], la o rudă îndepărtată, unde nu numai că vedea lacul în fața casei, dar avea și o tovarășă de joacă.

Încuviințînd ca Anne să facă această călătorie, Joy crezuse că îl va determina pe Stephen să iasă din nepăsarea pe care o manifesta de

[1] Lac situat în preajma Berlinului.

la o vreme față de ea, dar acesta se mărgini să comenteze:

— O să-i facă bine. De altfel, verișoara Ingeborg e mai deșteaptă decît multe femei.

Joy socoti că observația asta îi fusese aruncată ei și de aceea neliniștea o stăpîni multe zile. Tot ce a obținut prin plecarea Annei a fost singurătatea. Stephen se ducea aproape zi de zi la uzină, iar cînd era acasă, se închidea ore întregi cu bătrînul în bibliotecă. Uneori se întreba dacă soțul ei nu s-a hotărît să rămînă la Berlin, dar nu avu curajul să-l întrebe, iar Stephen nu-i spuse nimic.

De la o vreme începu să compare viața oferită aici și la castelul de pe Rin, cu cea de acasă. Față de vila aceasta, încontinuu plină de lume, unde sub armonia aparentă se ciocneau tot felul de concepții nebuloase, casa ei din Australia începu să capete un farmec de care nu-și dăduse seama cînd trăia în ea.

Izolarea o apăsa, așa încît începu să iasă singură în oraș. Pretexta că se întîlnește cu Luella și refuza întotdeauna oferta de a avea o mașină cu șofer.

Cînd magazinele o obosiră și o plictisiră, începu să viziteze galeriile și expozițiile din oraș și din suburbii. În Dahlem [1] se descurca ușor, deoarece toate semnalele și toate stațiile de autobuz aveau inscripțiile în engleză, astfel încît i se păru că se află într-o mică localitate americană, situată într-o țară străină.

[1] Cartier sud-vestic al Berlinului.

Se duse de cîteva ori la muzeul din Dahlem să vadă capul reginei Nofrititi [1], așezat pe un fundal de catifea gri, într-un decor care semăna cu o criptă. Pentru prima dată se gîndi la frumusețe, dar și la faptul că viața este scurtă. Privind fața reginei egiptene, plină de frumusețe, înțelepciune și liniște, Joy își dădu seama de propriile ei lipsuri. Ce știa ea despre viață?

Pînă acum crezuse că este de ajuns să aibă un cămin și o familie, o bunăstare pe care oamenii de felul ei o considerau ca de la sine înțeleasă. Pentru ea, lumea fusese generoasă. În ceea ce îi privește pe alții, nu se sinchisise. Nimeni nu avusese nici o pretenție de la ea. Singurul necaz avut în viață fusese cauzat de căsătoria cu Stephen, dar rezistența părinților îi aprinsese și mai mult pasiunea pentru el.

I se păruse normal că viața lor era desăvîrșită. Dar acum, de cînd Stephen devenise mai retras și de cînd îi arătase anumite lipsuri pe care ea nu și le cunoscuse, Joy își dădu seama că tot ce avusese era găunos.

Problema aceasta o chinuia în fiecare noapte, iar în timpul zilei, orice ar fi făcut, gîndul i se oprea la aceleași întrebări.

Cînd arșița atinse punctul culminant, Joy nu mai avu puterea să se plimbe pe străzile ce miroseau a asfalt, în al căror trotuar înmuiat îi intrau tocurile pantofilor. Începuse să se plictisească de terasele cafenelelor, unde femei grase se îndopau și își îndopau cîinii grași cu prăjituri cu frișcă. Se refugiase în cinematografe.

[1] Celebru bust antic egiptean aflat la muzeul din Berlin.

unde cel puțin era mai răcoare, dar percepea imaginile de pe ecran numai pe jumătate, în vreme ce gîndurile o luau razna, fără să le poată opri.

Intr-o zi intră într-un cinematograf de pe Kurfürstendamm. Afișul arăta niște cocotieri și niște bărci albe cu pînză proiectate pe fondul albastru al unei mări. Casierița îi spuse ceva, dar ea nu înțelese nimic. Se așeză pe un fotoliu, în întunericul unei mici săli moderne. Revăzu pentru a nu știu cîta oară un jurnal cu o manifestație de șaizeci de mii de mineri care protestau, și o prezentare a modei, pe străzile Bonnului. Una dintre manechine semăna cu Karen.

Ca de obicei, Joy nu dădu prea mare atenție filmului. Gîndurile îi erau în altă parte.

Pelicula se schimbă și deodată pe ecran apăru, filmată de aproape, o sală de tribunal. Aparatul se concentrase asupra fețelor acuzaților așezați în boxă pe mai multe rînduri. Apoi, rotindu-se, aparatul prezentă judecători, avocați, gardieni cu cască.

Publicul din cinematograf începu să rîdă cînd de pe banca acuzaților se ridică Goering slăbit, îmbrăcat într-o uniformă prea largă pentru el și cînd spuse „*Unschuldig*“ [1].

Kesserling repetă: „*Unschuldig*“.

Unul după altul, acuzați cu nume și fețe necunoscute lui Joy spuseră: „*Unschuldig*“.

Aparatul reținuse la fiecare pledoarie a acuzaților: „Nevinovat“.

---

[1] Nevinovat. (In lb. germană.)

După aceste declarații de nevinovăție, pe ecran începură să defileze inexorabil probele vinovăției, evidența faptelor pentru care stăteau acum pe banca acuzării la Nürnberg: incendiul Reichstagului; Hitler ținînd un discurs; crucea încîrligată fîlfîind în vînt; trupele de asalt defilînd în pas de gîscă; sub căști, fețe arogante de tineri din gura cărora ieșeau cuvintele auzite de Joy în tavernă:

„Die Strasse frei für die braunen Batallionen.
Die Strasse frei für den Sturmabteilungsmann...“

Apoi Austria, Cehoslovacia...

Tramp! Tramp! Tramp!

Lagăre de concentrare. Uniformele în dungi ale victimelor.

Polonia...

Tramp! Tramp! Tramp!

Un craniu și două oase încrucișate [1].

Cer acoperit de bombardiere care zburau victorioase către Varșovia.

Orașe distruse. Rotterdam. Coventry [2].

Avioane *Stukas* în picaj. Bombe căzînd peste civili. Masacre.

Unități blindate alergînd peste Europa.

Olanda.

Belgia.

---

[1] Semnul de pe uniforma trupelor de asalt hitleriste.

[2] Referire la bestialele bombardamente ale aviației hitleriste în cursul celui de al doilea război mondial, căreia i-au căzut victime populația vechiului cartier al portului olandez Rotterdam, precum și locuitorii orașului *Coventry* (Anglia), localitate distrusă în întregime.

Franța.
Danemarca.
Norvegia.
Albania.
Spînzurători.
Masacre în masă.
Pretutindeni masacre în masă.
Impușcături.
Pretutindeni spînzurători și masacre în masă.
Urmau apoi imagini frumoase. Steaguri cu zvastică fluturînd în vînt. Mulțimi, mii și mii, fericiți de victorie, isterici de fericire.
Hitler.
Goering.
Goebbels.
Heil Hitler! Heil Hitler!
Wehrmachtul defilează scandînd: *Sieg Heil!*
Mulțimea fericită, triumfătoare, răspunde: *Sieg Heil!*
Salut victoriei! Trăiască victoria!
Războinicii în cizme mărșăluiau din deșertul Africii pînă în Arctica. Victorie, de la Canalul Mînecii pînă la Stalingrad.
Sieg Heil! Sieg Heil!
Urmă apoi cealaltă față a istoriei.
Cer întunecat de bombardiere.
Bombardiere deasupra Hamburgului, Ruhrului, Leipzigului, Berlinului.
Drapele cu zvastică aruncate în zăpadă, la Stalingrad.
Cincizeci de mii de prizonieri tîrîndu-se, cu capul plecat, pe străzile Moscovei.

In coada lor, cisterne cu apă spală urmele pașilor blestemați.
Moarte și distrugere.
Infrîngere!
Trupurile neînsuflețite a zeci de mii de oameni, în lagăre de concentrare.
Schelete cu ochii vii.
Unschuldig!

Privind în jurul ei, Joy se întrebă ce gîndesc, ce simt acești oameni. Au venit la cinematograf să-și vadă vinovăția sau nevinovăția. Oare avea Tod dreptate, sau germanii aceștia sînt propriii lor judecători tăcuți?
Dar Stephen? Unde se găsea familia von Mühler atunci cînd defilau în pas de gîscă batalioanele brune?
Horst, Karl, Wilhelm — ce adevăruri ascund ei?
Aceste întrebări începură să o chinuie și îi întăriră bănuiala că Stephen i-a spus numai o parte din adevăr.
Cînd ieși afară, la lumină, fu surprinsă văzîndu-i pe berlinezi mergînd normal spre stație. Nimic nu amintea trecutul acela, în afară de un turn de biserică dărăpănat, pe care berlinezii se încăpățînau să-l mențină în orașul nou, unde dintre ruine răsăriseră ca ciupercile forme arhitectonice moderne, cîtuși de puțin pe placul vechii generații. Joy își dădu seama că pentru generația ei orașul nu va mai fi niciodată așa cum a fost.

Vremea trecea. Căldura cedase. Mama se refăcuse, iar Anne și Hans se reîntorseseră. Casa și locatarii ei își reluaseră viața normală. Toți, în afară de Stephen. Asupra lui se exercita o presiune din ce în ce mai abilă pentru a-l determina să rămînă.

Intr-o seară, Anne intră alergînd în camera lor tocmai cînd ea se schimba pentru cină.

— Mămico! strigă ea. L-am întîlnit iarăși pe Peter.

— Care Peter?

— Ei, tu nu știi? Cînd am căzut cu înghețata în Grădina Zoologică... Băiatul cu bătrînul acela...

— Unde l-ai văzut?

— Cînd m-am dus la ștrand cu tata. Era cu tatăl lui. Mi-a spus că învățătorul nu-i mai dă voie să meargă la grădiniță. Mămico, eu de ce nu mă duc la grădiniță? N-am pe nimeni cu care să mă joc! Mă plictisesc.

— Poate mai tîrziu, Anne.

Joy mîngîie căpșorul fetiței și se gîndi că s-ar putea găsi o soluție. Totuși... Ce-ar spune Stephen?... N-ar crede oare că și asta face parte din tactica folosită pentru a-l obliga să rămînă aici?... Și-apoi, ea ar vrea să rămînă?...

Deodată o cuprinse dorul de casă. Se simți acasă, cu Patricia în brațe. Aerul mirosea a franzipan. Se văzu stînd de vorbă cu maică-sa și îl auzi pe taică-său vorbind tare, cum avea obiceiul. Totul era atît de firesc, atît de fericit și... atît de departe!

Își reveni din acest vis doar atunci cînd Anne reîncepu să vorbească.

— Peter mi-a spus că bunicul lui e foarte bolnav.

„Da, se gîndi Joy. Bătrînul se prăpădește." Dar imediat își aminti că profesorul nu e chiar atît de bătrîn, deși cînd l-a văzut ultima dată părea să aibă o sută de ani.

— Peter mi-a spus că niște oameni răi l-au lovit cu ciomegele și că de atunci nu s-a mai putut ridica din pat.

Joy rămase nemișcată, cu dermatograful în mînă. Văzu în oglindă că pălește și că propriii ei ochi o priveau ca pe o străină. In urechi îi răsunară cuvintele furioase ale tatălui lui Stephen: *„Widerlicher Judenlümmel"*. In nări îi reveni mirosul greu din taverna vizitată împreună cu Tod. Revăzu fețele acelea întoarse către ei și brațele ridicate.

„Nu! Imposibil! Asemenea lucruri nu se pot întîmpla! Calm!" își spuse Joy îmbrăcîndu-se. Imbrăcă o rochie de bumbac, alb-verzuie, cu dungi. O cumpărase de curînd. I se păru că rochia asta întruchipează gîndurile ei năvalnice.

— Cheamă-l pe tata aici.

Anne se repezi spre ușă, dar Joy o opri:

— Nu! Lasă, puișor! Fă baie și mama te duce jos, să luăm ceaiul.

— Ce ai, mamă? întrebă Anne. Te doare capul ca pe tanti Bertha?

Joy făcu un efort să surîdă.

— N-am nimic, puiule! Ei, cum îți place rochia mea?

— E foarte frumoasă! Dar ce jupon frumos ai!

— Hai, du-te repede la baie. Te speli, te ştergi, îmbraci numai chiloţeii şi vii să-ţi arăt ce ţi-am cumpărat.

Anne se repezi spre dulap.

— Nu, nu! Nimic înainte de baie.

Fetiţa intră în apă, stătu o clipă şi ieşi repede afară.

— Mamă, rochiţa are şi jupon?

— Hai, grăbeşte-te.

Cînd Joy văzu pe trupul roz al fetiţei semnele costumului de baie, avu o strîngere de inimă. O înfăşură într-un prosop şi o strînse la piept. Jumătate din Anne se dăruia vechii ceremonii a îmbăierii, cealaltă jumătate se afla însă alături de bătrînul profesor, în acea casă mică din apropierea lui Junker-Ritterstrasse.

Îi trecu prin cap un gînd:

„N-am să spun nimic! Să nu afle ei că ştiu!"

Era sigură că toţi ştiau, că ştia şi Stephen.

Cînd soţul intră în cameră, îl privi scrutător. Oare ştia şi nu-i spunea?

Stephen îi surprinse privirea şi o întrebă neliniştit:

— Ţi s-a întîmplat ceva neplăcut?

Joy ezită.

— Nu, mă doare un pic capul. Asta-i tot.

Constată să răspunsul îl linişti pe Stephen, dar îşi dădu seama că bărbatului îi era teamă de ceva. De ce, oare? Apoi, ceea ce devenise pentru ei o aparenţă de viaţă normală cedă în faţa strigătelor de extaz ale unei fetiţe cînd

aceasta se văzu îmbrăcată cu o rochiţă şi un jupon întru totul asemănător celui purtat de maică-sa. În faţa acelei veselii, uitară pentru o clipă răceala dintre ei. Amîndoi se încălziră la razele fericirii Annei. Joy fu chiar tentată să-l întrebe ce ştie despre profesor, dar întrebarea i se opri în gît.

Coborîră toţi trei în vechea cameră a copiilor. Anne uită că era silită să mănînce singură, pentru că Stephen îi spuse toată vremea poveşti. Rîdeau cu toţii pentru orice fleac, în vreme ce bătrîna Charlotte, cu faţa-i veştedă, încreţită de zîmbete, intra şi ieşea fără să înţeleagă un cuvînt din ceea ce se vorbea.

În noaptea următoare Joy stătu multă vreme trează, căznindu-se să afle de ce Stephen nu-i spusese nimic. Ascultîndu-i respiraţia, îşi dădu seama că nici el nu dormea.

Un timp o chinui dorinţa de a-l simţi aproape şi voi să întindă mîna către el. Era o prostie să stea unul lîngă altul, să se dorească şi totuşi să rămînă ca nişte străini!

Dar ştia că dacă se apropiau, după ce pasiunea s-ar fi potolit, întrebările ar fi izbucnit şi îi era frică de răspunsuri tot aşa cum se temea de tăcerea lui. De aceea, pentru a se linişti, îşi înfipse unghiile în palmă.

Pe măsură ce treceau orele, Joy se hotăra tot mai mult să afle ce se întîmplase. Pentru binele ei şi al lui, trebuia să afle ce se ascunde dincolo de perdeaua de minciuni şi eschivări, acolo unde începea să bănuiască lucruri înfricoşătoare.

În sfîrșit, adormi. În vis se simți urmărită într-un labirint îngrozitor de cineva care voia să-i taie mîinile.

Cînd se trezi, soarele pătrunsese de mult în cameră. Stephen și Anne plecaseră. Mintea îi era acum limpede. Se hotărî să se ducă să-l vadă pe profesor. Familiei îi va spune că a plecat cu Luella după cumpărături. Numai că Luella nu mai era la Berlin, ci la Dortmund, cu Theo.

Inainte de a suna gongul pentru micul dejun, Joy se strecură spre camera lui Hans. Bătu ușor și după ce acesta mîrîi un răspuns, intră. Îl găsi baricadat, după masa lui de lucru, într-o poziție de apărare. Cînd o văzu pe Joy, exclamă ușurat:

— Of! Credeam că e mama.

Apoi, văzînd-o tristă, se apropie de ea și o întrebă:

— Ce s-a întîmplat?

— Știai că profesorul Schonhauser a fost bătut?

Tînărul tăcu o clipă. Apoi vorbi:

— Da. Am văzut săptămîna trecută în ziare.

— Și de ce nu mi-ai spus?

— Credeam că ți s-a comunicat.

— Cine să-mi comunice?

Hans nu răspunse.

— Vrei să spui că Stephen știa?

— Nu știu dacă Stephen a aflat.

— Minți!

Tînărul nu replică.

— Vreau să-l văd pe profesor. Poți să mă duci pînă la el?

— Dar Stephen?

— Nu vreau ca Stephen să afle unde mă duc. Am să-i spun că plec la cumpărături cu Luella.

— Bine, te duc.

Hans îi deschise ușa și surîse cu zîmbetul lui grav, de loc tineresc.

— Începi să înveți, spuse el.

In timpul micului dejun, Joy simți că roșește cînd își anunță programul, dar era evident că nimeni nu observase încurcătura ei. Cumpărăturile făceau parte din activitatea femeilor din casă, activitate pe care bătrînul o aproba cu plăcere. Ca de obicei, insistă ca Joy să ia o mașină condusă de un șofer, însă ea refuză și motivă că o deranjează să o aștepte mașina în vreme ce umblă dintr-un magazin în altul.

Hans îi propuse ca, în drumul lui spre un prieten, s-o lase la hotelul unde locuia Luella. Joy îi mulțumi și se gîndi cu dezgust:

„E mult mai ușor să minți decît am crezut."

Cînd se ridicară de la masă, bătrînul îi puse în mînă un teanc de bancnote și îi șopti să nu facă economie.

Mai prietenoasă ca de obicei, Bertha îi dădu o listă a magazinelor unde aveau cont curent și unde putea să cumpere orice.

Se amestecă și Hans în discuție și declară că e bine să fie cineva în casă căruia să-i placă rochiile moderne. Contrar obiceiului ei, Bertha nu protestă, ba, mai mult, îl întrebă cu o deo-

sebită amabilitate dacă nu vrea să ducă o scrisoare în oraş.

De la poartă, Joy se întoarse şi făcu lui Stephen şi Annei semn cu mîna. Simţi că îi zvîcneşte inima. Pentru prima dată de cînd era căsătorită, îl minţea pe omul care reprezenta totul în viaţa ei.

In maşină, încercă să-şi facă un plan, dar mintea îi era tulburată. Tot ceea ce putu să vadă fu un bătrîn încovoiat, bătut, lovit de nişte tineri huligani cu părul ciufulit şi căzut peste ochi.

Joy nu-şi putea explica de ce se duce acum la profesor, după atîtea săptămîni de la întîlnirea lor. Nu-şi putea justifica hotărîrea nici prin milă şi nici prin dragostea pe care i-o purtase profesorului în anii cînd îi era elevă. Fără să-şi dea seama, dorea mai mult să facă ceva pentru el decît să-i spună că îl compătimeşte sau că vrea să-l ajute. Să-i ofere bani? Dar oare acesta era cel mai bun mijloc pentru a lupta împotriva răului reînviat care distrusese viaţa bătrînului? In trecut, răul nu avusese, parcă, înfăţişări atît de concrete. Acum însă avea, şi încă multe. Erau acelea pe care le văzuse la bar şi în tavernă. Ii treceau pe dinainte ca montajul unui film: faţa prinţului; faţa lui Wilhelm; faţa lui Gunther, şi alte feţe fără nume.

— Incotro? întrebă Hans.

— Mai întîi, du-mă undeva unde pot să cumpăr ananas şi nişte dulciuri. (Işi aduse aminte că profesorului îi plăcea ananasul.) Şi-apoi, nu ştiu decît că locuieşte pe undeva pe lîngă Junker-Ritterstrasse...

— In acest caz, întîi depun scrisoarea mamei. Facem doar un mic ocol.

— Au scris mult ziarele despre agresiunea împotriva profesorului?

— Depinde ce ziar citeşti. In cele care intră în casa noastră era doar o notă, la sfîrşitul unui reportaj despre demonstraţiile conduse de comunişti împotriva ministrului Departamentului Refugiaţilor. Tot ce se opune politicii guvernului federal, fie împotriva recrutărilor pentru armată, cum este organizaţia *Jahrgang Zweiundzwanzig*[1], fie împotriva armelor atomice, fie împotriva naziştilor aflaţi în posturi înalte, totul e catalogat imediat drept act comunist. E cel mai simplu. In notă se afirma că e vorba despre un accident provocat chiar de profesor şi se exprima regretul că profesorul s-a amestecat cu asemenea manifestanţi. Alte gazete au publicat reportaje mai obiective. S-au exprimat multe proteste.

Maşina se opri în faţa unei vile foarte frumoase. La poarta din faţă stăteau în repaus două santinele americane. Pe partea laterală erau alte două.

— Cu părere de rău, spuse Hans, nu te pot lua cu mine, dar mai uşor intri în rai decît aici. Viu imediat.

La poartă arătă o legitimaţie. La uşa vilei repetă gestul şi santinelele îşi pocniră tocurile şi salutară.

---

[1] „Contingentul douăzeci şi doi".

Joy se uită fără interes la acel du-te-vino al oamenilor, toți îmbrăcați elegant și foarte pricepuți în a-și lipi cu zgomot tocurile.

La ieșire, Hans trecu prin același baraj ca la intrare. Porniră mai departe. Automobilul ocoli o zonă bombardată și se opri în fața unui magazin cu vitrine atrăgătoare, pline cu fructe și cu multe dulciuri.

După ce examină cu atenție fructele de ananas, dintre care cele mai multe erau prea coapte sau nu îndestul de coapte, Joy alese pe cel mai bun și, aducîndu-și aminte de Peter, cumpără o cutie de ciocolată și un pachet de înghețată.

— Prețurile sînt fantastice, îi spuse lui Hans, care tocmai îi lua pachetele din mînă.

— Da, dar nu pentru americani și profitori, răspunse tînărul cu calmul lui obișnuit.

O dată reinstalați în mașină, Hans deschise un ghid al orașului și îl cercetă.

— Hm! E așa cum m-am gîndit, lîngă Kochstrasse.

— E departe?

— Nu! E în zona americană, la noi.

Intrară într-un labirint de străzi care, pe măsură ce înaintau, deveneau mai sărăcăcioase și mai dărăpănate.

— Ce spun prietenii tăi de la Universitate despre asemenea stări de lucruri?

— Vorbești despre ceea ce s-a întîmplat cu profesorul?

— Da.

— Unii sînt împotrivă, însă își țin gura, pentru că trebuie să fim cu ochii în patru dacă vrem

să supraviețuim în această junglă pe care am dori s-o părăsim cît mai repede. Nu vrem să mucezim simțindu-ne vinovați pentru ceea ce a fost ieri și pentru care noi nu răspundem, dar nici nu vrem să fim amestecați în planurile revanșarde de mîine. Vrem să trăim și să rîdem ca alții. Între timp, facem totul pentru a-i ajuta pe cei ce protestează în mod activ.

— Cine sînt aceștia?

— Organizația Tineretului Social-Democrat, Tineretul Comunist, diferite organizații religioase. De curînd, două mii de tineri s-au dus la Dachau și au protestat împotriva politicii noastre, despre care toată lumea își dă seama că ne va duce la un nou război. Acești tineri sînt împotriva recrutării pentru armată, împotriva folosirii în guvernul de la Bonn a unor criminali de război, împotriva încercării de a desființa *V.V.N.*-ul, printre ai cărui conducători se număra și prietenul tău, profesorul.

— Cînd i-am spus lui Stephen că cei de la *Weinstube* sînt huligani, s-a supărat pe mine. Care din voi are dreptate?

Hans dădu din umeri.

— Să spui că niște oameni sînt huligani, nu înseamnă nimic. Multă vreme și despre Hitler s-a spus că este huligan, dar cînd s-a constatat, era prea tîrziu. Stephen are dreptate. I-ai văzut pe „Vikingi" în noaptea de atunci. In Republica Federală Germană există treizeci de organizații de tineret asemănătoare cu aceea ai căror membri i-ai văzut la *Weinstube*. Guvernul le recunoaște pe toate. Toate sînt conduse de foști mem-

bri ai „Tineretului Hitlerist“ sau de foşti S.S.-işti. Toate au gazetele lor, pe care le poţi cumpăra oriunde. Toţi îl adoră pe Hitler, toţi sînt antisemiţi, antibolşevici, propagandişti pentru un nou război, toţi sînt revanşarzi.

— Am aflat că luna trecută, la Teutoburgerwald[1], organizaţia „Mîna brună“ a ţinut o conferinţă internaţională la care au participat şi fascişti englezi, scoţieni, scandinavi, francezi şi olandezi. Nu m-ar surprinde dacă ar exploda ceva neplăcut în faţa aliaţilor occidentali.

— Pericolul adevărat nu e aici.

Hans făcu o pauză. Privirea i se întunecă.

— Urmărind vechea metodă hitleristă, continuă el, corupţia începe de jos. Fiecare şcoală, fiecare Universitate a devenit un centru de educare hitleristă. Majoritatea învăţătorilor şi profesorilor noştri de azi este formată din foşti nazişti activi, care nu se astîmpără nici acum. Dacă ai putea citi vreuna din cărţile noastre de istorie, ai putea vedea că nici un copil din Republica Federală Germană nu află nimic despre crimele naziste, în afară de cazul că are o bunică aşa cum este a mea. În cele mai răspîndite dintre manualele noastre nu se vorbeşte nimic despre camerele de gazare. Nu se spune nimic despre atrocităţile comise de noi. Niciodată în cursul şcolii nu am auzit nimic despre cele nouă

[1] Masiv păduros în nord-vestul Germaniei, în mijlocul căruia se află un uriaş monument în amintirea victoriei repurtate de căpetenia germanilor Arminius (Hermann) asupra generalului roman Varus (sec. I e.n.). Monumentul constituie un simbol al întemeierii Germaniei.

milioane de oameni pe care i-am ucis în lagărele de concentrare.

Faţa lui Hans se crispase. Arăta mult mai mulţi ani decît avea. Ascultîndu-l, Joy avu sentimentul că între ei doi, Hans era cel mai în vîrstă.

— E tare greu să desluşeşti adevărul, spuse Joy mai mult pentru ea însăşi.

— Vrei să spui că e neplăcut *să crezi* adevărul.

— Nu. Dar atîta lume afirmă, nu numai aici, ci şi la noi, că toate acestea nu sînt decît propagandă comunistă.

— N-am ce spune! Pentru o femeie dintr-o ţară liberală, eşti bine îndoctrinată!

Hans încetini mersul maşinii pentru a întreba o bătrînică sărăcăcios îmbrăcată, cu o plasă cu pîine în mînă, încotro se află strada căutată.

— *Nein, nein!* răspunse bătrîna şi arătă în direcţia unei străzi lăturalnice, care, de fapt, era o fundătură.

— Peste răscrucea de colo, remarcă Hans, e zona sovietică.

Automobilul înaintă pe o străduţă mărginită mai mult de ruine bombardate. Zidurile înnegrite desenau pe fundalul cerului contururi fantastice. Din pămîntul pîrjolit creşteau bălării înalte.

De cînd era la Berlin, Joy nu văzuse un peisaj atît de trist, în care rănile războiului erau încă deschise, unde domnea mizeria şi durerea. Casele care rămăseseră în picioare aveau pereţii negri şi jupuiţi.

În fața unui cinematograf, un afiș înfățișa un gangster ucigînd un om. Pe un alt afiș, foarte țipător, o fată frumoasă își despuia trupul voluptuos.

Hans fluieră și citi :

— „E numai de șaptesprezece ani și se și află pe marginea prăpastiei." Cultură occidentală, făcută să fie înghițită după recomandările gangsterilor din Chicago ! Vezi colo, Joy ? E un punct de trecere, pe unde cei din est pot veni să se adape la această cultură. Alături, e un magazin cu ultimele modele de rochii din Hollywood, la niște prețuri atît de ridicate, încît fetele sînt pur și simplu încurajate să facă trotuarul, iar băieții să facă oleacă de contrabandă sau de spionaj . Avem organizații de spionaj pentru toate gusturile.

Se opriră în fața unui magazin sărăcăcios, în a cărui vitrină erau doar cîțiva cartofi și cîteva verze și cepe.

Hans întrebă ceva pe proprietăreasa magazilui, care aranja marfa, apoi îi traduse lui Joy.

— Spune că nu putem merge mai departe cu mașina. Trebuie s-o iei peste ruine, pe cărăruia aceea, pînă cînd ai să ajungi la o casă cu un copăcel pe acoperiș.

— Dar profesorul mi-a spus că a fost bombardată, obiectă Joy.

— Desigur că a fost. Aici totul a fost bombardat. E un cartier muncitoresc.

— Crezi că e solidă ?

— Vorbești de casă ? Relativ ! Etajele au suferit avarii. Parterul și primul etaj par încă a fi suficient de solide pentru a putea fi locuite.

Joy coborî șovăind din mașină și se gîndi la răspunsul lui.

— Ce altceva aș putea să cred ?

— Ai putea să crezi mai multe lucruri !

Aflîndu-se pentru prima dată în fața unei asemenea aglomerări haotice de ruine, simți că hotărîrea ei de a-l vizita pe profesor e o nebunie.

— Ce crezi, Hans, e vreun pericol ?... În definitiv, profesorul...

— Pericol pentru tine ? Nu. Ai un pașaport australian și străinilor ținem să le arătăm fața cea mai bună...

— Dar pentru tine ?

— Dacă aș fi amestecat în afacerea asta... Știi, nu sîntem prea amabili cu proprii noștri disidenți...

— Îmi pare rău că te-am făcut să vii pînă aici. Mai bine pleacă.

— Pînă nu văd cum ești primită, nu plec. E adevărat că n-am moștenit nimic din eroismul familiei noastre, dar refuz să te părăsesc *înainte* de a vedea dacă nu ți se întîmplă ceva neplăcut. Dacă totul merge bine, fă-mi un semn cu mîna. Cînd ai nevoie de mine, telefonează-mi la acest număr.

Joy îi mulțumi. Tremura ușor.

Trecînd printre ruine și prin mijlocul unor bălării care îi veneau pînă la brîu și i se agățau de fustă, Joy se simți ca într-un loc pustiu. În afară de clădirea spre care se îndrepta, nu exista nici un semn de viață. În jurul ei se ridicau ziduri arse, ca niște stînci linse de foc și bătute

de vînt și de ploaie. Rămășițe de uși și ferestre arse mai aminteau că pe aici a fost cîndva viață. Ici și colo, se vedeau pe pereți urmele sobelor distruse. În colțuri mai ferite, atîrnau jalnice bucăți de tapet. Undeva, un rest de scară rămăsese suspendat în aer.

Joy fu pe punctul de a se întoarce, dar în minte îi apăru fața profesorului. Inima îi bătea puternic, gîtul i se uscase. Porni totuși mai departe.

Capitolul XII

UȘA CASEI dădea drept pe un maidan. Orice urmă de stradă dispăruse sub bombardament și sub tăvălugul necruțător al vremii. Culoarea albastră a ușii și cîteva lădițe cu flori formau un contrast izbitor cu tristețea peisajului înconjurător. Acolo unde altădată fusese etajul trei, acum, dintre ruine, țîșnea spre cer un copăcel, ca un jet verde al unei arteziene.

Ezitînd, Joy apăsă pe o clanță care avea forma unui delfin. Apoi bătu de două ori. Se auziră pași grăbiți și ușa se deschise atît cît îi permitea lănțugul de dinăuntru. Prin crăpătura ușii se zări fața unui copil.

— Bună ziua, Peter, spuse Joy cu o voce caldă.

— Bună ziua!

Peter fugi în casă și strigă emoționat pe cineva. O voce de femeie îl liniști. Lănțugul căzu,

ușa se deschise și Joy se află în fața unei femei mici, slăbuțe, cu părul roșcat.

— Iertați-mă, vă rog, rosti Joy într-o germană stricată. Eu sînt Joy Miller.

— Vorbiți englezește!

Vocea celeilalte o neliniști și mai mult.

— Peter i-a spus ieri fetiței mele că bunicul lui e bolnav. Am venit să-l văd.

Femeia o privi atît de dușmănos, încît Joy simți că îngheață.

— Doriți să-l vedeți pe tata?

— Da, dacă se poate.

— E imposibil.

— Îmi pare foarte rău. E chiar atît de bolnav?

— Mulțumesc, îi merge mai bine.

Ușa începu să se închidă, dar Peter o opri.

— Atunci aș putea să las aceste pachete pentru el? Știu că-i place ananasul. La Sydney ne bucuram cînd aveam ananas.

Femeia se uită la pachetele întinse de Joy, dar nu făcu nici un gest să le ia.

Joy îi întinse lui Peter pachetul de șocolată și înghețată.

— Peter, Anne ți-a trimis niște ciocolată și niște înghețată. Și, parcă scuzîndu-se, adăugă: Le place la amîndoi înghețata.

Femeia tot nu luă pachetele.

Ținînd pachetele întinse, Joy se simți ridicolă și deodată le îngrămădi în brațele lui Peter.

Femeia din față se încruntă și pentru un moment Joy se temu că băiatul va fi silit să le dea înapoi, dar copilul fugi cu ele în casă.

Joy nu știa ce să mai facă. Femeia continua să tacă ostil. Ca niciodată, australiana era prea intimidată pentru a se înfuria. Totuși, începu să vorbească :

— Atunci, dacă dumneavoastră credeți că nu e bine să-l văd pe profesor, spuneți-i, vă rog, că sper că se va însănătoși în curînd și, poate, într-o zi...

— E inutil să vă mai deranjați și altă dată.

Din fundul casei se auzi vocea slabă a profesorului.

— Brunhilde !

Femeia se îndepărtă. Joy nu auzi nimic.

Apoi Peter, urmat de Brunhilde, apăru din nou.

— Tata vă roagă să poftiți înăuntru.

Joy se întoarse și-i făcu lui Hans un semn, așa cum se înțeleseseră. Intră ușurată în vestibulul răcoros. Inainte de a-l vedea pe profesor așezat într-un pat îngust și proptit pe numeroase perne, Joy îi auzi vocea :

— Joy, draga mea, e foarte frumos din partea dumitale că ai venit să mă vezi.

Joy îi strînse mîna devenită ușoară ca un fulg.

Brunhilde așeză un scaun lîngă pat, apoi ieși, luîndu-l și pe Peter, și închise ușa.

Cînd îl văzu atît de slăbit, Joy simți un nod în gît. Bandajul de leucoplast lipit pe frunte accentua paloarea feței bătrînului.

— Sînt atît de bucuroasă să vă văd din nou ! Cum am aflat că sînteți bolnav, am și plecat spre dumneavoastră.

— Mi-a povestit Peter că s-a întîlnit cu Anne, dar nu m-am așteptat să vii.

— V-am adus ananas.

Dar imediat simți că aceste cuvinte nu erau la locul lor.

— Da, mi-a arătat Peter tot ce i-ai dat. Sînt foarte emoționat că ți-ai adus aminte.

Se lăsă o liniște apăsătoare. Joy nu mai știa ce să spună.

— Aici la dumneavoastră e răcoare. Afară e cald ca la Sydney.

Incepură să rîdă amîndoi, dar în sinea ei Joy plîngea că viața îl adusese pe profesor aici, într-o cameră întunecoasă în care din trecutul lui nu era nimic decît un pian așezat lîngă geam.

Cu toate acestea, ochii adînci ai profesorului tot mai ardeau.

— N-am să uit niciodată ziua cînd am sosit la Sydney. Vocea bătrînului venea tare de departe. Era în mijlocul iernii și portul arăta la fel de albastru ca safirele pe care le dăruisem soției mele cînd a cîntat pentru prima dată la Bayreuth. Părea un safir ce unduia. In ziua aceea, inima mea era ca un sloi de gheață. Nu se mai mișca decît propria mea carapace. Dar Sydney mi-a redat viața. Oamenii erau buni cu mine. Atît de buni ! Bunătatea e atît de rară și atît de frumoasă ! A trebuit să trăiesc șaizeci și cinci de ani pentru a afla că nimic nu are valoare dacă oamenii nu sînt buni unii cu alții. Mă gîndesc la ceea ce se numește cultură, geniu, faimă ! Fleacuri ! Nimicuri !

Își întoarse ochii către ea și Joy îi văzu inundați de lacrimi.

— Maică-ta m-a închis în inima ei. Parcă eram fratele ei pierdut.

Lacrimile i se scurgeau pe obraz și Joy i le ștergea cu dragoste. Bătrînul începu să plîngă cu hohote. Speriată, australiana o strigă pe Brunhilde. Aceasta sosi ca o furtună, dînd-o la o parte.

Joy se retrase pe coridor și ascultă, ca un copil vinovat, ce se întîmplă în cameră.

Cînd profesorul se liniști, ea se îndreptă spre ieșire, dar Brunhilde o chemă înapoi.

— Vă rog să rămîneți o clipă. Vreau să vorbesc cu dumneavoastră.

Joy se întoarse fără prea multă plăcere. Intrară în camera din față.

— Peter, ia-ți cartea și du-te în bucătărie.

Copilul plecă. Brunhilde închise ușa cu grijă, apoi o fixă pe Joy. In ochi i se citea furtună, buzele-i erau strînse.

— A adormit. Vă rog să nu mai veniți. Poate aveți o inimă bună, dar vizitele dumneavoastră nu-i pot face decît rău.

— Nu se poate! exclamă Joy. Sînt convinsă că s-a bucurat cînd m-a văzut. A plîns pentru că și-a adus aminte de bunătatea mamei mele față de el.

— Se poate. Tata e un om bătrîn, bolnav și memoria nu-l mai ajută.

— Dar ce poate să-l supere aducîndu-și aminte de noi?

Brunhilde își întoarse capul și multă vreme tăcu. Apoi spuse cu voce înăbușită:

— Plecați, vă rog! Nu vreau să vă mai văd în casa mea. Chiar și numele dumneavoastră este un afront pentru noi.

Dezorientată și tristă, Joy se îndreptă către ușă.

— Îmi pare rău dacă i-am produs vreo neplăcere tatălui dumneavoastră. Credeți-mă că n-am vrut.

Brunhilde nu făcu nici o mișcare.

Deodată se deschise ușa și Peter apăru cu ochii deosebit de măriți. Joy nu înțelese ce spusese în germană, dar își dădu seama că este vorba despre bătrîn.

Fără să se scuze, Brunhilde trecu repede pe lîngă ea și spuse doar atît:

— Așteptați!

Joy așteptă nu pentru că o rugase Brunhilde, ci pentru că voia să se justifice față de sine însăși.

Fiica profesorului reveni.

— Tata vrea să vă mai vadă.

Privea dincolo de Joy, ținîndu-și bărbia mîndru ridicată. Nările ei fine se mișcau nervos.

Mergînd de-a lungul coridorului, Brunhilde vorbi:

— Vă roagă să cîntați pentru el.

Joy intră încet în camera întunecoasă.

Bătrînul o salută cu ochi strălucitori. Parcă slăbise în scurtul răstimp cît dormise. Își așeză mîna peste a ei și spuse încet:

— Cîntă pentru mine, Joy!

— Mi-e ruşine. N-am mai făcut exerciţii de atîta vreme!

— Nu-i nimic! Nu voi fi prea sever...

Simţind că Brunhilde o urmăreşte dintr-un colţ al camerei, Joy se aşeză la pianul de lîngă fereastră. Afară soarele îşi arunca razele peste un morman de cărămizi înnegrite.

Işi scoase ceasul de la mînă şi îşi trecu degetele peste clape.

— Ce să cînt?

— Aş spune să începi cu cîteva game, ca să-ţi înţepeneşti mîinile.

Amîndoi începură să rîdă.

Parcă ar fi fost acasă, în Australia, în salonul ei de muzică! Cuvintele profesorului o emoţionară ca o amintire dureroasă din adolescenţă. Era jocul lor de cuvinte preferat. Cînd învăţase pentru prima dată cuvîntul *„limber“* spusese *„lumber“* [1] şi el pufnise în rîs.

Mîinile se mişcară greoi şi Joy se ruşină, dar cînd termină gamele, siguranţa degetelor îi reveni.

— Nu-i rău, nu-i rău, spuse profesorul. Ei, acum cîntă *Poloneza* de Chopin, piesa mea favorită. Îmi place cum o cînţi.

Bătrînul spusese „cînţi“, nu „cîntai“, şi toţi anii care îi despărţeau de acea zi cînd îi predase ultima lecţie în salonul de muzică ce se deschidea spre portul scînteind în lumini, reînviară în această cameră întunecoasă de unde se vedeau pereţii înnegriţi ai unei curţi urîte.

Işi aşeză, liniştită, mîinile pe clape şi repetă *Poloneza* în minte înainte de a începe. Desigur, nu fusese o alegere întîmplătoare. În acele zile cînd îi dădea lecţii şi care acum păreau atît de îndepărtate, profesorul îi explicase:

„Este ultima bucată executată la postul de radio Varşovia înainte ca naziştii să pătrundă în camera de emisiune. Este un simbol de reînviere pentru noi toţi.“

Pentru profesor reînvierea nu venise.

Joy se uita la el căutînd să prindă curaj pentru a începe ceva ce pentru bătrîn devenise simbolul înfrîngerii. Dar ochii lui fulgerau; mîinile îi erau ridicate întocmai ca pe vremuri, cînd a dat semnalul de început la concertul orchestrei studenţilor; buzele i se mişcau ca şi cînd ar fi spus: „Acum“.

Înflăcărată de îndemnurile lui, Joy atacă primele acorduri.

Cînd termină, îşi lăsă mîinile în poală, tulburată de emoţia dată de muzică. N-o mai interesa dacă a cîntat bine sau rău, pentru că învăţase altceva şi mai important.

Işi ridică ochii către profesor. Bătrînul dădea uşor din cap şi se uita în ochii Brunhildei.

— Nu-i rău, nu-i rău, mormăi el. Ai pierdut mai puţin decît am crezut. La început, tempo-ul nu-i prea bun. Forţezi pedala prea mult şi tonul e confuz. Nu uita că fiecare notă îşi are semnificaţia ei, aşa cum într-un poem cuvintele îşi au sonoritatea lor. Trebuie să te gîndeşti mereu

[1] Joc de cuvinte bazat pe grafia asemănătoare a celor două cuvinte. În engleză: *to lumber* = a se mişca greoi, ţeapăn; *to limber* = a deveni suplu, mlădios, agil.

la ceea ce a gîndit compozitorul. Cînd Chopin a scris această *Poloneză*, știa că nu există înfrîngere atîta vreme cît lupți.

Vocea îi slăbi, dar ochii priveau senin într-un viitor în care vor triumfa frumusețea și bunătatea.

— Îmi pare bine că nu te-ai lăsat coruptă de altă muzică, spuse bătrînul mai mult pentru sine. Muzica trebuie apărată. De aceea n-am cîntat la Dachau. Muzica n-a fost scrisă pentru diavoli. Ei, și-acum, urmează *Sonata Op. 27 nr. 2* de Beethoven, spuse el cu liniștea din alte vremuri.

Joy își acoperi fața cu mîinile, încercînd să se gîndească la această operă. Nu mai cîntase *Sonata lunii* de pe vapor, cînd într-o noapte, la tropice, luna strălucea sus de tot. Și o cîntase pentru Stephen, care nu era un auditor prea sever.

— Vă rog să așteptați un minut.

— Cît vrei.

Atinse clapele și începu prima parte.

Acum, pentru prima oară în viața ei, înțelese ce înseamnă muzica. Nu era simplul sentiment al unui îndrăgostit care, într-o noapte cu lună albă, pe întinsul unei mări argintii, se pierde în visări. Nu era o biciuire a sîngelui, ci o disciplinare a minții și a inimii, așa încît înțelegeai fiecare notă, fiecare frază muzicală, precum și semnificația exactă a întregii compoziții. Muzica nu mai era o simplă plăcere și consolare, ci reflectarea a ceea ce era și trebuia să fie. Muzica nu era pentru diavoli și nici pentru

nebunii care treceau de la o febră senzuală la alta.

Intrase, parcă, într-o altă lume. Lucruri pe care nu le înțelesese niciodată, idei pe care nicicînd nu le formulase, acum îi deveneau clare. Cîntă cu o deplină înțelegere a muzicii și cu o forță interioară necunoscută ei pînă acum.

Cînd termină, își privi îndelung mîinile, nu pentru a aștepta aprobarea profesorului, ci pentru că nu putea să se elibereze de sub puterea clipei care o iluminase.

Bătrînul nu spuse nimic. Cînd în sfîrșit Joy se întoarse și-l privi, el dormea cu capul lăsat într-o parte pe pernă, palid, cu ochii întredeschiși.

— Mi-e teamă că l-am obosit, îi șopti Joy Brunhildei.

— Să-l lăsăm să se odihnească.

Părăsiră camera împreună.

Capitolul XIII

JOY SE ÎNDREPTĂ către ușa care ducea spre maidan. Ochii îi înotau în lacrimi. Voia să iasă cît mai repede, dar Brunhilde o opri.

— Nu vrei să iei o cafea cu mine ?

Era gata să refuze, dar ceva din înfățișarea celeilalte femei o reținu. Răspunse scurt : „Mulțumesc !“ și o urmă în camera din față.

Brunhilde turnă cafeaua și începu să vorbească :

— Iertați-mă că am fost brutală la sosirea dumneavoastră, dar după întîlnirea din parc tata a fost atît de tulburat, încît nu voiam să mai fie răscolit încă o dată. Sînt singurul lui copil și încerc să-l apăr.

— Credeți-mă, vă rog, spuse Joy cu toată seriozitatea, că n-am vrut să-l supăr. Lacrimile erau provocate de amintiri. A început să plîngă amintindu-și de bunătatea pe care i-a arătat-o mama.

Australiana se uită lung la fața trasă a Brunhildei. Cîndva, trebuie să fi fost frumoasă. Chiar și acum, cînd era liniștită, se întrevedea o frumusețe tragică.

— Vreți să-mi povestiți cum s-a întîmplat?

— Era în seara cînd a avut loc demonstrația împotriva lui Oberländer [1], acuzat că este criminal de război. Venise lume multă la demonstrație, și nu numai victime ale nazismului. Toți membrii V.V.N.-ului — cel puțin toți aceia care puteau să meargă erau prezenți. Eu am încercat să-l conving pe tata să rămînă acasă, dar n-a vrut. Nici nu vă dați seama cît de activă îi este mintea, cît de puternică voința, deși arată atît de plăpînd.

— Dar ce i s-a întîmplat?

— Nimeni nu știe. Cînd ne-am întors, l-am găsit într-un șanț. Din cap îi curgea sînge. I-au fost rupte două coaste. Poliția afirmă că ar fi căzut dintr-o mașină. Tata spune că a fost smuls dintr-un automobil de o bandă de neonaziști care

[1] *Theodor Oberländer* (n. 1905), fost subsecretar de stat (Departamentul refugiaților) în guvernul R.F.G.

deseori ne-au atacat sediul. A recunoscut cel puțin doi. Cînd l-am internat în spital, ținea încă strîns în mînă una dintre insignele lor. Poliția nu vrea să accepte că aceasta este o dovadă. Judecătorul tribunalului din cartierul nostru, unde va avea loc procesul, a lucrat și pe vremea hitleriștilor. Procesul va fi amînat pînă va fi prea tîrziu. Doctorul de la spital spunea că poliția e amestecată în acest asasinat.

— Asasinat? Nu cumva vreți să spuneți că...

— Nu v-am spus pînă acum adevărul. Tata e pe moarte. Am fost prevenită azi-dimineață că va intra în comă. Cred că ultimul lucru pe care l-a auzit a fost muzica executată de dumneavoastră. Pentru asta, vă voi fi recunoscătoare toată viața. Dar acum, poate e mai bine să plecați. Nu v-ar conveni să fiți aici cînd va veni poliția.

— Dați-mi voie să rămîn, să vă ajut, se rugă Joy. Am lăsat vorbă acasă că îmi voi petrece ziua cu o prietenă, așa că nu voi fi așteptată.

Brunhilde se uită la ea încruntîndu-și sprîncenele.

— Sînteți o femeie ciudată. Însă, vă previn... Dacă vine poliția, vă va nota numele.

— Nu-mi pasă! Dați-mi voie să rămîn. Nu vă pot explica, însă e foarte important pentru mine să rămîn.

Joy își șterse lacrimile care îi năpădiseră ochii împotriva voinței ei.

— Iertați-mă. De obicei nu sînt așa, o proastă sentimentală. Nu mai fac...

— Dacă vreţi, puteţi să rămîneţi. Vă sînt recunoscătoare... Pe tata l-ar face fericit... dacă se va mai trezi.

Brunhilde urmări, în tăcere, un firicel de fum care se înălţa în aerul nemişcat.

— Într-un fel, rosti ea, eu sînt de vină pentru tot ce s-a întîmplat. Atunci cînd s-a întors din Australia şi ne-am regăsit, ar fi trebuit să-l conving să plecăm împreună în ţara dumneavoastră. Avea bani de drum pentru amîndoi şi acolo ar fi cîştigat destul pînă mă mai întremam şi eu ca să pot începe să lucrez. Însă am zăbovit, aşteptînd să primim recompensa pentru pagubele şi suferinţele noastre. Rîse scurt, amar. N-o să-mi iert niciodată că nu l-am obligat să plece, continuă. Deşi îmi e tată, eu sînt mai bătrînă decît el. Tata nu a trecut prin ceea ce mi-a fost dat mie să trec. În perioada cînd el se afla la Dachau, nu se ajunsese încă la culmile barbariei ariene care aveau să fie atinse la Auschwitz, nu au fost gazaţi şi arşi patru milioane de oameni din toate ţările Europei. Am zăbovit prea mult, şi cu cît zăboveam, cu atît ne scădeau posibilităţile de a obţine banii. Dacă ne-am fi aflat în Australia, ni s-ar fi dat. Guvernul nostru e foarte sensibil cînd e vorba de reputaţia lui în străinătate. Lumea nu ştie ce face aici, acasă, şi încep să cred că nici nu vrea să ştie... Despăgubiri ? Brunhilde rîse amar. Cum poţi fi despăgubită pentru opt ani trăiţi în iad ? Cum poate fi cîntărită valoarea unei tinereţi pierdute ? Cînd m-au arestat, aveam şaisprezece ani. Cînd m-au sterilizat, aveam douăzeci şi trei. Acum am treizeci şi nouă de ani. Şi tot ei mi-au ucis tatăl.

Se auzi un zgomot. Brunhilde tresări şi ieşi din cameră. Cînd se întoarse, răspunse privirii întrebătoare a lui Joy :

— Doarme, încă.

Apoi se aşeză, îşi sprijini braţele pe masă şi spuse liniştită :

— Să mă iertaţi că v-am spus toate acestea. Mi-e teamă că vă plictisesc.

— De loc ! Vreau să ştiu. Dacă nu vă este prea greu, aş dori să ascult totul. Joy zăbovi o clipă, apoi continuă : Trebuie să ştiu ! Cînd dumneavoastră aţi fost arestată, eu nu eram decît o fetiţă fericită care nu ştia că există şi un asemenea rău pe lume. Cînd aţi fost pusă în libertate, aveam şaisprezece ani şi eram atît de fericită, încît nu voiam să ştiu despre altceva. Acum îmi amintesc că mama mi-a vorbit despre lucrurile povestite de dumneavoastră, dar le uitasem. Credeam că aparţin trecutului.

— Tocmai că ţin de prezentul imediat.

— Încep şi eu să-mi dau seama. Am două fetiţe şi ştiu că, într-un anumit fel, viaţa lor depinde de ceea ce tocmai am auzit.

Pe figura Brunhildei apăru unul din rarele ei zîmbete.

— Înţeleg de ce vă iubea tata. Dacă ar fi să vă povestesc totul, ar dura o lună, un an. Totuşi, ceva o să vă spun în acest scurt răstimp pe care îl petrecem împreună.

Brunhilde trase un sertar şi îi întinse un mic calup cenuşiu. Joy se uită la el mirată, apoi se

duse la fereastră pentru a citi cifrele imprimate pe el.

— Ştiţi ce este asta? întrebă Brunhilde.

Joy dădu din cap în semn că nu ştie şi duse calupul la nas. Degaja un uşor miros de grăsime rîncedă.

— Parcă ar fi săpun.

— E săpun. Un anume fel de săpun.

Brunhilde i-l luă din mînă şi îl aşeză înapoi, în sertar. Apoi se întoarse încet, se sprijini cu spatele de bufet şi spuse:

— E săpun făcut din trupuri omeneşti.

Joy rămase nemişcată, ca o statuie. Privirea îi fu întunecată de o ceaţă neagră. Simţi că e gata să leşine. Se aşeză încet.

— Mă iertaţi. De felul meu, nu leşin repede... Numai că...

— Numai că oricui îi e greu să creadă ceea ce a auzit cîndva, atunci cînd lumea spunea adevărul, pe care, însă, şi-l scotea din cap deoarece agenţii hitlerişti afirmau că totul este numai propagandă contra lor.

Joy nu putu să scoată nici un cuvînt. O înăbuşeau pereţii.

Brunhilde privea pe geam, spre maidanul pîrjolit de soare. Dar nu-l vedea.

— Nu-ţi voi povesti despre primii ani de după arestarea noastră, pentru că ai auzit de la tata. După multe „interogatorii" în multe lagăre, eu şi mama am fost trimise cu un convoi la Auschwitz, cel mai mare dintre lagărele de exterminare organizate în Polonia de către Eichmann, ucigaşul.

Am călătorit multe zile cu trenul. Pierdusem noţiunea timpului. Stăteam înghesuite în vagoane de vite, fără lumină, fără aer, fără apă, fără hrană, fără nimic. Nici vitele nu erau transportate la abator în halul în care ne transportau pe noi. Cînd, în sfîrşit, am coborît, nu puteam să văd nimic. Nu voi uita niciodată mulţimea aceea de femei tinere şi bătrîne, copii, bărbaţi şi băieţi tineri! Toţi se străduiau să arate că mai au putere, dar, în fond, puţini o păstraseră.

Chiar în gară am fost „selecţionaţi". Pentru dumneata acest cuvînt nu înseamnă nimic. Pentru noi, „selecţionarea" însemna că deţinuţii mai bătrîni şi mai slăbiţi mergeau chiar în aceeaşi zi la moarte. Cei mai tari mai aveau cîteva ore, sau cîteva zile preţioase de trăit.

Un ofiţer S.S. striga fără întrerupere: „Cine încearcă să fugă, va fi împuşcat. Evreii aflaţi printre voi nu merită să trăiască decît o zi. Dacă există printre voi preoţi, vor avea o lună. Ceilalţi vor munci pentru Führer şi gloria Reichului."

De la gară am pornit în marş, dacă se putea numi marş mersul împleticit al unor oameni, ale căror picioare amorţiseră cît timp stătuseră nemişcate în vagoane... Pe poarta lagărului era scrisă o minciună monstruoasă: ARBEIT MACHT FREI [1]. Cine o fi fost fiara care a scornit acest *motto* cinic pentru un lagăr al morţii?

Am spus fiară? Nu! Am greşit. Nu există în junglă fiară atît de crudă, de josnică şi dia-

[1] Munca te face liber. (În lb. germană.)

bolică pe cît erau paznicii noștri, femei și bărbați.

Ne-am strîns pe locul de adunare din fața barăcilor înconjurate cu un gard înalt de sîrmă ghimpată. Ne uitam în jur cu groază.

„Prin sîrmele acelea trece curent electric", ne-a spus rîzînd un tînăr gardian S.S.

Era tînăr și frumos, dar uneori, în coșmarurile mele, îmi apare figura lui.

Ne-au ordonat să ne dezbrăcăm la piele. In vremea asta, un ofițer S.S. ne fotografia. Era un bărbat chipeș, care deseori își purta pe umăr fetița de trei ani, o copiliță drăguță, încîntată atunci cînd tatăl ei bătea un deținut.

Ne-au luat toate lucrurile. Spuneau că trebuie să ne deparaziteze. Era o minciună ca toate minciunile lor. Hainele, încălțămintea, ceasurile, bijuteriile, totul a luat drumul înapoi, către Germania. Nimic nu se pierdea. Protezele dentare, dinții de aur, părul de om din care se țeseau apoi stofe, praful de oase, pentru îngrășăminte, totul se folosea. Contabilii lagărului țineau o evidență foarte strictă : atîtea kilograme de aur, atîtea tone de păr. Cîtă exactitate !

Am stat în secția de carantină multe săptămîni. Noaptea dormeam înghesuiți cîte doisprezece pe niște bănci de lemn supraetajate, care serveau drept paturi. Ne culcam pe paie. Pentru învelit, nu aveam nimic. Ziua ședeam afară goi, indiferent de vreme. Bătrînii și cei bolnavi mureau pe capete. Pierdusem orice putere, pentru că hrana era calculată în mod științific, pînă la

ultima calorie, pentru a ne ucide într-un timp stabilit cu precizie.

Intr-o zi s-a născut un copil. Un timp, maică-sa a reușit să-l ascundă. Dar un copil nu poate fi ascuns. Laptele mamei a secat și copilul a început să plîngă. In baracă a intrat ca o vijelie un ofițer S.S., a smuls copilul din brațele femeii care urla de durere, și-a fluierat cîinele polițist și i-a aruncat micul trup.

Intr-o dimineață, un grup dintre noi, printre care și eu și mama, a fost înghesuit într-un camion și dus într-o pădure de la marginea lagărului. Am fost aliniați goi în fața unei clădiri de beton. Spuneau că e sala de dușuri. Și acum îmi fierbe sîngele cînd îmi amintesc de rîsul lor. Iși spuneau unul altuia lucruri dezgustătoare. Ne-au pus să sărim în sus, ca mingea, să vadă dacă nu cad din noi bijuterii. Și-au plimbat mîinile printre picioarele noastre.

Mama era în față. In busculadă, i se desfăcuse părul. Avea un păr castaniu-roșcat, ca în portretele lui Tizian. Ii cădea pînă la talie. Era frumos părul mamei ! Nu și-l tăiase niciodată. Era mîndră de el. Ii plăceau rolurile în care putea să joace cu părul despletit. Cînd cînta rolul Brunhildei, părul îi dansa ca o văpaie. L-am mai văzut o dată, într-o grămadă mare de păr negru, șaten și blond. Lucea ca o flacără.

Cît voi trăi, voi vedea înaintea mea rîndul acela de femei, unele cu prunci în brațe, altele ținînd de mînă copii mici. Era frig. Bătea vîntul. Nu plîngea nimeni. Lacrimile ne secaseră. Chiar și cel mai mic copil uitase cum se plînge.

Îmi amintesc de o fetiță. Nu era mai mare decît Peter. Avea ochii atît de albaștri! Îmi amintesc de o mamă care a mers la moarte alăptîndu-și copilașul care scîncea. Poate credea, într-adevăr, că se duce la dușuri! S.S.-iștii, se străduiau în fel și chip să ne înșele. Panica le-ar fi cauzat mai multă osteneală. Mai tîrziu am văzut dușurile false agățate de tavanul clădirii în care trebuia să intrăm. Prevăzuseră totul. Și cînd toți fură băgați înăuntru și ușile închise, din aceste dușuri nu curgea apă caldă, ci țîșnea gazul Zyklon, gazul cu efect garantat sută la sută, inventat de unul dintre chimiștii de la *I. G. Farben*, vestita noastră uzină chimică. Oh, sînt sigură că vi s-a spus ce chimiști buni avem noi!

Mama știa ce se va întîmpla și m-a strîns la pieptul ei.

„Iartă-mă! mi-a șoptit. Iartă-mă că te-am adus pînă aici!"

Un ofițer tînăr a lovit-o cu cravașa peste obraz. Mama și-a întors spre el splendidul ei cap și i-a spus cu voce tare, să audă toți:

„Porcule!"

A fost ultima dată cînd am văzut-o.

S.S.-iștii m-au smuls din rînd și m-au aruncat în camera de gardă. Eram singură și goală. Mi-am amintit atunci că adeseori trimit fetele tinere la bordelul din lagăr pentru „Kapo", criminalii folosiți ca oameni de încredere. De ce, nu știu, dar am fost scutită de asta.

Am rămas la Auschwitz multă vreme. Timpul înseamnă foarte puțin atunci cînd nu-l poți măsura cu altceva decît cu groaza. Ne puneau să

facem lucruri fără rost, de exemplu să cărăm pietre de la un capăt al drumului la celălalt. Apelurile erau din ce în ce mai dese. Intr-o zi friguroasă — era pe la sfîrșitul lui octombrie, dar iarna începe mai devreme în Polonia — ne-au scos din barăci și ne-au obligat să ne dezbrăcăm la piele. Am stat așa două zile și o noapte, avînd voie să ne mișcăm doar cîțiva pași și dîndu-ne drept hrană o coajă de pîine uscată. După două zile și o noapte, ne-au mînat cu biciul într-o încăpere largă, puternic luminată. Era atît de bine la căldură! Ofițerul S.S., pe care îl numisem „Îngerul morții", nu aștepta altceva decît să observe la noi un semn de îmbolnăvire. Purta mereu monoclu și mănuși albe din piele de căprioară. Ne examina ca pe niște vite aduse la abator.

Of! Cum ne străduiam să părem sănătoși! Cum ne îndreptam umerii și cum țineam capul sus! Femeile bătrîne jurau că sînt tinere.

Brunhilde își acoperi fața cu mîinile. Cînd le coborî, era lividă.

— Iertați-mă! Nu spun toate astea pentru mine, ci pentru aceia care nu s-au mai întors. Pentru cei care mureau în jurul meu ziua și noaptea. Cei care mai trăiam, trăiam cu moartea în suflet. Ne răsună și acum în urechi țipătul oamenilor din camerele de gazare: la început era puternic, apoi din ce în ce mai slab, pînă mureau. Cu cît era mai rău, cu atît mai tare rîdeau paznicii. Aud și acum țipătul vreunui deținut care se arunca în rețeaua electrică pentru că nu mai putea să îndure. Aud lătratul cîine-

lui-polițist care sfîșia de viu pe cîte un nenorocit. Aud muzica zgomotoasă, veselă, transmisă prin difuzoare. Simt încă în nări mirosul de carne arsă care plutea în aer ziua și noaptea.

E ciudat, dar tocmai de aceste grozăvii îmi amintesc cel mai puțin. Altceva persistă în amintirile mele: bunătatea. O revăd mereu pe rusoaica aceea — a fost ofițer — care m-a legănat în brațe atunci cînd m-am întors pe jumătate înnebunită după ce văzusem într-o grămadă părul mamei. Îmi aduc aminte de călugărița belgiană care m-a îngrijit, care îmi dădea noaptea jumătate din rația ei de hrană și care în fiece dimineață mă îndemna să mă scol, pentru că a rămîne în pat însemna să faci primul pas spre camera de gazare. Ah, curajul și bunătatea acelor femei ce-și așteptau moartea! Acolo unde am cunoscut cea mai de jos treaptă pe care o poate atinge omenirea, tot acolo am întîlnit ceea ce este mai înălțător.

Brunhilde întoarse spre Joy ochii ei mari și căprui.

— Dacă vreodată veți crede că astea sînt minciuni spuse din răutate, sau pentru că m-am scrîntit la cap, atunci citiți autobiografia fostului nostru comandant, Rudolf Hoess. A scris-o în lunile cînd aștepta să fie judecat. Hoess era o figură interesantă. Își iubea foarte mult soția și copiii. In plus, era și un om conștiincios, dacă putem vorbi despre conștiinciozitate într-un asemenea caz. El povestește în carte că, uneori, noaptea se trezea, înspăimîntat să nu cumva să trădeze încrederea Führerului. Era mereu chinuit de preocuparea cum să lichideze atîtea zeci de mii de oameni care veneau necontenit, aduși de mărfare, prin noapte și ceață, din toate colțurile Europei. Hoess a fost condamnat de un tribunal polonez și spînzurat. Ce moarte rapidă și lipsită de durere!

Brunhilde tăcu o vreme, cu mintea departe, într-o lume în care Joy nu putea să pătrundă. Oricîtă imaginație ai avea, cum poți să cuprinzi o lume în care tortura și moartea reprezentau legea, iar capacitatea de ucidere se aprecia în cantități industriale?

Intr-un tîrziu, Brunhilde își ridică privirea, încruntîndu-și sprîncenele.

— Uneori mi se pare că văd pe fața dumneavoastră o umbră de îndoială, ca și cum ați crede că, dacă nu mint, cel puțin exagerez. Vă asigur că nu vă pot spune tot adevărul. De altfel cred că niciodată nu se va putea spune întregul adevăr, fiindcă ascultîndu-l, oamenilor li s-ar face părul măciucă. Poate tocmai din cauza asta, în ciuda procesului de la Nürnberg și a filmelor despre Belsen, Auschwitz și alte lagăre, oamenii din alte țări nu se mai interesează. Da, nu se mai interesează, și *nu vor* să creadă, fiindcă, altfel, cum și-ar justifica propria lor apatie? La fel se întîmplă cu mulți germani: nu vor să creadă. Cum ar putea să trăiască purtînd povara unei asemenea vini?

— Vă cred, răspunse Joy. Dacă uneori citiți neîncrederea pe fața mea, asta nu se datorește povestirii dumneavoastră. Este o reflectare a gîn-

dului că ființele omenești pot să cadă atît de jos.

— Atunci, voi continua, deși povestea e îngrozitoare. M-au supus unor teste și m-au trimis la muncă într-o fabrică de materiale electrotehnice. Imi datorez viața faptului că am învățat foarte repede să asamblez piese extrem de complicate care nu știam la ce folosesc. Cred că puțini dintre noi știam ce producem. Inchipuiți-vă cum eram! Cinci sute de femei îmbrăcate în halate vărgate, ca niște saci, toate cu privirile rătăcite, unele simple schelete ambulante, ieșind dimineața la lucru escortate de femei de la S.S., drepte, sănătoase, cu uniforme îngrijite, cu cizme de piele, ținînd în lesă cîini lupi. Cîteodată, una dintre noi cădea. Era tîrîtă imediat afară din coloană. Știam că n-o s-o mai vedem. Munceam atît cît puteam. La prînz mîncam supă de sfeclă și cartofi. Apoi suna sirena și reîncepea lucrul. Cînd nu mai erai capabilă de lucru, erai exterminată prin gazare, dacă boala și foamea nu te răpuneau mai înainte. Pentru a se despăgubi de „pierderi", foloseau o metodă pe care contabilii o numeau „utilizarea rațională a cadavrelor".

Brunhilde se opri și își scutură scrumul țigării.

— Totuși, moartea m-a prins din urmă. La un moment dat am fost aleasă pentru experiențe medicale și aruncată împreună cu un grup de poloneze și țigănci în niște vagoane împuțite, cu care ne-au dus pînă la lagărul din Ravensbruck. Acolo am găsit numai femei; femei germane antifasciste, membre ale sectei „Martorii lui Jehova", luptătoare din rezistență din toate țările ocupate, o balerină franceză, călugărițe belgiene, infirmiere rusoaice, aviatoare, ofițerese, doctorițe. In total erau o sută treizeci de mii de femei, dintre care au fost exterminate nouăzeci și două de mii. Cea mai mare parte a copiilor născuți acolo au fost uciși. Unii au fost omorîți de S.S., alții în cursul experiențelor medicale, alții prin înfometare. Acolo am întîlnit-o pe mama lui Peter. Era o comunistă germană. Medicii din lagăr au infectat-o în mod intenționat cu tuberculoză. Ca rezultat al acestor experiențe, nu mult după nașterea lui Peter a murit răpusă de boală.

Existau în lagăr trei doctorițe specialiste în ginecologie și în boli de copii. Șefa se numea Oberhauser. Neubert era adjuncta principală. Le interesa tot ce privea reproducerea rasei. Evident, numai reproducerea rasei germane, „rasa stăpînilor". *Untermenschen*, rasele inferioare, erau bune numai pentru experiențe. Impreună cu țigăncile și polonezele, am fost sterilizată și eu. Vreau să vă scutesc de amănunte, dar nu mă pot reține să vă spun că Oberhauser interzisese anestezicele și calmantele. Două cîte două, eram introduse, fără nici o pregătire, într-o încăpere, unde ne așteptau Oberhauser și Neubert, în halate imaculate, cu bonete albe pe cap, cu mănuși de cauciuc în mîini. Infecțiile se provocau intenționat. Inaintea mea fuseseră „operate" două fetițe, țigănci. Nu aveau mai mult de doisprezece ani. Sîngele ne înghețase în vine cu mult

înainte de a ne veni rîndul. Ne legau pe rînd, iar urletele noastre le paralizau pe cele care ne urmau.

Intr-o zi, după ce am fost în stare să umblu, mi s-a ordonat să le ajut pe doctorițe în camera de nașteri. Acolo, într-o încăpere cu beton pe jos, așternută cu paie, se întîmplau fapte pe care gura mea nici nu îndrăznește să le povestească. Oberhauser, Neubert și cealaltă adjunctă grăbeau nașterile prin procedee atît de oribile, încît nici nu pot fi spuse. Cînd totul se termina, ni se ordona să ridicăm „resturile", adică trupșoarele de copii cărora li se rupsese un braț, un piciorus, sau femeile care își dăduseră sufletul din cauza pierderii de sînge.

O dată a fost adusă la spital o fată din Ucraina. Era o tînără foarte frumoasă, o întruchipare a sănătății. Au introdus-o în sala de operație. Nimeni nu știa pentru ce. După o vreme, Oberhauser și colega ei au ieșit, încuind ușa. Neubert avea un fel al ei de-a rîde, parcă din toată inima. Ucraineanca n-a mai apărut.

In noaptea aceea, dintr-un motiv sau altul, nu ne-a păzit nimeni. La un ceas tîrziu, eu și cu o altă fată care putea să umble, am ieșit afară, pînă la closet. In sala de operații lumina ardea. Ne-am furișat pînă la fereastră și ne-am uitat înăuntru. Trupul ucrainencei zăcea pe masa de operații. Ii retezaseră brațele și picioarele.

Brunhilde tăcu. Își aprinse o țigară, își sumecă fusta și îi arătă lui Joy o cicatrice lungă și umflată, care îi brăzda pulpa.

— Multor femei li s-au făcut asemenea operații. Rănile erau lăsate deschise, pentru a se infecta cu tetanos. Unora li s-au grefat țesuturi canceroase pe sîni.

Iat-o pe doctor Herta Oberhauser, spuse Brunhilde arătînd o fotografie scoasă dintr-un sertar. E una dintre femeile care au făcut toate acestea. Fotografia e de la procesul ei. O arată așa cum era : dură și agresivă. In 1947, un tribunal american le-a declarat vinovate — pe ea și pe cele două colege ale ei — că au torturat și asasinat deținute. Au fost condamnate la douăzeci de ani închisoare, dar după ce au ispășit mai puțin de o pătrime din pedeapsă, autoritățile americane le-au pus în libertate, iar autoritățile Germaniei Federale le-au creat posibilitatea să-și reia practica medicală, apelînd la populație să le ajute, pentru că sînt „prizoniere de război revenite cu întîrziere". Oberhauser are un cabinet medical înfloritor la Stocksee, lîngă Hamburg.

Cînd am depus mărturie împotriva lor, am jurat să vorbesc fără răutate, fără dorință de răzbunare. Așa am făcut, înlăturînd tot ce ar fi putut simți o ființă omenească.

Uneori îmi părea că spiritul mamei stă lîngă mine și strigă : „Dreptate pentru noi toți!" Atunci nu mai puteam vorbi, pentru că prin minte îmi treceau șirul nesfîrșit al celor pe care i-am văzut murind sau trăind în suferințe mai crunte decît moartea.

Condamnarea lor la numai douăzeci de ani și instalarea lor într-o confortabilă închisoare

aliată au fost ca şi cum judecătorii ne-ar fi scuipat în faţă. Mai tîrziu, cînd au fost puse în libertate, mi-am dat seama că toată vorbăria despre denazificarea Germaniei e o minciună.

Brunhilde o privi drept în ochi pe Joy.

— Dacă ar fi fost altfel, nu v-aş fi povestit niciodată despre toate acestea. Dar acum, o dată ce v-am spus, totul trebuie să trăiască în dumneavoastră şi să vă ardă creierul, pentru că vinovaţii nu numai că sînt în viaţă şi prosperă, dar pregătesc un nou dezastru.

Tăcu. Respiraţia îi era întretăiată. Intr-un tîrziu, Brunhilde reîncepu :

— Eram în spital, sub „observaţie“, să vadă cum evoluează infecţia provocată la picior, cînd a sosit Armata Roşie. Ruşii m-au internat în unul din spitalele lor şi m-au îngrijit vreme de aproape un an. Mulţumită lor m-am însănătoşit. Dar niciodată nu voi putea să am un copil. Şi asta datorită acelor doctoriţe. Iată pentru ce sînt fericită că îl am pe Peter. Cred că te vei bucura să afli că m-am căsătorit cu tatăl lui. A stat şase ani la Dachau.

Joy îi luă mîna. Simţea că îi revine sîngele în vine.

— Mă bucur pentru dumneavoastră. Imi dau seama că, într-un fel sau altul, asta este o victorie a dumneavoastră, a amîndurora.

Brunhilde o corectă cu blîndeţe :

— Mai degrabă trebuie spus a noastră, a tuturora.

Incepu să strîngă fotografiile şi cărţile pe care le arătase şi le încuie din nou în scrin. Cînd se reaşeză, în ochi i se putea citi o uşoară ironie.

— Guvernul ne-a făcut un dar de nuntă. Imediat după căsătorie, în prima săptămînă, i-a anulat soţului meu pensia de victimă a nazismului, pentru motivul că semnase un protest împotriva reînarmării noastre cu arme atomice.

Cînd în sfîrşit Joy se hotărî să plece, profesorul continua să zacă, aşa cum făcuse toată ziua. Respiraţia abia îi mişca pieptul slab. Ochii îi erau adînc înfundaţi în orbite.

Joy se aplecă şi atinse cu buzele fruntea învineţită, de pe acum rece.

In vestiar, îşi deschise poşeta.

— Vă rog să nu vă simţiţi jignită şi să mă lăsaţi să vă ajut. Am atît de mulţi bani !

Brunhilde se uită la teancul de mărci şi dădu din cap în semn de refuz.

— Atunci vă rog să luaţi asta... pentru el, spuse Joy, scoţînd din portofelul de plastic un cec de douăzeci de lire sterline. Mi l-a dat mama cînd am plecat. Il iubea foarte mult pe profesor şi el se bucura mult cînd trecea pe la noi.

Brunhilde luă cecul.

— Vă mulţumesc. Faţă de dumneavoastră nu mă prefac. O să ne fie de mare folos.

Stătură o vreme la uşă, privind maidanul năpădit de bălării, dincolo de care soarele, iluminînd din spate clădirile bombardate, crea un coşmar al ruinei.

— Vă mulţumesc, spuse Brunhilde strîngîndu-i mîna îndelung. Vă mulţumesc nu numai pentru tata, ci şi pentru noi toţi. Ezită o clipă, apoi continuă : Plecaţi cît mai curînd în Aus-

tralia. Aici nu-i un loc potrivit pentru dumneavoastră.

În timp ce mergea înapoi, pe potecă, Joy își agăță fusta prin bălării. La colțul străzii se întoarse și privi din nou linia frîntă a acoperișurilor și copăcelul verde care se proiecta pe cerul de culoarea scoicii de mare.

Capitolul XIV

AJUNGÎND acasă, Joy respiră ușurată cînd află că Stephen ieșise împreună cu tatăl său. Anne lua cina cu bunica. Charlotte se învîrtea de colo-colo, ca de obicei.

Fetița era îmbufnată și arțăgoasă. Deși nega că s-ar simți rău, refuza totuși să guste crema pregătită de Charlotte special pentru ea.

— A stat prea mult la soare și în apă, spuse Joy privind fața îmbujorată a Annei.

— *Ja! Ja!* exclamă Charlotte, învîrtindu-se mereu în jurul fetiței, căreia îi dădu un pahar de lapte bătut în locul obișnuitului pahar cu lapte dulce.

Joy o rugă pe Charlotte să-i aducă o ceașcă de ceai. O bău însetată. În vremea asta, Anne sorbea încet, cu un pai, laptele din pahar.

— Sînteți amîndouă prea obosite, spuse mama, și cred că vă doare capul.

Joy se folosi de această constatare a bătrînei pentru a nu veni la masă. Mama acceptă mai mult cu îngrijorare decît cu solicitudine. O îngrijora înstrăinarea lui Joy de Stephen. Era inutil să încerce cineva s-o facă să creadă că totul mergea bine între Joy și Stephen. Știa adevărul fără să-i fi spus cineva vreun cuvînt. Acum scruta întrebător fața nurorii. Cînd Joy îi spuse „Noapte bună!“ și o sărută, bătrîna scoase un oftat și îi întinse o tabletă. Joy o înghiți fără nici un cuvînt. De fapt, suferința care-i umplea sufletul era mai chinuitoare decît orice durere fizică.

— Somn ușor, fată dragă, și mîine să fii iarăși cea de totdeauna.

Aceste cuvinte continuară să-i sune lui Joy în ureche în vreme ce se pregătea de culcare.

Anne adormise îndată ce pusese capul pe pernă.

„Să fii iarăși cea de totdeauna.“ Dar oare cum era ea „cea de totdeauna“? Oare era fata aceea ușuratică, zglobie, care „știa totul“ și de care rîdea Stephen? Era oare femeia pasionată care se simțea atrasă spre el ca o flacără spre altă flacără? Era oare ființa aceea nouă, care se născuse atunci cînd îi cîntase profesorului?

De la fereastră, Joy urmări o vreme cum rîndunelele se roteau, cădeau din înălțimea cerului de seară și ciripeau fără încetare, ca niște viori cu glas subțire. Amurgul prelungit accentua sentimentul de singurătate ce-i umplea sufletul. Apusul de aici era atît de diferit de acea scurtă perioadă de strălucire ce se întindea între asfințit și lăsarea nopții în țara ei. Lacrimile pe care nu le vărsase pentru profesor amenințau să cadă

acum. Inima îi era străpunsă de o durere ce nu era numai pentru el.

Cînd, în sfîrșit, se culcă, lacrimile udară perna și trecu multă vreme pînă cînd tableta pe care o luase o făcu să doarmă.

Joy adormi atît de adînc, încît nu auzi intrarea lui Stephen în cameră.

Nu-și dădu seama cît putea să fie ora cînd se trezi. Auzi vocea Annei. Stephen nu era în pat. Rămase culcată, ascultînd. De obicei Anne nu se deștepta noaptea, și în rarele ocazii cînd se întîmpla să se scoale, totul se aranja cu o îmbrățișare sau cu un pahar de apă. Stephen însă făcea astea tot atît de bine ca și ea. De aceea, se întoarse pe partea cealaltă, pentru ca lumina din camera alăturată să nu-i mai bată în ochi. Ațipi ușor. Deodată, sări chemată de Stephen, în a cărui voce simți îngrijorarea.

— Anne arde toată și spune că o doare gîtul, rosti repede Stephen cînd Joy intră în camera fetiței.

Joy se așeză pe marginea patului și privi fața îmbujorată a fetiței.

— Mă doare gîtul, mămico! scînci ea.

Anne era înfierbîntată și udă de transpirație.

— Adu-mi termometrul și lanterna, șopti Joy. Sînt în poșeta mea cea mare.

Termometrul fu fixat la subsuoara Annei.

— Am nevoie de un lighean cu apă caldă, un burete și un prosop. E leoarcă!

Joy citi termometrul, apoi îl întinse lui Stephen fără să scoată o vorbă.

— Dă-mi și o cămășuță de noapte curată. E udă toată! Dă-mi și tabletele acelea roz.

Spălată și liniștită, Anne deschise gura fără să protesteze și Joy îndreptă lumina lanternei spre fundul gîtului fetiței.

Fetița însă nu izbucni în rîs cînd ea îi spuse o veche glumă de-a lor: „Doamne-dumnezeule, ce picioare mari ai!" Dacă Anne nu rîdea, însemna că era într-adevăr bolnavă.

Joy dizolvă o tabletă în paharul cu apă adus de Stephen.

— Acum, drăguțo, bea, culcă-te și fă nani. Mîine dimineață o să te simți mai bine.

— Mă doare cînd înghit, protestă Anne, dar bău doctoria cu înghițituri mari și scînci: Mămico, vreau să mă culc în pat cu tine.

Joy se uită la Stephen și acesta dădu din cap afirmativ.

— Foarte bine! O să te ducă tăticul în brațe.

Stephen ridică fetița și o purtă pînă în camera cealaltă, ținîndu-și obrazul lipit de al ei și murmurînd cuvinte de mîngîiere. Liniștit, o așeză la locul lui, în patul cel mare.

— Vreau să vie și Kanga, insistă Anne.

Joy se întoarse din drum și aduse jucăria.

— Nu pleca, tăticule! se rugă fetița ținîndu-l de mînă.

— Nu plec, păpușico!

Anne murmură răgușit:

— Povestește-mi despre puiul de cangur care nu voia să mănînce seara.

Stephen începu istorioara cu vocea aceea pe care Anne o numea voce de poveste.

— Era odată un pui de cangur care nu voia să mănînce seara și mămica lui i-a spus: „Dacă nu mănînci, are să ți se întîmple ce i s-a întîmplat micii *koala*[1]."

— Ce i s-a întîmplat micii *koala*? întrebă Anne ca prin vis.

— Era odată o *koala* mică și nu voia să mănînce seara. Mămica ei i-a spus: „Dacă nu mănînci, are să ți se întîmple ce i s-a întîmplat micului *platypus*[2]."

— Ce-i aia *culilapticuț*? îngînă Anne aproape adormită.

Cînd Stephen termină povestea cu micul *wombat*[3] și *bandicoot*[4] și începu să povestească despre *emu*[5], fetița adormi adînc.

— Ce are? o întrebă pe Joy, venind după ea în camera de baie.

— Iarăși amigdalele. Are puțină temperatură, dar nu-i nimic grav. Acum o să doarmă. Mîine dimineață chemăm un doctor.

A doua zi, în timpul micului dejun, Bertha fu foarte volubilă cînd o descrise pe doctorița care trebuia s-o vadă pe Anne.

— Mi-a fost cea mai bună prietenă la școală. Înainte de război nu era săptămînă să nu ne vedem. În vremea războiului a depus o activitate remarcabilă, însă, la sfîrșit, munca ei nu a

---

[1] *Koala* — marsupial din Australia, denumit și urs australian.
[2] *Platypus* — ornitorinc (denumirea științifică).
[3] *Wombat* — mic patruped din familia cangurului.
[4] *Bandicoot* — animal din Australia și Tasmania, din familia șoarecelui.
[5] *Emu* — pasăre din Australia, asemănătoare cu strutul.

fost apreciată și multă vreme a dus-o foarte greu. Acum doi ani prințesa a hotărît că ar fi o schimbare pentru doctoriță dacă ar veni la Berlin, așa că organizația i-a dat bani, ceea ce i-a permis să-și formeze o clientelă în Wilmersdorf, la mai puțin de zece minute de aici. Acum o duce bine. E foarte competentă și are multă experiență în bolile de copii și femei. A promis că prima ei consultație de azi va fi Anna.

Automobilul *Volkswagen* al doctoriței Heinz se opri în fața casei în momentul cînd pendula din hol bătu ora zece.

Bertha coborî în grabă s-o întîmpine și Joy văzu, de la balcon, pe cele două femei îmbrățișîndu-se și le auzi discutînd prietenește cînd urcau scările.

Joy o întîmpină pe doctoriță la ușa dormitorului. Îi plăcu înfățișarea hotărîtă a acesteia. Era o femeie robustă, bine făcută, îmbrăcată într-un taior gri. Avea ochi de un albastru glacial, înfipți într-o față rotundă, neridată, decorată de o coafură modernă. Părul însă îi era de un blond prea frumos pentru a fi autentic.

Doctorița strînse viguros mîna lui Joy și se duse în baie să-și spele bine mîinile înainte de a o consulta pe Anne. Apoi se așeză pe un scaun lîngă pat.

— Deci asta-i micuța Anne, spuse ea luînd mîna fetiței și bătînd-o ușurel. Degetele îi alunecară spre încheietura mîinii, luîndu-i pulsul. Cu cealaltă mînă o apucă pe Kanga și întrebă glumind:

— Dar ce mai e și creatura asta caraghioasă ?
Anne îi smulse jucăria și o strînse cu ardoare la piept.

— Asta e Kanga mea și nu e de loc caraghioasă. E foarte cuminte.

— Așa ?! făcu doctorița, ridicînd din sprîncenele pensate cu grijă. Dar nu e bine să stea în pat cu tine.

Cu o mișcare abilă, doctorița îi luă fetiței jucăria, așezînd-o la capul patului, de unde păpușa căzu pe parchet.

Anne se ridică și se văită :

— Mi-a lovit-o pe Kanga !

Joy ridică jucăria de jos și încercă să liniștească fetița.

— N-are nimic, mamă ! Uite-o !

Doctorița își jucă degetele pe genunchi. O dată rezolvată problema cu Kanga, spuse, îndulcindu-și vocea :

— Hai, Anne, deschide gurița !

Fetița își strînse gura și întoarse capul.

— Anne, drăguțo, dacă te rog eu... interveni Joy. Fă gurița mare ! Doctorița e bună și vrea să te ajute.

— Ba nu e bună ! A lovit-o pe Kanga a mea !

Doctorița Heinz se întoarse spre Joy cu un zîmbet prefăcut. Ochii își păstrau neschimbată expresia lor glacială. Apoi, ținîndu-și pregătită spatula de lemn, spuse cu o voce tot atît de rece cum îi erau și ochii :

— Uită-te la doctoriță, Anne dragă !

Fetița își întoarse încet capul, o privi ca și cum era hipnotizată și deschise gura.

Doctorița puse deoparte lanterna și spatula și apăsă amigdalele fetiței cu degetele ei albe și puternice.

Anne scoase un țipăt indignat, ducîndu-și mîinile la gît.

— Mă doare !

Sculîndu-se în picioare, doctorița Heinz rosti :

— Bertha mi-a spus că fetița a mai suferit de boala asta. Vă voi da o rețetă cu niște medicamente care să-i reducă febra, și niște picături pentru gît. După cum știți, nu e nici un pericol, însă amigdalele trebuie scoase.

Anne izbucni în lacrimi.

— N-o las să-mi scoată amigdalele ! Mă doare !

Joy o liniști.

— Trebuie să te porți ca o fată mai răsărită, mamă, și să nu plîngi cînd vezi că doamna doctor încearcă să te facă bine.

Doctorița părăsi camera fără să-i mai arunce fetiței vreo privire.

Joy o sărută pe Anne, o așeză pe Kanga la locul ei și ieși în salon, unde doctorița ședea la pupitru și scria rețeta.

— Îmi pare rău, se scuză Joy. Se poartă așa numai pentru că nu se simte bine. Altminteri e foarte cuminte. Nu-i așa, Bertha ?

— Da..., răspunse aceasta fără prea multă convingere.

Australiana observă privirea schimbată între cele două femei și spuse, apărîndu-se parcă :

— Fetița nu are nici șase ani și jumătate...
— Desigur, desigur! încuviință doctorița Heinz, dar cred că în viitor ar fi poate mai bine dacă nu veți fi de față cînd examinez copilul. Cei mici sînt mai puțin nervoși cînd mamele nu-s de față. E mai puțin complicat pentru mine și totul merge ca pe roate.
— Nu sînt interesată să vă scutiți de deranj, i-o reteză Joy. E profesia dumneavoastră.
Continuă în gînd: „Probabil crede că sînt vreo mamă isterică, dar, în definitiv, poate să creadă ce vrea. Fetița nu va fi niciodată consultată decît în prezența mea."
In baie, doctorița Heinz își spălă meticulos mîinile și le șterse cu grijă.
— Inflamația, spuse ea, trebuie să dispară în cîteva zile. Cred, însă, că va trebui să mai așteptăm cel puțin o lună înainte de a putea opera. Vă propun s-o operăm în prima săptămînă a lunii octombrie.
Joy ezită.
— Va trebui să mă consult cu soțul meu.
— Sînt sigură că Stefan va consimți tot ce hotărăști tu, interveni Bertha.
— Cinci octombrie?
Doctorița Heinz își pregăti stiloul, ținîndu-l deasupra agendei deschise.
— Vă rog să mă scuzați că nu pot lua chiar acum o hotărîre. Dacă boala nu se agravează, cred că ar fi păcat să ne stricăm ultimele luni pe care le mai avem de petrecut aici.
Doctorița vîrî stiloul în unul din buzunarele agendei.

— Nu știam că plecați. Totuși, puteți discuta cu soțul dumneavoastră și îmi veți da rezultatul cînd vin mîine la consultație.
Strîngînd din nou mîna puternică a doctoriței, Joy îi mulțumi vizibil automat.
Cîtă vreme cele două femei coborîră scara, lăsă ușa larg deschisă. Deodată, auzi vocea clară a doctoriței spunînd: *„Ja! Das Kind ist verwöhnt!"*[1] Rîsul ei bogat urcă pînă sus.
Mai mult curioasă decît îngrijorată, Joy se întrebă ce o fi însemnînd vorbele doctoriței. Răsfoi dicționarul pînă la litera „V" și căută, în jurul coloanei *„Verwöhnen"*. Găsi: a alinta, a răsfăța.
„Ei, asta-i culmea! Răsfățată!"
Indignată, Joy aruncă dicționarul pe masă și se întoarse în camera Annei.

Capitolul XV

ZECE ZILE mai tîrziu toată casa se găsea într-o stare de agitație neobișnuită, stîrnită de faptul că Horst telefonase de la Bonn, anunțînd că vine la Berlin și că îl aduce cu el și pe colonelul Carey.
— Slavă domnului că Anne se simte mai bine, spuse Joy către Stephen în dimineața sosirii lor. Jos, parcă ar fi balamuc.
— O să ținem fetița sus. Doctorița nu mai vine, nu-i așa?

[1] Da, copilul este răsfățat! (In lb. germană.)

— Nu. I-am spus că am să-i telefonez dacă am nevoie de ea.

— In ceea ce mă priveşte, nu vreau s-o mai văd, deşi trebuie să spun că n-am nimic împotriva ei, cu excepţia faptului că nu-mi place.

— Nu i-a plăcut nici Annei, nici mie, nici Kangăi, aşa că sîntem toţi de acord.

Rămaseră privindu-se cu nesiguranţă. Boala Annei părea să fi şters prăpastia dintre ei. Totuşi, prăpastia persista, mai adînc decît oricînd, tocmai pentru că dispăruse supărarea de suprafaţă.

De pe sală se auzi vocea Berthei care muştruluia menajerele.

— De fapt, pentru ce se face toată agitaţia asta ? întrebă Joy.

— E un secret care va fi făcut cunoscut presei mondiale peste exact cinci ore. In după-amiaza asta se va semna un acord pe baza căruia trustul colonelului va putea folosi patentele von Mühler în S.U.A. şi în America de Sud.

Fără să o intereseze prea mult răspunsul, Joy încercă să continue conversaţia, dar tot timpul se gîndea cum să aibă curajul să-i povestească lui Stephen despre profesor şi Brunhilde.

— Şi e importantă chestia asta ?

— Partea bănească nu e importantă, deşi e substanţială. După cum ar spune iubita mea soră, principiul contează.

Inchizînd uşa, Stephen îi făcu semn cu ochiul, iar Joy se simţi mai singură ca oricînd.

Cu un suspin, se aşeză să scrie scrisori.

Dineul în cinstea colonelului Wayne Carey reuşi pe deplin. Colonelul îi asigurase că friptura de pui *à la Maryland* şi plăcinta de coacăze n-ar fi putut fi mai bune nici acasă.

„Nici nu mă îndoiesc, îşi spuse Joy. Bertha ştie să pună lucrurile la punct."

Cu toate acestea, judecînd după feţele răvăşite ale slujnicelor, menajerelor şi a Charlottei, care adusese cina Annei, era evident că bucătăria nu constituia decît un cîmp de bătălie secundar.

Masa era de o bogăţie exuberantă. In faţa fiecărui loc fusese aliniată cîte o baterie de pahare sclipitoare. Tatăl primi felicitările colonelului pentru calitatea excelentă a vinurilor. Carey era, în mod evident, un cunoscător şi se întrecea cu Horst, propunînd toasturi şi bînd paharele des şi pînă la fund. Pentru prima oară, familia păru gata să accepte ideea colonelului cum că masa e un loc bun pentru conversaţie în aceeaşi măsură ca şi pentru mîncare şi băutură. Şi tot prima oară se traducea tot ce se spunea, deoarece cunoştinţele de germană ale colonelului nu erau cu mult mai bune decît ale lui Joy. Horst reproducea atît de bine farmecul şi spiritele colonelului, încît pînă şi bătrînul se amuza. Pentru prima oară de cînd sosise, Joy îi auzi rîsul răguşit cu care răspundea la glumele sarcastice ale colonelului.

După ce s-au servit cafelele şi lichiorurile, conversaţia fu reluată în salon. Horst şi colonelul Carey dominau scena. Spre marea mirare a lui Joy, tatăl o rugă să le cînte, privind-o cu mîn-

drie peste marginea paharului său de coniac. Joy se așeză nervoasă la pian. N-ar fi trebuit să fie neliniștită, pentru că ascultătorii nu erau puși pe observații. Toți băuseră destul de mult, încît nu puteau fi decît îngăduitori.

Spre surprinderea ei, Horst o rugă să cînte iar. Joy avu o senzație ciudată cînd îl văzu aplecat deasupra pianului cu paharul de șampanie în mînă și privind-o cu o admirație plină de îndrăzneală.

La un moment dat se auzi soneria și o servantă se apropie pe furiș de pian, șoptindu-i că o caută cineva. Mirată, își ceru scuze și ieși în antreu, unde îi găsi pe Luella și Theo.

Joy încercă să ascundă faptul că se simțea încurcată. Nu era casa ei. Era cazul să-i invite să intre, sau nu?

— Sper că nu s-a întîmplat să ne năpustim nepoftiți într-o petrecere de familie, spuse Luella, dar cum tocmai treceam pe-aici, ne-am gîndit să intrăm...

Problema fu rezolvată de Horst, care apăru în antreu strigînd:

— Ei, asta-i bună! Uite-l pe vechiul meu amic, căpitanul Dayborn!

Reacționînd entuziast la farmecele Luellei, îi conduse în salon, ca și cum ar fi fost prietenii lui personali. Joy îi urmă, bucurîndu-se în gînd că problema fusese rezolvată fără participarea ei.

Ținîndu-l pe Theo pe după umeri cu o mînă și cu cealaltă strîngînd cotul Luellei, Horst îi prezentă. Theo arăta liniștit ca întotdeauna, iar Luella era încîntătoare, într-o rochie neagră de

seară, puternic decoltată și care foșnea la fiecare mișcare. Purta o coafură înaltă. In jurul umerilor i se legăna ușor o capă de hermină.

Din celălalt capăt al salonului Joy observă tresărirea fugitivă de pe fața colonelului, exprimînd prea evident neplăcere. Această expresie dispăru însă imediat, în momentul în care Luella se apropie, parcă plutind, de el, salutîndu-l:

— Ei, colonele! Nu-ți închipui ce bine-mi pare că te întîlnesc aici!

Colonelul își recăpătă curînd atitudinea sărbătorească, dar Joy își dădu seama că, pentru el, sosirea Luellei era o pată întunecoasă într-o seară altfel fericită.

Theo se instală într-un fotoliu lîngă Stephen și mama acestuia, în timp ce Luella se angajă într-o conversație vie cu Horst, tatăl și colonelul, iar Bertha începu să trebăluiască prin salon cu atitudinea ei de bună gospodină, pentru a face ca oaspeții să se simtă ca acasă.

După o clipă, Luella îi spuse Berthei:

— Sînt sigură că ne-am mai întîlnit undeva.

Bertha, în rochia ei de culoare albastru-închis și strălucind de diamante, era vizibil încîntată să fie inclusă în grupul vechilor cunoștințe.

— Am avut același sentiment în momentul în care ați intrat. Dar, de fapt, nimeni nu v-ar putea uita...

— Nici pe dumneavoastră! Unde s-ar fi putut să ne cunoaștem? A, știu! exclamă Luella. Era la petrecerea aceea groaznică pe care prin-

țesa nu știu cum o organizase la Düsseldorf, pe cînd mai erau acolo taică-meu și McGloys.

— Adevărat! îmi amintesc! A fost atunci cînd am ajutat-o pe iubita noastră prințesă, la reședință.

— Ah, dumneata erai?

Ceva în vocea Luellei o făcu pe Joy s-o privească lung, însă Bertha era atît de bucuroasă că se afla în centrul atenției, încît nu observă.

— O mai ajutați încă pe iubita prințesă?

De data asta Bertha remarcă tonul, însă se prefăcu a nu fi auzit întrebarea și apelă la Horst.

Horst începu să se învîrtească în jurul Luellei ca o albină lîngă o floare plină de nectar.

Ușurată de faptul că scăpase de orice răspundere, Joy se așeză pe canapea, lîngă Hans, care de la începutul dineului nu scosese nici un cuvînt.

Privind-o cu încîntare pe Luella, Hans zise vrăjit:

— Parc-aș vedea-o pe Neferita iarăși pe pămînt. Și ce gust ales are! Alb și negru, iar părul parcă i-ar fi de foc. Orice altă femeie ar fi stricat totul, atîrnîndu-și cine știe cîte bijuterii.

Hans se uită cu atenție la grupul în care tatăl rîdea din inimă de o remarcă a Luellei, tradusă de Horst. Apoi își reluă tonul detașat de totdeauna:

— Se pare că-l înviorează pe bătrîn.

Joy rîse scurt, înviorată ea însăși, pentru că băuse mai multă șampanie ca de obicei.

— Habar n-au că se joacă cu dinamită. Din cîte o cunosc, Luella nu poate să vorbească undeva mai mult de cinci minute fără să lanseze o torpilă verbală.

— Atunci, s-ar putea să-i facă bine familiei noastre.

Joy se uită întrebător la el, simțind o notă critică în cuvintele pe care le spusese.

— Crezi că eu sînt prea liniștită?

— Nu prea liniștită, poate prea bună.

Întorcînd capul în altă parte, Joy citi pe fața mamei o vădită îngrijorare în momentul în care bătrîna îl privi pe Horst. Apoi mama își îndreptă ochii spre Theo și Stephen și își recăpătă expresia liniștită.

Folosindu-se din plin de farmecul său remarcabil, Horst ceru să se mai aducă șampanie. Se rostiră toasturi din toate părțile.

— Bine ați venit! Pentru frumusețea domnișoarei Luella! Pot să vă numesc domnișoara Luella? Pentru că așa mai pot să visez că nu sînteți inaccesibilă.

— Puteți să mă numiți cum doriți, atîta timp cît țineți minte că în timp ce visați, eu dorm într-un pat drăguț de două persoane, împreună cu soțul meu legitim.

— Atunci să bem pentru fericirea voastră, a dumneavoastră și a lui Theo, cel mai norocos om din lume.

— Mă rog, în privința asta părerile sînt împărțite, dar nu face nimic. O urare de bine nu i-a stricat niciodată nimănui.

Sticlele de șampanie făcură înconjurul încăperii. Horst se dovedi a fi o gazdă ireproșabilă. După „fericire", urmă un toast care îi făcu pe

toţi să se ridice în picioare: „Pentru prietenia germano-americană !"

Luella îşi depuse paharul pe masă şi spuse:

— Aveţi în faţa dumneavoastră o americană a cărei prietenie o cîştigaţi pe vecie numai dacă mi-l trimiteţi acasă pe Theo cît mai curînd cu putinţă. Vreau să rămîn la casa mea şi să-mi înjgheb o familie.

Horst rîse zgomotos şi se întoarse spre colonelul Carey.

— Ce-mi place la fetele din America este că sînt sincere. Dar, vai, domnişoară Luella, mă tem că ăsta e singurul lucru pe care nu-l vom putea face pentru dumneavoastră. Avem nevoie de Theo al dumneavoastră tot atît de mult cît aveţi şi dumneavoastră nevoie.

— Nu ! Nu-i adevărat. Nu există nimeni să mă înlocuiască şi nimic spre a schimba cu proiectele lui de cercetări ştiinţifice, însă puteţi găsi o droaie de oameni cărora le place să se joace cercetînd metoda cea mai sigură de a se arunca în aer ei înşişi şi de a ne oferi şi nouă acelaşi tratament, cît mai repede şi cît mai sigur.

Colonelul Carey o întrerupse, avertizînd-o:

— Nu e necesar să vă reamintesc că activitatea soţului dumneavoastră e strict secretă.

— Nu-i de loc necesar, domnule colonel Carey. Luella zîmbi, arătînd un şir de dinţi perfecţi. Însă vă recomand să reamintiţi lucrul acesta presei din Statele Unite, senatorilor şi generalilor din Statele Unite, care vă vizitează, şi „Vocii Americii", care popularizează chestia asta cu voce tare, cel puţin o dată pe săptămînă.

Faţa colonelului se întunecă.

— Sînt de mult partizanul unei cenzuri mai stricte.

— Vă sugerez să mergeţi acasă şi să fiţi acolo partizanul cenzurii. Pentru bătrînul meu, faptul acesta ar fi mai mult decît o sărbătoare.

Colonelul Carey o fixă cu ochii săi mici şi cenuşii, din care dispăruse orice licărire de umor. Se vedea clar că nu poate să se hotărască dacă să răspundă sau nu, însă Horst interveni cu un aer glumeţ, fără să-şi dea seama că ofiţerul american nu o găsea pe Luella tot atît de atrăgătoare pe cît o găsea el.

— De ce nu vă instalaţi aici pentru a ne dărui tuturor plăcerea companiei dumneavoastră ?

— Vă întreb: cine s-ar instala de bună voie în vîrful unui vulcan ? Şi pe deasupra, n-am de gînd să fiu „soţie de profesie". Chestia asta vă dă complexe de grandomanie.

— Dar poate fi şi interesant şi confortabil. Colonelul Carey vă poate spune chiar cît e de interesant şi de confortabil.

— Nu-i nevoie. Am văzut. Ultima dată cînd s-a întors taică-meu din Europa, a spus în Senat că sînt atîţia soldăţei care s-au distrat bine timp de cincisprezece ani în cadrul războiului rece, încît ar fi dornici să-l mai continue atîta timp cît nu se transformă într-unul cald peste capetele lor. Tot respectul pentru ţara dumneavoastră, dar avem şi noi una care ne satisface pe deplin şi în care vrem să ne instalăm definitiv şi să ne înjghebăm o familie. Dar, de fiecare dată cînd totul este aproape gata aranjat, veniţi voi şi

iar îl răpiţi pe Theo. Mie nu-mi place asta şi nici lui. Şi să ştiţi că nu-l puteţi chema în faţa Curţii Marţiale pentru asta, domnule colonel Carey, aşa că nu trebuie să vă strîmbaţi ca şi cum aţi fi înghiţit o murătură.

— Sînteţi extraordinară, domnişoară Luella! exclamă Horst, rîzînd zgomotos. Aş vrea să se îngrijească cineva de mine cum vă îngrijiţi dumneavoastră de căpitanul Theo.

— Asta e o problemă pe care trebuie să v-o organizaţi singur. În orice caz, domnule colonel Carey, dacă nu mi-l trimiteţi acasă pe Theo în vara asta, am de gînd să-l determin pe bătrîn să ridice problema în Senat. Universitatea noastră urlă după el, iar dumneavoastră l-aţi înfundat în vechitura aceea de unitate de rachete S.U.A. de la Ansbach, irosind şi tinereţea lui şi pe a mea.

— Cel puţin a ieşit ceva bun din asta, declară Horst care devenea tot mai îndrăzneţ. Dacă n-ar fi fost aşa, nu l-aş fi întîlnit pe vechiul meu amic Theo. Să bem pentru prima noastră întîlnire fericită. Dă, doamne, să avem mai multe întîlniri dintr-astea!

Horst îi făcu semn lui Hess să umple iar paharele.

— Să nu bei pentru asta, Theo, îl avertiză Luella. S-ar putea să ne aducă nenoroc.

— Nenoroc? Horst rîse zgomotos, punîndu-şi braţul pe după umerii colonelului Carey. Ai auzit asta, Wayne? Nenoroc!

— Am auzit.

Colonelul îşi depuse pe măsuţă cupa de şampanie şi într-un alt pahar îşi turnă o porţie dublă de *whisky*. Horst îi luă paharul plin şi începu să rîdă de gluma şcolărească pe care o făcuse. Colonelul mai umplu un pahar. Se ridicară amîndoi în picioare. Horst, sprijinit de umărul colonelului, rîdea în hohote, pe cînd acesta rămase într-o tăcere încordată. Şi, totuşi, era o asemănare între ei, ceva ce le apărea în ochi.

Nedumerită, Joy se uită la Hans.

— Sînt beţi, îi spuse el coborînd vocea. Se îmbată amîndoi ori de cîte ori vin în permisie. Alcoolul acţionează însă diferit asupra fiecăruia dintre ei.

Horst nu mai avea ochi decît pentru Luella.

— Vorbiţi despre nenoroc, domnişoară Luella, în legătură cu ceva care reprezintă probabil cea mai norocoasă zi a Germaniei din ultimii paisprezece ani.

— Serios? Atunci s-ar putea să nu avem aceeaşi înţelegere a noţiunii de noroc.

— O veţi avea, dacă vă spun.

Horst îşi luă braţul de pe umerii colonelului şi se apropie de Luella, ridicînd paharul aproape de faţa ei.

Mama îşi puse mîna pe braţul lui Stephen, iar Joy citi pe feţele lor aceeaşi îngrijorare.

— Ştiţi ce zi e azi?

— Sînt încă destul de trează ca să-mi amintesc ziua şi anul, dacă la asta vă gîndiţi.

— Mă gîndesc la faptul că astăzi a fost înlăturată în mod oficial ultima piedică din calea

producției noastre de rachete teleghidate, astăzi, la ședința Uniunii Vest-Europene de la Londra.

Luella îl privi cu ochii pe jumătate închiși.

— Îmi închipui că englezii care au fost loviți de V. 2 consideră asta ca pe ceva prea aiurit ca să mai poată fi exprimat în cuvinte.

— Ași, englezii! izbucni Horst aruncînd pe jos restul de *whisky*. Englezii nu mai contează.

— Sînt terminați, confirmă colonelul Carey.

— Slavă domnului că unele dintre ziarele lor își dau seama de ceea ce sînteți pe cale să faceți voi, băieții.

— Nu ne deranjează. Avem posibilitatea să eliminăm Marea Britanie din posturile de conducere ale N.A.T.O. Ce, n-am refuzat să acceptăm ca un amiral britanic să fie comandant al forțelor N.A.T.O. în Marea Baltică?

Colonelul îl trase de mînecă, vrînd să-l facă atent.

Horst se răsuci brusc.

— Dar e adevărat! Voi, americanii, sînteți singurul nostru aliat pe care putem conta. Împreună cu voi, ne vom realiza planul nostru.

Luella se îndreptă cu grație spre Horst, aruncîndu-și în luptă toată forța farmecului ei feminin.

— Și dacă nu e prea strict secret, m-aș putea oare interesa în ce constă planul *vostru*, în măsura în care afectează planul *meu?*

Vizibil inconștient de gradul în care băuturile consumate îi slăbiseră controlul, Horst își apropie capul de al ei.

— Nu-i nici un secret. Purtătorii noștri de cuvînt îl anunță sus și tare. Poți să-l citești în ziarele noastre. Poți să-l auzi la radio Bonn.

— Mie-mi spui? Inainte de a veni în Germania, am vrut să mă pun la punct cu știrile și, aflînd ce spun ziarele și posturile voastre de radio, am întrebat imediat: „Cînd începe războiul?"

Numai Luella mai zîmbea. Mama lăsase la o parte tot protocolul obișnuit în societate și se sprijinea de Stephen, pe a cărui față se citea aceeași expresie de încordare ca și pe a ei. Teama lor dacă era teamă — se transmisese și lui Joy, care se întoarse spre Hans, însă acesta îi evită privirea.

Bertha se înclinase peste umărul tatălui, cu gura la urechea lui. Aveau amîndoi aerul îngrijorat, ca și cum s-ar fi găsit în pragul unui pericol.

Colonelul Carey îi aruncă un cuvînt lui Horst, însă fără nici un efect. Acesta din urmă traversă cu pași mari camera și se opri, clătinîndu-se, în fața lui Theo.

— Căpitanul o să vă spună ce a auzit în prima zi cînd ne-am întîlnit.

Theo îl privi clipind blînd, apoi spuse:

— I-am spus mai demult.

— S-ar putea să nu știi, căpitane, însă ziua aceea a fost una dintre cele mai fericite din viața mea.

— Într-adevăr, zise Theo, politicos.

Horst se îndreptă spre mijlocul încăperii, cuprins de un acces de beție și de elocință.

— Gîndiţi-vă! În ziua aceea, două mii dintre ai noştri, care fuseseră împrăştiaţi prin toate colţurile lumii după detestabila nedreptate de la Nürnberg, au mărşăluit din nou!

Horst se clătină, uitîndu-se de la unul la altul.

— Judecaţi ce înseamnă asta! Două mii de *Waffen S.S.*[1] au revenit în vechile noastre cazărmi, mărşăluind aşa cum am mărşăluit noi acum douăzeci de ani prin Austria, Cehoslovacia, Polonia, Olanda, Belgia, Franţa, Norvegia, Rusia, iar mîine vom mărşălui prin lumea întreagă.

Îngheţată, Joy îl privea fix, simţindu-se ca şi cum i s-ar fi completat în minte ultimele spaţii dintr-un joc de cuvinte încrucişate.

— Noi sîntem simbolul renaşterii Germaniei. Gîndiţi-vă ce a însemnat ziua aceea pentru mine, în special pentru mine, tratat de voi ca un criminal, pentru noi toţi, care de la judecata de la Nürnberg, acum treisprezece ani, am avut de suferit nu numai de pe urma nedreptăţii comise împotriva persoanelor noastre, ci şi de pe urma calomnierilor neîncetate, în timp ce nu se ridica nici o voce în apărarea onoarei celor în viaţă şi a morţilor acoperiţi de glorie. Dar îi vom răzbuna.

Horst înălţă paharul în direcţia portretului lui Karl, îşi ciocni tocurile şi bău pînă la fund.

Mama îşi lăsă capul în jos şi Joy întîlni privirea lui Stephen.

---

[1] Soldaţi S.S. (În lb. germană.)

Horst se întoarse spre Luella, care, de loc mişcată de efuziunea lui retorică, şedea pe braţul sofalei, privindu-şi pantoful cu vîrf ascuţit.

— Vreţi să-mi cereţi să-mi las nerăzbunat fratele care a fost asasinat la Stalingrad?

Luella dădu din umeri.

— Ar trebui să ştiu mai întîi ce căuta în ţara altora? zise ea. Apoi continuă, privindu-l ironic: Ştii ceva? Dacă aş fi în locul dumitale, m-aş mai gîndi. Bătaia pe care aţi mîncat-o în acea mică păruială ar fi trebuit să vă înveţe cîte ceva.

— Am fost trădaţi, îi răspunse brusc Horst, cu ochii lucind de ură. Apoi, mutîndu-şi privirea de la Luella spre colonel, continuă: V-aţi dat seama prea tîrziu, voi şi englezii. Dar nu se va mai greşi data viitoare. Veţi fi de partea noastră.

— Aflaţi de la mine, îi şopti Luella, confidenţial, sîntem pe cale să vă trădăm şi noi.

— Atunci îi vom mătura singuri pe barbari de pe faţa pămîntului.

Luella îl luă de braţ şi îl conduse la fereastra care dădea în grădina luminată de lună. De la geam, îi arătă luna printre ramurile unui tei.

— Spuneţi-i toate acestea omului din lună. Aţi văzut? Tocmai făcea semn cu secera şi ciocanul.

Horst se îndepărtă brusc de ea.

— Credeţi că nu-i putem învinge?

— Dacă n-aţi putut s-o faceţi ultima dată, cînd aveaţi la dispoziţie toate resursele Europei, cum credeţi că aveţi să o faceţi singuri?

— Pentru noi nimic nu este imposibil! N-aţi auzit de „miracolul" german? Noi, care prin geniul nostru ne-am înălţat singuri, fiind azi din nou cea mai mare putere din Europa...

Luella ridică două degete.

— Fără baliverne, vă rog, fiindcă altfel va trebui să vă spun cam cît apreciază taică-meu că-i costă pe contribuabilii americani să vă ridicaţi iarăşi... singuri.

Bertha atinse braţul Luellei.

— Vă rog! Tatăl meu stă foarte rău cu tensiunea.

Luella îşi plimbă cu surprindere privirea de la Bertha la capul familiei.

— Serios? Atunci n-ar mai trebui să-şi toarne pe gît atîta coniac! Să nu-l apuce vreo criză. Ar trebui să-i spuneţi.

O dată rezolvată problema, Luella se întoarse iar spre Horst, continuînd de unde fusese întreruptă.

— Nenorocirea voastră, a ştabilor militari, este că voi credeţi propria voastră propagandă. Am impresia că dumneavoastră şi colonelul Carey credeţi într-adevăr că stăpîniţi lumea.

— Împreună, vom stăpîni lumea, strigă Horst. Împreună, vom hotărî nu numai soarta Europei, ci soarta lumii întregi. Cînd vom fi iar puternici din punct de vedere militar, atunci le vom vorbi pe şleau, nemţeşte, englezilor, pe care i-am întrecut deja ca mare putere europeană, şi francezilor decăzuţi, care vor să ne ţină în afara conducerii N.A.T.O., cu formula lor, a directoratului celor trei puteri.

Cu mintea amorţită, Joy urmărea scena, avînd senzaţia că un metronom îi sună în cap în ritmul cizmelor ce bat pasul.

Ignorînd total furia abia-abia stăpînită a colonelului Carey, Luella îl întrebă maliţios:

— Şi unde interveniţi dumneavoastră, domnule colonel Carey?

— Dacă aţi fi citit ceva mai mult, doamnă Dayborn, aţi şti că domnul colonel von Mühler nu face decît să repete ceea ce reprezintă politica dusă de ani de zile de conducerea militară superioară a Statelor Unite.

— Ei, aflaţi că gluma asta l-ar face pe tata să leşine de rîs. El spune că tragedia militarilor este că nu citesc niciodată nimic în afară de propriile lor rapoarte. Cîteodată, tata ajunge chiar să pună la îndoială faptul că ei ştiu să citească!

Colonelul Carey îşi mai turnă o porţie dublă de *whisky*, cu mîna tremurîndă.

— Mă tem, doamnă Dayborn, că problema securităţii Europei cam depăşeşte puterea dumneavoastră de înţelegere. Sînt aici de zece ani şi...

Luella nu-l lăsă să-şi termine fraza.

— Tata spune că asta-i nenorocirea. Voi, băieţii, staţi prea mult pe-aiurea. Pierdeţi contactul cu ţara. Nu mai ştiţi ce gîndesc oamenii.

— Nu importă ce gîndesc oamenii. Şi nici ce gîndesc politicienii.

Luella rîse voios.

— Ar trebui să vă prezint tatii. Sînteţi cel mai perfect caz clinic de megalomanie militară.

Vreau să vă pun numai două întrebări: Cine l-a adus înapoi pe generalul Mac Arthur din Coreea?

— Generalul Eisenhower, răspunse Carey scurt.

— Ei, nu! *Președintele* Eisenhower. Și cine l-a invitat pe domnul Hrușciov în Statele Unite?

— Noi considerăm asta o trădare, interveni Horst, înainte de a răspunde colonelul Carey.

— S-ar putea s-o considerați dumneavoastră, însă poporul american crede altfel. Tragedia celor de-alde voi este că mintea v-a rămas anchilozată în anii I.S.

Bertha, care urmărise discuția, traducînd tatălui ei și înfuriindu-se din ce în ce mai mult, interveni și ea.

— Ce înțelegeți prin I.S.?

— Înainte de Sputnik!

— Și vă închipuiți că se va permite ca lucrurile astea să împiedice reînvierea Germaniei? izbucni Horst. Am fost trădați în patruzeci și cinci, însă acum sîntem iar în șa. Germania este de pe acum puternică. La anul vom fi și mai puternici. Atunci vom începe, în primul rînd, cu realizarea unității Germaniei și vom recăpăta zona sovietică, apoi Alsacia și Lorena, Elveția, Austria, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia — toată Europa de răsărit, pînă la Urali și spre apus, pînă la Marea Irlandei.

— Vechiul mit german, din cauza căruia a trebuit să vă administrăm, în două rînduri cîte o chelfăneală să vă usture, nu-i așa?

Horst ignoră remarca Luellei, proclamînd ritos:

— Avem o misiune istorică. Inchin în cinstea acestei misiuni!

Horst își ciocni paharul de al colonelului și al Luellei și cei doi bărbați își goliră cupele.

— Nu! refuză Luella, vărsînd în mod ostentativ conținutul paharului ei într-un vas cu flori. E absolut stupid. Theo apreciază că cele două părți posedă suficient ca să se arunce în aer unii pe alții. Germania va fi prima. *Alles kaputt!*[1] adăugă ea cu un gest expresiv.

Horst se opri, fixînd-o. La un gest al tatălui, Bertha se apropie de Horst, trăgîndu-l de mînecă, însă el o dădu la o parte.

— Sînteți foarte frumoasă, doamnă Dayborn, dar mă tem că nu aveți prea multe în cap.

— Poate că aveți dreptate, însă am destul pentru a-mi da seama că cel ce poate trimite o rachetă în lună, poate să o trimită și asupra Berlinului. Sau asupra Bonnului, de exemplu. Și mai îmi dau seama că sînteți cu toții niște capete seci.

Horst se apropie de ea.

— Deci credeți că sîntem niște capete seci? Noi, care în mai puțin de cincisprezece ani ne-am înălțat după cea mai cumplită înfrîngere din istorie — înfrîngerea suferită din partea voastră, a prietenilor noștri, care nu vă cunoșteați pe atunci propriul vostru interes. Noi, care eram scutul vostru împotriva bolșevismului și care sîntem azi singurul popor rămas ferm în

[1] S-a dus pe copcă totul! (In lb. germană.)

fața ademenirilor Kremlinului. Nu vom mai da greș în misiunea noastră istorică. *Deutschland über alles !* [1]

Vocea i se înălță tot mai stridentă, cînd Luella i-o reteză scurt.

— Și cine urmează să realizeze afacerea asta cu *„über alles"* ?

— Noi, poporul german.

— O mulțime de germani pe care i-am cunoscut nu prea par a fi entuziasmați de ideea asta. Am întîlnit demonstrații de protest peste tot în Germania de Vest ca și în Berlinul Occidental.

Fața lui Horst păru că se brăzdează dintr-o dată, vădind o brutalitate ascunsă pînă atunci sub zîmbetul lui permanent.

— O să lupte și ei cînd va veni momentul, sau altfel... Nu vă dați seama, doamnă Dayborn, că peste încă un an o să avem cel mai puternic contingent N.A.T.O. din Europa ? Trei sute cincizeci de mii de soldați înarmați cu armele cele mai moderne — armele *voastre* de altfel. Rachete, bombardiere atomice, submarine. Forțe invincibile, conduse de cei mai mari generali din lume.

Luella clipi des.

— Și de unde ați făcut rost de ei ?

— Au fost generalii Führerului, iar unii dintre ei au făcut chiar școala primului război mondial. Cei o sută și mai bine de generali pe

[1] „Germania mai presus de toate" — vechi cîntec al naționaliștilor din Germania.

care îi avem acum în armată au fost, pînă la unul, în armata lui Hitler.

Luella se uită cu atenție în fundul paharului, apoi întoarse asupra feței congestionate a lui Horst o privire plină de nevinovăție serafică.

— Știți, domnule colonel von Mühler, eu n-aș încredința nici măcar un comision către o fabrică de cîrnați unor generali care au reușit să piardă două războaie mondiale.

In încăpere, bătaia bătrînei pendule răsună peste tăcerea de mormînt ce se lăsase. Luella se uită la ceas.

— Ei, noi o să ne luăm zborul. Nu mi-am dat seama că e atît de tîrziu. Umple-ți paharul, Theo, adăugă ea și-și întinse paharul către Hess. Acum am de gînd să rostesc toastul *meu*.

Se roti pe un călcîi, cu paharul ridicat sus, aruncînd cîte un zîmbet către fiecare dintre cei prezenți.

— Pentru voi toți, care ați fost atît de drăguți și ne-ați primit în mijlocul vostru. Eram singuri. Voi ne-ați făcut să ne simțim ca în familie. A fost splendid ! Nimic pe lume nu-mi place mai mult decît o conversație interesantă, iar cea de azi a fost copioasă. Trebuie să-i raportez în amănunt tatii. Are să moară de rîs.

Cu un aer de regină, făcu înconjurul salonului strîngînd mîinile tuturor.

— Sînt dezolată că trebuie să părăsim reuniunea asta, dar tata îmi dă telefon de la Washington în fiecare seară, la miezul nopții, oriunde m-aș afla, iar dacă se întîmplă să nu mă găsească, aș avea întreg Serviciul de securitate

al Statelor Unite pe urmele mele. Vă mulțumim mult, și la revedere!

Ca și cum nu și-ar fi dat seama de dezastrul pe care îl lăsa în urma ei, Luella se întreținu voioasă pînă la ușă cu Hans, care, transfigurat, pășea pe lîngă ea ca și cum n-ar fi atins pămîntul.

In urma lor, Joy mergea lîngă tăcutul Theo, cu capul pustiit, așteptînd să-și regăsească gîndurile arzătoare.

Mașina porni, cu Luella strigînd: „La revedere-e-e!" de la geam. Numai atunci Joy își dădu seama că Luella plecase fără să-i transmită obișnuitele pupături pentru Anne.

— N-ai avut dreptate cu dinamita, remarcă Hans. Ar fi trebuit să spui dezlănțuire nucleară.

Rămase uitîndu-se după mașină.

— Splendid, splendid! Nimic nu va mai fi la fel ca înainte.

Joy îl apucă de reverul hainei, silindu-l s-o privească.

— Ce a vrut să spună Horst cînd a strigat că a fost tratat ca un criminal?

Hans își duse degetul la buze.

— Hai să ne plimbăm prin grădină. E atît de frumos, cu toate că norii au acoperit luna, iar mîine...

O luă ușor de braț și Joy îl simți neașteptat de puternic. Aplecîndu-se să rupă un trandafir dintr-o pergolă, Hans cîntă ușor, cu vocea lui de tenor:

— *„Sah ein Knab' ein Röslein steh'n"* [1]... Douăzeci și cinci de ani, șopti el. Unchiu-meu Horst a fost condamnat la douăzeci și cinci de ani de către Tribunalul de la Nürnberg drept criminal de război, pentru rolul jucat în masacrul de la Oradour-sur-Glane. După ce a stat zece ani, a fost pus în libertate mulțumită colonelului Carey și superiorilor acestuia. Apoi Hans continuă pe un ton normal: Ce frumos e trandafirul! Pune-ți-l în păr, o rugă el și începu să cînte din nou *„Röslein, Röslein, Röslein rot"*.

Joy se desprinse brusc de brațul lui Hans.

— E adevărat?

— Crezi că m-aș lăuda spunînd că am un unchi criminal de război?

Tînăra femeie se cutremură. Dintr-o dată, toate vorbele ocolite în legătură cu Horst și cariera sa, toate frazele neterminate și privirile aruncate pe furiș se asociară și formară un singur tablou. Cum de a putut să nu-și dea seama că e ceva îngrozitor la mijloc?

Iși continuară lent drumul prin grădină, în vreme ce Hans îngîna frînturi de cîntece.

— Și familia! Cum de l-au putut primi iar?

Hans se opri, privind-o. La lumina lunii ce se strecura pe după un nor, îi citi uimirea întipărită pe față.

— Cum, dar nu știi nimic? Familia, familia mea și a ta prin căsătorie a fost una dintre principalele susținătoare a lui Hitler. Numai bunica

---

[1] „Un băiat zări un mic trandafir..." Vers din poezia *Röslein (Micul trandafir)* de Goethe, prelucrare după un cîntec popular.

este împotriva lor. Ea a fost dintotdeauna împotriva lor.
— Dar Stephen? Desigur nu şi Stephen!...
— Ar trebui să-l întrebi singură.
Hans ezită, cu capul aplecat într-o parte, privind-o ca pe o străină.
Făcînd un semn spre fereastra salonului, de unde se auzeau frînturile unei discuţii purtate cu voce tare, Hans o întrebă:
— Vrei să te întorci acolo?
— Nu!
Săltînd uşor peste un strat, Hans se urcă pe piedestalul unei statui înfăţişînd un cupidon grăsuliu.
— Sînt toţi acolo. Vino cu mine pe scara de serviciu şi am să-ţi completez educaţia.
Joy îl urmă, cu inima uscată, ca un mototol de hîrtie rostogolit de-a lungul şanţurilor prăfuite, pregătită împotriva unor gînduri pe care nu voia să le accepte.

Capitolul XVI

HANS ÎNTOARSE fără zgomot cheia în broască şi se furişă în încăpere călcînd pe covor. Uşor neliniştită, Joy îl urmărea cum deschide uşa camerei pe care ea o considerase întotdeauna a fi camera lui de toaletă.
Tînărul îi făcu semn să-l urmeze şi ea intră tot pe furiş. Din cauza aerului parfumat din încăpere, o cuprinse un fel de dezgust care îi

amorţi nervii. În semiobscuritate, observă cum Hans trage ivărul de la uşa ce dădea în salonul Berthei.
— N-am observat niciodată că e o uşă aici, şopti ea, molipsită de atitudinea lui misterioasă.
— De obicei e acoperită de oglinda aceea mare... din motive lesne de bănuit. Ne-am înţeles să avem fiecare cîte un ivăr la uşă, ca să nu fim stînjeniţi dacă vrem să rămînem singuri cu idolii.
— Idolii?
— Da. Priveşte!
Cîtva timp, Joy nu putu vedea nimic în camera luminată doar de flacăra plăpîndă a unei candele suspendate de tavan. În aerul greu plutea o aromă de tuberoze, amestecată cu fum de ulei ars şi cu încă un miros pe care nu putea să-l identifice. Pe măsură ce ochii i se obişnuiau cu obscuritatea, Joy începu să distingă conturul unui altar înalt, îmbrăcat în pînză, în mijlocul căruia stătea un bust de marmură şi în spatele căruia, pe perete, era fixată o fotografie mult mărită.
Acest cavou intim era o revelaţie neaşteptată pentru Joy, care nu ar fi asociat-o niciodată pe Bertha cu ideea de religie. Hans apăsă un buton şi becurile inteligent mascate îşi revărsară lumina asupra unui cap de băiat sculptat în marmură.
— Fratele meu, Adolf. Uite şi Crucea de cavaler pe care Führerul i-a înmînat-o personal cu o săptămînă înainte de a fi omorît.

Decorația cuprindea gîtul subțire, căzînd pe pieptul de copil. Sculptorul imprimase o duritate bărbătească pe fața copilului, pe fața aceea care, deși frumoasă, avea ceva respingător.

— Asta e zeul mamei, zise Hans, arătînd spre fotografia de pe perete. Joy avu o tresărire întîlnind ochii care o fixau din portretul în mărime naturală al lui Hitler.

— Crezi că a murit ? continuă el. Iți spun eu că în multe inimi germane mai trăiește. Uită-te! Altarul e îmbrăcat cu steagul Germaniei naziste. Negru, roșu și alb. Uite și zvastica. La dreapta e portretul omului care a fost tatăl eroului... și al meu. Asta, din stînga, e unchiu-meu, Karl. Cînd eram mic, mă trezeam uneori noaptea tremurînd, închipuindu-mi că-i aud scandînd cu toții în întuneric: „Ucide! Ucide! Ucide!"

Hans întoarse un alt buton, iluminînd partea de sus a altarului, care se arătă a fi o vitrină mare.

— Asta-i uniforma fratelui meu, pe care o purta cînd a fost omorît. Pata asta brună este de sînge. Atît cît îmi amintesc, la fiecare comemorare a morții lui trebuia să sărut pata aceasta și să jur că am să-l răzbun. In fiecare an îmi promiteam că data viitoare am să refuz, însă de fiecare dată am făcut-o iar. Anul acesta am refuzat pentru prima oară și, drept pedeapsă, n-am mai fost lăsat să plec în Anglia, deși totul era aranjat și aveam toate hîrtiile în regulă.

Hans luă în mînă zvastica de aur împodobită cu diamante, care zăcea pe o perniță de catifea neagră.

— Iar ăsta a fost darul de logodnă făcut mamei de tata. Cînd eram mic, îl purta întotdeauna. Acum, îl poartă numai la adunările speciale, sau atunci cînd vine aici „să se roage". Mai simți și un alt miros ? întrebă după o scurtă pauză. Pe lîngă mirosul de tuberoze ? Poate să fie numai pentru că fereastra nu e niciodată deschisă, dar bunica spune că ăsta-i mirosul răului care domină toată încăperea asta. Uneori mi se pare că simt mirosul acesta în casa cea mare unde am mers împreună cînd am transmis o scrisoare din partea mamei. In spatele santinelelor americane sînt arhive conținînd biografiile a zeci de mii de naziști, mulți dintre ei criminali. Cînd e nevoie de un om deosebit pentru o treabă deosebită, de la completarea unui loc de ministru în cabinet pînă la cineva care să profaneze un cimitir evreiesc sau să ucidă pe vreunul pe care îl considerăm indezirabil, e ușor să punem mîna pe el. Astea sînt *les prie-dieu*[1], continuă Hans. In fiecare seară mama îngenunchează „să se roage" ca spiritele însîngerate ale morților ei să ne umple și nouă inimile de ură. Bunicul vine adesea aici. Cînd e acasă, unchiul Horst vine întotdeauna aici, să-și reînnoiască setea de sînge.

Liderii D.R.P.-ului, noii noștri naziști, vin și ei din cînd în cînd să se închine spiritului răzbunării. Privesc harta asta a lumii și se văd stăpînii ei. *„Deutschland über alles!"* Uită-te bine! Zvasticile marchează nu numai fiecare părticică de pămînt pe care au mărșăluit vreo-

[1] Scaun de rugăciune în bisericile catolice.

dată armatele lui Hitler și toate regiunile care au aparținut Germaniei cu trei sau patru sute de ani în urmă, ci și toate coloniile pe care le-am pierdut în 1919.

L-ai auzit pe unchiu-meu Horst. Există sute de oameni de felul acesta, care au scăpat într-un fel sau altul și care, în toate țările lumii, îi organizează, îi cumpără, îi îndoctrinează pe cei ce vor forma avangarda noastră. Cearta de luna trecută cu maică-mea a fost pe motivul că am refuzat să mă duc la adunarea fascistă internațională de la Teutoburgerwald.

Rugăciunea asta este citită cu voce tare de inițiații noștri, continuă Hans, luînd în mînă o hîrtie fină. Cîndva a trebuit s-o învăț pe dinafară. Ascultă: „Principalul este că poporul trebuie să ceară preoți care să aibă curajul să sacrifice tot ce e mai bun... Preoți care să masacreze." Ai să-l cunoști pe autor cînd vei vizita vila noastră de la lacul Starnberg.

Aici e biblioteca. E bine aranjată. Pe perete e *Mein Kampf* [1], Rosenberg [2], scrierile „clasice" ale conducătorilor naziști, o colecție de cîntece naziste. De partea cealaltă sînt aranjate cele mai sîngeroase dintre cărțile publicate aici în ultimii ani. Rafturile librăriilor noastre sînt pline de chestii dintr-astea. Păcat că nu poți citi

[1] *Mein Kampf (Lupta mea)* — carte scrisă de Hitler în 1923—24, în care și-a expus țelurile politice.

[2] *Alfred Rosenberg* (1893—1946), criminal de război, ideolog al fascismului german și al național-socialismului, unul dintre propagatorii teoriei rasiale. In 1946, la procesul de la Nürnberg, a fost judecat și condamnat la moarte.

în germană. Catalogul acesta arată cum am progresat. Patruzeci și șapte de edituri, douăzeci de cluburi ale cărții în slujba aparatului nostru de propagandă. Ziarele noastre pentru tineret pot fi cumpărate oriunde. Hans resfiră un teanc de reviste. Vechile publicații ale *Hitlerjugend* [1]-ului. Apoi continuă: Iar ăsta e un roman foarte la modă, *Diavolii din Praga*. Povestește ce urît s-au purtat cehii cu noi. Mama nu uită niciodată zilele ei de glorie din Cehoslovacia, unde a locuit în același castel cu soția gauleiterului Heydrich [2]. Acolo s-a calificat tatăl meu în meseria pe care a practicat-o apoi în Norvegia.

In raftul ăsta, intitulat „Filme instructive și culturale", sînt fotografii de la Lidice și poze ale represiunilor întreprinse împotriva țăranilor norvegieni drept răzbunare în urma faptului că tata a fost lichidat de partizani. Vrei să le vezi ? Nu ? Nici măcar pe unchiul Horst la Oradour-sur-Glane ? Nu ?

Iar asta e biblia mamei: *Waffen S.S. în acțiune*. Cartea asta a devenit acum un *best-seller* [3]. Mama obișnuia să-mi citească din ea cînd eram bolnav. Iată pasajul ei preferat: „Războiul este o splendidă aventură. Distrugerea și priveliștea distrugerii provoacă plăcere... Războiul este un fel de sport. Uciderea oamenilor pretinde o teh-

[1] *Hitlerjugend* — organizație hitleristă de tineret (1926—1945).

[2] *Reinhard Heydrich* (1904—1942) guvernator al Cehoslovaciei în timpul ocupației hitleriste, organizator al terorii hitleriste în Cehoslovacia.

[3] Carte de mare succes. (In lb. engleză. Expr.)

nică rafinată ce trebuie aplicată cu calm și hotărîre."

Hans închise cartea și o puse înapoi în raft.

— Iar acum am să-ți prezint punctul cel mai de soi al programului, anunță el, ridicînd capacul unui magnetofon și alegînd o bandă.

Asta e vocea Führerului, înregistrată în 1943, pe cînd prezenta discipolilor săi credincioși planul de cucerire a Europei. Discursul e foarte cunoscut în rîndurile organizațiilor noastre naziste. Am auzit banda asta de atîtea ori, încît o știu pe dinafară.

Vocea răgușită scrîșni din difuzor, bombastică, isterică.

— Se spune că scuipa atunci cînd se înflăcăra mai tare, zise Hans strîmbîndu-și gura cu dezgust. Ca să nu crezi că toate astea sînt pentru cretini, trebuie să-ți spun că am văzut generali și miniștri stînd aici hipnotizați, cu mîna pe „Ordinul sîngelui" — *Ritterkreuz*[1]. Stau și ascultă și, în timp ce ascultă, privesc harta și visează. Păcat că nu poți înțelege înregistrarea asta, care începe cu cuvintele: „Cer formațiilor mele «Cap de mort» să ucidă, fără milă și îndurare, bărbați, femei și copii de origine poloneză..."

Dezgustat, Hans întoarse ochii spre Joy. Glasul său liniștit pătrundea ca un bisturiu în țesuturile amorțite ale creierului ei.

— Unchiul Karl a respectat întocmai aceste ordine. A primit o decorație pentru activitatea de exterminare a cetățenilor din Lvov. A fost

[1] (În traducere literală: „crucea de cavaler".) Distincție militară germană.

adjunctul comandantului batalionului „*Nachtigall*"[1], care a trecut ucigînd, prădînd, arzînd și violînd, prin întreaga Ucraină. Avem fotografii făcute de unchiul Karl... Înregistrarea e foarte cunoscută, însă nu atît de populară ca „La o sută de kilometri de Moscova". Din păcate, nu există nici o înregistrare care să ne amintească totuși cît era Moscova de departe.

Hans strecură cu grijă benzile în locașurile lor, spunînd:

— Poate că-ți va fi de folos să afli că, în prima săptămînă cînd a sosit acasă, Stephen și-a atras pentru totdeauna dușmănia mamei pentru că a calificat toate lucrurile de aici drept prostii, niște stupidități morbide și pentru că a declarat că n-o să-și mai pună piciorul în camera asta.

Una cîte una, Hans stinse luminile, pînă cînd nu mai rămase decît pîlpîirea candelei și aerul greu, îmbîcsit de mirosul de tuberoze, de ulei ars, și încă de ceva ce avea să dăinuie în amintirea lui Joy pînă la sfîrșitul zilelor ei.

Capitolul XVII

CÎND AUZI pașii lui Stephen urcînd scara, Joy rămase cît mai mult cu putință în camera Annei. Dar după un timp, nu mai găsi nimic de făcut acolo. Totuși, nu îndrăzni să iasă. Ședea în lumina palidă a lămpii de noapte, care fu-

[1] „Privighetoarea". (În lb. germană.)

sese instalată de cînd era bolnavă Anne, și privea fetița. Își dădea seama cum îi revenea capacitatea de a simți durerea, ca și cum s-ar fi terminat acțiunea unei anestezii. O izbi aspectul lipsit de apărare al fetiței : cu pleoapele închise, obrăjorii îmbujorați, cu una dintre mîini, strînsă puternic, odihnindu-se pe pernă, părea a fi mai mică decît era. O durea inima gîndindu-se că, în același moment, la zeci de mii de kilometri distanță, trebuia să se trezească Patricia — Pat, brunetă și vioaie, atît de diferită și totuși atît de asemănătoare. Cum de a putut s-o părăsească ?

Anne și Patricia, ele erau tot ce mai rămăsese din lumea ei care se spărsese în cioburi în acea seară. Fiicele ei, în vinele cărora curgea sîngele unei familii care... Nu, nu ! Stephen nu putea fi la fel ca familia sa... el e altfel. Își iubește copiii cu ardoare. Suferă cînd suferă ele.

Și deodată Joy auzi vocea Brunhildei, ca și cum ar fi fost alături : „Hoess își iubea foarte mult soția și copiii".

Nu mai putu suporta. Stinse lumina și se îndreptă spre ușă. Ezită, cu mîna pe clanță, simțindu-și inima cum bate nebunește. Deschise ușa, într-o clipă ce i se păru fără sfîrșit, și o închise încet după ce ieși.

Stephen stătea la geam. Nu se întorsese cînd auzise ușa închizîndu-se, ci rămăsese sprijinindu-se cu mîinile de pervaz, ca și cum fără acest sprijin s-ar fi prăbușit. Era numai în pantaloni și cămașă. Joy își dădu dintr-o dată seama cît slăbise de cînd plecaseră de acasă. Umerii căzuți și capul sprijinit de rama geamului îi dădeau un aer neajutorat și, pentru o secundă, Joy simți că o năpădește un val de duioșie întocmai ca atunci cînd o privise pe Anne, mică și lipsită de apărare. Apoi duioșia făcu loc repulsiei. Nu era nici mic și nici fără apărare, ci bărbat, un bărbat destul de abil ca să se apere cu minciuni ridicate la gradul unui sistem care a dăinuit zece ani de zile.

Începu să se dezbrace. Îi tremurau mîinile. Tremura toată. Cu fiecare piesă de îmbrăcăminte — rochia, portjartierul, sutienul — părea că se dezbracă de propria ei viață.

Legîndu-și cordonul de la capot, Joy se gîndi : „E ca și căsătoria noastră. Aflu acum adevărul, și cei zece ani de căsnicie nu mai înseamnă nimic, pentru că totul a fost clădit pe minciună." Și, cu gîndul la minciunile pe care le acceptase drept adevăr fără să întrebe ceva, dar și la dragostea și solicitudinea pe care i le acordase lui Stephen pentru a compensa ceea ce crezuse ea a fi fost trecutul lui, Joy începu să fie cuprinsă de mînie. Se întoarse și auzi o voce care nu semăna cu a ei :

— Stephen !

Bărbatul se răsuci brusc, de parcă ar fi primit o lovitură și își duse o mînă la față, ca și cum ar fi așteptat o a doua palmă. Apoi își lăsă repede mîna în jos și cei doi soți, aflați de cele două părți ale marelui pat dublu, se priviră în față.

— Mincinosule ! îi strigă ea, simțind că nu-și mai poate stăpîni valul de mînie ce o cuprin-

sese. Uitase tot ce învățase despre stăpînirea de sine pe vremea cînd era o fetiță care își distrugea păpușile. În clipa asta nu mai dorea decît să-l distrugă pe Stephen, așa cum distrusese el căsnicia lor. Voia să termine cu tot ce fusese între ei. Să-l distrugă și să părăsească totul. Să o ia pe Anne și s-o ducă departe, undeva unde să nu mai fie murdărite de amintirea lui și a familiei lui.

— Cum ai îndrăznit să-mi faci așa ceva? îl întrebă ea cu o notă stridentă în voce.

Stephen nu răspunse.

— Cum ai îndrăznit să mă ceri în căsătorie?

El începu să vorbească, însă Joy îl întrerupse disprețuitoare.

— Știu, știu. Ești la fel ca toți ceilalți. N-ai făcut decît să-ți cumperi propria siguranță. Să-ți cumperi libertatea.

— Nu!

Vocea bărbatului sună ca a unui om beat. Joy, însă, știa că el băuse foarte puțin în seara aceea.

— Atunci de ce te-ai însurat cu mine? Erai destul de tînăr, de frumos, de fermecător ca să găsești multe fetițe tot atît de prostuțe ca și mine, și să te culci cu ele fără să le iei în căsătorie.

— Te iubeam, rosti cu voce ștearsă, obosită.

Joy rîse, și, la auzul rîsului ei, Stephen își întoarse ochii în altă parte.

Femeia se apropie de el și, apucîndu-i brațul, încercă să-l facă să o privească, însă Stephen

rămase nemișcat, uitîndu-se spre grădina cufundată în întuneric. Vocea ei îi zgîrie auzul.

— Să nu-mi mai spui vorba asta! Te-ai însurat cu mine ca atîția de teapa ta, pentru a obține mai ușor naturalizarea, pentru a-ți putea clădi o altă viață pînă în momentul în care vei fi gata să te întorci aici și să iei totul de la capăt, ca Horst.

Stephen se îndreptă:

— Nu-i adevărat. Nici una dintre acuzațiile tale nu-i adevărată.

— Las la o parte faptul că m-ai mințit.

— Da. Am mințit.

— Și nu ți-e rușine să mă privești în față și să spui că m-ai mințit?

— Nu mi-e rușine, dar îmi pare rău. Nu pentru că am făcut-o, ci pentru că nu se putea altfel. Ce-ai fi făcut acum zece ani dacă ți-aș fi spus adevărul? Că tatăl meu a fost un sprijinitor al lui Hitler? Că fratele meu e un criminal de război condamnat? Că eu am fost membru al *Hitler-jugend*-ului? Că am luptat în *Wehrmacht*[1]?

Joy încercă să se închipuie pe ea cum era în vremea aceea și, amintindu-și cum ardea după îmbrățișările lui, nu putu răspunde.

Stephen rămase cu ochii pironiți la ea și Joy avu impresia stranie că bărbatul ei îmbătrînise nespus de mult în decurs de o oră.

Mînia o făcu să simtă o senzație de greață și, plină de rușine pentru ea și pentru el, căzu într-un scaun și își ascunse fața în mîini.

---

[1] **Denumirea armatei hitleriste (înființată în 1935).**

— Mămico! Tăticule! se auzi din camera alăturată vocea Annei.

Joy dădu să se ridice, însă Stephen trecu repede pe lîngă ea în camera fetiței, lăsînd ușa larg deschisă. Murmurul vocilor ajungea pînă la ea. Joy auzi robinetul de la baie și înțelese că Anne iar se folosea de unul dintre vechile ei trucuri. Fetița chicotea și Stephen rîdea. Apoi șușotiră împreună, ca și cînd ar fi pus la cale ceva. Abia atunci își dădu Joy seama de întreaga amărăciune a situației în care ajunseseră cu toții și lacrimi calde începură să i se prelingă pe obraz.

In sfîrșit, ușa camerei Annei se închise. Fără să ridice privirea, Joy îl zări pe Stephen în fața ei și văzu printre degete flacăra brichetei. Bărbatul aprinse două țigări în același timp.

— Uite! Ia asta!

Luă din mîna lui țigara aprinsă și familiaritatea gestului fu în sine o durere în plus. Tăcerea părea că vibrează apăsătoare între ei.

Stephen începu să vorbească. Glasul îi era nesigur.

— Ascultă-mă, Joy. Ascultă-mă cu atenție. N-am să-ți mai cer niciodată nimic, dar tot ce-ți solicit acum este să mă asculți, pentru ca cel puțin în inima ta să fie înțelegere în loc de ură. Orice s-ar întîmpla, chiar dacă acesta este sfîrșitul, trebuie să afli de ce s-au petrecut lucrurile în felul acesta. Chiar în cazul cînd căsnicia noastră și tot ce e legat de ea va lua sfîrșit, trebuie să păstrezi amintirea acestor zece ani numai așa cum au fost. Da, am mințit. Am mințit despre tot. Pentru tine, care n-ai avut niciodată

motiv să minți, minciuna e o crimă. N-am să reușesc niciodată să te fac să înțelegi că există diferite feluri de minciuni și că uneori oamenii mint din motive întemeiate. Acum, însă, trebuie să încerci să înțelegi, ca să nu-ți petreci restul vieții căutînd vreo țară a tatălui în copiii tăi, așa cum, în mintea ta cam pedantă și unilaterală, ești pe cale să faci, iubito. Tu ții atît de mult la adevăr, încît nu poți înțelege că adevărul nu este întotdeauna posibil pentru toți ceilalți. Credeam că ai învățat ceva din faptul că aici, în casa asta, pînă și tu ai deprins minciuna.

Stephen începu să umble cu pași mari prin odaie.

— Ți-am spus adevărul despre viața și familia mea pînă la un punct. Ceea ce nu ți-am spus este că tatăl meu a fost nazist. Mulți oameni au fost naziști numai pentru a se conforma. Nu prea aveau de ales. Insă tatăl meu a fost în mișcare aproape încă de la început, din proprie alegere și convingere. Karl și Horst au fost „ștabi mari". Bertha și bărbatu-său la fel. Poate singurul lucru care m-a salvat de corupție a fost că eram mult mai tînăr decît ei. Imi place să cred că trebuie să fi fost și altceva, fiindcă, încă din copilărie, singurul om din familie pe care l-am putut iubi a fost mama. Ea a fost de la început împotriva întregii povești, la fel ca tatăl și frații ei. Insă părerile unei soții germane nu contează și mama și-a păstrat pentru ea ceea ce gîndea.

Dacă ar fi să încerc pînă la sfîrșitul zilelor, tot n-aș izbuti să te fac să înțelegi cum a decurs

copilăria mea. Unul dintre primele lucruri de care îmi amintesc este momentul cînd tata m-a ridicat în brațe ca să văd cum defilează trupele de asalt.

Casa era plină de prieteni de-ai lui Karl, Horst, și ai Berthei, care făcea parte dintr-o organizație fascistă de femei. Pretutindeni pocnete de călcîie, saluturi și *„Heil Hitler“*-uri. Tata a comandat pînă și pentru mine o uniformă ca a lor, bineînțeles micuță. Totul era foarte amuzant. Apoi, cînd aveam opt ani, m-am îmbolnăvit de febră reumatică, pentru că un conducător de tineret prea entuziast m-a pierdut pe mine și pe alți cîțiva băieți în timpul unui joc de-a manevrele militare lîngă Wannsee și am petrecut o noapte de noiembrie sub cerul descoperit, într-o ploaie cumplită. În timpul convalescenței, mama m-a luat cu ea la München în casa bunicului, mai cu seamă că tata privea boala mea ca o insultă la adresa lui și a Führerului.

Bunicul era un liberal care ura nazismul tot atît de mult ca și mama, însă, la fel ca atîția alții de felul lui, nu spunea nimic și își îngropase viața în arheologie. Reputația lui internațională era atît de mare, încît l-au lăsat în pace.

Multă vreme n-am putut umbla și-mi amintesc că am auzit-o pe mama spunîndu-i bunicului: „Slavă domnului că va fi întotdeauna debil! Asta o să-l salveze!“ N-am înțeles ce însemna asta și am plîns toată noaptea.

Apoi, a venit tata și a insistat ca mama să plece cu el. Spunea că nu poate suporta să n-o știe în preajma lui. Cred că era încîntat să mă

lase la München; de altfel n-a încercat niciodată să ascundă că îi era rușine să aibă un fiu bolnăvicios. Știam că mă disprețuiește.

Toate acestea m-au făcut să-l iubesc și mai mult pe bunic. Izbirile de tocuri, saluturile și *„Heil Hitler“*-urile dispăruseră din viața mea. Încetul cu încetul m-am pomenit într-o altă lume. În casa bunicului veneau prieteni de-ai lui, muzicieni. Bunicul cînta la violoncel, iar eu învățasem să cînt la flaut. Organizam mici concerte. Pe lîngă muzică, mai învățasem că nu numai femeile ca mama urau fascismul, ci și bărbați ca bunicul, și lucrul acesta m-a impresionat foarte mult. Începusem să studiez limba engleză.

În casa bunicului am aflat că există oameni de mare cultură, care îl considerau pe Hitler drept un pericol și un maniac, deși vorbeau despre asta numai între ei și în șoaptă. Mă deprinsesem și eu să vorbesc în șoaptă despre asemenea lucruri. Mai presus de orice, bunicul mă sfătuise cum să-mi țin gura. Germania era plină de liberali care își țineau gura. Cei ce îndrăzneau să o deschidă erau trimiși în lagărele de concentrare, adăugă Stephen cu amărăciune.

M-am înapoiat la Berlin numai cînd a izbucnit războiul. Tratamentul și odihna m-au întremat, însă tata continua să mă disprețuiască. Ajunsesem să mă tem de el tot atît de mult cît mă disprețuia el pe mine. În cursul anilor acelora, tata a încercat să suprime orice manifestare de voință din partea mea. Cînd vorbea, eu încremeneam în „poziție de drepți“, ca un soldat. Și

pentru că îi era rușine de mine, am fost îndopat cu principii naziste.

Aparțineam celui mai fanatic grup al tineretului hitlerist, împreună cu Adolf al Berthei, un ucigaș precoce. Și cum ar fi putut deveni altfel, cînd Bertha introdusese *„Heil Hitler“*-ul în el o dată cu laptele pe care i l-a dat să-l sugă (familia zicea că acestea au fost primele cuvinte pe care le-a rostit), iar soțul ei călca apăsat și cu zgomot, ca un Goering în miniatură — un fanatic și un sadic.

Stephen se lăsă într-un fotoliu, scotocindu-și buzunarele după o țigară. O aprinse și începu să tragă fumul adînc. Vorbea ca și cum Joy n-ar mai fi fost de față.

— Cînd au început bombardamentele, am fost evacuat împreună cu restul grupului de tineret. Îmi amintesc de turbarea care l-a cuprins pe tata. Nu-i venea să creadă că avioanele aliate au putut răzbate pînă la noi. Nimănui nu-i venea să creadă. Nu promisese oare Goering că, dacă va răzbate un singur avion dușman, el își va schimba numele în Meyer?

Am mîncat o bătaie groaznică pentru că, într-o seară, în timp ce ne aflam în adăpost, i-am amintit lui Adolf de promisiunea asta. A doua zi, el i-a „raportat“ tatii.

Anii petrecuți în tabăra de tineret au fost cei mai negri din viața mea. Pe lîngă manevrele pseudomilitare, eram învățați tot felul de trucuri menite să ne transforme în buni soldați ai Führerului. Eram învățați cum să-i dibuim pe evrei

și alți *„Untermenschen“*-i.[1] Tot ce nu era german nu era socotit ființă omenească, înțelegi? Am învățat să stăm cu ochii deschiși după „persoanele ilegale“, adică prizonierii de război fugiți, evadații din lagărele de concentrare și cei care fuseseră recrutați la muncă forțată și fugiseră din sclavie.

Adolf a fost cel care, deși nu împlinise nici unsprezece ani, a adus cea mai mare onoare grupei noastre, așa cum era considerată pe atunci onoarea. Avea un nas de copoi. Pe o moșie, nu departe de noi, era un grădinar polonez, aflat la muncă forțată. Doi prizonieri de război ruși scăpaseră din lagăr. Nimeni nu aflase cum. Însă, Adolf văzuse ceva ce l-a făcut să tragă concluzia că polonezul îi ajuta pe evadați. M-a chemat să merg să spionez împreună cu el. L-am refuzat. Adolf și încă un băiat s-au dus și s-au ascuns într-un copac. De acolo au văzut un om îmbrăcat civil apropiindu-se de polonez, care lucra în grădină. Din faptul că omul în civil făcea mai mult semne, decît vorbea, au tras concluzia că nu cunoaște limba. Grădinarul l-a luat cu el în cameră. Adolf s-a strecurat prin gardul viu și a văzut că polonezul i-a dat omului țigări și hrană. Străinul a rămas în camera polonezului pînă în zori.

Adolf l-a trimis pe celălalt băiat să cheme ajutoare.

Prizonierul, un soldat englez, a fost capturat. S-a zvonit apoi că a fost trimis în lagărul de concentrare de la Sachsenhausen.

---

[1] Neoameni. (In lb. germană.)

Ca recompensă pentru rolul avut de grupa noastră în descoperirea activității „antigermane" a polonezului, ni s-a permis să asistăm la procesul acestuia, la care Adolf a depus mărturie. Am tremurat tot timpul de frică să nu spună că am refuzat să-l însoțesc.

Judecata a avut loc într-unul din tribunalele speciale naziste, numite — culmea ironiei! — „Tribunale populare". Se folosea un cod penal special. Polonezul a fost acuzat că ar fi „prejudiciat bunăstarea și reputația poporului german". Acesta — adică poporul german — cerea „o pedeapsă exemplară". Mi-au rămas neșterse în minte cuvintele judecătorului, poate pentru că la München cunoscusem pe un prieten al bunicului, un vestit avocat din Viena, și începuse să mă intereseze dreptul. Dorisem chiar să studiez dreptul și știam că jargonul acela nu era limbajul juridic obișnuit.

Polonezul a fost condamnat la moarte. Drept o favoare deosebită, ni s-a permis să fim de față cînd a fost spînzurat în fața casei sale. Adolf s-a încununat de glorie pentru că a rugat să fie lăsat să-l ajute pe călău. Iar eu am făcut de rușine întreaga familie și m-am făcut de rușine și eu pentru că mi s-a făcut rău cînd l-am văzut pe nenorocit zvîrcolindu-se în ștreang. Ca să-mi stimuleze curajul, conducătorul nostru m-a trimis în grupa groparilor.

Tata a venit special să-mi spună exact ce părere avea despre mine. Rușinea mea era cu atît mai mare, cu cît Adolf, mai mic decît mine, fusese evidențiat în mod special.

Grupa noastră a mai ajutat să fie prinși și alți „criminali". Am fost duși la procesul unor deportați francezi care erau acuzați că au furat hrană. Judecătorul a declarat că francezii au „refuzat" în mod sistematic să „colaboreze" la lucru în Germania și aceasta într-un moment în care tineretul Germaniei lupta pentru întreaga Europă. Francezii au fost condamnați la moarte, „în conformitate cu sănătosul instinct popular, pentru că au abuzat mîrșav de drepturile lor de oaspeți și pentru că au adus prejudicii poporului german prin faptul că nu s-au supus ordinei din țara ce le-a acordat ospitalitate".

N-am să-i uit pe oamenii aceia, slabi de îi sufla vîntul. Erau cinci, și, în ultimul moment, înainte de a fi spînzurați, unul dintre ei a început să cînte *Marseieza*, ca imediat după aceea toți cinci să se zbată ca niște pești prinși în undiță.

Stephen tăcu, privindu-și mîinile strînse pumn, cu încheieturile mai albe pe fondul pielei arse de soare.

— Unul dintre judecătorii care i-au condamnat e omul care ți-a sărutat mîna cu atîta galanterie la cocteilul lui Horst de duminica trecută. E unul dintre judecătorii cei mai importanți din Berlin. Aici mai sînt cel puțin treizeci și opt de judecători de teapa lui.

Stephen se ridică și se duse la fereastră, sprijinindu-se de pervaz ca și cum nu-i ajungea aerul.

— Îmi amintesc de ultimul Crăciun cînd am fost cu toții acasă. Horst tocmai venise de la

Paris, iar Karl de pe frontul de răsărit, amîndoi încărcaţi cu daruri. Karl adusese blănuri, nişte blănuri scumpe, o minunăţie. Eram atît de îndoctrinat pe atunci, încît abia acum îmi pun întrebarea cum şi de unde a făcut rost de ele. Sînt sigur că nu le-a cumpărat.

Horst era încărcat de parfumuri franţuzeşti, ciorapi de mătase, mănuşi, un colier pentru mama, o sticlă de coniac şi una de *schnapps* pentru tata. Wilhelm al Berthei adusese lucruri fine de lînă din Norvegia. Îmi amintesc de scena aceea ori de cîte ori o văd pe soră-mea punînd în maşină pledurile acelea de lînă, colorate alb cu roz.

Stephen reveni în mijlocul camerei, privind în jos ca şi cum ar fi cumpănit în sinea lui.

— Cînd îi aud povestindu-ţi cît au suferit în timpul războiului, îmi vine să vomit. Mulţi au suferit cînd au început bombardamentele acelea îngrozitoare, sau în primii ani după război. Însă în casa asta nu s-a suferit. Noi aveam căldură, hrană, îmbrăcăminte, băuturi.

In ziua aceea de Crăciun am băut pentru anul suprem al marii lupte eliberatoare a poporului german, continuă Stephen rîzînd scurt, urît. Da, desigur, a fost un Crăciun minunat pentru noi toţi, cu excepţia servitoarei noastre. O chema Juliana. Era o olandeză de vreo şaisprezece ani. Pe atunci o aveam numai pe ea şi pe Charlotte, iar Charlotte, după ce pregătise totul, plecase acasă, pentru că îi venea fiul în permisie. Puţin după aceea fiu-său şi-a găsit sfîrşitul pe front.

Văzînd că întîrzie cafeaua de după masă, Bertha s-a dus în bucătărie şi a găsit-o pe Juliana plîngînd în hohote pentru că *schnapps*-ul provenea din oraşul ei natal.

Nu ştiu ce i-a spus Bertha. S-a jurat că fata i-a răspuns obraznic şi atunci i-a dat o palmă. Fata a încercat să se apere — o, desigur că n-a lovit-o pe Bertha. Cînd zgomotul ne-a făcut să ne repezim cu toţii la bucătărie, servitoarea era într-un colţ, apărîndu-şi faţa cu o tavă, iar Bertha dădea în ea cu toată puterea, şi Bertha întotdeauna a fost voinică.

Karl a telefonat la poliţie. Fata a fost judecată de un tribunal nazist şi condamnată la spînzurătoare pentru că „a prejudiciat bunul nume al poporului german, apărîndu-se de loviturile unui cetăţean al Germaniei".

Mi-am reamintit de toate acestea în prima săptămînă a şederii noastre aici, cînd ţie îţi părea atît de rău pentru sărmana Bertha !

Joy se sculă brusc şi îşi turnă un pahar cu apă. Apoi îşi aprinse o ţigară şi se aşeză iar.

Timpul trecea, continuă Stephen. Karl a murit la Stalingrad. Casa Berthei a fost bombardată. Apoi au debarcat aliaţii. In ianuarie patruzeci şi cinci — nu împlinisem încă şaisprezece ani — am fost recrutat în *Wehrmacht*. Mulţi erau mai tineri decît mine.

Inainte de a fi îmbarcaţi în trenuri, Hitler ne-a trecut în revistă. Multă vreme după aceea auzeam pînă şi în somn vocea lui, aşa cum venea din difuzoare, instruindu-ne :

„Fiţi aspri şi neînduratori. Acţionaţi mai rapid şi mai brutal decît ceilalţi. Aceasta este metoda cea mai bună de a proceda în război, pentru că îi înspăimîntă pe oameni." Pe mine m-a înspăimîntat.

Dar nu ştiam că sîntem bătuţi. N-am crezut niciodată, nici o clipă, că putem fi înfrînţi, nici măcar în ultimul moment. Chiar și mama era atît de îndopată cu propaganda lor, încît nu credea că puteam fi biruiţi.

N-aş avea puterea să-ţi povestesc despre acele ultime cinci luni. Pentru mine, războiul înseamnă zgomot şi groază. Trăiam cu groaza că voi fi împuşcat, nu numai de duşman, ci şi de ai mei, pentru că eram un soldat cît se poate de prost. Nu vreau să crezi că mă împăunez drept luptător împotriva lui Hitler, pentru că n-am fost. Nu eram decît un băieţandru îngrozit, năuc, terorizat, fără nici un talent pentru viaţa militară. Undeva, în adîncul meu, o uram chiar.

Stephen se sprijini din nou de fereastră, cufundat în propriile lui gînduri, încordat.

— Totul era o nebunie. Radioul şi ziarele urlau „Victorie! Victorie!" în timp ce trupele noastre se retrăgeau pe toate fronturile întocmai ca nişte animale dintr-o pădure incendiată.

Am fost trimis în Cehoslovacia. Acolo a început să mă obsedeze propriul meu nume, pentru că era şi numele lui Wilhelm, care le rămăsese cehilor în minte pentru ceea ce făcuse la Lidice.

Unitatea noastră se ocupa de identificarea celor care îi ascundeau pe luptătorii din rezistenţă. Am arestat un bărbat şi o femeie care au fost condamnaţi apoi la moarte pentru că „sabotaseră ordinea şi securitatea propriului lor popor într-un mod lipsit de răspundere".

Am arestat un preot în biserică, pe motiv că rostise o rugăciune pentru un luptător din rezistenţă ce fusese asasinat. Şi preotul a fost condamnat la moarte.

Am arestat un preot protestant, pentru activităţi ostile Reichului. Judecătorul a declarat că afirmaţia preotului cum că „sufletele sînt internaţionale" nu poate fi considerată decît drept o injurie şi o lipsă de instinct rasial! A fost executat.

În lunile acelea, trupul îmi funcţiona ca un automat. Numai o părticică din minte mai trăia, înregistrînd cuvintele judecătorilor, cuvinte care-mi cădeau pe creier ca picăturile de acid pe placa gravorului. În acele „Tribunale populare", cum fuseseră numite, eu, Stefan von Mühler, în vîrstă de şaisprezece ani, am văzut adevărata faţă monstruoasă a nazismului. Atunci am condamnat fascismul precum şi întreaga mea familie, cu excepţia mamei.

Era imposibil ca războiul să nu mă ajungă pînă la urmă. Şi m-a ajuns lîngă Terezin. Era primăvară. Se vedeau flori şi mugurii verzi plesneau. Toate troiţele de-a lungul drumului erau împodobite cu flori. În marea cetate, veche din secolul al şaptesprezecelea, fusese instalat un lagăr de concentrare. Acum cîtăva vreme, cînd mi-am dat seama că o laşi pe Bertha să te reducă la tăcere atunci cînd ai vorbit despre profesorul de muzică, m-am gîndit la ceea ce

văzusem la Terezin și te-am disprețuit pentru slăbiciunea ta. Imi va rămîne mereu în minte secția unde erau închiși copiii evrei înainte de a fi duși la camerele de gazare. Zgîriaseră desene pe perete, desene de felul celor pe care le face și Anne. Un copil mai mare scrisese o poezie: „Fluturii nu trăiesc aici“.

Stephen își îngropă capul în mîini și Joy îi auzi vocea înfundată.

— Am plecat cît mai departe, lăsîndu-i pe ceilalți să rîdă de ceea ce vedeau. Iar azi mă gîndesc. Ce ar fi dacă și copiii mei...?

Stephen tăcu, străduindu-se să-și recapete stăpînirea de sine. Apoi continuă.

— Unitatea noastră a prins un grup de parașutiști englezi, și i-a adus în fortăreață. Erau o sută patruzeci și patru. Nu arătau mai în vîrstă decît mine. Pentru că știam englezește, a trebuit să servesc drept interpret. Englezii au cerut să fie tratați ca prizonieri de război. Au fost împușcați.

Unul dintre ei scăpase. Un colaboraționist ceh ne-a spus că parașutistul era ascuns la niște țărani cehi și ne-a condus pînă la coliba lor. Maiorul nostru l-a împușcat pe englez în momentul în care acesta ieșea din grajd, cu mîinile ridicate. Inainte de a ne da seama ce se întîmplă, nenorocitul zăcea în fața noastră cu un glonț în cap. Maiorul și-a pus piciorul pe pieptul englezului și i-a smuls de la gît plăcuța de identitate. Apoi l-a lăsat pe trădătorul ceh să-i ia ceasul și cizmele și a ordonat ca trupul să fie zvîrlit în fîntînă.

După aceea, maiorul a hotărît să le dea o lecție țăranilor. L-a luat la rînd pe bătrînul la care se ascunsese englezul, lovindu-l cu cravașa peste față pînă i-a dat sîngele. Era un bătrîn osos, cu o bărbie îndărătnică, acoperită de o barbă scurtă și brumată. Maiorul ne-a trimis pe doi dintre noi să o scoatem din casă pe soția bolnavă a țăranului. Era un bordei sărăcăcios, cu puține lucruri în el. Deasupra patului se afla un crucifix împodobit cu flori de primăvară. A trebuit s-o sculăm pe bătrînă din pat. Mergea împleticit, cu un copil în brațe. Trebuie să fi fost nepotul ei. In apropiere era o groapă. S-ar fi putut să fie groapă de bălegar, sau gura unei fîntîni abia începute. Nu știu. L-au împins pe bătrîn înăuntru, i-au dat o cazma și i-au spus să adîncească groapa. Capul îi era la nivelul marginii. Deodată, bătrînul ne-a privit lung și a aruncat cît colo cazmaua din groapă.

„Nu vrei să sapi? a răcnit atunci maiorul. Impingeți-o și pe scroafa aia lîngă el“, a ordonat apoi, arătînd cu degetul înspre bătrînă.

Au împins-o, și bătrîna a căzut în genunchi. N-a lăsat copilul din mîini. Din cauza căzăturii, pruncul s-a trezit și a început să plîngă. Avea un plîns subțire. Trebuie să fi fost foarte mic.

„In genunchi! a urlat maiorul către bătrîn. Jos, în genunchi!“

Cred că bătrînul a înțeles. Mulți cehi înțelegeau destul de bine germana. Bătrînul, însă, și-a pus mîinile pe capul soției, acoperind-o cu trupul său.

„Împuşcă-l în picioare! Dar nu-l omorî."

Caporalul a ochit cu grijă şi-a tras. Ţăranul s-a îndoit, încet, aşa cum ar fi îngenuncheat în biserică un bătrîn. Continua să ne privească îndărătnic. Bătrîna avea faţa muncită şi plină de zbîrcituri. Părul cărunt îi ieşise de sub broboadă. Copilul plîngea, bătînd aerul cu pumnişorul lui minuscul ce ieşea de sub şal. De fiecare dată cînd văd mînuţele copiilor noştri agitîndu-se în felul acesta, îmi tremură inima.

Apoi maiorul a dat ordin: „Ingropaţi-i!" Pe mine m-a trimis să mai aduc o cazma, din magazie. Am înfipt cazmaua în grămada de pămînt de lîngă groapă şi am apăsat-o cu piciorul. Pămîntul era tare, bătătorit, dar am răzbit peste primul strat.

„Mai repede! urla maiorul. Mai repede!"

Caporalul apucase să arunce două lopeţi de pămînt. Am ridicat cazmaua plină şi m-am oprit. M-am uitat la bătrîna care ocrotea cu mîna capul copilului. L-am privit pe omul cu faţa murdară, nebărbierită, dar mîndră şi plină de dispreţ.

Trebuie să fi înnebunit, pentru că, de obicei, sînt un fricos. Mă uitam cînd la bătrîn, cînd la maior, cînd la femeie. Dintr-o dată, mi-a crescut în suflet o ură cumplită împotriva vieţii mele. M-a cuprins o repulsie faţă de ceea ce fusesem învăţat să fac. Faţă de ceea ce văzusem înfăptuindu-se.

Am aruncat cazmaua cît am putut mai departe. După aceea — timp de ani de zile mă

trezeam noaptea strigînd: *„Nein! Nein! Ich will nicht!*[1]"

Maiorul a zbierat la mine şi mi-a tras o palmă. Apoi a strigat ceva la doi dintre soldaţi. Aceştia s-au apropiat de mine şi mi-au proptit baionetele în coaste. Altul s-a aplecat după cazma. Am stat acolo privind cum se înălţa pămîntul în groapă, în vreme ce femeia ridica tot mai sus copilul, ca să-l ferească.

Ţăranca a început să se închine cu voce tare, rostind „Ave Maria". Ştiu pe dinafară toate cuvintele în limba cehă. Le-am reţinut în multele biserici pe care le-am cercetat şi din cîte slujbe am ascultat, dar *nu* în calitate de credincios. Femeia a repetat mereu: „Sfîntă Marie, născătoare de dumnezeu, roagă-te pentru noi în ceasul morţii noastre", pînă cînd pămîntul i-a acoperit gura, înghiţindu-i cuvintele. Apoi n-a mai fost decît tăcerea şi pămîntul proaspăt, înălţat la nivelul ierbii.

Stephen plecă de la geam şi păşi greoi, parcă sub apăsarea unei poveri, pînă la scaun. După o lungă tăcere, continuă:

— Am fost condamnat să fiu împuşcat. Execuţiile erau fapte obişnuite, de fiecare zi. Dezertau sau se pierdeau cu firea soldaţi mai tineri decît mine. Dacă n-am fost împuşcat pe loc, se datorează doar numelui tatii. Maiorul a crezut, probabil, că e nevoie de vreo procedură specială pentru fiul unuia dintre cei mai puternici sprijinitori ai lui Hitler. În noaptea aceea, după judecata de la Curtea Marţială, am rămas în

[1] Nu! Nu! Nu vreau! (În lb. germană.)

celula de sub camera de gardă, aşteptînd zorii şi moartea.

Dacă mă întrebi la ce m-am gîndit atunci, n-aş putea să-ţi răspund nimic; îmi spuneam doar că e tare stupid să mori la şaisprezece ani, şi primăvara!

Dar tot în noaptea aceea au venit bombardierele aliaţilor şi întreg corpul de clădiri, inclusiv Statul Major al comenduirii locale a fost făcut praf. Dimineaţa, cînd am reuşit să mă strecor de sub dărîmături, nu mai era nimic. Cîţiva şefi de la postul militar următor se pregăteau s-o ia la sănătoasa, iar unul dintre ei, un prieten al lui Karl, a dat întîmplător peste mine umblînd aiurea, pe jumătate înnebunit. A crezut că urmăresc acelaşi lucru ca şi el. Mi-a dat un costum de haine civile. N-am ştiut niciodată al cui e. Ne-am înghesuit într-o maşină particulară, un *Mercedes* de tip vechi. Nu ştiu de unde apăruse. Am răzbătut pînă în Austria. Îmi amintesc de toate acestea ca prin ceaţă. Mi-am adus aminte de prietenul bunicului, vestitul avocat liberal care locuia la Viena. Doi ani am stat la el. Nu mai trebuie să-ţi povestesc de perioada asta. Ştii povestea. Ţi-am spus adevărul despre asta. Am venit în Australia pe banii bunicului dinspre mama.

Zdruncinată de povestire, Joy nu putu să vorbească vreme îndelungată.

— Mi-ai spus adevărul despre tot, cu excepţia tocmai a celui mai important lucru.

— Cum aş fi putut? Tot n-ai fi înţeles.

— Ai vrut să mă duci de nas cu minciuni bine ticluite! exclamă Joy lovind cu pumnul în braţul fotoliului.

— Nu te-am înşelat. Mă doreai tot atît de mult cît te doream şi eu. Iar minciunile n-au fost ticluite bine. Mama ta şi-a dat seama de asta de la bun început. Tu, însă, eşti întocmai ca tatăl tău. Cînd îţi pui în cap să crezi în ceva, apoi crezi pînă cînd adevărul te izbeşte în faţă.

— Şi ai fost în stare să ne aduci pînă aici, cînd ştiai toate acestea? N-am să înţeleg asta niciodată.

— Nu eu te-am adus. Tu m-ai adus. În tot timpul ultimilor ani am luptat împotriva acestui lucru. În primul rînd pentru că mă temeam că te-aş pierde dacă afli adevărul. Apoi, pe măsură ce familia mea devenea mai puternică, am luptat ştiind că, dacă mă întorc, familia va face tot ce-i stă în putinţă să mă reţină aici. Ce crezi că-mi scria tata în scrisorile pe care nu le puteai citi? Mă temeam nu numai pentru căsnicia mea, dar şi pentru mine însumi.

De ce crezi că a consimţit mama ta s-o lăsăm pe Patricia cu ea, cînd ştia cît e de ocupată? Pentru că am rugat-o eu. Pentru că doream o ancoră care să mă salveze. Dar mi-am dat seama că tu ai nevoie de o ancoră mai puternică decît mine atunci cînd te-am văzut înghiţind ca pîinea caldă linguşirile lui Horst, momeala, cîrligul cu undiţă cu tot. Chiar acum, după trei luni petrecute în casa asta pătrunsă de nazism — vechi şi nou — nu înţelegi decît foarte puţin.

Totul ți-a fost foarte clar abia cînd l-ai întîlnit pe profesor. Dar cînd tatăl meu și cu Bertha au amintit de evrei și de comuniști, tu te-ai ferit ca de ciumă.

Joy deschise gura să se apere, însă el continuă, plimbîndu-se prin cameră, fără să o privească.

— Dacă nu te-ai fi înțeles cu tatăl tău să pună totul la cale fără ca eu să știu, n-ai fi aflat lucrurile acestea niciodată. Nici chiar în ziua de azi nu sînt sigur dacă nu te supără mai mult că te-am mințit acum zece ani decît faptul că Horst și cei de teapa lui sînt iar la putere. Mintea ta nu înțelege decît lucrurile superficiale. Pînă astă-seară, după părerea ta, Horst era un băiat de treabă și îi sorbeai complimentele ca o școlăriță. Acum, aidoma unei copilandre a cărei onoare a fost murdărită, nu vezi decît minciuna de acum zece ani, iar nu lupta pe care am dus-o timp de cincisprezece ani pentru a-mi smulge din inimă și din suflet ultima pată a nazismului.

Pînă cînd n-am venit aici, iubeam aerele astea de fetiță ale tale, inocența asta față de însăși realitatea lumii, atît de diferită în comparație cu sufletul meu chinuit. Iubeam chiar și talentul acesta al tău, atît de englezesc, de a-ți ascunde capul în nisip atunci cînd nu mai poți evita lucrurile urîte ce-ți sar în ochi.

Aici, în fața realității, am găsit că toate acestea sînt din ce în ce mai puțin adorabile. Poate pentru că bieții noștri copii, care vor muri din

cauza acestei realități, sînt ai mei tot atît ca și ai tăi.

Joy se ridică în picioare și se îndreptă spre camera Annei.

Cînd ușa se închise, Stephen nici măcar nu-și înălță capul.

Capitolul XVIII

JOY NU PUTEA adormi. Anne avea un somn neliniștit, dar mai rău decît aceasta era că Joy își simțea creierul ca un foc mocnit, plin de gînduri tulburi, care se aprindeau mistuitor ori de cîte ori ațipea.

Firele vieții ei și ale vieții lui Stephen se încrucișau în acest halo incandescent, lipsit de formă sau înțeles. Treptat, Joy simți că gîndurile i se descurcă și se orînduiesc asemenea unor șuvoaie de metal topit care își caută tiparul, tiparul vieții lor comune.

În sfîrșit, adormi. Dar nu peste multă vreme se trezi dintr-un vis chinuit, și — curios — se simți liniștită. Rămase culcată, privind pe fereastră, unde lumina palidă a zorilor dădea contururi crenguțelor de tei de pe care picăturile de ploaie se prelingeau încet, căzînd pe balcon.

Undeva în somn problema se rezolvase de la sine, cu excepția unui lucru. De ce o evitase profesorul în ziua cînd ea își spusese numele? Avea oare de aflat ceva mai rău? Ceva ce Ste-

phen îi ascunsese ? Ceva ce ar face de neconceput perspectiva de a continua viaţa împreună ?

Stătu trează pînă cînd auzi mişcare în bucătărie. Apoi se dădu cu grijă jos din pat şi, numai în halat şi papuci, coborî pe scara de serviciu.

Charlotte şi Else o priviră ca pe o stafie.

— O ceaşcă de ceai, vă rog, le ceru ea.

Charlotte începu imediat să se agite, aşezînd tava şi punînd ceainicul la încălzit.

— De ce n-aţi sunat ? Poate că s-a defectat soneria din cameră ?

— N-am vrut să-l trezesc pe soţul meu, explică Joy. Şi, în afară de asta, sînt destul de zdravănă ca să-mi duc singură ceaiul sus. Arăţi cam obosită, Charlotte !

Femeia spuse că nu e adevărat, deşi oboseala i se citea pe faţă.

— Munceşte prea mult, zise Else, bombănind ca de obicei. N-ar trebui să muncească atît ! Ar putea avea tot atîta timp liber ca şi noi, dacă în adevăr ar vrea.

Joy luă tava de la Charlotte, care continua să protesteze, şi urcă încet pe scara de serviciu. Se hotărîse. Îndată ce îşi va putea găsi o scuză oarecare, se va duce la Brunhilde fără să-i mai spună cuiva nici măcar lui Hans.

Metroul se opri în staţia „Grădina Zoologică" şi Joy începu să-şi facă drum prin mulţimea de oameni în pelerine multicolore de plastic. Toţi se grăbeau să ajungă la lucru în acea dimineaţă ploioasă.

Banca tocmai se deschisese şi Joy se îndreptă spre ghişeul deasupra căruia scria „Casa de schimb". Pe drum, în metrou, îşi întocmise, fără să se gîndească mult, un plan.

Semnă toate cecurile de călătorie, cu excepţia sumei aproximative a costului călătoriei cu avionul pînă la Londra, pentru ea şi Anne.

— Mari sau mici ? întrebă casierul, scoţînd din sertar cîteva pachete de bancnote noi.

— De cîte douăzeci, ceru Joy, aşezînd apoi cu grijă banii în poşetă.

— Un taxi, doamnă ? o întrebă un comisionar.

— Vă rog.

Cînd îi deschise portiera, Joy îi dădu comisionarului o monedă şi aşteptă ca maşina să pornească înainte de a spune adresa. Îl rugă pe şofer să oprească în faţa unei cofetării.

Australiana şedea în maşină şi cu o privire goală se uita prin ploaie la panglica neîngrijită a Kurfürstendam-ului, cu bariera sa şi cu turnul dărăpănat al bisericii proiectat, scund, îndesat şi negru, pe cer.

Maşina trecu pe lîngă magazinele de lux, pe lîngă zgîrie-norii pretenţioşi, pe lîngă parcurile cu invariabilele straturi de petunii, apoi o apucă pe nişte străzi sărăcăcioase, cu ruinele caselor bombardate şi cu prăvălii mizere.

Afară, ploaia ce cădea pieziş nu numai că o separa pe Joy de realitate, dar forma un paravan pe care se proiecta o realitate şi mai îngrozitoare. În tăcere, prin Berlinul de azi trecea Berlinul de ieri. Ca şi cum i s-ar fi proiectat în creier

un film, Joy vedea parcă aievea desfăşurarea drapelelor, cizmele bătînd pasul de gîscă, capetele cu căşti, iar sub fiecare cască vedea chipul lui Stephen.

„Stîng, drept, stîng!“

Ritmul îi ciocănea în urechi întocmai ca... Oare cum a spus profesorul ? Ca marşul morţii...

Cizmele şi căştile dispărură şi deodată îi văzu pe Horst şi pe prietenii lui din trupele de asalt bătînd pasul de gîscă prin ploaie, îmbrăcaţi în costume bine cusute, croite din cel mai bun *tweed* englezesc. Toate feţele erau ca a lui Horst. În urma lui venea faţa prinţului *von und zu Malmeck,* a lui Gunther, apoi feţele oamenilor raşi în cap de la *Weinstube* şi faţa lui Wilhelm, într-o coloană de tineri cu părul lung şi ochi de nebuni. Toţi cîntau :

„Liberaţi drumul pentru batalioanele brune!
Liberaţi drumul pentru trupele de asalt!“

Şi atunci, cu un junghi în inimă, Joy îşi dădu deodată seama că fantomele tăcute care băteau pasul pe ecranul de ploaie nu reprezentau numai Berlinul de ieri, ci şi ziua de azi a Berlinului.

— Nu ! izbucni Joy cu voce tare.

Şoferul întoarse capul şi întrebă uimit :

— Nu vă simţiţi bine, doamnă ?

Joy clătină din cap în semn că nu are nimic, însă îi întîlni de cîteva ori privirea în oglinda din faţă şi îşi dădu seama că omul n-o credea.

Oprind în faţă la *Bierstube*, de unde Joy cunoştea drumul, şoferul o privi plin de curiozitate. Oamenii care stăteau la coadă în faţa unei

mici prăvălii din colţul străzii îşi încetară discuţia zgomotoasă despre preţul ridicat al zarzavaturilor, privind-o cu bănuială şi — i se păru lui Joy — chiar cu duşmănie.

— Mă aşteptaţi, sau preferaţi să vă plătesc acum ? întrebă ea pe şofer.

— Depinde unde mergeţi şi cît de mult staţi.

— Cam vreo jumătate de oră. Mă duc în casa de acolo, şi Joy arătă cu mîna casa de peste maidanul bombardat, unde bălăriile fuseseră culcate de ploaie.

— Am să aştept, zise şoferul strîngînd din buze. Apoi adăugă cu îndoială în glas :

— Vă sînt prieteni ?

— Da.

Nedumerit, şoferul rămase privind lung după ea, apoi sări din maşină şi o urmă.

— Dacă nu mă găsiţi, am să fiu în cafeneaua de dincolo, spuse cu voce tare. Apoi, coborînd vocea : Spuneţi-le prietenilor dumneavoastră să-şi pună nişte obloane solide la geamuri, sau să plece de-aici cît mai repede.

Joy îi întîlni ochii vii şi pătrunzători privind-o de sub cozorocul caschetei.

— Vă mulţumesc.

Străbătînd maidanul, rămase înlemnită în faţa casei care îi produsese o impresie destul de bună cînd o văzuse întîia dată. Acum, pe uşă era mîzgălită o zvastică sub care era scris : *Juden raus!* [1] Lădiţa de sub fereastră atîrna strîmb, iar florile care căzuseră din ea zăceau pe jos.

[1] Evrei, căraţi-vă! (În lb. germană.)

Geamul eră spart și astupat din interior cu o bucată de placaj.

Joy bătu timid la ușă, apoi, văzînd că nu vine nimeni, ciocăni mai tare. Pe măsură ce se scurgeau secundele, teama îi sporea bătăile inimii.

— Cine-i acolo ? se auzi vocea neliniștită a Brunhildei.

Deschizînd apoi ușa, o privi înmărmurită pe Joy, dar, observîndu-i privirea speriată, Brunhilde zîmbi chinuit și îi făcu loc să intre.

Ajungînd în încăperea cu fereastra astupată cu placaj, Joy se lăsă pe un scaun, simțind că o copleșește întreaga oboseală a nopții precedente.

— Am venit să vă spun la revedere, murmură ea.

— Dar credeam că o să rămîneți pînă după Crăciun.

— Așa era vorba, dar...

— Luați un pic de cafea, o întrerupse Brunhilde. Arătați istovită.

— N-am nimic, răspunse Joy, luînd ceșcuța, recunoscătoare.

— Plecați deci mai devreme decît plănuiați ? insistă Brunhilde scrutîndu-i fața ca și cum ar fi dorit să afle ceva ce s-ar fi ascuns dincolo de formalitățile de adio.

— O duc pe Anne la Londra să-i scoată amigdalele, începu Joy. Apoi, dîndu-și seama că era o prostie să se ascundă, izbucni : Plec. Aseară am aflat adevărul despre familia soțului meu. M-a mințit cînd ne-am căsătorit.

— Așa !...

— Nu mai pot rămîne acum, cînd știu adevărul. Abia azi îmi dau seama de ce tatăl dumitale a fost atît de amărît în momentul cînd i-am spus numele soțului meu. Înainte de a pleca, însă, trebuie să vă întreb : De ce îi urîți în mod special pe von Mühler-i ?

Brunhilde ezită.

— Are asta vreo importanță ?

— Acum, mai mult ca oricînd. Desigur, vă dați seama că trebuie să știu totul.

Brunhilde rămase tăcută ; își aprinse încet și tacticos o țigară. Fața ei, cu pleoapele grele, coborîte, căpătase o ciudată aparență de mască. Dar cînd își ridică privirea, ochii căprui, întunecați, întîlnindu-i pe ai lui Joy, își păstrară vechea expresie implacabilă.

— Eu am fost la muncă forțată în fabrica de la Auschwitz a socrului dumneavoastră. Eu și alte mii ca mine, din care azi n-a mai rămas nimic, am contribuit la îmbogățirea familiei soțului dumneavoastră. Zeci de mii de bărbați și de femei ca mine au construit fabricile noi pe care le au acum. Am contribuit la modernizarea vilei în care locuiți, la procurarea automobilelor cu care umblați. Poate că acum veți înțelege de ce numele dumneavoastră l-a făcut pe tata să se întoarcă imediat acasă, copleșit de amintiri prea îngrozitoare ca să mai fie suportate de un bătrîn. Acum vă dați seama de ce am considerat drept o insultă bunătățile pe care le-ați adus în casa asta.

— Exista vreo fabrică a von Mühler-ilor acolo, înainte de izbucnirea războiului ?

— Nu ! Auschwitz era în Polonia — Oswiecim. Socrul dumneavoastră, ca și familiile lui Krupp și Siemens au construit acolo fabrici în mod special pentru a folosi inepuizabila masă de mînă de lucru pe care o reprezentau mulțimile de deportați din toate țările ocupate. Nu era o fabrică mare ca aceea a lui Krupp. Vreo cinci mii de sclavi au fost destui pentru a aduce familiei von Mühler profituri ce i-au dat posibilitatea să-și construiască frumoasele fabrici noi pe care sînt sigură că vi le-au arătat cu mîndrie. A fost destul ca să-l plaseze pe socrul dumneavoastră în rîndul marilor industriași care dictează politica guvernului nostru și să-l așeze pe criminalul de război, care este cumnatul dumneavoastră, chiar în guvern. Noi, sărmanii robi, n-am visat niciodată că lucrăm atît de bine și de profitabil !

Se lăsă o tăcere apăsătoare.

— Și acum plecați ?

— Da.

— Și soțul dumneavoastră ?

— Nu știu. De aceea a trebuit să vă văd. Aseară mi-a spus că a fost întotdeauna împotriva nazismului, ca și mama lui, ca și tatăl bătrînei. A fugit pentru că fusese condamnat la moarte cînd a refuzat să îngroape niște partizani cehi.

— Cîți ani avea ?

— Șaisprezece.

— Și de atunci s-a comportat bine ?

— In cei zece ani de cînd îl cunosc s-a purtat cum nu se poate mai bine.

— De ce s-a reîntors ?

— Eu l-am obligat. El s-a opus întotdeauna.

— Atunci încercați să fiți îngăduitoare cu el. Brunhilde strînse ușor mîna lui Joy și continuă : Nimeni nu poate trăi în minciună zece ani de zile.

— Brunhilde ! exclamă Joy. Am venit să *te* rog să pleci din Berlin.

— Să plec din Berlin ?

— Din Germania. Am adus banii pentru cele trei bilete de călătorie pentru voi. Cînd ajungem în Anglia, vă aranjez eu vizele. O să mă ajute și părinții mei.

Joy scoase din poșetă teancurile de bancnote și le puse pe masă.

— Nu sînt banii *lor*. I-am schimbat pe ai mei. Te rog, de dragul profesorului... și-al tău.

Cu ochii plini de lacrimi, Brunhilde refuză dînd din cap.

— Ești atît de bună !... Am să-mi amintesc de asta toată viața. Dar nu putem pleca.

— De ce ? exclamă Joy. Pentru voi e periculos aici. Am uitat să-ți spun că, aflînd unde mă duc, șoferul de taxi mi-a spus să-ți transmit că trebuie să-ți pui obloane solide la ferestre sau să pleci de aici cît mai repede.

Brunhilde își șterse ochii.

— Ai văzut ? Oamenii sînt totuși buni, în ciuda... Dacă asta te poate liniști, află că ne mutăm astăzi într-o locuință mai puțin expusă.

Proprietarii pleacă în Berlinul răsăritean. Pentru ei este, poate, o soluție. Noi însă vom rămîne.

— Sînt comuniști? întrebă Joy, ușor alarmată.

— Nu. Sînt catolici. El e învățător, un învățător bun, însă a fost dat afară de trei ori din școală, aici și în Republica Federală, pentru că a refuzat să-i învețe pe copii că Hitler a fost un mare om de stat. În casa nouă nu numai că vom locui mai confortabil, dar și Peter va putea merge iar la grădiniță. Învățătorul de-aici a refuzat să-l primească, pentru că este evreu.

— Am putea să vă asigurăm tuturor o viață bună, o rugă iar Joy.

— Nu putem pleca. Aceasta este țara noastră. Crima a fost comisă aici. Aici trebuie ispășită.

Brunhilde își strînse pumnii și îi așeză pe masă.

— Cînd eram tînără, mulți oameni simpatici, liberali și buni, credeau că vor putea supraviețui regimului lui Hitler tăcînd. La început au fost loviți comuniștii, apoi evreii, iar în momentul cînd au ajuns și la liberali ca tatăl meu, era prea tîrziu.

Nouă milioane de oameni au pierit în lagărele morții pentru motivul că oamenii aceia simpatici n-au scos un cuvînt. Și pentru că au tăcut, lumea a fost pustiită în numele „gloriei" noastre.

Acei dintre noi care mai trăiesc sînt oameni corupți. Atunci cînd ați venit voi, aliații, credeam că ne veți ajuta să scăpăm de boala asta. Însă, urmărind propriile voastre scopuri, nu ați făcut decît să ne împingeți iar în corupție.

Trebuie să luptăm împotriva corupției *aici!* Trebuie să luptăm împotriva ei *acum*. Oameni ca tine ne pot ajuta. Dacă, întorcîndu-te acasă, vei spune adevărul, oricît te-ar costa asta, ne vei ajuta. În numele tatălui meu, nu-ți cer decît asta.

Întîlnind ochii Brunhildei, Joy își dădu seama că anii prin care trecuse cu atîta ușurință erau absolut de domeniul trecutului, iar tinerețea o părăsise pentru totdeauna.

— Jur că așa voi face! rosti ea, iar cuvintele îi răsunară ciudat în urechi.

În cei treizeci și unu de ani cîți avea, Joy nu jurase niciodată, în afară de jurămîntul de căsătorie, a cărui gravitate n-o pricepuse pînă acum.

Azi, cînd își dădea seama de importanța lor, cele două jurăminte i se împleteau în suflet, lăsîndu-și pecetea pe întreaga-i ființă.

Joy împinse iar spre Brunhilde teancurile de bancnote.

— Trebuie să iei banii. Dacă nu pentru tine, atunci pentru acțiune.

— Îți mulțumesc. Ți-ar mulțumi și tata, și să știi că vor fi mai mulți oameni decît îți închipui, care îți vor mulțumi. Iartă-mă dacă am să par prea interesată, însă trebuie să-l trimit pe Bruno să depună banii la bancă în contul *V.V.N.*-ului. Nu putem risca să-i pierdem.

Brunhilde ieși din cameră, luînd bancnotele cu ea.

Singură în odaia întunecoasă, cu fereastra astupată, Joy își dădu seama de nenorocirea de a

trăi în această casă bombardată. Pentru a-și îndrepta gîndul într-altă parte, începu să examineze fotografiile atîrnate pe pereți. Portretul unui bărbat chel, ale cărui trăsături îi apăreau vag cunoscute. O femeie coborînd dintr-un automobil. Joy o privi mai îndeaproape, cu mintea chinuită de o teribilă bănuială.

Auzi vocea Brunhildei din spatele ei.

— Unul dintre ultimele specimene ale galeriei noastre de ticăloși. Sîntem deosebit de mîndri de fotografia asta. Femeia asta e foarte prudentă. Una dintre fetele noastre a trebuit s-o urmărească luni de zile ca să facă fotografia. Cucoana e asistenta lui Oberhauser, Lena Neubert, care m-a sterilizat la Ravensbruck. Pe atunci avea părul brun.

— Cred că am văzut-o undeva, spuse Joy. Apoi, cînd Brunhilde apropie lampa de fotografie, exclamă :

— A, nu ! Nu se poate !

— Ce nu se poate ?

— Seamănă foarte mult cu doctorița pe care a chemat-o cumnata mea ca s-o examineze pe Anne.

— Ba se poate foarte bine. Are un cabinet în Wilmersdorf, nu prea departe de casa von Mühler-ilor, și se prezintă sub numele soțului ei. Bărbatul ei a fost ofițer S.S. în lagăr.

— Dar Bertha mi-a spus că are multă experiență la copii !

Nemaiștiind ce să creadă, Joy vorbea cu glas ridicat.

— Are dreptate, dacă privești lucrurile sub un anume aspect. De mîna ei și a complicilor ei au pierit opt sute cincizeci de copii la Ravensbruck. Puțini doctori care se plimbă în libertate au atîta experiență ca Lena Heinz și Herta Oberhauser.

Joy își îmbrăcă pardesiul și își luă poșeta.

— Aseară credeam că nu mai am nimic rău de aflat. Și acum, asta !

— S-ar putea să fie și mai rău, nu știu. Dar ce importanță are dacă toate acestea nu l-au corupt pe soțul tău ? Pe așa ceva se poate clădi o viață.

La ușă, Brunhilde strînse între mîinile ei mîna lui Joy. Apoi se sărutară, rămînînd un moment îmbrățișate ca și cum ar fi vrut să înlăture spațiul și timpul care în curînd aveau să le despartă pentru totdeauna.

Joy alergă pe cărarea care ducea peste maidan spre siluetele clădirilor bombardate, proiectate pe cer prin pînza ploii.

Capitolul XIX

PRIMUL LUCRU pe care-l văzu Joy în fața casei fu *Volkswagen*-ul cenușiu al doctoriței Heinz. Urcînd în grabă scările, Joy auzi țipetele Annei. La ușă, trase violent clopoțelul, blestemînd stupiditatea acestei case care nu se poate deschide decît pe dinăuntru.

Uşa îi fu deschisă de Gerda, care avea ochii rotunzi de emoţie. Ţipetele răsunau în toată casa şi Joy se repezi pe scări, sărind cîte două trepte, în timp ce Gerda încerca să-i spună ceva de neînţeles.

Alergînd pe coridor, Joy auzi cum ţipetele se domolesc, transformîndu-se în hohote disperate. Joy împinse uşa dormitorului şi rămase înmărmurită.

Stephen stătea în mijlocul camerei, strîngînd-o pe Anne în braţe. Avea faţa roşie de supărare.

Alături de el, aprinsă şi înţepată, Bertha ţinea în sus un deget pe care dinţişorii ascuţiţi ai fetiţei lăsaseră urme adînci şi însîngerate. Lîngă ea, doctoriţa Heinz se sprijinea cu o aroganţă nepăsătoare de capul patului.

— Dar ce dumnezeu ?... începu Joy.

Auzindu-i vocea, Stephen se întoarse spre ea.

— Ce înseamnă asta ! ? Să pleci atunci cînd ştii că vine doctoriţa ? o întrebă el furios.

— Poftim ? îngăimă nedumerită Joy.

— Fetiţa aproape că a înnebunit de spaimă.

— Şi ce zici de asta ? Bertha îşi vîrî mîna sub ochii lui Joy. Sălbatica m-a muşcat.

Joy privi fără compătimire mîna roză şi durdulie.

— Probabil că i-ai făcut ceva.

— Eu, să-i fac ceva ? Tot ce-am făcut a fost că am încercat să o duc la doctor pentru examen, iar ea a fugit ca o nebună şi s-a băgat sub pat. Cînd am încercat s-o scot afară, dumneaei — poftim.

— De ce n-ai fost aici, cînd ştiai că vine doctoriţa ? întrebă iar Stephen.

— Dar cine ţi-a spus asta ?

— Eu, declară plină de sine Bertha. Sînt sigură că n-ai să negi că ultima dată cînd doamna Heinz a fost aici, dînsa a spus că va veni peste două săptămîni.

— Întocmai, încuviinţă doctoriţa, înclinîndu-şi coafura modernă.

— Dar mai ştiu bine : i-am spus doamnei doctor Heinz că dacă vom mai avea nevoie de dînsa, o s-o chemăm. Eu n-am chemat-o. La mine în ţară doctorii nu obişnuiesc să se prezinte nechemaţi la pacienţii care nu au nevoie de ei.

Ochii doctoriţei se îngustară, ajungînd ca nişte lame de gheaţă.

Bertha continuă, ca şi cum nu ar fi auzit nimic.

— Nu ţii de loc seama de nimeni în casa asta. Îţi imaginezi, se pare, că totul nu-i decît pentru confortul tău. Cred că asta arată lipsă de bună creştere. Deşi ştiai că doamna doctor Heinz îşi pierde timpul extrem de preţios ca să-ţi vadă copilul, eşti plecată cînd vine dumneaei. Cel puţin atunci cînd te plimbi după cumpărături cu americanca aceea vulgară care ţi-e prietenă, ai fi putut să laşi pe cineva cu spirit de răspundere, să îndeplinească datoriile de mamă în locul tău.

— De ce nu m-ai chemat pe mine ? întrebă Stephen.

— Am crezut că eşti aici, zău. Nu mi-am închipuit că poţi fi la ora aceea, cu noaptea în cap, în camera mamei, în special acum, cînd

mai e încă tulburată de purtarea femeii aceleia oribile de aseară.

Aruncîndu-i o privire distrugătoare lui Joy, Bertha continuă :

— Şi pentru că în ţara nevestei tale se pare că bărbaţii acceptă să facă munca femeilor, mă aşteptam să te găsesc aici, îngrijindu-te de Anna. In locul vostru, l-am găsit pe fiul meu, care-şi pierdea timpul făcînd pe dădaca, în vreme ce trebuia să înveţe. L-am trimis imediat afară. Nu mă aşteptam ca plodul ăsta al vostru să se poarte ca o fiară de codru.

— Minţiţi amîndouă ! spuse răspicat Joy, apoi, aruncîndu-şi pardesiul şi scoţîndu-şi mănuşile cu mişcări violente, o privi pe Bertha într-un fel care o făcu pe aceasta să se retragă.

Doctoriţa Heinz înţepeni. Vocea îi era la fel de rece ca şi ochii de un albastru glacial.

— Nu sînt obişnuită să fiu făcută mincinoasă, iar dacă voi mai auzi lucruri neplăcute, voi refuza să mai fac operaţia.

— Ce operaţie ?

Vocea lui Joy devenise la fel de tăioasă ca a doctoriţei, iar cînd australiana se apropie de ea, aerul ei provocător se topi şi făcu un pas înapoi. Privirea alarmată a doctoriţei o atrase pe Bertha lîngă ea. Luînd o ţinută gravă, ca omul jignit în demnitatea lui, Bertha spuse :

— Toată situaţia e atît de neplăcută, încît nu pot decît să prezint doamnei doctor Heinz scuzele mele şi să sugerez ca noi două să ne retragem.

— Nu încă !

Joy stătea în faţa celor două femei solide şi lui Stephen i se păru că o poate asemui cu un lăstar subţire de salcie pe care acestea l-ar putea frînge între degete. Acum, o privea uluit. Anne, cuprinsă de curiozitate, uitase să mai plîngă.

— Nu plecaţi înainte de a vă spune că nu v-aş lăsa să o operaţi pe Anne chiar dacă aţi rămîne ultimul medic de pe pămînt. Cu copilul meu nu face nimeni experienţe !

Doctoriţa Heinz se făcu albă ca varul şi se sprijini de umărul Berthei, pierzîndu-şi toată aroganţa.

— Cum îndrăzneşti ?...

Bertha ridică braţul ca şi cum ar fi vrut s-o lovească pe Joy.

— Ia vezi, fără..., strigă Stephen. Ea nu e Juliana.

Bertha scăpă o vorbă pe care Joy nu o înţelese, apoi repetă :

— Cum îndrăzneşti să spui că...

Joy se apropie de ea şi izbucni :

— Ba cum îndrăzneşti tu să aduci o ucigaşă să-mi vadă copilul ? Cum îndrăzneşti să propui ca o creatură care a fost condamnată de un tribunal la douăzeci de ani închisoare, pentru crimele pe care le-a comis la Ravensbruck, să pună măcar mîna pe Anne ? Eşti la fel de rea ca şi ea !

Joy auzi exclamaţia de surpriză a lui Stephen şi îl văzu cu coada ochiului cum o aşează pe Anne în pat. Dintr-un pas, fu lîngă Joy, în timp

ce ea se întoarse brusc spre doctorița Heinz, care se feri cu teamă.

— Iar tu, *Frau* Lena Neubert — refuz să-ți spun doctor — ești o ucigașă în masă, o sadică murdară, acoperită de sînge, o creatură inumană. Nicăieri în lume nu ai mai putea căpăta o slujbă, nici măcar într-un abator respectabil. Ieși afară !

— E adevărat, Bertha ? întrebă Stephen.

— Refuz să răspund la defăimările astea prostești.

Bertha încercă să treacă pe lîngă el, însă Stephen o apucă de mînă și o trase violent înapoi.

Stăteau unul în fața celuilalt, privindu-se în ochi.

— Pah ! exclamă el cu scîrbă, împingînd-o pe Bertha la o parte, în timp ce ea scîncea, frecîndu-și mîna învinețită. Văd după fața ta că e adevărat. Acum, ieșiți afară amîndouă pînă cînd nu uit că se presupune că sînteți femei.

Cele două se grăbiră spre ușă ca niște oi speriate. O dată plecate din cameră, doctorița își reveni și fața ei căpătă o expresie neasemuit de rea.

— Am să te dau în judecată ! strigă ea cu voce tare, apoi repetă amenințarea în germană. Joy o urmă pînă la ușă și strigă după ea :

— Poftim ! Nimic n-o să-mi facă mai multă plăcere decît să aduc la cunoștința lumii crimele tale !

Venind din camera mamei, Charlotte apăru cu o promptitudine suspectă.

— Vă rog, doamna ar vrea ca domnișoara Anne să-și bea laptele împreună cu dînsa.

Complet refăcută, Anne ieși în fugă pe coridor să anunțe izgonirea dușmanilor.

Joy închise ușa și se prăbuși, epuizată, pe canapea.

Stephen rămase în picioare, privind-o uluit.

— Cînd și unde ai aflat toate acestea ?

— În dimineața asta, de la Brunhilde.

— Cine e Brunhilde ?

— Fiica profesorului.

— Nu știam că o cunoști pe fiica profesorului.

Joy suspină, ostenită.

— Te-am mințit.

— De ce-ai făcut-o ?

— M-am dus să-l văd pe profesor cînd am aflat că e bolnav. Tu credeai că umblam cu Luella după cumpărături. Profesorul era pe moarte și dorea să-i cînt la pian, așa că am rămas acolo. A murit chiar în noaptea aceea.

— Și astăzi te-ai dus iar acolo ?

— Da.

— De ce ?

— Bănuiam că Brunhilde știa ceva despre familie. Credeam că știe ceva și despre tine.

— Și ai aflat ceva ?

— Nu chiar. Brunhilde a fost la muncă forțată la fabrica de la Auschwitz a tatălui tău.

Stephen se răsuci brusc și se duse la fereastră. Cînd se reîntoarse privind-o iar, pe față i se citea din nou durerea serii precedente. Se aplecă spre Joy și spuse cu voce răgușită :

— Joy, îți jur pe viața copiilor mei: nu știam că am decăzut atît de jos.
— Te cred. Acum nu mai are importanță dacă știai. Pentru mine, ca și pentru tine, trecutul este trecut.
După o clipă de tăcere, Stephen întrebă iar:
— Și femeia aceea, Heinz?
— A conlucrat cu Oberhauser și încă o doctoriță la Ravensbruck. Brunhilde a fost trimisă acolo pentru „experiențe". Am să-ți povestesc eu într-o zi.
Stephen se așeză lîngă Joy, luînd-o în brațe și ascunzîndu-și fața în părul ei.
— Iartă-mă, iubito! Te-am judecat greșit. Cred că te-am judecat greșit în mai multe privințe.
— Ne-am judecat greșit unul pe altul.
Cînd Stephen o sărută, Joy simți că abia acum începea adevărata lor căsnicie.
Jos, în alee, *Volkswagen*-ul doctoriței Heinz porni, împrăștiind pietrișul.
Stephen se repezi la geam.
— A luat-o și pe Bertha cu ea.
Stăteau alături, tăcuți, simțindu-se aproape, respirînd mirosul ploii căzute pe pămîntul proaspăt săpat, venind de la stratul unde grădinarul sădea asteri[1] gata înfloriți.
Cîtă pace! Nici un zgomot, în afară de foșnetul măturii de nuiele cu care fiica grădinarului aduna frunzele.

---
[1] *Aster* — ochiul-boului, steluță (floare de toamnă).

Cu un efort, Joy reveni la complicațiile timpului prezent, auzindu-l pe Stephen rostind într-un tîrziu:
— Și acum, ce facem?
— Să plecăm cît mai repede cu putință, răspunse ea fără să ezite.
— Și mama?
Să fi fost în clipele acelea un dram de liniște? Era ca în după-amiaza cînd, pe vapor, alunecau pe marea netedă ca oglinda, chiar în inima ciclonului, știind că în cîteva ceasuri furtuna va reveni să-i lovească din nou, cu aceeași furie. Intrebarea lui Stephen venea ca o primă adiere a uraganului: „Dar mama?"
In mintea lui Joy se făcu imediat lumină, întocmai ca în seara aceea, cînd fulgerul a spintecat cerul plumburiu, din înalturi pînă la orizont.
— Trebuie să o luăm cu noi.
Se auzi sunînd clopoțelul pentru cină, blînd și melodios, ca și cum ar fi fost o zi ca toate celelalte în familia von Mühler.
Și totuși, în timp ce coborau scările spre sufragerie, părea ca și cum casa von Mühler își ținea răsuflarea.
Tic-tac-ul bătrînei pendule din hol era neobișnuit de puternic. Slujnicele circulau tăcute, aruncînd pe furiș priviri iuți spre cei de la masă. Hans se mișca mai tăcut ca niciodată, cu fața și mai lipsită de expresie.
Tatăl era așezat în capul mesei. Rosti solemn *„Mahlzeit"*, așa cum făcuse în fiecare zi, de cînd erau acolo.

— *Mahlzeit*, răspunse Joy ca și cum nu mai era în lume nici o problemă în afară de asigurarea unei bune pofte de mîncare pentru un om care și-așa mînca mereu prea mult.

Dar, deși observă că locul Berthei era gol, ca de altfel și locul mamei și al lui Horst, tatăl nu făcu nici o observație, ci continuă să mănînce cu aceeași concentrare cu care mîncase din prima zi a sosirii lor la Berlin.

Joy privi fața impasibilă a lui Hans, apoi trase cu coada ochiului la Stephen, care ședea la stînga tatălui și îl servea cu atenția obișnuită.

Dînd la o parte farfuria neatinsă, Joy admiră cu invidie stoicismul bătrînului. Nici măcar printr-un tremur de gene sau o intonație a vocii nu lăsa să se ghicească faptul că lumea pe care o construise cu grijă, piatră cu piatră, pas cu pas, se prăbușea în jurul lui.

Ambiția vieții sale se spulberase. Tot ce plănuise, tot ce clădise, tot pentru ce luptase, îi aluneca pe neașteptate printre degete. Chemarea sîngelui nu fusese auzită.

Fără să vrea Joy îl admira. Să pierzi și să nu-ți arăți suferința, iată ceva pentru care e nevoie de multă dîrzenie!

Tatăl își șterse buzele și își muie degetele în căldărușa de argint, în felul său metodic, obișnuit. Apoi, cu mîinile pe brațele fotoliului, își plimbă privirea de la Stephen la portretul tatălui său, așa cum făcea întotdeauna înainte de a se ridica de la masă.

In ziua aceea, expresia de mulțumire sufletească și fizică îi luceau parcă și mai puternic în ochi.

Abia atunci, și numai atunci, Joy fu străfulgerată de ideea înspăimîntătoare că bătrînul își simțea lumea lui mai solidă ca oricînd.

Capitolul XX

VARA se sfîrșise o dată cu ploaia, iar dimineața aceea dădea dreptate unei reclame turistice care spunea că Berlinul e cel mai frumos toamna.

Soarele răzbătea în voie printre copaci, profilîndu-le ramurile pe cerul pal și dînd frunzelor galbene sclipiri de aur și transparențe. Apa căzută cu o zi în urmă lucea încă pe gazon, iar vrăbiile făceau să se scuture ploaia de diamante de pe toate boschetele.

Lui Joy îi tresălta inima în timp ce îi observa pe Stephen și Anne jucîndu-se pe alee. Perspectiva părăsirii Berlinului transforma totul. Pentru prima dată în ultimele luni se simțea învăluită într-o fericire simplă, pe care n-o mai încercase de cînd plecase de acasă. Ziua de ieri fusese un coșmar care se ștergea cu fiecare ceas, iar în curînd avea să rămînă în urmă pentru totdeauna.

Cînd sună gongul pentru micul dejun, Joy dădu peste Bertha, care se foia pe coridor cu intenția vădită de a o întîlni.

— Trebuie să mă ierţi pentru cele de ieri, exclamă ea rugător. Îmi pare rău de toate cele întîmplate. Atîtea neplăceri din cauza unei greşeli care sînt gata să recunosc că s-a produs din vina mea !...

Joy nu putea vorbi. Simţi în obraz răsuflarea fierbinte a Berthei şi mîna umedă a acesteia apucîndu-i braţul.

— Te rog, spune-mi că mă ierţi. N-am dormit toată noaptea de îngrijorare.

Bertha era mai palidă ca de obicei şi avea ochii injectaţi.

— Nici n-ai să crezi cît de tulburată am fost, continuă ea în timp ce urcau scările. Ştiu că am făcut o greşeală, dar am greşit tocmai pentru că eram atît de îngrijorată din pricina Annei. Poţi să nu mă crezi, dar află că-mi fac tot atîtea griji pentru ea ca şi cum ar fi propriul meu copil.

Joy deschise gura să-i dea un răspuns tăios, însă chiar atunci surprinse în oglinda din capul scărilor expresia calculată din ochii Berthei şi simţi că i se zburleşte părul de pe ceafă.

— Nu face nimic, spuse ea moale, căutînd să-şi elibereze braţul. Toţi greşim cîteodată.

— Vai, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, Joy dragă !

În uşa sufrageriei, Bertha îşi aruncă braţele de gîtul lui Joy şi o sărută cu efuziune.

— *Gut, gut !* [1] exclamă tatăl din capul mesei, urmărind scena cu o satisfacţie atît de evidentă,

---

[1] Bine, bine ! (În lb. germană.)

încît Joy îşi dădu seama că Bertha înscenase totul numai de dragul lui.

Bertha se grăbi să-şi ia locul la masă şi, după ce-i vorbi cu animaţie tatălui, se întoarse spre Joy cu ochii lucind.

— Tata spune că acum sîntem iar împreună în mica noastră familie. Deoarece Anna se simte mai bine, ar vrea ca fetiţa să stea din nou cu noi la masă, dacă n-ai nimic împotrivă.

Joy se înecă, aproape sufocîndu-se cu prima înghiţitură de cafea şi se auzi spunînd mecanic :

— *Gut, gut !*

Îi urmări pe sub gene pe Stephen şi pe Hans, care spărgeau ouăle fierte cu un aer de dăruire totală, ca într-un ritual sacru.

Bertha continua să vorbească repede, mieroasă şi expansivă, întîi în germană pentru capul familiei, apoi în engleză pentru Joy. Semăna cu un preot care îşi dă singur replicile.

La fiecare pauză, tatăl intervenea cu un *„Gut !“* sau *„Ja !“* care suna ca un „amin“ laic.

Mama ridică privirea de la măsuţa sa de scris cînd Joy o întrebă, vîrîndu-şi capul pe uşă :

— Cum te simţi azi, mamă ?

— Foarte bine. Am stat o zi în pat şi m-am refăcut.

Bătrîna săltă un pic capul pentru a primi sărutul de „bună-dimineaţa“. Cînd Stephen se aplecă s-o sărute, îşi lipi o clipă obrazul de al lui.

— Eşti sigură că nu te deranjăm ?

— De loc. Tocmai încercam să-i scriu obișnuita scrisoare săptămînală verișoarei mele și mă bucur că am o scuză ca s-o mai amîn. Cum se mai simte azi micuța mea Anna ?

— S-a făcut bine. E jos în grădină, cu Hans.

Tăcerea era grea, încărcată de gînduri nerostite.

Mama își plimbă privirea de la unul la celălalt.

— Asta nu e tot ce voiați să-mi spuneți, nu-i așa ?

Joy se uită o clipă la Stephen, care nu scotea un cuvînt, apoi izbucni :

— Mamă, noi plecăm !

— Mă așteptam, zise ea, și continuă, privindu-l întrebător pe Stephen : Și, bineînțeles, pleci și tu, nu-i așa, iubitule ?

Stephen tăcea, cufundat în fotoliu, cu bărbia sprijinită în palmă.

Joy se uită cînd la mamă, cînd la soțul ei, așteptînd ca el să vorbească. Văzînd că rămîne tăcut, continuă pripit :

— Mamă, vrem să vii cu noi.

— Eu ? întrebă mama neîncrezătoare, ducîndu-și mîna slabă la piept.

— Da. Stephen nu poate răbda gîndul să te lase aici singură, cu... Ei bine, cu toate... Eu sînt de aceeași părere. Mi-ar face plăcere să vii cu noi. Casa noastră nu e un palat ca acesta, dar sînt sigură că te-am putea face fericită. Aseară m-am gîndit cum am putea să aranjăm un mic apartament, ca să nu te deranjeze copiii. Am făcut chiar un plan — continuă Joy întinzîndu-i mamei o foaie de hîrtie — în așa fel ca tata să poată angaja muncitori la lucru și să avem apartamentul gata cînd ajungem acasă. Te rog, spune că vii cu noi.

Mama rămase nemișcată, privind cu ochi blajini planul rudimentar desenat. Apoi se ridică și, așezîndu-se lîngă Joy, îi atinse ușor obrazul cu mîna. Cînd vorbi, vocea îi tremura.

— Joy dragă ! E lucrul cel mai frumos care mi s-a întîmplat de mulți, foarte mulți ani. N-am cuvinte să-ți spun cît îți sînt de recunoscătoare. Sînt fericită că fiul meu are o soție atît de iubitoare, care-i gata să-și împartă casa cu mama lui bătrînă și bolnavă. E atît de frumos !

— Nu fac asta pentru Stephen. O fac pentru că te iubesc și vreau să fii cu noi.

— Este încă și mai frumos.

— Atunci, vii cu noi ?

— Din păcate, draga mea, e cu neputință, răspunse mama dînd încet din cap.

— Dar de ce ?

— Desigur, Stephen ți-a spus că nu e cu putință.

— Stephen mă scoate din fire. Nu vrea să-mi vorbească despre asta. A trebuit să mă gîndesc singură la toate.

— Nu trebuie să te superi pe el. Noi l-am sîcîit mai mult decît ai să bănuiești vreodată.

— Nu tu, mamă, obiectă Stephen.

— Eu mai mult decît ceilalți, prin faptul că exist. Iar ceilalți s-au folosit de mine pentru a-și consolida metodele de șantaj. Nu trebuie să crezi, Joy, că, fiind în aparență atît de tăcută

și desprinsă de ceea ce fac ceilalți, nu știu totuși absolut tot ce se pune la cale. Soțul meu o ia de bună, după cum a luat întotdeauna de bun faptul că tot ceea ce gîndește el, gîndesc și eu, așa că toate acestea au fost discutate în prezența mea, de parcă aș fi fost doar o piesă de mobilier.

Joy scăpă o exclamație de surpriză.

— Să nu crezi că asta înseamnă că nu mă iubește. Mă mai iubește. Îți va spune că sînt o soție ideală, pentru că nu i-am stat niciodată împotrivă. Nu sînt mîndră de asta și dacă ai să-mi spui că-i o slăbiciune, am să fiu de acord. Adesea stau trează, gîndind că undeva, cîndva, în viață, ar fi trebuit să mă împotrivesc. Nu eram atît de neștiutoare încît să nu fi cunoscut cum stau lucrurile. Tatăl meu m-a avertizat încă înainte de venirea lui Hitler la putere. Se certau, el și Ernest, iar eu ascultam, știind că tata are dreptate. Dacă aș fi vorbit atunci, poate Karl n-ar fi murit, iar Horst și Bertha nu ar fi pierduți pentru mine. Îți poți oare închipui ce înseamnă să vezi cum copiii pe care i-ai născut se dovedesc a fi criminali care au încălcat toate legile lui dumnezeu și ale oamenilor, iar acum se pregătesc să le calce din nou în picioare? Viața mea, care la suprafață arată atît de perfectă, este o înfrîngere. Tot ce m-a salvat din această viață e Stefan... și Hans. Știu ce ți-au spus, băiete! Ți-au spus că dacă pleci iar, asta are să mă ucidă. Sînt sigură că au mers chiar și mai departe, declarîndu-ți că tu vei fi răspunzător de moartea mea.

Stephen își ascunse fața în mîini.

— Nu trebuie să ne temem să vorbim de moarte. Moartea nu e ceva chiar atît de rău cînd ești bătrînă și puțin ostenită. Gîndul morții nu mă descumpănește de loc cînd știu că la sfîrșitul vieții sînt învingătoare.

— Învingătoare, repetă Joy ca un ecou.

— Da, învingătoare. Anii de după război i-am putut suporta pentru că Stefan a reușit să intre într-o altă viață — și spiritual, și fizic. Acum nu trebuie să se lase șantajat să rămînă aici, acuzat că ar fi un fiu denaturat dacă pleacă. În ziua cînd s-a răsculat, el a adeverit dragostea și încrederea mea. Dacă ar fi fost împușcat, i-aș fi păstrat amintirea ca pe singurul lucru bun pe care îl am de la viață. Dar n-a fost împușcat. A scăpat. Pentru mine asta e o minune, un răspuns la toate rugăciunile mele.

Apoi te-a găsit pe tine și împreună v-ați alcătuit o viață frumoasă. În toți anii aceștia, scrisorile tale au fost viața *mea*. Am trăit într-o lume pe care n-am văzut-o niciodată, pe care n-am s-o văd niciodată, și nu în casa asta, unde zi de zi am văzut cum se naște din nou monstrul pe care l-am crezut mort acum paisprezece ani.

În tăcerea care se lăsă, mama îi privi pe amîndoi.

— Așadar, Stefan, pleci împreună cu Joy și Anna?

Stephen își ridică fața chinuită.

— Cum pot să plec și să te las singură cu ei?

— Timp de cincisprezece ani am fost singură cu ei.

— N-am de ales. Dar dacă plec și ție ți se întîmplă ceva, am se te am pe conștiință toată viața.

— Dar dacă rămîi și mi se întîmplă ceva ?

— Cel puțin am să fiu aici, răspunse Stephen, făcînd un gest de disperare.

— Și o să fii liniștit dacă ai să știi că ai împins-o pe mama ta la sinucidere ?

— Sinucidere ?

— Da, asta am spus. Pentru că m-am hotărît : dacă rămîi aici, am să mă omor. Refuz să trăiesc și să văd distrugerea singurului lucru frumos din viața mea. Și să nu te amăgești. Dacă rămîi aici, este victoria lor, victoria tatălui tău, victoria lui Horst, victoria Berthei, victoria tuturor forțelor inumane și ale răului, pe care le reprezintă.

...Horst n-a vorbit așa cum a vorbit numai pentru că era beat. Dacă n-ar fi băut prea mult, n-ar fi spus așa ceva de față cu Joy. Însă tot ce a spus, se discută la rece în popotele lor, în cazărmi și cluburi. N-am să trăiesc să-i văd folosindu-te pentru scopurile lor. Pentru că, să știi, te vor folosi dacă rămîi aici. Chiar dacă nu rămîi pentru totdeauna, ci pentru un an sau doi, sau pentru o săptămînă sau o lună, tot te vor folosi. Fiecare ceas pe care îl trăiești în casa asta e spre folosul lor. Nu te-ai gîndit de loc la reclamă : fiul care s-a reîntors, soția englezoaică ? Ei, ce zici, Stefan ?

Stephen stătea pironit, privind-o, fără glas.

— Acum cincisprezece ani n-ai vrut să îngropi de vie o bătrînă cehă. Vrei azi să-mi torni otravă în pahar ?

Stephen, în picioare, se clătină ușor. Mama îl privea liniștită, fără teamă.

— Oare ai uitat atîtea în acești cincisprezece ani, încît nu-ți mai amintești de clipa în care tatăl tău a hotărît să purtăm întotdeauna asupra noastră o fiolă de cianură, în cazul cînd vin rușii ? A, desigur ! Uitasem, nu erai aici. Tu erai în Cehoslovacia, condamnat la moarte, și n-ai auzit niciodată ce s-a petrecut cînd s-a dat ordinul ca Berlinul să moară în picioare, iar plutoanele S.S. umblau prin oraș împușcîndu-i pe cei ce voiau să capituleze.

N-ai aflat de ce mătușa ta Magda a murit subit în momentul în care a fost arestat unchiul Konrad, pentru că un maior olandez l-a recunoscut ca fiind omul care a ordonat masacrarea evreilor din Amsterdam ? Dar prietena mea din copilărie, Grete Klein, pe care o iubeai atît de tare cînd erai mic ! Grete a venit să mă vadă a doua zi după capitulare. Era foare liniștită. Venise să-mi spună la revedere. Cei doi fii ai ei fuseseră uciși, unul în Normandia, unul în Albania, iar soțul ei trăia cu groază că va fi arestat din oră în oră. Era unul dintre oamenii de la *I. G. Farben* care au experimentat gazul folosit ulterior la Auschwitz. Bun chimist Gerhardt Klein, care se mîndrea cu faptul că a ajutat să ucidă milioane de oameni pentru Führer și își purta permanent decorațiile ! Dar, spre deosebire de alții, n-a avut curajul să spargă

fiola pe care el însuşi o crease. Acum, a revenit în acelaşi post. Insă Grete mi-a spus la revedere. „Sîntem înfrînţi — zicea ea — şi de data asta nu ne vom mai reface. Am scuipat prea des în faţa lui dumnezeu." Grete a fost întotdeauna o credincioasă. In dimineaţa următoare au găsit-o moartă în pat şi nimeni n-a întrebat de ce. Se spunea că arăta foarte liniştită.

Aş putea să-ţi mai numesc pe mulţi alţii. Chiar azi, aici în Berlinul occidental avem cel mai mare procent de sinucideri din lume.

Poţi să-ţi închipui ce-am trăit în ziua cînd Horst a fost arestat chiar în momentul în care se urca în avionul de Argentina? Aş fi murit, desigur, şi numai datoria m-a legat de tatăl tău, care era ca şi nebun. Tu îl cunoşti numai ca pe un om tare, care conduce casa şi uzina cu o mînă de fier, şi nu-ţi poţi închipui cum arăta atunci. Să-l fi auzit umblînd ziua şi noaptea din cameră în cameră, tînguindu-se: „Am fost trădaţi! Am fost trădaţi!"

M-am forţat să asist la judecarea lui Horst. Horst! Ucigaşul, unul dintre cei care au distrus nevinovatul sătuc francez Oradour-sur-Glane.

„Douăzeci şi cinci de ani de închisoare pentru fiul meu!" scîncea zi şi noapte tatăl tău. Iar eu nu puteam să-i spun: „E prea puţin. Trebuiau să-l spînzure." Aveam o fotografie făcută în alt sat — şi aceea ajungea pentru a fi trimis la spînzurătoare! — însă există lucruri pe care o mamă nu le poate face. Fotografia îl prezenta împreună cu doi subofiţeri de-ai lui pozînd zîmbitori în faţa unei spînzurători de care atîrnau

şase civili francezi, printre care şi o femeie însărcinată.

Faptul că am supravieţuit timpurilor acelora se explică prin trei lucruri: primul era datoria pe care o aveam faţă de tatăl tău, căruia îi jurasem să-i fiu aproape şi la bine şi la rău; nu aveam dreptul să mor, pentru că eram tot atît de vinovată ca şi el, ca şi toţi cei care au văzut cum creşte monstrul şi nu am spus nimic. Şi, în sfîrşit, a venit tatăl meu şi mi-a spus veştile pe care i le adusese prietenul lui din Viena. Atunci am aflat că tu i-ai înfruntat. Ştirea asta a fost primul lăstar de viaţă în inima mea.

Apoi Bertha l-a lăsat pe Hans cu mine. Era aproape înnebunită de moartea lui Wilhelm, a lui Adolf, şi de înfrîngere. Cînd prinţesa i-a cerut să lucreze pentru organizaţie, am răsuflat uşuraţi, fiindcă ne temeam să nu facă un gest disperat cu ea însăşi şi cu copilul. Hans era ca şi tine, îţi semăna leit. Un băieţel care nu cunoscuse ce e copilăria, pentru că, după cum ştii, Bertha se închipuia pe vremea aceea ca un fel de fecioară războinică, reîncarnată ca soţie de Gauleiter. Acum Hans era al meu. Bertha nu s-a întors la noi decît atunci cînd Hans avea doisprezece ani şi era prea tîrziu. Astăzi, se zbate între dragostea posesivă profundă pentru singurul ei fiu şi ura groaznică faţă de ceea ce este el. Însă pe mine mă urăşte mai mult, pentru ceea ce am făcut spre a-l ajuta să devină aşa cum este.

Nimeni dintre ei nu ştia nimic despre tine. Nici nu vor şti vreodată. Avocatul tatălui meu,

cel care te-a ajutat la Viena, a murit ducînd cu el secretul pe care nu-l comunicase decît bunicului tău. Povestea ta îi întărise bătrînului convingerea pe care o avusese toată viață că este posibil să se clădească o nouă Germanie pe ruinele Germaniei militariste pe care am avut-o atîta vreme. Cred că a preferat să moară cînd au fost eliberați Horst și atîția alții de teapa lui.

...Cînd ți-a scris Bertha, implorîndu-te să te întorci de dragul meu, nu ținea să vii de dragul meu, ci pentru ei.

Cu un gest larg, mama cuprinse întreaga casă, care părea liniștită în acea dimineață de toamnă.

— Din egoism, te-am lăsat să vii. De cîte ori nu m-am luptat cu mine însămi noaptea, să am curajul să scriu, povestindu-i totul lui Joy, chiar cu riscul de a vă distruge căsnicia. Deși m-am gîndit că dacă nu-l cunoști așa cum este în adevăr, după zece ani de căsnicie, ei bine, nu e o căsătorie care să merite să dureze. Te-am lăsat să vii nu numai din egoism, fiindcă la urma urmei știam că te pot trimite înapoi. Doream ca Hans să plece cu voi.

Bertha a mințit. Nu sînt chiar atît de bolnavă cum spune ea. Da, desigur, n-o duc prea bine cu inima. Totuși, e destul de bună pentru o femeie de șaptezeci și doi de ani. Bertha a construit mitul acesta în primul rînd ca să pună mîna pe conducerea treburilor în casă. Văzînd goliciunea vieții ei, nu m-am împotrivit. Lucrul acesta îmi permite să evit mulți oameni — cum e colonelul Carey — iar ca bolnavă am, de fapt, mai multă putere. Doctorul e un om cumsecade și mă ajută

în înșelătoriile mele. Cunoaște casa de multă vreme și ne înțelegem bine unul pe altul.

Cînd ați venit, am trăit a doua mea primăvară. Acum, însă, e periculos pentru noi toți și trebuie să plecați. Vă cer un singur lucru: să-l luați pe Hans. Pașaportul lui e în regulă ca să plece în Anglia și o să spunem că urmează să petreacă o săptămînă împreună cu voi.

Trebuie să plecați cu toții de îndată ce vă veți aranja treburile. După socotelile lor, ar vrea să te țină aici, însă n-au să protesteze. Sînt prea tulburați de ceea ce ați aflat despre Horst și Heinz. Hai, plecați! Aveți multe de făcut.

Joy o sărută și ieși fără să scoată o vorbă, cu ochii plini de lacrimi. Se opri. Stephen n-o urmă. Il auzi rostind cu vocea sugrumată „*Mutter*“ [1], și îl văzu lăsîndu-se pe canapea alături de bătrînă, pe care-o cuprinse într-o îmbrățișare.

Joy închise ușa ușor.

Capitolul XXI

MAI TÎRZIU, Joy ciocăni și deschise încet, murmurînd:

— Nu sînt decît eu.

Stephen și mama ședeau pe sofa ținîndu-se de mînă, cu ochii stinși de durere.

— Scuzați-mă că vă deranjez, dragii mei, dar, Stephen, tu ai pașaportul la tine?

— Nu. E în servietă.

[1] Mamă. (In lb. germană.)

— Ba nu e. M-am uitat.
— Trebuie să fie acolo.
— Vino și uită-te singur. Eu îl caut de un sfert de oră.
Mama se ridică greoi, părînd deodată foarte bătrînă, cu ochii măriți și fața de paloarea unui muribund.
— Mă duc să-mi aduc servieta, spuse Stephen îndreptîndu-se spre ușă.
— Nu te duce. E mai bine să mergem împreună în camera voastră. Bertha nu trebuie să știe, zise mama apucîndu-l de braț.
Incet, sprijinindu-se de brațele lor, mama mergea pe coridor vorbind pe tonul ei obișnuit despre magazinul cel mai bun de unde se poate cumpăra îmbrăcăminte călduroasă pentru Anne. Lui Joy, cei douăzeci de pași i se părură fără sfîrșit.
Servieta lui Stephen era deschisă pe masa din salonaș. Conținutul poșetei lui Joy era împrăștiat pe pat.
— Mi-am întors poșeta pe dos în speranța că, știi... deși îmi dădeam seama că nu-i acolo. Sînt absolut sigură că l-am văzut în servietă acum mai puțin de o săptămînă, în timp ce căutam adresa pediatrului acela de la Londra.
— Ieri era aici, spuse Stephen apăsat, apoi se apucă să scotocească servieta, compartiment cu compartiment. Cînd își ridică privirea, avea aceeași expresie ca a mamei sale.
Plină de nedumerire, Joy se uită în jur.
— Unde dumnezeu poate să fie? Pentru ea era o simplă chestiune de eliminare a posibilităților. Am căutat peste tot. Mă întreb dacă nu l-o fi luat Anne.
— Anne nu ia, rosti Stephen pe un ton mai iritat decît era necesar.
Joy se duse în camera Annei, spunînd din mers :
— Ea știe că nu are voie să ia lucrurile, însă s-a plictisit de moarte pentru că a fost ținută în casă și a început să aranjeze în joacă o călătorie în jurul lumii pentru Kanga și Patty. Am s-o chem.
— N-o chema, îi șopti mama și se apropie fără zgomot de ușă, ascultînd.
Stephen așeză toate lucrurile la loc în servietă și o puse în dulap, făcîndu-i semn lui Joy să procedeze întocmai și cu poșeta.
Mama deschise ușa, apoi o închise la loc.
Joy se uită de la unul la celălalt, simțind cum o cuprinde și pe ea o părticică din încordarea lor.
— Dar ce dracu, ce-i cu misterul ăsta ?
— Nu e nici un mister, dragă. Dacă este ceea ce cred eu, atunci e de-a dreptul îngrijorător.
Joy încercă o teamă neobișnuită în momentul cînd ghici semnificația cuvintelor.
— Nu cumva credeți că...
— Ba cred și mă tem că ei l-au luat.
— Cum adică „ei" ?
— Bertha, ca să fim mai exacți, deși ea n-ar îndrăzni niciodată să facă așa ceva dacă nu i-ar porunci tata.
— Fantastic ! exclamă Joy. Dar ce crede că are să obțină dacă ia pașaportul lui Stephen ?

Oare nu știe că Stephen nu are decît să se ducă la ambasadă, să spună că l-a pierdut și să primească altul ?

— El judecă în termeni germani. Pentru el Ștefan e german, și știe prea bine că are destulă putere aici, în țara asta, ca să ne împiedice pe oricare dintre noi să facem ceva ce nu-i convine. Să nu crezi că sînt melodramatică, Joy. Stefan știe perfect de bine că tatăl lui și Horst nu se vor opri de la nimic pentru a obține ceea ce vor. Dă-mi pașaportul tău, apoi coboară în grădină și spune-i lui Hans s-o aducă sus pe Anna să-i pun un jerseu. Orice pretext e bun. Pe drum, vezi unde e Bertha. Cred că e în bibliotecă și traduce pentru taică-său.

— Am să-i spun ce părere am despre ea, cînd o văd. Asta-i bună, să ia pașaportul lui Stephen ! rosti Joy cu voce întărîtată.

Mama îi strînse brațul nerăbdătoare :

— N-ai să-i spui nimic dacă vrei să pleci din casa asta fără greutăți. Din contră, dacă o întîlnești, să fii foarte drăguță cu ea.

Apoi, privind-o pe Joy cu atenție, mama continuă :

— Văd după fața ta că mă consideri o bătrînă speriată. Ce naivă ești ! Știi ce era cu încurcătura aceea cînd a venit Horst acasă ultima dată în timpul așa-numitei „crize ministeriale" ?

— Nu.

— Ministrul lui a fost atacat ca criminal de război pentru participarea la masacrele de la Lvov. Un fost colaboraționist care fusese implicat în tot felul de afaceri necurate s-a oferit să depună mărturie în favoarea lui. Probabil că l-au considerat mai mult un pericol decît o speranță. Ministrul și-a rupt gîtul căzînd pe niște scări, la Bonn. Dar autopsia a dovedit că era mort de cianură încă înainte de a fi „căzut".

Lui Joy i se muiară picioarele și mama îi strînse iar brațul.

— Vino-ți în fire. Nu cred că au să îndrăznească. Dar dacă ai nevoie de ceva care să te oțelească, află că în casa asta sînt scări... și cianură... Acum, du-te ! Nu mai aveți timp de pierdut.

La chemarea lui Joy, Hans veni fuga din grădină, cu Anne de mînă.

Îndreptîndu-se în vîrfurile picioarelor spre cabinetul tatălui, Joy auzi vocea liniștită a mamei :

— Pune-ți jacheta, Anna, *mein Liebling*[1], vîntul e prea rece pentru tine. Și-apoi fugi la Charlotte să-ți dea laptele. Mi-a spus azi-dimineață că are o prăjitură grozavă pentru tine.

Anne fugi jos.

Stînd cu urechea lipită de ușa masivă a bibliotecii, Joy avea simțămîntul ciudat că tot ceea ce se petrece cu ea i se întîmplă altcuiva, în altă parte. Faptul că ea, Joy Miller, trebuie să asculte la ușă, cu răsuflarea oprită, ca o spioană, i se părea de domeniul irealului, întocmai ca într-un film de aventuri de la Hollywood. Inima îi bătea atît de tare, încît nu-l auzi pe Hess cum vine, decît în momentul cînd acesta era lîngă ea întrebînd-o dacă dorește ceva.

[1] Draga mea. (În lb. germană.)

Joy tresări și spuse, aproape țipînd și bîlbîindu-se în timp ce ochii lui de șopîrlă o priveau impasibil :

— Nu, nu !... Mai tîrziu... *Frau* Bertha... Nu contează.

Joy urcă scările în fugă, blestemîndu-se pentru imprudența comisă. Dacă Hess se duce la Bertha ?...

— E în cabinet, spuse ea gîfîind. Dar Hess m-a văzut, iar eu m-am speriat atît de tare, încît și-a dat seama că e ceva nelalocul lui. Are să-i spună, sînt sigură, și ea o să vină.

Mama o luă de mînă și o conduse calmă în camera ei.

— Dacă vine, îi vom spune că mergem cu toții în vizită la mătușa Hedwige, după cină.

— Ești minunată ! spuse Joy privind cu admirație fața liniștită a mamei.

— Ce minunat e că n-ai învățat să te ascunzi niciodată ! rosti mama zîmbind.

O dată închisă ușa dormitorului, bătrîna se transformă brusc.

— Stefan, stai lîngă ușă ! porunci ea sec. Vedeți ? Uite-aici e pașaportul tău.

Și arătă *safe*-ul deschis.

Apoi continuă :

— Am avut dreptate. N-am bănuit nimic azinoapte, cînd l-am văzut pe tatăl tău deschizînd *safe*-ul. Adesea pune aici documente pe care vrea să le țină absolut secrete. Hans, vino încoace !

Și îi dădu pașapoartele lui Hans, care îi privea nedumerit.

— Pașaportul tău e în ordine pentru călătoria în Anglia ?

— Da.

— Ia-l cu tine.

Apoi mama îi dădu un teanc de bancnote.

— Asta o să vă ajungă pentru bilete. Du-te imediat la oficiul *B.E.A.* [1] și reține patru locuri la primul avion care pleacă la Londra.

— Patru ?

— Da. Pleci mai devreme decît am socotit noi.

O clipă, mamei îi tremură vocea.

— Poate că nu vom mai avea ocazia să stăm de vorbă singuri, băiete dragă, așa că ne vom lua rămas bun. Cînd ai să te gîndești la mine, amintește-ți că tu ai fost bucuria ultimilor mei ani de viață.

Hans o îmbrățișă, iar mama îi strînse la piept capul, cu un gest brusc, plin de ardoare.

— Totul depinde de tine. Dacă ei află ceva, n-o să mai ai o altă ocazie.

— N-o să afle ! răspunse Hans încruntat.

Băgă pașapoartele în buzunarul dinăuntru al hainei și împărți în două teancul de bani, vîrîndu-l în buzunarele de la pantaloni.

— Sînt înapoi într-un ceas.

Cînd mama deschise ușa, se auziră voci și o văzură pe Anne venind pe coridor.

— Ți-ai băut laptele și ai mîncat prăjitura ? o întrebă mama cu voce tare.

— Da, bunico. Pînă la ultima bucățică.

---

[1] *B.E.A.* — inițialele companiei *British European Airways* — societate engleză de transporturi aeriene.

— Atunci, pentru că ai fost o fetiță cuminte, Hans are să-ți cumpere pentru masă o înghețată mare și după aceea mergem să facem un picnic drăguț în pădure. Dar mămica spune că nu te lasă să mergi dacă nu te duci acum la tine în cameră să te odihnești împreună cu Kanga.

— Chiar așa, o sprijini Joy.

Luptînd să aleagă între spiritul ei de rezistență și dorința de a merge la iarbă verde, Anne se duse totuși în cameră. Se auzi claxonul mașinii lui Hans pe alee și vocea Annei, care îi striga la revedere din balcon.

Din salonul de jos se auzi vocea Berthei:

— Cumpără și doi ananași frumoși, dragă. Fac bine pentru gîtul Annei.

Mama închise ușa fără zgomot.

Năucită de iuțeala cu care se petrecea totul, Joy își recăpătă vocea abia acum, protestînd:

— Dar ce se va întîmpla cu tine după ce vom pleca?

— Ce mi se mai poate întîmpla din ce nu mi s-a întîmplat încă? Nu trebuie să te neliniștești pentru mine. Plecînd, îmi oferiți ultima mea mare fericire.

Mama îl împinse ușor pe Stephen înspre ușă.

— Acum e rîndul tău. Nu-l lăsa pentru nimic în lume pe tatăl tău să vină aici. Și nici pe Bertha. Minte-i. Fii drăguț cu ei. Aranjați împreună o călătorie pe valea Rinului. Ceartă-te cu ei, fă orice, numai nu-i lăsa să vină aici. Vreau să rămîn singură cu fata mea, mai adăugă ea atingîndu-i ușor obrazul cu degetele ei subțiri.

Stephen o strînse la piept. Era limpede că simțeau amîndoi că își iau adio unul de la celălalt.

De la ușă, Stephen le mai aruncă o privire și Joy își dădu seama cu surprindere că pentru prima oară vede pe fața lui ceva din duritatea tatălui. Ieșind, salută ironic:

— Și-acum, urmează minciuna care va pune capăt tuturor minciunilor.

Îl auziră cum coboară repede scara. Auziră vocea lui și a Berthei, apoi și pe a tatălui. Mai apoi, ușa bibliotecii se închise, estompînd toate sunetele.

— Bine!

Mama încuie ușa și se întoarse spre Joy cu seninătatea ei obișnuită.

— Am niște lucrușoare pe care vreau să le iei cu tine. Trebuie să-mi promiți că n-ai să-i spui lui Stephen pînă nu ajungeți la Londra.

Bătrîna luă din casa de bani o cutie și o deschise, făcînd să-i licărească conținutul în raza de soare ce traversa camera.

— Unele dintre acestea provin de la mama și de la bunica mea, dar majoritatea vin de la von Mühler-i. Aș vrea să porți tu bijuteriile mamei mele, și Anna și Patricia cînd vor crește mari. N-au cine știe ce valoare, dar sînt pline de gust. Aș vrea să transmit broșa asta pentru mama ta și butonii aceștia pentru tatăl tău, ca semn de respect și recunoștință. Lucrurile acestea au aparținut familiei mele.

Mama puse bijuteriile într-un săculeț de piele de căprioară și i-l dădu lui Joy, care înfundă

săculețul în buzunarul de la jachetă, nemaiputînd rosti nici un cuvînt.

— Acestea sînt ale von Mühler-ilor. Colierul de diamante pe care-l vezi, a costat enorm. L-am primit de la socrul meu după ce i-am născut doi nepoți. Mi-a displăcut întotdeauna. Cerceii, broșele, coronița, inelul acesta ca o lanternă, toate au diamante de prima calitate și cred că o să se vîndă la un preț mare. Banii sînt pentru Hans, însă fiind încă minor, aici, în plicul acesta e o declarație că i le donez lui Stephen. Aceasta în caz de dificultăți. Von Mühler-ii nu uită și nu iartă ușor.

Bătrîna puse toate bijuteriile într-un alt săculeț din piele de căprioară și îl dădu de asemenea lui Joy. Apoi se uită în casetă, în care nu mai rămăseseră decît cîteva mici bibelouri. Scoțînd bijuteriile, mișcase din loc o cutiuță de catifea care conținuse cîndva un giuvaer. Cutiuța se deschise și se putu vedea că în ea se găseau trei fiole mici, înfășurate în vată.

Joy făcu un gest să pună la loc cutiuța, însă mama o apucă de mînă cu o mișcare fulgerătoare, scoțînd în același timp o exclamație de îngrijorare.

— Atenție!

Intîlnind privirea lui Joy, explică:

— Sînt pentru inimă.

Cu cea mai mare grijă, închise cutiuța și o reinstală în locașul ei.

Incruntîndu-și sprîncenele, mama rămase o clipă cu privirea în interiorul casetei. Apoi o

închise, o puse la loc în *safe*, încuie ușa acestuia și răsuci tabloul la locul său.

Luînd de pe noptieră o Biblie, mama reveni lîngă Joy.

— Scumpa mea fată — murmură ea — nici nu știi cît îți datorez! Nici acum nu cred că îți dai seama ce oameni răi sînt la putere aici. Pentru că sîntem răi și pentru că astăzi păienjenișul nostru de rele se încurcă tot mai tare, îți dau asta ca să vă apere pe toți.

Cu un cuțit, mama desfăcu coperta Bibliei și scoase din ea un plic subțire.

— N-ai să te uiți acum la conținut. Sînt negativele fotografiilor pe care Horst le-a făcut zîmbind în fața civililor spînzurați de el într-un sat din Franța. In momentul în care sosești în Anglia, trimite-i una tatălui Luellei, cu rugămintea s-o păstreze pentru ea, iar tu păstreaz-o pe cealaltă. Eu am să anunț familia că le aveți. Acum trebuie să vă pregătiți de plecare, lăsînd totul aici, ca și cum v-ați întoarce peste cîteva ore. Să nu-mi scrieți din Londra. Indreptați-vă repede spre casă cu un avion englez. „Serviciul tăcerii“ are o filială și la Londra.

Mama își puse mîinile pe umerii lui Joy.

— Las în mîinile tale tot ce e mai de preț în viața mea. Știu că sînt în siguranță.

Cu ochii plini de lacrimi, Joy nu mai putea scoate un cuvînt.

— Nu e timp de plîns, spuse mama, strîngînd umerii lui Joy cu o vigoare neașteptată. Dacă plîngi acum, poți să ne distrugi pe toți. La revedere, fata mea.

Mama o sărută și închise ușor ușa în urma ei.

Singură în camera sa, Joy își apăsă inima cu mîna ca și cum ar fi simțit fizic durerea care o cuprinsese. Își stăpînea cu greu un hohot de plîns, iar toate lacrimile pe care le reținuse de atîta vreme amenințau să o copleșească. Deodată o auzi pe Bertha care o chema, și trecu repede în salonaș.

Cînd Bertha intră în încăpere, o găsi pe Joy la măsuță. Ridică de pe o scrisoare neterminată, adresată vărului ei, niște ochi inocenți, întrebători.

Capitolul XXII

JOY RĂMASE înmărmurită în pragul sufrageriei, unde Charlotte împreună cu Elsa și Gerda trebăluiau de zor aranjînd o sărbătoare improvizată, care îi părea la fel de sinistră ca un ospăț de înmormîntare. Cu mîna pe brațul lui Stephen, tatăl zîmbea cu expresia omului care își savurează victoria. În momentul acela mama intră în sufragerie cu Anne de mînă. Pentru prima oară de cînd era acolo, Joy îl observă pe bătrîn ocolind încet masa și aranjînd grijuliu scaunul mamei.

Gravă, triumfătoare, Bertha îi porunci Elsei să mai așeze două tacîmuri. Plină de atenție, ceru să i se aducă o pernă Annei.

În clipa cînd tatăl îi indică lui Stephen locul de onoare, spunîndu-i: „Așază-te aici, fiule!“ iar ei îi făcu semn să ia locul din stînga sa, Joy simți că amețește.

— E bine că sîntem iarăși împreună, cu întreaga familie, rosti tatăl așezîndu-se încet pe scaun.

Joy își dădu seama, cu surprindere, că înțelege fiecare cuvînt spus de bătrîn în germană.

La un semn al tatălui, Hess ieși din sufragerie, revenind cu o sticlă de șampanie.

— Să onorăm ziua de astăzi. Sticla asta o păstram pentru ziua mea de naștere. Mi-a adus-o Horst, luna trecută, de la Madrid.

— Adu paharele de Boemia! porunci Bertha. Apoi, strîngîndu-i mîinile lui Joy, exclamă: Ah, dacă ai ști cît de fericiți ne-ai făcut pe toți astăzi! I-am telefonat lui Horst de îndată ce Stefan ne-a dat vestea și a fost tot atît de încîntat ca și noi. Ar fi venit și el la masă, dar are o obligație oficială.

— *Ja, ja!* rosti bătrînul privind cu mîndrie la portretul tatălui său. Întîi Horst și acum fiul meu mai tînăr.

Simțind că îi îngheață șira spinării de strania bucurie a amfitrionului, Joy aștepta dezlegarea misterului.

Hess servea șampania în niște cupe atît de subțiri, încît părea de neînțeles cum au putut fi gravate fără a se sparge. La rugămintea Annei, îi turnă și ei un strop într-un păhărel de lichior.

Atmosfera era sărbătorească, exagerat de sărbătorească, plină de o febrilitate a cărei cauză Joy nu o cunoștea.

Tatăl propuse un toast. Joy crezu că a înțeles greșit, pînă în momentul cînd Bertha se aplecă spre ea și-i traduse încîntată:

— Tatăl meu spune: „Fie să petrecem mulți ani fericiți împreună!"

Cuvintele acestea avură efectul unei explozii în creierul lui Joy. Inmărmurită, întîlni zîmbetul lui Stephen. Deci asta era minciuna care va pune capăt tuturor minciunilor: Stephen le spusese că vor rămîne la Berlin. Răspunse la zîmbetul lui, la zîmbetul lui Hans și al mamei. In spatele lor văzu pașapoartele din buzunarul lui Stephen, biletele din buzunarul lui Hans, iar sus, pe pat, trusa ei de voiaj cu greutatea bijuteriilor care își strigau prezența. Rîse cu un ușor ton de isterie în glas. Apoi îi zîmbi tatălui cu falsă drăgălășenie și spuse în germana ei defectuoasă:

— Să avem cu toții mulți ani fericiți!

Stephen se sculă să ciocnească paharul cu al mamei, iar tatăl înălță paharul cu o expresie pe care Joy n-o mai văzuse pe fața lui din ziua cînd îl întîmpinase pe Stephen la aeroport.

In cupe, șampania continua să facă spume. Joy ridică paharul. Își simțea gîtul atît de sugrumat, încît se temu că nu va izbuti să înghită, dar se salvă cînd Anne, neștiind ce e șampania, se înecă atît de caraghios, încît îi făcu pe toți să rîdă cam prea zgomotos.

In aparență, era cea mai veselă masă pe care o cunoscuseră de cînd se aflau în casa aceea. Era ca și cum minciuna lui Stephen risipise toată încordarea. Bertha își revărsa torentul ei de

vorbe asupra tuturor pe rînd; din cînd în cînd îl privea pe Hans cu vădită intensitate, cerîndu-i parcă un semn de afecțiune. Insă el n-o privea, ciocnind paharul numai cu bunică-sa.

Cu ochii plini de afecțiune, Bertha i se adresă lui Joy:

— Cînd am auzit-o pe mama spunînd că mergeți la mătușa Hedwige, i-am sugerat tatii că ar trebui să mai luăm o mașină, lăsîndu-ți ție limuzina. E mai confortabilă decît cealaltă.

Tatăl încuviință din cap.

— Da, am să-ți comand una nouă, spuse adresîndu-i-se lui Stephen. Poate să sosească într-o săptămînă. Mîine trebuie să mergi să-ți alegi modelul. Și, la un cuvînt din partea Berthei, adăugă în grabă: Va merge și Joy, desigur.

„Of, doamne, fă-i să înceteze! se ruga Joy. Nu mai pot rezista."

Ca prin ceață, auzi vocea mamei:

— Să-ți iei paltonul, Joy. La Berlin, octombrie poate fi înșelător.

— Am un paltonaș albastru frumos, anunță Anne. E cu motoșei.

Toți cei de la masă izbucniră în rîs în fața imposibilității de a traduce unele dintre cuvintele Annei, proprii numai ei.

— *Ja, ja*, încuviință bătrînul ca răspuns la o remarcă a Berthei, care traduse apoi cu un entuziasm ce-o dezgustă pe Joy.

— Tata spune că trebuie să mergem să-ți comandăm o haină de blană înainte de începutul sezonului friguros. Vrea să primești blana drept cadou anticipat de Crăciun.

— Cît de atent ești, Ernst! rosti mama privindu-l cu dragoste pe bătrîn, apoi întrebă: Ce ai prefera, draga mea?

Joy se bîlbîi, incapabilă să se gîndească la ceva concret.

— Ți-aș sugera o blană de focă, sau veveriță, interveni Bertha cu ardoare. Ești atît de zveltă... Te invidiez.

— Nu, zise mama încruntîndu-se. Nu se potrivește pentru Joy. E prea comun. Cu silueta ei poate purta orice, așa că trebuie să ne gîndim numai la lucruri fine.

— Îi trebuie o blană de vizon, interveni pe neașteptate Hans. Există pe Kurfürstendamm un vizon platinat care e făcut parcă anume pentru ea. Ce zici, Stephen?

— Votez pentru vizon! declară Stephen, rîzînd poate prea tare. Nimic mai presus de un vizon. Am așteptat dintotdeauna ziua cînd voi fi în stare să-i ofer soției o blană de vizon. Și acum, uite-o, îți pică singură în brațe!

Joy își schimonosi buzele, încercînd să surîdă, dar simțind că nu-i reușește decît o grimasă oribilă, rosti *fabelhaft*, lungind conștiincios pe „faa".

— La vizon trebuie să ai și diamante, insistă Bertha. *Mutti! Liebchen*, tu ai niște diamante extraordinare la care sînt sigură că nici nu te uiți. Crezi că unele dintre ele ar putea fi transformate?

Auzind cuvîntul „diamante", Joy simți un fior rece prin șira spinării. Își compuse însă imediat un zîmbet timid, cît se poate de potrivit unei femei căreia i se oferă bogății dincolo de orice visuri.

— Minunată idee! consimți mama. Dacă mă gîndesc la bijuterii, sînt destule pentru voi amîndouă. Însă, întîi trebuie să-l întreb pe tatăl tău.

— Vai, *Mutti!* suspină Bertha din inimă. Îi traduse bătrînului.

— *Ja, ja*, încuviință el dînd din cap energic.

— Vizon și diamante! Ehei! Și Stephen fluieră.

Joy simți că i se întoarce stomacul pe dos și se temu să nu i se facă rău privind această comedie de dragoste familială.

Da, desigur! trebuie să plece cît mai repede cu putință. Să-și scuture pentru totdeauna de pe tălpi praful acestei case. Nu dorea decît atîta. Dar de ce să-l chinuiască pe bătrîn cu teatrul ăsta lipsit de sens? Nu! E crud, și întreaga ei ființă se revolta împotriva cruzimii momentului. Era și-așa destul de rău că trebuiau să mintă, însă a adăuga la minciuni jocul acesta sadic care va fi un chin în momentul cînd se va cunoaște adevărul... Nu!

Bătrînul se aplecă spre ea și îi vorbi în engleză, rar și căutîndu-și cuvintele:

— Este un *Haus* [1] nouă *und schönes* [2] aproape aici. Mîine, poate, ne fom uita la el, *ja?*

Joy încuviință mecanic.

— Un casă mare cînd un fiu ai, continuă bătrînul și îi strînse brațul rîzînd înfundat.

[1-2] *Haus* — casă; ...*und schönes* — ...și frumoasă. (În lb. germană.)

Joy rîse şi ea, simţindu-şi rîsul ca un horcăit de moarte.

Apoi bătrînul se rezemă de spătarul scaunului, ridicînd ochii spre portretul tatălui său şi murmură ca pentru sine: *Das Blut, das Blut!*

„Das Blut!" In auzul lui Joy cuvîntul căzu greu, cu o rezonanţă dură. Dacă bătrînul nu l-ar fi rostit, Joy ar fi dus mereu cu ea povara ruşinii pentru această oribilă înşelătorie. Insă în mintea ei cuvîntul stîrnise o serie de reacţii şi avu brusc revelaţia faptului că tot ce i se oferea fusese plătit în sînge — sîngele altor oameni. Sîngele Julianei, sîngele Brunhildei, sîngele profesorului. Sîngele morţilor fără număr, fără identitate.

Joy se linişti dintr-o dată, deveni obiectivă ca un judecător în momentul cînd pronunţă sentinţa. Lîngă ea, un bătrîn privea sentimental portretul tatălui său şi murmura „sîngele". In camera de sus, în inima casei, ei se rugau „pentru preoţii care varsă sînge, sînge, sînge... Pentru preoţii care ucid".

Cînd bătrînul dădu semnalul că masa e terminată, Joy se ridică la fel de calmă ca un judecător care părăseşte instanţa.

Bătrîna pendulă bătu ora unu şi jumătate.

„Doar o oră mai avem", îşi rosti Joy, simţind că o cuprinde un val de uşurare.

Mama îi vorbea Charlottei:

— Spune-i Elsei să servească de îndată cafeaua şi adu-mi, te rog, lucrurile.

Apoi mama le aruncă tuturor cîte o privire liniştitoare.

— Dacă mai ieşim astăzi, ar trebui să mai prindem totuşi puţin soare.

Incet, mama trecu în salon apucîndu-i de braţ pe Stephen şi Hans.

Bătrînul o escortă pe Joy, ţinînd-o cu stîngăcie de cot şi bolborosind mai mult pentru sine decît pentru ea.

Toate căpătau o semnificaţie nouă, acum, cînd Joy le vedea pentru ultima oară. In spatele uşii bibliotecii simţea prezenţa acelei mari cărţi de familie, în care nici un copil de-al ei nu va mai fi înscris vreodată. Ochii străbunicului îi fixau căutînd să impună voinţa von Mühler-ilor, care i-a dominat pe toţi cei din această casă timp de o sută de ani. Pe toţi, în afara lui Stephen şi Hans. Ochii lui puteau acum să-i sfredelească, în timp ce-i treceau pe dinainte, însă el şi cei de teapa lui fuseseră înfrînţi, tocmai de aceia pe care îi dispreţuiau drept prea slabi ca să-i poată învinge.

— Lasă cafeaua pe măsuţă, lîngă fotoliul meu, Else, spuse mama cu voce veselă. Azi mă simt atît de bine, încît vreau să servesc eu.

— *Gut, gut.*

Bătrînul şedea aplecat înainte, cu mîinile între genunchi, aşa cum şezuseră fără îndoială şi tatăl şi bunicul său.

— E minunat! se entuziasmă şi Bertha. Nu pot să vă spun cît de fericită sînt că te simţi atît de bine.

Rîse forţat. Dar o anumită expresie de animal hăituit nu-i pierise din ochi.

Cu pumnii strînși, simțind că îi intră unghiile în palme, Joy rămase uimită de calmul mamei cînd bătrîna începu să servească încet cafeaua.

— Vrei și frișcă, Joy ?

Tînăra femeie încuviință din cap, neputînd scoate o vorbă și rugîndu-se în gînd : „Doamne, fă ca Bertha să nu observe nimic."

— Hans, dă-i-o, te rog.

— Pentru tine neagră, Ernst, cu două bucățele de zahăr ?

— *Ja, ja!* chicoti bătrînul.

— Ia vezi, Anna, poți să-i duci ceșcuța bunicului ?

Anne luă cu grijă farfurioara cu ceșcuța de cafea și o trecu cu multe precauțiuni de partea cealaltă a covorului.

— Bravo, bravo ! o aprobă bunicul, golind din farfurioară cafeaua ce se vărsase în ea. Ai văzut că vorbesc și eu englezește ?

Anne bătu încîntată din palme și zise :

— *Und ich spreche deutsch* [1].

Pendula bătu două fără un sfert.

Joy dădu pe gît cafeaua care-i frigea buzele. „Încearcă să te porți ca mama, Stephen și Hans", își zise ea supărată.

Mama se uită la ceas.

— E două fără zece. Acum, fugi și adu-ți lucrurile de sus, Joy. Dacă nu plecăm pînă la două, n-are rost să mai plecăm de loc.

Joy sări în picioare. Prea repede. Prea evident. Bertha se ridică tot atît de repede.

— Lasă că ți le aduc eu, dragă.

---

[1] Și eu vorbesc nemțește. (În lb. germană.)

Ajunseră în ușă în același timp. Joy se întrebă dacă nu cumva Bertha îi putea auzi bătăile inimii. Și-o închipui pe Bertha luînd în mînă poșeta ei anormal de încărcată. Simți că o cuprinde amețeala și mai gîndi : „Am să leșin".

Ca prin vis, auzi vocea calmă și blajină a mamei :

— Joy știe mai exact ce are nevoie, draga mea. Ia-o mai bine pe Anna la toaletă și spal-o pe mîini. Sînt lipicioase după ananasul acela.

Copleșită de atenții, Anne rezolvă problema luînd-o de mînă pe Bertha, cu toate că era lipicioasă.

Joy urcă în fugă scările, apoi luă paltonul ei și al Annei, ținîndu-le în așa fel încît să acopere poșeta umflată, pe fundul căreia erau bijuteriile.

În momentul cînd cobora scările, mama tocmai ieșea din salon împreună cu bătrînul, care bolborosea ceva afectuos.

— Nu, nu sînt obosită, spunea ea în germană în vreme ce Bertha îi ținea paltonul, iar Charlotte se foia cu pălăria și poșeta. Mi-a spus doctorul că o plimbare la aer curat îmi face bine.

— Încheie-te la toți nasturii, *mein Liebling*, ca să nu răcești, îi spuse Annei mama, în timp ce Joy cobora scările ținînd-o de mînă pe fetiță.

Anne se urcă în mașină și Joy o urmă ; inima îi bătea ca un clopot.

Stephen și Hans tot mai zăboveau cu mama pe terasă și Joy își mușcă buzele ca să nu le strige să se grăbească.

Pendula din salon bătu ora două.

— Ei, acum plecăm, spuse mama voioasă.
Trecîndu-şi mîinile pe sub braţele lui Stephen şi Hans, adăugă :
— Haideţi. Văd că eu vă reţin pe toţi.
Senină, fără grabă, mama se aşeză în maşină lîngă Joy, care se ruga în gînd : „Doamne, dă-mi puterea să mă stăpînesc aşa cum se stăpîneşte dînsa !"
În momentul următor, Bertha era lîngă ei, întinzîndu-le un pled prin geamul maşinii.
— V-am adus pledul meu norvegian. Poate se face, totuşi, răcoare.
Maşina se puse în mişcare şi nu mai avură timp decît să strige „Mulţumesc".
Ocoliră aleea strigînd „*Auf wiedersehen !*"[1] şi făcînd semn cu mîinile celor din uşa casei. La poartă, aruncară o privire înapoi şi îl văzură pentru ultima oară pe bătrîn cu mîna ridicată în semn de adio.
— Repede, îi îndemnă mama. Bertha s-a dus sus să-ţi pună paşaportul înapoi în servietă şi o să-i telefoneze lui Horst.

Capitolul XXIII

IN HEERSTRASSE, Hans încadră maşina în şirul de automobile mergînd cu viteză în urma unui *Cadillac* imens, vopsit în negru şi alb şi purtînd un număr al forţelor armate americane.

[1] La revedere ! (In lb. germană.)

— Cu hardughia asta în faţa noastră nu mai avem viteză limitată ! remarcă Hans rîzînd scurt, şi adăugă, uitîndu-se la indicator : Ajungem bine.
— Douăzeci şi trei de minute.
Joy nu se liniştise de fel. Confruntă ceasul maşinii cu ceasul ei de mînă.
Mama îi urmări privirea şi dădu încurajator din cap.
Cu nasul lipit de geam, Anne protestă :
— De ce nu mergem spre tanti Hedwige ?
Stephen surprinse în oglindă privirea lui Joy şi îi făcu un semn de avertisment.
Mama o atrase pe Anne lîngă ea şi îi şopti :
— Lasă că e bine, *Liebchen*. Mergem mai întîi la aeroport să petrecem pe cineva, dar e un secret.
— Pe tanti Luella ? întrebă Anne.
Cu un aer conspirativ, mama îşi duse degetul la buze.
— Intîrziem ? întrebă Anne. Hans merge foarte repede.
— Nu vrea să întîrziem. De aceea merge aşa de repede.
Joy nu-şi lua ochii de la cadran. Douăzeci de minute... Nouăsprezece minute... Stulpnagelstrasse... Charlottenburg...
Din goana maşinii, privind locurile ce-i deveniseră familiare, aştepta să se isprăvească chinul nesfîrşit al schimbării semafoarelor de pe roşu pe verde.
Hans coti de pe autostradă, lăsînd *Cadillac*-ul să meargă mai departe spre oraş. Gonind prin

străzi necunoscute, cu o circulaţie mai redusă, indicatorul de viteză urcă ameninţător.

— Şaisprezece minute, şopti Joy.

Sirena unei maşini de pompieri îl obligă pe Hans să tragă la bordură. Una după alta, cîteva maşini trecură în viteză pe lîngă ei.

— Paisprezece minute!

De sus, se auzea uruitul unui avion care cobora.

Joy îşi fixă ochii pe faţa lui Stephen. Pe frunte îi apărură broboane de sudoare în momentul cînd se întoarse să privească o maşină ce venea în urma lor. Joy îşi întoarse privirea spre Hans, care-şi muşca buza de jos cu dinţii.

Se apropiau de aeroport. In faţa şi în urma lor — un şir neîntrerupt de automobile. Turnul de control. Instalaţiile de pe aeroport. Intrarea.

Hans scăpă un suspin de uşurare trăgînd maşina în faţa clădirii centrale.

Stephen se destinse.

— Zece minute. Bravo, Hans!

Se auzi o voce strigîndu-i. Inmărmuriţi, îl văzură pe Horst, care îi întreba prin portiera deschisă.

— Ehei, dragii mei, dar ce căutaţi aici la ora asta?

Nu-i răspunse nimeni.

— Deschide uşa repede, nene Horst, exclamă Anne bucuroasă. Am venit să o conducem pe tanti Luella şi aproape că am întîrziat.

— Aşa-a...

Horst o ajută pe mama să iasă din maşină, cu faţa întunecată de mînie.

— Şi ce a făcut, mă rog, doamna Dayborn ca să merite onoarea de a fi condusă de întreaga familie?

— Joy are nişte lucruri de ale ei pe care vrea să i le înapoieze personal, explică mama confidenţial. Nu vrea să fie nevoită să-i scrie.

Joy făcu un semn arătîndu-şi poşeta umflată şi încercă să ia un aer conspirator.

Mama se înclină spre Horst.

— Cred că e mai înţelept ca doamna Dayborn să plece cu o impresie bună despre noi toţi.

— Pe urmă mergem la tanti Hedwige, anunţă Anne.

Surîsul reveni pe faţa lui Horst.

— Poate că am să mă eliberez după-amiază şi vin la voi să sărbătorim vestea minunată pe care mi-a dat-o Bertha la telefon, spuse el bătîndu-l pe umăr pe Stephen.

— E foarte drăguţ din partea ta, dragul meu.

Zîmbetul mamei era tot atît de încîntător ca şi al lui Horst.

— Grăbiţi-vă!

Nerăbdătoare, Anne bătu din picior.

— O să întîrziem!

— Are dreptate, spuse mama luînd-o pe Anne de mînă. Vii cu noi? Doar o admiri atît de mult pe doamna Dayborn!...

— Eu? Mijindu-şi ochii, Horst continuă cu o expresie plină de demnitate: Ii urez să i se prăbuşească avionul.

— Atunci fii bun și parchează mașina lui Hans, băiete dragă. Ne înapoiem cît putem mai repede.

Mama porni spre intrare mergînd între Stephen și Hans. Anne fugi înainte. Joy îi urma, simțind că abia o mai țin picioarele. Totul era încă un coșmar. Își croiră cu greu drum prin mulțimea din sala de așteptare. Scăpară repede de formalitățile de rigoare. Se auzi megafonul anunțînd — în germană, franceză și engleză — numărul cursei.

Un sărut grăbit pentru Joy. Apoi mama o strînse tare pe Anne la piept, murmurînd: *Mein Liebchen, mein Liebchen!*

Abia atunci înțelese Anne cum stau lucrurile și izbucni în plîns.

— Vreau să vină cu noi și bunica!

— Taci, taci, fetiță dragă! murmură bătrîna abia stăpînindu-și glasul.

Deschizîndu-și poșeta, scoase o batistă să-i șteargă Annei lacrimile.

— Bunica are să fie cu voi în curînd.

In poșeta deschisă, Joy observă cutiuța de catifea pe care o văzuse dimineața în caseta de bijuterii și se rugă ca inima mamei să suporte momentul acela de teribilă încordare.

Joy se grăbi împreună cu Anne să se alăture grupului de pasageri ce se strînsese deja la ieșire. In momentul în care stewardesa dădu la o parte cordonul de la ușă, Joy privi în urmă și îi văzu pe Stephen și Hans venind în fugă. Durerea ce li se citea pe față o lovi în inimă ca un pumnal.

Avionul se îndreptă spre pista de decolare și, de la geamuri, văzură cu toții o clipă silueta înaltă, îmbrăcată în palton negru, a mamei care le făcea un ultim semn cu batista.

Joy se lăsă pe spătarul fotoliului. Avionul se întoarse împotriva vîntului. Motoarele urlau. Joy închise ochii. O năpădiră lacrimile și strînse tare pleoapele ca să și le stăpînească. Față de durerea lui Stephen și Hans, ce drept avea ea să plîngă?

Gîndul o duse înapoi la silueta singuratică de pe terasă și la Horst, care îi aștepta. Cît timp va aștepta? Și cînd o să vină după ea?... Și ea ce va face? Ce va spune?

Avionul își luă viteză pe pista de decolare și clădirile aeroportului trecură în goană pe lîngă ei, ca niște imagini voalate.

Zburau. Sub ei, Berlinul începu să se desfășoare și să-și piardă conturul. Privind elicea care spinteca văzduhul limpede, Joy era cu gîndul mereu la mama, închipuindu-și-o cu fața ridicată, urmărind avionul cum dispare în înălțimi, spre apus.

O fi venit Horst după ea? Și cînd va ajunge acasă?

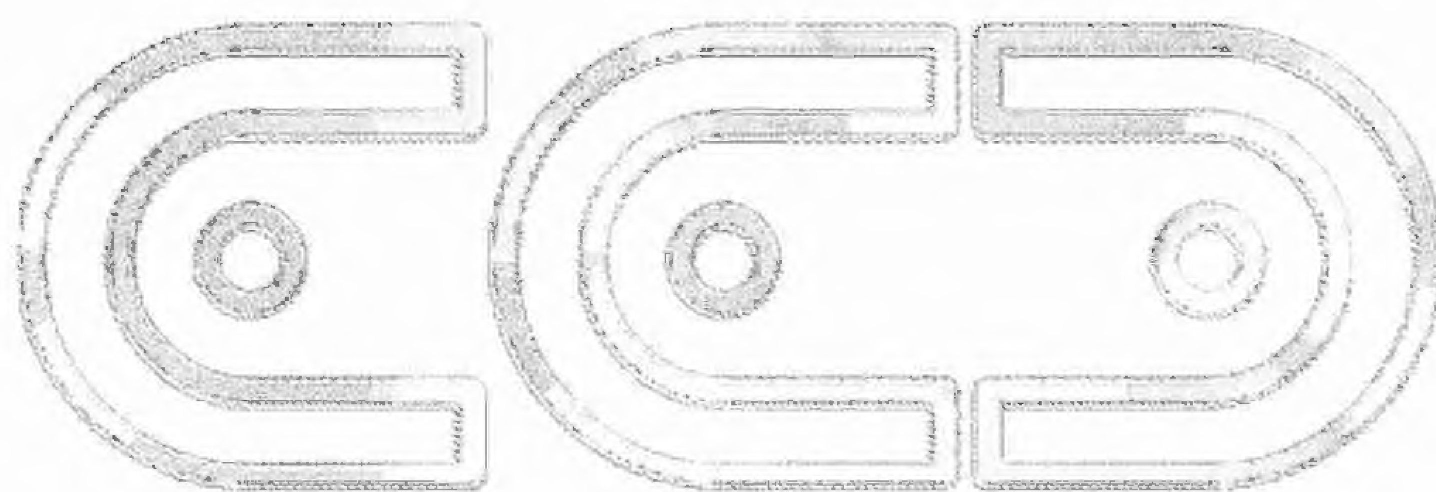
Deodată, cutremurată ca de un șoc electric, revăzu în minte cutiuța de catifea cu fiolele învăluite în vată și își dădu seama că mama nu va mai ajunge acasă.

Redactor responsabil: CONSTANTIN OLARIU
Tehnoredactor: AUREL BUCUR

Dat la cules 24.01.1964. Bun de tipar 23.03.1964 Apărut 1964. Tiraj 20 140 ex. broşate. Hîrtie tipar înalt B mat de 63 g/m². Format 700×920/32. Coli editoriale 13,88. Coli tipar 11,37. A. nr. T. 16.449. C. Z. pentru bibliotecile mari 8 A. C. Z. pentru bibliotecile mici 8 A—31=R.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", B-dul Ilie Pintilie nr. 58—60, Bucureşti — R.P.R.
Comanda nr. 176

Scanare și prelucrare digitală

de

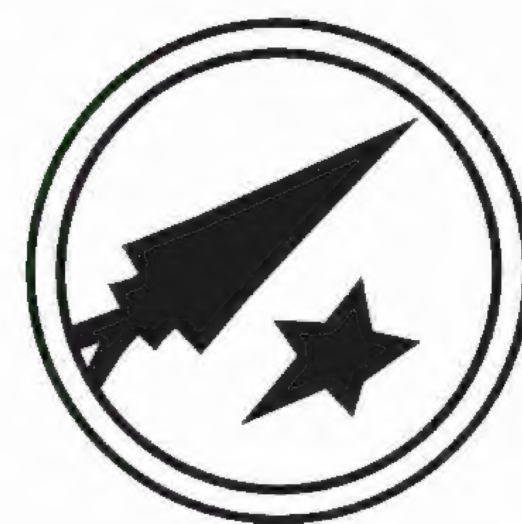
Anonim

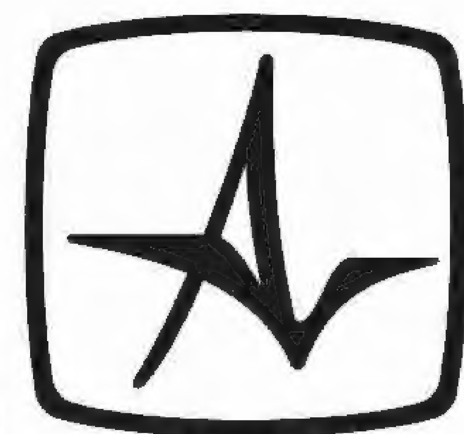

și

CAT Graur

Antwerpen

2023